วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ว่าที่ร้อยตรีณฤดล เผือกอำไพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ตุลาคม 2556

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ว่าที่ร้อยตรีณฤดล เผือกอำไพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ตุลาคม 2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

ของ

ว่าที่ร้อยตรีณฤดล เผือกอำไพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ตุลาคม 2556

ณฤดล เผือกอำไพ .(2556) *วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอ สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์,รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาเพลงประกอบการรำมอญ จากวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็นวงดนตรี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ อำเภอสังขละบุรี หรือ Mon National Culture Center (MNCC) ก่อตั้งเพื่อ สืบสานวัฒนธรรมมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยและชาวมอญที่อยู่ในรัฐมอญ ประเทศพม่า เมื่อปี พ.ศ.2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ จัดการประชุม อนุรักษ์หนังสือ ภาษา วัฒนธรรมมอญ และเพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมอญ ด้วยความเมตตาของหลวงพ่ออุตตะมะ จึงให้สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอญในหมู่บ้านวังกะ และมี นายมนชัย ไม่มีชื่อสกุล หรือ ชื่อภาษามอญ นายกระเช้าโม่น(Nai Kasauh Mon) หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และจัดกิจกรรมต่างๆ

เครื่องดนตรีมอญวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ มี 12 ชนิด โดยแบ่งตามตัวกำเนิดเสียงมี 4 ประเภท 1. เครื่องสาย (CHORDOPHONE) มี จุยาม (จะเข้มอญ) ,โกรโม่น(ซอมอญ) ถะนะ (พิณมอญ 14 สาย) 2.เครื่องลม (AEROPHONE) มี ขะนัว (ปี่มอญ) ตะหลด (ขลุ่ยมอญ) 3. เครื่องขึงหนัง (MEMBRANOPHONE) มี ปัดวาย (เปิงมางมอญ) หะเปิน (กลอง) 4. เครื่องตี (IDIOPHONE) มี ปั๊ดตาหล่าตุน (ระนาดไม้) ปั๊ดกาน (ฆ้องวง) ขะดี ขะดาบ (ฉิ่ง-เกราะ) ฉ่าน (ฉาบใหญ่) มอง (โหม่ง)

การเรียนการสอนแบบปัจจุบันของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีนั้น ได้จัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ซึ่งทางผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมมอญ ได้เชิญครูโทโปญและครูโม่นเซิง จากรัฐมอญ ประเทศพม่าเข้ามาสอนที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ เป็นเวลา 2-3 เดือน โดยแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ การเรียนขั้นพื้นฐาน และการเรียนขั้นสูง

PIPAT MON HONGSAWADEE ENSEMBLE IN MON VILLAGE BAANWANGKA TUMBON NONGLU , AUMPHER SANGKHABURI, KANJANABURI PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

NARUDOL PHUAKAMPAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Master of Fine and Applied Arts Degree in Ethnomusicology

at Srinakharinwirot University

October 2013

Narudol Phuakampai. (2013). Pipat Mon Hongsawadee Ensemble in Mon Village Baanwangka Tumbon Nonglu, Aumpher Sangkhaburi, Kanjanaburi Province. Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate school, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr.Kanchana Intarasunanont ,Assoc. Prof. Dr. Manop Wisuttipat

This research is aimed to study Pipat Mon Hongsawadee Ensemble in Mon Village Baanwangka Tumbon Nonglu , Aumpher Sangkhaburi, Kanjanaburi Province. The research objectives are as following:

1. To study the history, lifestyles, and cultural identities of Mon community in Ban Wangka, Moo 2 Nonglu, Sangkhlaburi, Kanchanaburi.
2. To study the Pipat Mon Hongsawadee Ensemble in Mon Village Baanwangka Tumbon Nonglu ,Aumpher Sangkhaburi, Kanjanaburi Province.
3. To study the songs used in Mon Dances of Pipat Mon Hongsawadee Ensemble in Mon Village Baanwangka Tumbon Nonglu , Aumpher Sangkhaburi, Kanjanaburi Province.

Research findings:

Pipat Mon Hongsawadee Ensemble is a musical band of Mon National Cultural Center (MNCC) in Sangkhlaburi. The center was established in 2002 with the aims for Mon cultural preservation and exchange among Mon people in Thailand and in Mon State, Myanmar. The objectives of MNCC are: meetings, preservation of Mon books, language and culture, and exchange of Mon culture. The late Ven. Uttama granted the permission to build the center in Wangka village. Nai Monchai or Nai Kasouh Mon (in Mon) was the director of MNCC and organized activities according to the objectives of the center.

The musical instruments of Pipat Mon Hongsawadi Ensemble comprised of 12 pieces, classified according to phonic originations in 4 categories. 1. Chordophone: Jyam (Mon Zither) Kro (Mon Fiddle), Tana (Mon Lyre with 14 strings) 2. Aerophone: Khanua (Mon Pipe) Taluod (Mon Flute) 3. Membranophone: Padwaing (Mon Orchestrated Drums), Hapern (Mon Drum); and 4. Idiophone: Pattala Toon (Bamboo Xylophone) Patkaing (Orchestrated Gong) Khadi Khadap (Cymbal and Wooden Cymbal), Chaing (Big Cymbal) and Mong (Gong).

The current teaching of Pipat Mon Hongsawadee Ensemble is organized systematically. The director of MNCC invited Thoporn and Mon Sein, Gamelan experts from Mon State, Myanmar to teach at the center for a period of 2-3 months. The students were divided into 2 groups: basic and advanced courses.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ของ

ณฤดล เผือกอำไพ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2556

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

.....ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์)

ประกาศคุณูประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้จากความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบคุณที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบคุณ คุณพ่อมนตรี แก้วกันภัย คุณแม่กัญญา เผือกอำไพ คุณน้ามัณฑนา เผือกอำไพ ผู้มอบแรงกายแรงใจสติปัญญาและทุนทรัพย์ ส่งเสริมให้การศึกษา และเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ทำให้ลูกได้สำเร็จการศึกษา รวมถึงน้องสาว และทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจให้เสมอมา

ขอกราบขอบคุณ รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร .มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาและคำชี้แนะต่างๆ ในการทำปริญญานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจี ศรีสมบัติ ประธานสอบปากเปล่า และรองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ให้ความเมตตาสละเวลา เป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ รวมถึงให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ในการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประทีป เล้ารัตนอารีย์ ดร. วีระ พันธุ์เสือ อาจารย์สุรศักดิ์ จำนงสาร อาจารย์เมธี พันธุ์วราธร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ให้ความเมตตารวมถึงให้คำแนะนำต่างๆ

ขอขอบคุณนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ทุกคน ที่ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับดนตรีมอญและให้ข้อมูลต่างๆ ในการวิจัย จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ณฤดล เผือกอำไพ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	**บทนำ**	1
	ภูมิหลัง	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ข้อตกลงเบื้องต้น	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม	9
	เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์	12
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์มอญ	13
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาติพันธุ์มอญ	20
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
3	**วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า**	28
	การศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล	28
	การศึกษาข้อมูล	29
	การวิเคราะห์ข้อมูล	30
	สรุป	31
4	**การนำเสนอผลงานวิจัย**	32
	ตอนที่ 1 ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมชุมชนมอญบ้านวังกะ	32
	ความเป็นมาของชาวมอญ	32
	วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี	45
	ตอนที่ 2 ศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี	74
	ประวัติความเป็นมาของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

4 (ต่อ)

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 74

เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 76

การประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 110

โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 112

การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง..... 114

นักแสดงและนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 117

การถ่ายทอดและการเรียนการสอนของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 132

ตอนที่ 3 รวบรวมและบันทึกเพลงมอญ ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 136

เพลงมอญเก่า จำนวน 9 เพลง..... 138

เพลง แกว่จ ปะแญ่ตะละ..... 138

เพลง ซะโมญ จักกะโว..... 140

เพลง ไล่ะยิ่ฮซาซะนา..... 142

เพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ..... 144

เพลง ไว่ยเกิ่น..... 145

เพลง ไจ่ะเกิ่น..... 146

เพลง ร่อมปะไซงโม่น..... 148

เพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยิ่ฮตะราวซาจ..... 150

เพลง ไล่ะยิ่ฮตะราวซาจ..... 152

เพลงประกอบรำ จำนวน 10 เพลง..... 155

เพลง จไร่กยาจสอยเดิ่นมอญ..... 155

เพลง สมาปไง่ะ..... 157

เพลง ลิ่ฮตง..... 159

เพลง ลิ่ฮเจาฮบานัว..... 161

เพลง ทางละฮินบ๊อบโท..... 165

เพลง ยินสนาญเสาวานะพม..... 167

เพลง ฮะกรอมเร่แจ่มทีดาด..... 170

เพลง เปาแจ่วปะมุดเดินกวาจ..... 172

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

4(ต่อ)

เพลง สะมอดบ็อบโท..... 174

เพลง เปาแจ่วปะนาญซะดาว..... 176

5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 178

วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 178

ความสำคัญของการวิจัย..... 178

สรุปผลการวิจัย..... 178

อภิปรายผล..... 189

ข้อเสนอแนะ..... 191

บรรณานุกรม..... 192

ภาคผนวก..... 195

ภาคผนวก ก..... 196

ภาคผนวก ข..... 204

ภาคผนวก ค..... 223

ภาคผนวก ง..... 240

ประวัติย่อผู้วิจัย..... 254

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 แผนที่พื้นที่อำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี..... 40
2 แผนที่อำเภอสังขละบุรี..... 41
3 ตัวอย่าง บัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า บัตรสีส้ม 43
4 ตัวอย่าง บัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า บัตรสีม่วง..... 44
5 โบสถ์ วัดวังก์วิเวการาม..... 45
6 หญิงชาวมอญ ปฏิบัติธรรม ถือศีลภาวนาอย่างเคร่งครัด..... 46
7 ป้ายไม้ส่งข้าววัด (ฮะต้วะ อะรอน)..... 46
8 อุโบสถหลังเก่าที่จมน้ำ..... 47
9 ศาลาหลวงพ่ออุตตะมะ วัดวังก์วิเวการาม..... 48
10 พระพุทธรูปหินอ่อน วัดวังก์วิเวการาม..... 49
11 หอระฆัง วัดวังก์วิเวการาม..... 50
12 เจดีย์พุทธคยาจำลอง วัดวังก์วิเวการาม..... 50
13 สื่อการเรียนการสอนหนังสือเล่มใหญ่และหนังสือเล่มเล็ก..... 54
14 การศึกษาดูงานของคณะผู้แทน ประเทศพม่า..... 55
15 การแต่งกายของชาวมอผู้หญิง..... 55
16 การแต่งกายของหญิงมอญที่แต่งไปในงานสำคัญ..... 56
17 การแต่งกายของชาวมอญผู้ชาย..... 56
18 การแต่งกายชุดมอญของนักเรียนโรงเรียนวัดวังก์วิเวการาม..... 57
19 วัฒนธรรมการกินหมาก..... 58
20 บ้านเรือนของชาวมอญที่ย้ายอพยพเข้ามาอยู่หมู่บ้าน จากหมู่บ้านเก่าก่อนน้ำท่วม 59
21 บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมตลิ่งแม่น้ำ..... 60
22 บ้านเรือนที่ตั้งอยู่บริเวณดงสัก..... 61
23 ลูกหลานจัดสำรับอาหารส่งข้าวให้พ่อแม่ที่ถือศีลที่วัดวังก์วิเวการาม..... 62
24 รางไม้ไผ่สรงน้ำพระ..... 63
25 การสรงน้ำพระของชาวมอญ บ้านวังกะ..... 63
26 ผู้ชายคนมอญต่างมอบให้พระเดินเหยียบหลังไปสรงน้ำพระ..... 64
27 ตลาดนิพพาน ณ ลานเจดีย์พุทธคยา..... 65

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

28 การรดน้ำต้นโพธิ์..... 66
29 ขบวนแห่เทียนพรรษา..... 67
30 การลอยเรือสะเดาะเคราะห์..... 68
31 ปราสาทของพระอุปคุต..... 69
32 งานกฐินพระราชทานของวัดวังก์วิเวการาม..... 70
33 การรักษาศีล ปฏิบัติธรรม ของชาวมอญ..... 71
34 งานมหรสพในงานวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตะมะ..... 72
35 การชกมวยคาดเชือก..... 73
36 งานวันชาติมอญ..... 73
37 พระสงฆ์รดน้ำให้กับคู่บ่าวสาว ชาวมอญ..... 75
38 จุยาม(จะเข้มอญ)..... 78
39 โกรอมอญ(ซอมอญ)..... 80
40 ถะนะ(พิณมอญ)..... 81
41 การปรับเสียงของถะนะ(พิณมอญ)..... 82
42 ท่านั่งในการบรรเลงถะนะ(พิณมอญ)..... 83
43 ขะนัว(ปี่มอญ)..... 84
44 แผนภาพของเสียง ขะนัว(ปี่มอญ)..... 85
45 ตะหลด(ขลุ่ยมอญ)..... 86
46 แผนภาพของเสียง ตะหลด(ขลุ่ยมอญ)..... 87
47 ปัดวาย(เปิงมางมอญ)..... 88
48 ปัดวาย(เปิงมางมอญ)..... 89
49 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของหะเปิน(กลอง) แต่ละชนิด..... 91
50 เสียงและตำแหน่งการวาง ของหะเปิน(กลอง)..... 92
51 หะเปินฮะโหนก(กลองใบใหญ่)..... 92
52 หะเปิน(กลองขนาดกลาง)..... 93
53 โกรนหะเปิน(ลูกเปิง)..... 94
54 ญ่าย ติดหน้ากลอง..... 97

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

55 ไม้(เลื่อญตักหะเปิน)..... 97
56 แสดงตำแหน่งของเสียงกลอง..... 99
57 ปี๊ดกาหล่า ตุน (ระนาดไม้)..... 100
58 กาหล่า (รางปี๊ดกาหล่า ตุน)..... 101
59 เลื่อญตักปี๊ดกาหล่า ตุน(ไม้ตีระนาดไม้)..... 102
60 ปี๊ดกาหล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก)..... 102
61 ปี๊ดกาน(ฆ้องวง)..... 104
62 ลำดับลูกปี๊ดกาน(ลูกฆ้องวง)..... 106
63 ขะดี ขะดาบ (ฉิ่ง-เกราะ)..... 107
64 ฉ่าน (ฉาบใหญ่)..... 108
65 มอง (โหม่ง)..... 109
66 การประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 110
67 แผนผัง การประสมวงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี..... 111
68 วงปี่พาทย์มอญหงสาวดีแสดงในงานวันชาติมอญ จังหวัดภูเก็ต..... 113
69 วงปี่พาทย์มอญหงสาวดีแสดงในงาน100 ปี ชาตกาล พระราชอุดมมงคล..... 114
70 การแต่งกายของนักแสดงและนักดนตรี..... 114
71 การแต่งกายของผู้แสดงฝ่ายชาย..... 115
72 การแต่งกายของนักแสดงฝ่ายหญิง..... 116
73 การแต่งกายของนักดนตรีฝ่ายหญิง..... 117
74 ครูโทโปญ (Nai Thaw Poing)..... 118
75 นายคิม มอง จี (Nai Khim Mong Jyi)..... 119
76 ครูโม่นเซิง(Nai Mon Sein)..... 120
77 นายกระเซ้าโม่น (Nai Kasauh Mon)..... 121
78 นางโกนถ่อ(Mi Kon Htaw)..... 122
79 นายโกนซาจ(Nai Khon Seik)..... 123
80 นายอัวโม่น(Nai Aue Mon)..... 124
81 นางพยู่(Mi Phyu)..... 125

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ **หน้า**

82 นางสาวโพย(Mi Phto)..... 126

83 นายไป๋ะเญ่(Nai Ba Yae)..... 127

84 นายอองร่อด(Nai Ong Rot)..... 128

85 นายโทไปง (Nai Htaw Py)..... 129

86 นายตะละไล่ะวี (Nai Tala lawi)..... 130

87 กัลยามอญ(Mi Kalayar Mon)..... 131

88 แบบฝึกการบรรเลงปี๊ดกาหล่า ตุน(ระนาดไม้) เพลงที่ 14 ถึงเพลงที่ 18..... 134

89 การเรียนการสอนแบบ ตัวต่อตัว..... 135

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นชาติที่มีวัฒนธรรม อารยธรรมอันดีงามมาแต่โบราณกาล วัฒนธรรมไทยที่เรามีและปฏิบัติกันอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่องของคนรุ่นก่อนๆ หรือบรรพบุรุษของเราได้ถ่ายทอดประสบการณ์มายังอนุชนรุ่นปัจจุบัน เกิดการพัฒนา เจริญก้าวหน้าไปตามลำดับ ทำให้เรามีความประพฤติและการปฏิบัติดีขึ้น มีการเชื่อมความสัมพันธไมตรีระหว่างชาติอื่นๆเพื่อประโยชน์ของประเทศเช่น การค้า การทูต การแลกเปลี่ยนระหว่างชนชาติต่างๆ ฯลฯ

ดนตรีเป็นมรดกอันล้ำค่าทางธรรมชาติ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ซึ่งได้ร่วมสร้างสรรค์กันอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน มนุษย์ใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ โดย มนุษยชาติทุกเผ่าพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นชนเผ่าที่ล้าหลังหรือชนเผ่าที่มีอารยธรรมทั้งที่สูญชาติพันธุ์ไปแล้ว หรือยังดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ในปัจจุบันต่างก็มีวัฒนธรรมทางดนตรีซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะขององค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมของตน พัฒนาการทางดนตรีของชนเผ่าต่างๆ จะสัมพันธ์กับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชนเผ่าเหล่านั้นด้วย ดนตรีโดยทั่วไปแล้วมีคุณค่ามากกว่าโทษ ดนตรีเป็นเครื่องบำรุงขวัญ บำรุงจิต เป็นยารักษาโรคทั้งทางกายและทางจิตเป็นน้ำที่ดีช่วยบรรเทาความร้อน เป็นเพื่อนยามทุกข์ ยามเหงา เป็นเครื่องมือสำหรับสมานสามัคคีเป็นสื่อแห่งความรักและยังเป็นเครื่องมือสำหรับการยังชีพอีกด้วย (พูนพิศ อมาตยกุล. 2527: 5) ดังนั้น ดนตรีจึงเป็นผลงานทางศิลปะชนิดหนึ่งที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์แพร่หลายไปในสังคม ซึ่งเราเรียกศิลปะแขนงนี้ว่า “ดุริยางคศิลป์” อีกประการหนึ่ง ดนตรีในสังคมต่างๆทั่วโลกนั้นมักขึ้นด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งมีพัฒนาการนับพันปี ดนตรีมีกำเนิดมาจากธรรมชาติ มนุษย์ได้คิดเลียนแบบธรรมชาติ โดยนำวัสดุทางธรรมชาติมาสร้างให้เกิดเป็นเสียงจึงเกิดการสร้างดนตรีขึ้นในกลุ่มคน และกลุ่มคนเหล่านั้นได้เอาดนตรีมาสร้างประเพณีและวัฒนธรรมประจำกลุ่ม โดยบทเพลงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของดนตรี ผลิตผลของดนตรีก็คือบทเพลงนั่นเอง เราสามารถใช้บทเพลงเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และอาจเป็นสื่อกลางในการติดต่อหรือทำความเข้าใจระหว่างมนุษย์ ตลอดจนสามารถที่จะใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกให้ผู้อื่นได้รับรู้เช่นกัน บทเพลงจึงเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมบางส่วนของมนุษย์ มนุษย์แต่ละชาตินั้น ย่อมมีบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตน ลักษณะของบทเพลงโดยทั่วๆ ไปมีอยู่ 2 ประเภท คือเพลงขับร้อง(Vocal Music) และเพลงบรรเลง (Instrumental Music)

มอญ เป็นชนชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งในเอเชีย ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ เช่นรำมอญ การละเล่นทะแยมอญ เจ้าเข้า รวมทั้งดนตรีและเพลงมอญ ซึ่งล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะ

ประเพณีและดนตรีนั้น คนไทยได้นำเข้ามาใช้ประกอบพิธีต่างๆ ของไทยอยู่เป็นประจำ ซึ่งชนชาติมอญแต่เดิมอาศัยอยู่บริเวณตอนใต้ของพม่า เมืองหลวงคือ “หงสาวดี” แต่เนื่องจากมอญกับพม่าเป็นศัตรูกันมาช้านาน มีสงครามสู้รบกันอยู่ตลอด ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ ต่อมามอญตกในความปกครองของพม่าในปีพุทธศักราช 2206 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นับแต่นั้นเป็นต้นมา มอญจึงเริ่มหนีสงครามเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

คณะวิชามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์(2522: 2)ได้กล่าวถึงชนชาติมอญไว้ดังนี้

ชาวมอญ เป็นชนเผ่ามองโกลอยด์(Mongoloid) มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตะวันตกของประเทศจีน นักปราชญ์ทางภาษาศาสตร์และนักมนุษย์วิทยาได้จัดชาวมอญไว้ในตระกูลภาษาเอเชียตะวันออก (Austro Asiantic) ชาวมอญได้อพยพจากจีนลงมาตอนใต้ และมาตั้งอาณาจักรทางฝั่งตะวันออกของอิระวดี และอพยพมาตั้งแหล่งอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะๆและเป็นกำลังสำคัญของไทย ในการทำศึกกับพม่าทุกครั้ง มอญยังได้สมรสกับคนไทยสืบลูกหลานมาจนปัจจุบัน

มอญเป็นชาติที่ยึดถือวัฒนธรรมประจำชาติอย่างมั่นคง ไม่ว่าจะเป็นภาษา ลัทธิ ประเพณี ศาสนา และศิลปะ ดังนั้นชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย จึงสืบทอดวัฒนธรรมประจำชาติอยู่ทั่วกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพราะชาติมอญเป็นชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น เรียนปริยัติธรรม เรียนคัมภีร์พระวินัย และครองจีวรแหวก อุ้มบาตร โดยการทำบุญของมอญ จะทำบุญในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น ทำบุญสงกรานต์ วันออกพรรษา รวมทั้งประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เช่น งานแต่ง งานศพ ฯลฯ ในงานประเพณีต่างๆ จะมีดนตรีและนาฏศิลป์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ เช่นรำมอญ และ ปี่พาทย์มอญ

ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของรัฐมอญ โดยเข้ามาทางจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่ทุรกันดารยากต่อการติดต่อกับตัวจังหวัด และมีช่องทางเข้าออกระหว่างประเทศไทยกับพม่าหลายแห่งซึ่งทำให้การเคลื่อนย้ายเข้าออกเป็นไปได้โดยง่าย การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ไม่ทั่วถึงด้วยมีอัตรากำลังไม่เพียงพอ จึงทำให้มีผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าอพยพเข้ามาอยู่ประเทศไทยซึ่งเป็นการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก (ดวงกมล สุคนธทรัพย์. 2524: 2) บ้านวังกะนี้มีประชากรประมาณ 1,000 กว่าครัวเรือน ชาวมอญที่บ้านวังกะส่วนใหญ่ประมาณ 90%อพยพมาจากหมู่บ้านต่างๆ ในเมืองเย ในเมืองเมาะละแหม่ง ซึ่งตั้งอยู่ในรัฐมอญประเทศพม่า ชาวมอญที่บ้านวังกะอพยพมาจากเมืองต่างๆ ได้แก่ เมืองเยเมืองสอบปึก เมืองมูเดิง เมืองเมาะลำเลิง เมืองจัสโดว เมืองจัสแมะราว เมืองจัสมะกอยเมืองสะเทิม เมืองบีอะเรียงและเมืองอะปอง (นิสิตปริญญาเอกรุ่น 3 สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร คุรุสภา. 2550: 120)

ชาวมอญบ้านวังกะได้อพยพเข้ามาในเมืองไทยเป็นเวลานานกว่า 50 ปี วัฒนธรรมบางอย่างได้ถูกลืมเลือนไปบางอย่างยังหลงเหลืออยู่และยังปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำและวัฒนธรรมบางอย่างก็รับ

เอาวัฒนธรรมเพื่อนบ้านเข้ามาร่วมด้วย เช่นเดียวกับดนตรีบางชนิดของไทยได้เข้าไปร่วมกับวงปี่พาทย์มอญ แต่ก็ยังเรียกวงดนตรีมอญอย่างเดิมโดยยึดเอาฆ้องมอญปี่มอญ เปิงมางคอก ตะโพนมอญ ที่เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของมอญเป็นหลักในการบรรเลงและยึดลักษณะทำนองเพลงที่เป็นสำเนียงมอญไว้ ซึ่งเป็นสำนวนที่เรียบง่ายมีลักษณะ ในทางกล่อมอารมณ์มากกว่ากระตุ้นอารมณ์อีกทั้งเพลงมอญนั้นแท้จริงแล้วใช้บรรเลงได้ทุกโอกาสยกเว้นในสังคมคนไทยที่ใช้บรรเลงเฉพาะงานศพเท่านั้นดนตรีมอญเข้ามาสู่เมืองไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และมีอีกคราวที่คนมอญได้เข้ามาในเมืองไทยกระจายไปอาศัยตามท้องที่ต่างๆ เช่น กาญจนบุรี ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ วัฒนธรรมทางดนตรีของมอญจึงแพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยหลายครั้ง

เนื่องจากมอญอพยพมาอยู่ในเมืองไทยนานแล้ว วัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไปบางอย่างที่ยังหลงเหลืออยู่ ก็รับเอาวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาร่วมด้วยเช่นเดียวกันกับดนตรีบางชนิดของไทย ได้เข้าไปบรรเลงร่วมกับวงปี่พาทย์มอญ เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม เป็นต้น แต่ก็ยังเรียกวงดนตรีมอญอยู่อย่างเดิม โดยยึดเอาฆ้องมอญ ปี่มอญ เปิงมางคอก ตะโพนมอญที่เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของมอญ เป็นหลักในการบรรเลง โดยคงลักษณะของทำนองเพลงมีลักษณะสำเนียงเพลงมอญไว้

ในที่นี้ผู้วิจัยศึกษา วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ที่ชุมชนมอญ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งต่างจากดนตรีมอญทั่วไปเพราะมีสำนวนเพลงที่ตื่นเต้นสนุกสนาน เป็นวงดนตรีที่บรรเลงโดยกลุ่มชาวมอญที่อพยพมาจากเมืองเยและเมืองเมาะละแหม่ง ประเทศพม่า เข้ามาอยู่ในประเทศไทยบริเวณบ้านวังกะหมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งในอดีตยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนักในปัจจุบันเริ่มมีการเผยแพร่มากขึ้นโดยภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสนใจและพบว่ามีการศึกษาวิจัยวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีน้อยมาก

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในขั้นต่อไปซึ่งการศึกษาหาข้อมูลวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจและต้องการศึกษาค้นคว้าเพราะนอกจากจะได้ข้อมูลใหม่ๆแล้วยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชุมชนในภูมิภาคนี้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยอย่างใกล้ชิดโดยอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางดนตรีไทยและดนตรีมอญเป็นการศึกษาการสืบทอดดนตรีจากรุ่นสู่รุ่นส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาเพลงประกอบการรำมอญ จากวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็นวงดนตรีที่มีรูปแบบเฉพาะของชุมชนที่ได้รับการถ่ายทอดจากชาวมอญที่มาจากประเทศพม่าซึ่งมีบทบาททางสังคม ในเรื่องราวต่างๆ เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการเผยแพร่วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ให้เป็นองค์ความรู้ด้านดนตรีให้กับผู้สนใจศึกษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีในกลุ่มชาวมอญให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่เชื่อมโยงกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ
2. ศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. รวบรวมและบันทึกเพลงมอญ ที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มี 2 ประเภท คือ เพลงมอญเก่า จำนวน 9 เพลง และเพลงประกอบรำ จำนวน 10 เพลง
4. ศึกษาเนื้อหาด้านดนตรี
    4.1 ประวัติความเป็นมาของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี
    4.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี
    4.3 เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี
    4.4 การรวมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี
    4.5 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

4.6 การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง

4.7 นักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

4.8 การถ่ายทอดและการเรียนการสอนของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำศัพท์ภาษามอญ ที่ใช้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ใช้ภาษาไทยในการบันทึก โดยให้มีคำอ่านใกล้เคียงกับสำเนียงของภาษามอญมากที่สุด โดยยึดตามหลักภาษาศาสตร์(ปริวาสภาษา) ของมูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์และมหาวิทยาลัยมหิดลได้ศึกษาและจัดระเบียบวิธีการสะกดเพื่อใช้ในการเรียนการสอนตามโครงการ ทวิภาษา(ไทย-มอญ)ของโรงเรียนวัดวังก์วิเวการาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3

มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

นิยามศัพท์เฉพาะ

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมายถึง ชื่อวงดนตรีมอญ ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

บริบททางวัฒนธรรม หมายถึง บริบท เอกลักษณ์ของชนมอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ชุมชนมอญ หมายถึง ชุมชนมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

เพลงมอญเก่า หมายถึง เพลงมอญที่แต่งโดยนาย คิม มอง จี

เพลงมอญประกอบรำ หมายถึง เพลงมอญที่ประกอบการรำมอญ ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมอญ ของ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ภาษามอญ หมายถึง ภาษามอญที่ใช้สื่อสาร หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

อาหารมอญ หมายถึง อาหารมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

การแต่งกาย หมายถึง การแต่งกายของคนมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ฮะตาว จอ หมายถึง เดือนเมษายน

ฮะตาว อะสาจ หมายถึง เดือนพฤษภาคม

ฮะตาว จิ หมายถึง เดือนมิถุนายน

ฮะตาว ฮะเกิน หมายถึง เดือนกรกฎาคม

ฮะตาว ฮะดออะซอย หมายถึง เดือนสิงหาคม

ฮะตาว พอท หมายถึง เดือนกันยายน

ฮะตาว โวะ หมายถึง เดือนตุลาคม

ฮะตาว กัดทอน หมายถึง เดือนพฤศจิกายน

ฮะตาว มะแรกะซอ หมายถึง เดือนธันวาคม

ฮะตาว โปะ หมายถึง เดือนมกราคม

ฮะตาว มาด หมายถึง เดือนกุมภาพันธ์

ฮะตาว ฮะละเกิน หมายถึง เดือนมีนาคม

จุยาม หมายถึง จะเข้มอญ

โกรอมอญ หมายถึง ซอมอญ

ถะนะ	หมายถึง พิณมอญ
ขะนัว	หมายถึง ปี่มอญ
หะปุด	หมายถึง กำพวดปี่มอญ
ตะหลด	หมายถึง ขลุ่ยมอญ
ปัดวาย	หมายถึง เปิงมางมอญ
โกรนปัดวาย	หมายถึง ลูกเปิงมางมอญ
หะเปิน	หมายถึง กลอง
หะเปินฮะโหนก	หมายถึง กลองขนาดใหญ่
โกรนหะเปิน	หมายถึง ลูกเปิง
ญ่าย	หมายถึง เป็นวัสดุที่มีลักษณะการผสมของแป้งหรือข้าวสุกบด ใช้ติดที่หน้ากลองเพื่อถ่วงเสียง
เลื่อญตักหะเปิน	หมายถึง ไม้ตีกลอง
ปั๊ดกาล่า ตุน	หมายถึง ระนาดไม้
เลื่อญตักปั๊ดกาล่า ตุน	หมายถึง ไม้ตีระนาดไม้
ปั๊ดกาล่า ปะซัว	หมายถึง ระนาดเหล็ก
ปั๊ดก่าน	หมายถึง ฆ้องวง
ขะดี ขะดาบ	หมายถึง ฉิ่ง-เกราะ
หะเหนิด	หมายถึง เกราะ
ฉ่าน	หมายถึง ฉาบใหญ่
มอง	หมายถึง โหม่ง
ตะเยีย	หมายถึง นักร้อง
ตะแนวาน	หมายถึง แผงกั้นฉากของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

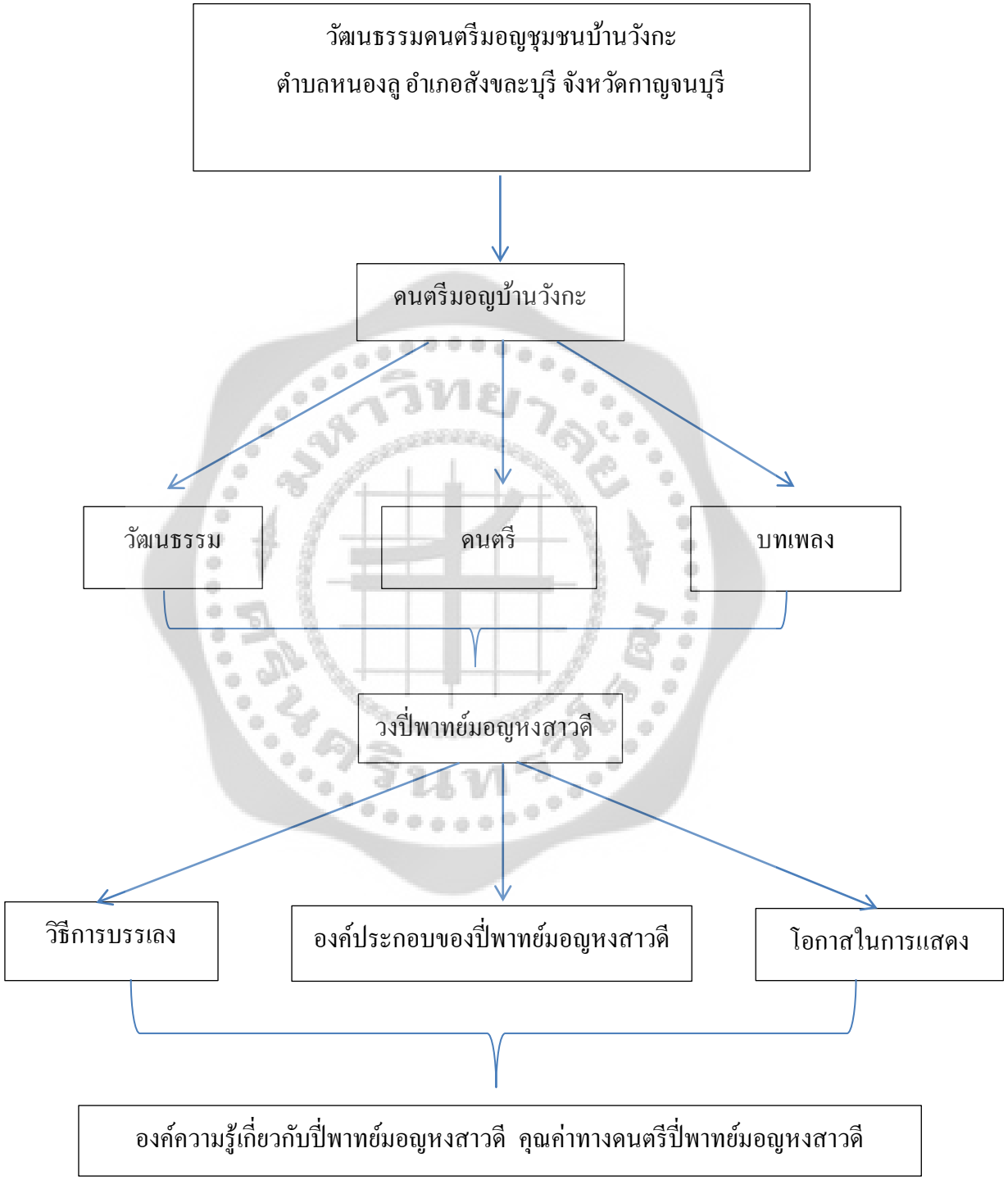

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดนตรีชนกลุ่มน้อยนั้น เนื่องจากปัจจุบันมีผู้สนใจศึกษาค้นคว้า และเขียนบทความเผยแพร่ในเอกสารวารสาร และหนังสือต่างๆไว้พอสมควรแต่มีจำนวนไม่มากนัก เนื้อหาส่วนใหญ่มีการกล่าวถึงองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวกับการศึกษามานุษยดุริยางค์ในหลายๆทัศนะ โดยเน้นในด้านการรวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน พิธีกรรมและความเชื่อ รวมทั้งทางด้านดนตรี ในปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าและวิจัยมากขึ้น ข้อมูลต่างๆที่นำมาใช้ประกอบการวิจัยครั้งนี้ นับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นอย่างยิ่ง แหล่งข้อมูลนี้ได้มาจากเอกสารงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ ตำราหนังสือต่างๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม
- 1.2 เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธ์
  - 1.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธ์มอญ
- 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาติพันธ์มอญ

2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม

พระยาอนุมานราชธน (2515: 2) ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ในฐานะของนักมานุษยวิทยาว่า วัฒนธรรมหมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากกัน และสืบต่อเนื่องเป็นความเจริญก้าวหน้า ส่วน สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์(2527: 13-17) ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ แนวทางในการแสดงออกของวิถีชีวิตทั้งปวงที่บุคคลของกลุ่มชนคิดขึ้นและกระทำขึ้นเป็นต้นแบบ แล้วคนส่วนใหญ่ของกลุ่มชนยอมรับสืบทอด จนกระทั่งสิ่งนั้นส่งผลต่อนิสัยของความคิดและการเชื่อถือของการกระทำของคนหมู่มากแห่งกลุ่มชนนั้น

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525: 210) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ในหนังสือ วัฒนธรรมพื้นบ้านปฏิบัติภาคใต้ โดยกล่าวถึง วัฒนธรรมพื้นบ้านว่ามีบทบาทและหน้าที่นานาประการที่สำคัญ คือ ช่วยผดุงเสถียรภาพ และเป็นกำลังสนับสนุนการแผ่ขยายของแบบอย่างการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่สังคมปกป้องรักษามาตั้งแต่อดีตทำให้เราสามารถเข้าใจ และหยังถึงความต้องการที่จำเป็น รวมทั้งความมุ่งหมายของสังคมนั้นๆ ตลอดจนสิ่งที่กดดันให้เกิดปัญหาขัดขวางการอยู่ดีกินดี โดย นิคม วงเวียน (2526: 168) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมส่วย (กุ่ย) ด้านความเชื่อในจังหวัดสุรินทร์โดยกล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดสุรินทร์ ความ

เชื่อและประเพณีของชาวส่วย เช่น ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และไสยศาสตร์ ความเชื่อที่เกี่ยวข้องการศึกษาอบรมในสังคม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโชคลางและปรากฏการณ์ธรรมชาติผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของชาวส่วย โดยทั่วไปมีลักษณะเด่นๆ คือ รักสันโดษ มักน้อย นิยมใช้ชีวิตอย่างมีความสุข โดยเฉพาะเน้นความสุขทางจิตใจ ไม่เน้นวัตถุและมีความเชื่อในเรื่องผี เทวดา ปรากฏอยู่ทั่วไป เชื่อทางด้านไสยศาสตร์ โดยทางประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2531: 2-3) วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม เป็นต้นว่า ความคิด ความรู้สึก ความประพฤติ กิริยาอาการ ศิลปะ ประเพณี กฎหมาย ประดิษฐ์ตระกรรมต่างๆ ที่สังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัฒนธรรมพื้นบ้านมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะเป็นวิชาที่มีหลักเกณฑ์สามารถพิสูจน์ได้ขณะเดียวกันก็เป็นศิลปะที่มีความงดงามไพเราะ เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก นิยพรรณ วรรณศิริ (2540: 47) ยังได้กล่าวถึงทฤษฎีเขตวัฒนธรรม (Culture Areas)และรูปแบบวัฒนธรรม (Pattern of Culture) ของ (Pattern of Culture) ของ Calk Wissler(1921) ไว้ว่า เขาเป็นผู้สังเกตวัฒนธรรมของเอสกิโมและได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมทั่วโลกและพบว่าวัฒนธรรมทุกระบบ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและทางจิตใจนั้นมีใช้อยู่ในทุกสังคมของโลกเรียกว่าระบบวัฒนธรรมสากล มีดังต่อไปนี้

1. ภาษา ทุกสังคมต้องมีภาษาพูด และภาษาเขียน และทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาษาเช่น นิทาน นิยาย และภาษา ท่าทาง เป็นต้น

2. วัฒนธรรมประเภทรูปธรรม (Materiel Culture) ที่เกี่ยวกับการกินอาหาร ที่อยู่อาศัยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางขนส่ง เสื้อผ้า ภาชนะของใช้ เครื่องไม้เครื่อง มือ อาวุธ ยุทโธปกรณ์อาชีพ การอุตสาหกรรม ฯลฯ

3. ศิลปะ ได้แก่ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ เช่น การแกะสลัก ปั้นรูป วาดรูป(สีน้ำ,น้ำมัน) วาดเขียน ดนตรี ขับร้อง ฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน การละคร และอื่นๆ

4. ระบบและรูปแบบของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความขลัง และศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เชื้อโรค พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกิด และตาย

5. ระบบครอบครัว การแต่งกาย เครือญาติ และระบบทางสังคมอื่นๆที่เกี่ยวข้องแบ่งออกได้เป็นการแต่งงาน ครอบครัว การนับญาติ การสืบทอดตระกูล และการใช้ศัพท์เรียกเครือญาติ

6. ระบบเศรษฐกิจและทรัพย์สิน แบ่งออกได้เป็น ทรัพย์สินส่วนรวมและทรัพย์สินส่วนตัวทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ กฎเกณฑ์และกฎหมาย ตลอดจนมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและการค้า ระบบเงินตรา การผลิต การจำแนก แจกจ่าย และการบริโภคสินค้า

7. ระบบการปกครองและรัฐบาล อันได้แก่ ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติระบบตุลาการ และระบบควบคุมสังคม (Social Control) อื่นๆทุกประเภท

8. การศึกสงครามทั้งสงครามระหว่างคนต่างสังคม และสงครามที่เกิดในหมู่เครือญาติ (Feude) หรือสงครามในระหว่างคนในสังคมเดียวกัน

9. กีฬา และการละเล่น (Sports and Games) การออกกำลังกาย และนันทนาการที่เกี่ยวกับการนี้

10. ระบบความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนิทานปรัมปรา (Mythology) ซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อมสิ่งต่างๆที่ประกอบกันเป็นวัฒนธรรมคือสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีคุณค่า และมีเอกลักษณ์ที่ต่างๆกันไป แต่หากไร้ซึ่งการสืบทอดแล้ว วัฒนธรรมบางอย่างที่ดีงามก็อาจสูญหายได้ ดังนั้นการที่จะรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่หรือสามารถพัฒนาต่อไปได้นั้นจึงต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน ยศ สันตสมบัติ (2540: 199-200)ได้กล่าวถึงมนุษย์กับวัฒนธรรมว่าศาสนาเป็นประสบการณ์ยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายได้ ตั้งแต่รุ่งอรุณแห่งประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้ทำการประกอบพิธีกรรมเซ่นไหว้ บวงสรวงเทพยาดาฟ้าดิน สร้างเทพปรมณัม ไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ วิญญาณและพระผู้เป็นเจ้า ศาสนามีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ ศาสนาโยนงใยกับสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลแทรกซึมเข้าสู่ปริมณฑลของสังคมวัฒนธรรม และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ศาสนาต่างๆ ของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านของรูปแบบ เช่น การจัดองค์กรและพิธีกรรม และในด้านของเนื้อหาและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น บางศาสนามีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าหลายองค์ บางศาสนามีความเชื่อเทพเจ้าองค์เดียว บางศาสนาไม่มีเลย บางศาสนามีความเชื่อในเรื่องผีวิญญาณ ขอบเขตของอำนาจของเทพเจ้าและจิตวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายก็มีความแตกต่างกันไป เทพเจ้าในศาสนาบางองค์เป็นผู้สร้างและผู้ทำลายล้างมนุษย์ บางศาสนาแบ่งแยกงานและอำนาจหน้าที่ให้เทพเจ้าแต่ละองค์ ลดหลั่นกันออกไป เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบางศาสนาไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการต่างๆของมนุษย์โดยตรง ด้วยการให้คุณหรือโทษในกิจกรรมและวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในศาสนาที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามายุ่งเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์โดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีลักษณะความเกรงขามและความหวาดกลัว ก่อให้เกิดพิธีกรรมเซ่นสรวงบูชาเพื่อความเอาใจ และต่อรองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นศาสนาตามทัศนะทางมานุษยวิทยา จึงบ่งบอกนัยถึงการขยายความทางสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์ธรรมชาติ สอดคล้องกับ สุเอ็ด คชเสนี (2524: 11) ที่ให้ขอบข่ายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นผลรวมของลักษณะอันเด่นชัดในทางจิตใจ วัตถุ ปัญญา และอารมณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสังคมหนึ่งวัฒนธรรมมิใช่ครอบคลุมเฉพาะศิลปะและวรรณคดีเท่านั้น แต่คลุมถึงวิถีการดำเนินชีวิตสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของมนุษย์ด้วย วิถีแห่งการดำรงชีวิต (Way of life) ของมนุษย์ในแต่ละสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ได้มาเนื่องจากการอยู่ร่วมในสังคม สามารถถ่ายทอดให้กันและกันได้ โดยการใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการแสดงกิริยาต่างๆ อันเป็นที่เข้าใจกันจึงจัดได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธ์

กลุ่มชาติพันธุ์เป็นเรื่องวัฒนธรรมและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมรอง กุล่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมย่อยร่วมกัน คือมีค่านิยม ความคิด อุดมการณ์ พิธีกรรมทางศาสนา ระบบสัญลักษณ์และวัฒนธรรมด้านอื่นๆ ร่วมกัน กลุ่มชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมใหม่ๆ

เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้อพยพอาศัยในสังคมใหม่ มีจิตสำนึกในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสูง แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไปกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้อาจมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมหลักเพื่อให้ถูกยอมรับจากสังคม ทำให้สูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดิมของตน ในอเมริกานักวิชาการพยายามอธิบายกระบวนการบูรณาการ ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ปรากฏว่ามีแนวคิดอยู่ 2 ระบบ คือ รูปแบบแรกเรียกว่า The Melting Pot หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ จะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไปในที่สุด เมื่อเวลาผ่านไปและจะผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมใหญ่ (Hess, Markson; & Sten. 1988) ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งเรียกว่า Cultural Pluralism (พหุทางวัฒนธรรม) หมายถึงการยอมรับความแตกต่างๆ ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในสังคมนั้นๆโดยแต่ละกลุ่มจะพยายามรักษาอัตลักษณ์ตนไว้และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และเพิ่มความตระหนักถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมากยิ่งขึ้น(งามพิศ สัตย์สงวน. 2545: 34)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวิวัฒนาการมาจากพื้นฐานความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมทำให้มีกลุ่มชาติพันธ์กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2518:6) กล่าวถึงลักษณะเผ่าพันธุ์ของชาวเขา

ก. ชนชาติที่อพยพจากทิศใต้ไปสู่ภูมิภาคทางภาคเหนือ ชนพวกนี้เรียกว่าพวกเอเชียตะวันออกหรือเรียกเป็นคำเฉพาะในวิชาชาติพันธ์วิทยาว่า “Austro-Asiatic” ตัวอย่างของชนชาตินี้ได้แก่พวกที่มีเชื้อสายเดียวกันกับเผ่าว้า (Wa) ซึ่งตกค้างอยู่ในภาคเหนือ ขณะนี้ สาขาพวกว้าซึ่งอาศัยในภาคเหนือของประเทศไทยได้แก่ ละว้า ขมุ ข่าฮ่อ ถิ่นและผีตองเหลือง

ข. ชนชาติที่อพยพจากทิศเหนือไปสู่ภูมิภาคทางใต้ ชนชาติเหล่านี้ได้แก่พวกจีนธิเบต (Sino-Tibetan) ได้อพยพจากเหนือลงใต้ของชนชาติไทยแต่มาระดับสูงกว่า ในขณะที่ชนชาติไทยอพยพเข้ามาอาศัยอยู่อาศัยในที่ราบลุ่ม ชนพวกนี้ได้อพยพตามเส้นทางอันคดเคี้ยวซึ่งทำให้การเคลื่อนย้ายเป็นไปโดยล่าช้า และได้เข้ามาอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ประมาณ 100 ปีมานี้เอง

ความหมายของชาติพันธุ์

คำว่า "ชาติพันธุ์" และ "ชาติพันธุ์วิทยา" เป็นคำใหม่ในภาษาไทยการทำความเข้าใจเรื่องชาติพันธุ์จำเป็นจะต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับเรื่องเชื้อชาติและสัญชาติ อาจเปรียบเทียบเชื้อชาติ สัญชาติ และชาติพันธุ์ได้ดังนี้

เชื้อชาติ (race) คือ ลักษณะทางชีวภาพของคน ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากลักษณะรูปพรรณ สีผิว เส้นผม และตา การแบ่งกลุ่ม เชื้อชาติ (racial group) มักแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ นิกรอยด์ (Negroid) มองโกลอยด์ (Mongoloid) และคอเคซอยด์ (Caucasoid) ในตอนหลังได้เพิ่มออสตราลอยด์ (Australoid)

โพลินีเชียน (Polynesian) ฯลฯ อีกด้วย

การแบ่งแยกกลุ่มคนตามลักษณะทางชีวภาพนี้ มีความสำคัญในสังคมที่สมาชิกในสังคมมาจากบรรพบุรุษที่ต่างกัน และมีสีผิวและรูปพรรณสัณฐานที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความแตกต่างระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดำ ในสังคมที่มีกลุ่มคนที่มีลักษณะทางชีวภาพต่างกันและประวัติความเป็นมาตลอดจนบทบาทในสังคมต่างกัน ความแตกต่างทางชีวภาพอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันได้ แต่ในบางสังคม เช่น สังคมไทย ความแตกต่างทางชีวภาพไม่มีความหมายเท่าใดนัก

สัญชาติ (nationality) คือ การเป็นสมาชิกของประเทศใดประเทศหนึ่งตามกฎหมาย โดยที่ลักษณะทางชีวภาพและวัฒนธรรมอาจแตกต่างกันได้ การเป็นสมาชิกของประเทศย่อมหมายถึงการเป็นประชาชนของประเทศนั้น ผู้ที่อพยพมาจากที่อื่นเพื่อมาตั้งถิ่นฐานสามารถโอนสัญชาติมาได้ ผู้ที่เปลี่ยนสัญชาติ คือ ผู้ที่เปลี่ยนฐานะจากการเป็นประชาชนของประเทศหนึ่งมาเป็นประชาชนของอีกประเทศหนึ่ง

ชาติพันธุ์ (ethnicity หรือ ethnos) คือ การมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีนลาว เป็นต้น

กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะเด่นคือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปพรรณ (เชื้อชาติ) เหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด และทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไปเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกันความรู้สึกผูกพันนี้อาจเรียกว่า "สำนึก" ทางชาติพันธุ์ หรือชาติลักษณ์ (Ethnic identity)

เอกสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญ

เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ (2528: 28) ได้กล่าวถึงเรื่องราวของชาวมอญได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งในครั้งนั้นมอญเริ่มเข้าเป็นระยะๆโดยจัดให้อยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดปทุมธานีบ้าง ปากเกร็ดบ้าง เมื่อสมัยกรุงธนบุรีมอญได้อพยพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงได้จัดให้ทางปากลัด พระประแดง ฝั่งธนบุรีซึ่งในแต่ละครั้งที่เข้ามาพระมหากษัตริย์ของไทยจะรับเอาผู้อพยพของชาวมอญไว้ทุกครั้งโดยแบ่งให้อยู่ตามสถานที่ต่างๆตามที่มีชาวมอญอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องการอพยพชาวมอญเข้ามาในเมืองไทยนั้นในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูปทุมธรรมโชติ(2540: 41) ยังได้กล่าวถึงการอพยพของชาวมอญที่มาอยู่ในเมืองไทยว่า “ชาวมอญได้มีการสู้รบกับพม่าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแต่ละครั้งจะมีการอพยพหลบหนีไม่เว้นแต่ละครั้ง โดยมากจะหนีมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย โดยได้มีการอพยพครั้งใหญ่ได้ 9 ครั้ง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2108 สมัยสมเด็จพระธรรมราชาและครั้งสุดท้ายสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งในครั้งนี้ชาวมอญได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลหลุมข้าง แขวงเมืองกาญจนบุรี สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ จึงได้โปรดเกล้าให้เจ้าพระยาธรรมราชารามัญไป

ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกกำแพงพระนครตรงหน้าวัดชนะสงคราม ส่วนครอบครัวมอญให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ หรือพระประแดงในปัจจุบันในการเข้ามาแต่ละครั้งชาวมอญจะนำเอาวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เข้ามาด้วยเช่นกัน เช่น ประเพณีการเล่นสะบ้า มอญซ่อนผ้าการรำ ผีฯลฯ ในการดนตรีนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน ได้ถูกถ่ายทอดให้คนไทยได้รู้จักและสืบทอดจากชาวมอญไว้มากมายในสารานุกรมพม่า (2509: 68) ได้กล่าวถึงจารึกมอญในที่ต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาเกี่ยวกับอักษรดังนี้

จารึกมอญ ในประเทศไทย

ในบริเวณภาคตะวันตกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่งที่เคยได้รับอารยธรรมจากประเทศอินเดียมาแต่โบราณกาล แม้ว่าจะมีหลักฐานทางเอกสารรับรองอยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมาก็ตาม ถ้าพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์สามารถสันนิษฐานได้ว่าอารยธรรมอินเดียน่าจะได้เข้ามาสู่พื้นที่แถบนี้ได้รวดเร็วและลึกซึ้งยิ่งกว่าบริเวณส่วนอื่นๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้เพราะเป็นดินแดนที่อยู่ใกล้กว่า และมีพื้นที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเล ซึ่งสามารถเดินทางผ่านเข้ามาได้ถึงสองทาง คือ ทางทะเล และทางบก แต่เนื่องจากหลักฐานทางด้านโบราณคดีและจารึกมีจำนวนน้อยและไม่แพร่หลายดังนั้นเรื่องราวของอาณาจักรโบราณในภูมิภาคดังกล่าวจึงยังมีการศึกษาค้นคว้าในวงจำกัดจากหลักฐานที่มีอยู่ทราบแต่เพียงคร่าวๆ ว่า ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 ชนชาติปยู (Pyu) ตั้งอาณาจักรอยู่ ณ ลุ่มแม่น้ำอิระวดี ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองแปรในปัจจุบัน มีชนชาติพม่าตั้งอาณาจักรอยู่ทางตอนเหนือ และ ชนชาติมอญ ตั้งอาณาจักรอยู่ทางตอนใต้ ชาวปยู นับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท จากหลักฐานจารึกแผ่นทองคำที่พบ ณ เมืองมวงคุณ (Maungun) จารึกด้วยรูปอักษรปัลลวะภาษาบาลี จารึกดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น จารึก เย ธมมา ฯ จารึกอิติปิโส ฯ เป็นต้น นอกจากนั้นยังได้พบจารึกที่ใช้ภาษาสันสกฤตอีกด้วย

จารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม

อาณาจักรของชนชาติปยู ที่กล่าวถึงข้างต้น ก็คืออาณาจักรศรีเกษตร ซึ่งในจดหมายของภิกษุจีนชื่ออี้จิง บันทึกไว้ว่า อาณาจักรศรีเกษตรนี้ อยู่ทางทิศตะวันตกของอาณาจักรทวารวดี จากหลักฐานทางโบราณคดีได้พบว่า โบราณสถาน ณ บริเวณโมซาใกล้กับเมืองแปรนั้นปัจจุบันมีแนวกำแพงอิฐก่อเป็นรูปวงกลมล้อมรอบ พระพุทธรูปที่ได้พบ ณ ที่นั้นมีพุทธลักษณะแบบเดียวกับศิลปอินเดีย สมัยหลังคุปตะ อาณาจักรปยูเจริญรุ่งเรืองอยู่ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 14 ก็เริ่มเสื่อมอำนาจลงพร้อม ๆ กับความเจริญของอาณาจักรน่านเจ้า ซึ่งได้แผ่อาณาเขตเข้ามาสู่บริเวณตอนเหนือของลุ่มแม่น้ำอิระวดี และเป็นช่วงเวลาที่อาณาจักรปยูมีโอกาสติดต่อโดยตรงกับประเทศจีน

จารึกฐานพระพุทธรูปวัดป่าข่อย จังหวัดลพบุรี

ในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 14 นั้นเอง ชนชาติปยูได้อพยพย้ายถิ่นพำนักไปอยู่ในสถานที่ต่างๆ แต่ไม่มีหลักฐานบ่งบอกถึงสาเหตุแห่งการเคลื่อนย้ายนั้น คงทราบเพียงว่าอาณาจักรน่านเจ้าได้อพยพชาวปยูจำนวน 3,000 คน ไปที่เมืองจาตุง (Chatung) ได้แก่เมืองยูนานฟู หรือ คุนมิง ในปัจจุบัน และชาวปยูบางพวก

ได้เคลื่อนย้ายไปอยู่ในพุกามบริเวณรัฐฉานปัจจุบัน และในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 นั้นเอง พม่าได้เริ่มต้นมีความสัมพันธ์กับมอญพร้อมทั้งรับเอาอารยธรรมความเจริญต่างของมอญไว้ด้วย รวมถึงการยอมรับนับถือพุทธศาสนาและการใช้ตัวอักษรบันทึกเรื่องราวต่างๆ ซึ่งมอญได้รับถ่ายทอดมาจากอินเดียอีกต่อหนึ่งขณะที่อาณาจักรปยูเสื่อมอำนาจลง และเคลื่อนย้ายถิ่นไปนั้นอาณาจักรมอญซึ่งอยู่ทางตอนใต้ก็ได้ขยายอาณาเขตออกไปทางทิศตะวันตก มีศูนย์กลางของอาณาจักรอยู่ที่เมืองพะโค หรือหงสาวดี อาณาเขตของมอญ ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 นี้ จึงน่าจะครอบคลุมไปถึงบริเวณตลอดจนชายฝั่งทะเลของอ่าวเมาะตะมะ และทะเลอันดามัน คือ บริเวณภาคตะวันตกและภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบันศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมมอญ ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11ถึงก่อนการสร้างเมืองพะโคในพุทธศตวรรษที่ 14 นั้นไม่ได้อยู่ในบริเวณตอนใต้ของอาณาจักรปยูและพม่า หลักฐานที่ได้ในการขุดค้นทางโบราณคดีบริเวณภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบันแถบจังหวัดราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ลพบุรี และนครสวรรค์ เป็นต้น ทำให้ทราบได้อย่างแน่ชัดว่า บริเวณดังกล่าวเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรทวารวดี มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองอู่ทองจังหวัดสุพรรณบุรี ในทางศิลปะกำหนดระยะเวลาของศิลปะสมัยทวารวดีให้อยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 - 16 ศิลปะทวารวดีนั้น แผ่ขยายอิทธิพลออกไปอย่างกว้างขวางเกือบทุกภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลักฐานดังกล่าวมีกระจัดกระจายอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำมูลแม่น้ำป่าสัก แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งแม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำแม่กลองและเรื่อยไปทางทิศใต้ตลอดแหลมมลายู

จารึกวัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื่องจากได้พบจารึกภาษามอญโบราณในภูมิภาคต่างๆของอาณาจักรทวารวดีดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าในอาณาจักรทวารวดีนั้นมีกลุ่มชนที่ใช้ภาษามอญกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปความสัมพันธ์ของชนชาติมอญในอาณาจักรทวารวดีกับชนชาติมอญที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณตอนใต้ของอาณาจักรปยู ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 - 14 นั้น น่าจะมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกันเท่านั้น และต่างแยกการปกครองตนเองเป็นกลุ่มเมืองใหญ่น้อยแต่มีความสัมพันธ์ต่อกันภายใต้อารยธรรม ความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

และที่สำคัญที่สุดคืออารยธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศอินเดียโดยเฉพาะอารยธรรมทางด้านตัวอักษร ปรากฏหลักฐานในจารึกที่ใช้รูปอักษร ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากรูปอักษรที่ใช้อยู่ในสมัยราชวงศ์ปัลลวะ ประเทศอินเดียระหว่างพุทธศตวรรษที่ 10 - 11จารึกดังกล่าวบันทึกไว้ด้วยรูปอักษรปัลลวะ ภาษามอญโบราณ พุทธศตวรรษที่ 12 ได้แก่ จารึกวัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช จารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม จารึกฐานพระพุทธรูปยืนวัดข่อย จังหวัดลพบุรีจารึกถ้ำพระนารายณ์ จังหวัดสระบุรี จารึกเมืองบึงคอกช้าง จังหวัดอุทัยธานี

ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 -15 ก็ได้พบจารึกใช้รูปอักษรหลังปัลลวะ ภาษามอญโบราณ ได้แก่ จารึกเสาแปดเหลี่ยม จังหวัดลพบุรี จารึกใบเสมาวัดโนนศิลา จังหวัดขอนแก่นจารึกพระพิมพ์ดินเผานาดูน

จังหวัดมหาสารคาม จารึกพระพิมพ์ดินเผาเมืองฟ้าแดด จารึกวัดโพธิ์ชัยเสมาราม จังหวัดกาฬสินธุ์ จารึกสถูปดินเผาเมืองทัพชุมพล จังหวัดนครสวรรค์ในบริเวณที่พบจารึกภาษามอญโบราณ ดังที่กล่าวข้างต้นนั้น ยังได้พบจารึกภาษาเขมรบาลี และสันสกฤต ปะปนกันไป หลักฐานดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 นั้นชนชาติมอญ เป็นกลุ่มชนใหญ่ที่นับถือพระพุทธศาสนา มีการดำรงชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แม้จะอยู่ร่วมกันกับชนชาติอื่น มีชนชาติที่ใช้ภาษาเขมรเป็นต้น ซึ่งนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่อถือที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม ความเป็นอยู่ของอดีตชนในยุคนั้น จึงน่าจะอยู่กันเป็นกลุ่มสังคมย่อยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการใช้รูปอักษรปัลลวะจารึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นภาษามอญ ทั้งที่ในช่วงระยะเวลานั้น เป็นระยะเวลาเริ่มแรกที่อิทธิพลของรูปอักษรปัลลวะเพิ่งจะได้เข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จารึกหลังพระพิมพ์ดินเผานาดูน จังหวัดมหาสารคาม

นับตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา จนมาถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ติดต่อถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 17 กลุ่ม มอญแถบลุ่มแม่น้ำสะโตง ทางตอนเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือมอญที่อยู่ตอนใต้ของอาณาจักรปยูนั้น ได้เคลื่อนย้ายไปทางทิศตะวันตก และสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่เมืองพะโค หรือหงสาวดี เป็นศูนย์กลางของอาณาจักร ช่วงระยะเวลาที่กล่าวถึงนี้อาณาจักรมอญ แห่งนี้ได้มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรพม่ามากขึ้นส่วนชนชาติมอญ ซึ่งอยู่ทางตอนกลางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13 ได้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นพำนักที่อาศัยขึ้นสู่ตอนเหนือของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นไปถึงลุ่มแม่น้ำปิง และได้สร้างเมือง หริภุญไชยขึ้น สถาปนา พระนางจามเทวี ราชธิดาแห่งเมืองลวปุระเดินทางขึ้นไปเป็นผู้ปกครอง อาณาจักรหริภุญไชย พระองค์แรก และยังได้มีกษัตริย์ปกครอง อาณาจักรหริภุญไชย สืบต่อกันมาโดยลำดับ จนถึงพุทธศตวรรษ ที่ 19พระยายีบา กษัตริย์องค์สุดท้ายของอาณาจักรหริภุญไชย ได้เสียอำนาจการปกครองให้แก่พระยามังราย แห่งอาณาจักรล้านนา ในปี พ.ศ.1839 อาณาจักรหริภุญไชย จึงสิ้นสุดลงนับแต่นั้นเป็นต้นมา เมื่อสิ้นสุดพุทธศตวรรษที่ 14 และเริ่มต้นพุทธศตวรรษที่15 มอญในภาคกลาง ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือบริเวณภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบันจะค่อยๆ หมดไป

กลุ่มชนที่ใช้ภาษาเขมรโบราณได้เข้ามาครอบครองและเจริญรุ่งเรืองขึ้นแทนที่ จะเห็นได้ว่าความเจริญของกลุ่มชนที่ใช้ภาษาเขมรโบราณนั้น เริ่มมาจากบริเวณภาคอีสาน,ภาคตะวันออกของประเทศไทยปัจจุบันดังนั้นทั่วบริเวณดังกล่าวจึงมีอิทธิพลของขอมซึ่งเป็นเจ้าของภาษาเขมรครอบคลุมอยู่ทั่วไป ได้พบหลักฐานในจารึกพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ณ จังหวัดลพบุรี จารึกด้วย อักษรขอมโบราณ ภาษาเขมรพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้น สุภัทรดิศ ดิศสกุล. (2522: 20 - 21) ในต้นพุทธศตวรรษที่ 17 ณ อาณาจักหริภุญไชยปัจจุบันคือ จังหวัดลำพูน ได้พบจารึกด้วย อักษรมอญโบราณ ภาษามอญโบราณ 7 หลัก ได้แก่ จารึกวัดดอนแก้ว 1 จารึกวัดดอนแก้ว 2 จากวัดมหาวัน จารึกวัดบ้านหลวย จารึกวัดแสนข้าวห่อ จารึกวัดกู่กุด 1 และจารึกวัดกู่กุด 2

นอกจากนั้น ยังได้พบจารึกมอญที่จังหวัดเชียงใหม่อีก 2 ชิ้น คือ จารึกวัดกานโถม 1 ชิ้น เป็นเศษจารึกลักษณะรูปอักษรเหมือนกลุ่มจารึก 7 หลัก ที่จังหวัดลำพูน และจารึกแม่หินบดเวียงมะโนจังหวัดเชียงใหม่ ข้อความในจารึกเหล่านี้ เป็นหลักฐานที่บอกให้ทราบว่า มอญ ใน อาณาจักรหริภุญไชย ได้เจริญรุ่งเรือง และยังคงนับถือพระพุทธศาสนาอย่างเถรวาทอยู่เช่นเดิม

จารึกวิหารโพธิ์ลังกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบัน ตลอดจนถึงแหลมมลายูนั้น หลังจากพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงพุทธศตวรรษที่ 15 บ้านเมืองถูกตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์โศเลนทรแห่งอาณาจักรศรีวิชัยและพระพุทธศาสนาก็ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับมาสังเกตได้ว่าจุดยืนของสังคมในบริเวณนี้ได้เปลี่ยนจากศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีการค้นพบเทวรูปและศาสนสถานในศาสนาพราหมณ์ซึ่งปะปนอยู่รวมกลุ่มกับหลักฐานทางพระพุทธศาสนา ความเจริญ และความเสื่อมของศาสนาที่เป็นไปตามสภาพของบ้านเมืองและผู้ปกครองในศตวรรษต่อมา คือ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 ติดต่อจนถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 17อาณาจักรพุกาม หรือที่เรียกในปัจจุบันว่า ประเทศพม่า มีสัมพันธภาพกับ อาณาจักรหริภุญไชยและประเทศลังกา พร้อมทั้งได้รับ อารยธรรม วัฒนธรรม รวมทั้งลัทธิศาสนาเข้าที่สู่อาณาจักรด้วยกษัตริย์แห่งอาณาจักรพุกามนับตั้งแต่พระเจ้าอนุรุทธมหาราช เป็นต้นมา จนถึงพระเจ้ากยันซิตถาและพระเจ้าอลองคสิฤทรงเลื่อมใสและสนพระทัยพระพุทธศาสนาฝ่ายลังกาวงศ์อย่างยิ่งจนถึงกับส่งคณะสงฆ์ไปศึกษาที่ลังกา และเมื่อพระเถระพม่าซึ่งเดินทางไปลังกากลับมาบ้านเมืองแล้ว ยังได้แต่งหนังสือภาษาบาลีไว้หลายเรื่อง ในรัชกาลของพระเจ้าอลองสคิฤนี้เอง อาณาจักรพุกามได้แผ่ขยายออกสู่ชายฝั่งทะเล พระเจ้าอลองคสิฤได้เสด็จไปถึงดินแดนในแหลมมลายูด้วย

ดังนั้นในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 17 พระพุทธศาสนาฝ่ายลังกาวงศ์ ก็น่าจะได้เข้ามาสู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบันด้วยเช่นกันในพุทธศตวรรษที่ 18 พม่ากับลังกาเกิดสู้รบกัน พระเจ้าปรากรมพาหุกษัตริย์แห่งลังกาส่งกองทัพเรือมาคอยปล้นสดมภ์พม่า และเมื่อการสู้รบสิ้นสุดลง พุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ในพม่ากลับยิ่งมั่นคงขึ้น และได้ถ่ายทอดให้แก่ดินแดนแถบแหลมมลายูด้วยหลักฐานทางพงศาวดารพม่าที่กล่าวข้างต้นนี้ สนับสนุนให้เห็นว่า อารยธรรมมอญในอาณาจักรหริภุญไชยนั้น ได้เข้าไปสู่อาณาจักรพม่าเมื่อพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 และรุ่งเรืองขึ้นในรัชกาลพระเจ้ากยันซิตถานั่นเอง หลังจากนั้นจึงให้อิทธิพลต่ออาณาจักรในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบันทางด้านอาณาจักรหริภุญไชยนั้น ไม่มีหลักฐานของการเสื่อมกำลังอำนาจเพราะเหตุอื่น นอกจากทุพภิกขภัย และโรคระบาด ตลอดจนพุทธศตวรรษที่ 18 จนกระทั่งมีกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง ใช้ภาษาไทย มีผู้นำชื่อ พระยามังราย หรือ พ่อขุนมังราย ได้ก่อตั้ง อาณาจักรล้านนา ขึ้นในบริเวณลุ่มแม่น้ำสาย จังหวัดเชียงราย และได้แผ่ขยายอาณาเขตตลอดถึงชายฝั่งแม่น้ำโขง แม่น้ำกก แถบอำเภอเชียงแสน เชียงของ จังหวัดเชียงราย รวมถึงแม่น้ำปิง จังหวัดลำพูน และแม่น้ำวัง จังหวัดลำปางด้วย

พระเจ้ามังรายทรงดำเนินพระราโชบายเข้ายึดครอง หริภุญไชย จากพระยายีบา กษัตริย์องค์สุดท้ายของกลุ่มชนที่ใช้ อักษรมอญ ภาษามอญ แห่งนครหริภุญไชย เมื่อพุทธศตวรรษที่ 19 ในศิลาจารึกวัดเชียงมั่นบันทึกไว้ตรงกับ พ.ศ. 1839 ส่วนอาณาจักรพุกามนั้น ภายในอาณาจักรเกิดจลาจลด้วยเรื่องเกี่ยวกับการแย่งชิงอำนาจราชบัลลังก์ของกษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรครั้งแล้วครั้งเล่าอยู่ตลอดเวลาจนถึงปลาย พุทธศตวรรษที่ 18 จึงได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพวกมองโกลในที่สุด ขณะที่พม่าอ่อนกำลังอำนาจลงในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ชาวมอญแถบลุ่มแม่น้ำสะโตงก็ได้ตั้งตัวเป็นอาณาจักรได้อีกครั้งหนึ่ง โดยได้กำลังเสริมจากมอญที่หนีภัยมาจากลุ่มแม่น้ำปิง อาณาจักรมอญ นี้ได้เป็นอิสระอยู่จนถึง พ.ศ. 2082 จึงเสียเมืองให้แก่พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้กษัตริย์พม่าแห่งเมืองตองอู และนับแต่นั้นมามอญมีฐานะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่บริเวณรัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่าในปัจจุบัน และในบริเวณบางส่วนในประเทศไทย

จารึกตะจุ๊มหาเถร (วัดแสนข้าวห่อ) จังหวัดลำพูน

มอญยังคงรักษาอารยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนการใช้อักษรและภาษาไว้ตลอดมา และหลังจากพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา หลักฐานทางจารึกของ มอญ ในประเทศไทยมีอยู่น้อยมาก ได้พบจารึกลานทองแดง 1 แผ่น สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2048 แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าพบ ณ ที่ใด ในปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกองหอสมุดแห่งชาติ และได้พบจารึกอีกชิ้นหนึ่งสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2018 เป็นจารึกฐานพระพุทธรูปวัดชัยพระเกียรติ์นับจากอดีตมอญเป็นชนชาติโบราณที่มีความเป็นมายิ่งใหญ่และมีอารยธรรมของตนเอง ซึ่งรวมไปถึงการรู้จักใช้ภาษา และอักษรที่เป็นของมอญโดยเฉพาะด้วย แต่เนื่องจากความเป็นประเทศของมอญได้สูญเสียสิ้นไปนานนับร้อยๆปีล่วงมาแล้ว จึงส่งผลทำให้ชนชาติมอญ ในปัจจุบันเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่าและประเทศไทยพร้อมกันนั้นก็ยอมรับวัฒนธรรม อารยธรรมที่มอญตั้งหลักแหล่งอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ความเป็นมอญของชนชาติมอญได้ลดน้อยลง โดยเฉพาะด้านภาษาและอักษร ซึ่งในปัจจุบันนี้มีผู้ที่รู้ภาษาน้อยมาก คนมอญรุ่นใหม่อ่านและเขียนภาษามอญไม่ได้แล้ว ถ้าเป็นเช่นนี้อยู่อีกสืบไปไม่นานภาษามอญ จะปรากฏหลักฐานอยู่แต่ในหนังสือเท่านั้นบ้างเชื่อว่าชาวมอญอพยพมาจากมองโกเลียมีถิ่นกำเนิดจากที่ราบทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน และก่อนที่มอญจะมาอาศัยอยู่ที่เมืองสะเทิมในประเทศพม่านั้นก็เคยตั้งอาณาจักรทวารวดี ในพื้นที่ตอนล่างของประเทศไทย ดังปรากฏเป็นหลักฐานเป็นจารึกมอญที่นครปฐมหรือจังหวัดลพบุรี จารึกนั้นเก่าแก่กว่าจารึกภาษามอญที่สะเทิมและพุกามถึงราว5,000 ปี ต่อมา ในคริสต์ศตวรรษที่ 10 อาณาจักรทวารวดีของมอญก็ถูกพวกเขมรหรือขมาโจมตีจนต้องย้ายขึ้นเหนือไปตั้งเมืองหริภุญไชย ซึ่งปัจจุบันคือลำพูน จากนั้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 – 13 ชาวไทยก็อพยพจากตอนบนลงมาตีอีก ทวารวดีจึงถึงกาลล่มสลาย ส่วนนามรามัญพบเก่าสุดในมหาวังสะของสิงหลในสมัยพระเจ้าจันสิตตาแห่งพุกาม พบคำนี้ในศิลาจารึกมอญ เขียนออกเสียงว่า รมึง ซึ่งในจารึกนั้น ก็พบคำเรียกพม่าอ่านว่า มิรมา อีกด้วย

ส่วนในสมัยหงสาวดี พบจารึกแผ่นทอง เขียนอ่านว่า รมัน คล้ายกับที่ไทยเรียก รามัญ ส่วนในเขตรามัญเทสะ จะเรียกว่า มัน หรือ มูน ซึ่งใกล้กับคำว่า มอญ ในภาษาไทย อันที่จริง พม่าเคยนิยมเรียก มอญ ว่า ตะลาย หรือ ตะเลง คำเรียกนี้ พบในศิลาจารึกพุกาม และบางจารึกที่น่าจะจารึกในต้นสมัยอังวะอีกทั้งในพงศาวดารมอญ กล่าวถึงเจ้าชาย จากเมืองกาลิงคะ ติลิงคนะแห่งมัชฌิมเทสะเสด็จมายังสะเทิม-สุวรรณภูมิ เพื่อปกครองชาวมอญ โดยมีท้าวสักกะอุปถัมภ์ เป็นไปได้ว่าชาวติลิงคนะคงจะเดินทางมาสู่รามัญเทสะอยู่เรื่อยๆ จึงเรียก เหมาชาวมอญว่าเป็นชาวติลิงคนะไปด้วย จนที่สุดก็เพี้ยนมาเป็นตะลายในภายหลัง แต่เนื่องจาก คำว่า ตะลายนั้นชาวมอญเห็นว่าเป็นคำดูหมิ่น มีความหมายไปในทาง “พันธุ์ทางไร้พ่อ” ชาวมอญจึงไม่อยากให้ใช้ชื่อนี้มาเรียกชาวมอญอีกต่อไป ซึ่งรัฐบาลพม่าก็ได้เคยประกาศห้ามใช้ชื่อ ตะลาย เรียกชาวมอญและกำหนดให้เรียกว่า มูน หรือ มอญ เท่านั้น ในประเทศไทย เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 5 - 6 ปรากฏศิลาจารึกมอญที่นครปฐม ต่อมา ในคริสต์ศตวรรษที่ 7 - 8 มีจารึกมอญที่ลพบุรี และในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11-13 มีจารึกมอญที่ลำพูน ส่วนในประเทศพม่านั้น พบศิลาจารึกมอญในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11 ณ ถ้ำเก๊าะกูม ใกล้เมืองบาอังในรัฐกะเหรี่ยง และพบที่เจดีย์ชเวซายังในเมืองสะเทิม ส่วนศิลาจารึกมอญที่เมืองพุกาม ซึ่งพบมากที่สุดนั้นจารึกขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ 11 นอกจากนี้ยังพบศิลาจารึกมอญ ประปราย ตามเมืองต่างๆ อาทิ เจาก์แซ แปร พะโค ชเวนั่งต่าตะวันออก และสะเทิม

ส่วนในยุคหงสาวดีนั้น พบศิลาจารึกมอญและจารึกบนองค์ระฆังที่พะสิม ย่างกุ้ง พะโค พุกาม สะเทิม ดอยเกลาสะ เมาะตะมะ ไจก์มะยอ และทวายจารึกภาษามอญบนใบลานนั้นพบมากมายตามหมู่บ้านมอญในประเทศไทยส่วนที่ประเทศพม่าพบมากตามหมู่บ้านมอญในเมืองสะเทิมและเมืองไจก์ขมี ซึ่งมีการคัดลอกและรวบรวมนำมาเก็บไว้ ที่หอสมุดแห่งชาติเมืองย่างกุ้ง และที่ห้องสมุดมอญเมืองเมาะลำเลิงซึ่งนอกจากนี้กองโบราณคดีและกองวัฒนธรรม ยังได้จัดพิมพ์วรรณกรรม ชาดก ตำรามอญและเคยมีการริเริ่มจัดพิมพ์พจนานุกรมมอญ-พม่าอีกด้วย ในด้านประวัติศาสตร์การสร้างอาณาจักรของชนชาติมอญนั้น อาจจำแนกตามวงศ์กษัตริย์ได้ 3 ยุค ยุคแรกคือยุคราชวงศ์สะเทิม-สุธรรมวดี มีกษัตริย์ปกครอง 57 พระองค์ เริ่มจากสมัยพระเจ้า สีหราชา มาจนถึงสมัยพระเจ้ามนูหา เชื่อกันว่ายุคนี้ครอบครองพื้นที่ได้ ทั้งอาณาจักรทวารวดี และอาณาจักรสะเทิม ยุคแรกได้สิ้นสุดลงด้วยพระเจ้าอโนรธาแห่งพุกามยกทัพมาตีเมืองสะเทิมในสมัยพระเจ้ามนูหา ซึ่งนักประวัติศาสตร์ไทยบางท่านเชื่อว่าพระเจ้าอโนรธาน่าจะยกมาตีถึงนครปฐม ยุคที่สองเป็นยุคราชวงศ์พะโค-หงสาวดี มีกษัตริย์ปกครอง 17 พระองค์ องค์แรกๆคือ พระเจ้าสมละและพระเจ้าวิมละและสิ้นสุดในสมัยพระเจ้าติสสะ ส่วนยุคที่ 3 คือยุคราชวงศ์เมาะตะมะ พะโค เริ่มจากสมัยพระเจ้าวารีรู หรือพระเจ้าฟ้ารั่ว พระองค์มีมเหสีเป็นราชธิดาของกษัตริย์ไทย ต่อมาในสมัยพญาอู ได้ย้ายราชธานีมาอยู่ ณ เมืองพะโคหรือหงสาวดี ราชบุตรของพระองค์คือพญาน้อย ซึ่งต่อมาก็คือพระเจ้าราชาธิราช ผู้ทำสงครามยาวนานกับกษัตริย์พม่าในสมัยพระเจ้าซวาส่อแกกับพระเจ้ามีงคอง ขุนพลสำคัญของพระเจ้าราชาธิราช ก็คือ สมิงพระราม ละกูนเอง และแอมูน-ทยา กษัตริย์องค์สุดท้ายของมอญคือ พระเจ้าพยะมองธิราช ซึ่งพระเจ้าอลองพยาปราบมอญจนพ่ายในปี ค.ศ.1757 สุจริตลักษณ์ ดีผดุง,ประภาศรี ดำ สะอาด (2545: 15) กลุ่มชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก คือ ชาวมอญ แต่ไม่สามารถระบุจำนวน

ประชากรที่แน่นอนได้ ทั้งนี้เพราะยังไม่มีการสำรวจอย่างเป็นทางการ คงมีข้อมูลที่ได้กลับคืนมาจากการตอบแบบสอบถามของ โครงการวิจัยแผนที่ภาษาของชนกลุ่มชาติพันธ์ต่างๆในประเทศไทยของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลได้รวบรวมไว้เป็นเบื้องต้นที่พอจะกล่าวได้ว่าชาวมอญในจังหวัดกาญจนบุรีมีประมาณ 8,000 คนและตั้งรกรากอยู่ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอท่ามะกาอำเภอไทรโยค

ชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมด เป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศพม่า เช่นกัน โดยที่อพยพเข้ามาจากในราว พ.ศ.2491 สุมิตร ปุณณะการี (2537: 72) ทั้งนี้เพราะถูกรุกรานและก่อกวนจากกองทหารของพม่า ในอดีตนั้นชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ ในประเทศไทย ตั้งแต่ที่กรุงหงสาวดีแตกสลายลง ใน พ.ศ. 2300 และได้มาตั้งรกรากในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯ จนรุ่นลูกรุ่นหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพมา อยู่ที่สังขละบุรี ใน พ.ศ. 2490 จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาภายหลัง

กลุ่มชาติพันธ์ในจังหวัดกาญจนบุรี

นับตั้งแต่อดีตมา ประชากรในจังหวัดกาญจนบุรีประกอบด้วยหลายกลุ่มเชื้อชาติ ดังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับประชากรของจังหวัดกาญจนบุรีในสมัยของพระองค์ว่า “มีทั้งกลุ่มคนไทย คนจีน ลาว มอญ กระเหรี่ยงและขมุ จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ประชากรจังหวัดกาญจนบุรีก็ยังคงประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ กล่าวคือ กลุ่มคนไทย จีน กระเหรี่ยงซึ่งเป็นผู้ที่อยู่บนพื้นที่สูง มอญซึ่งมีทั้งที่อยู่มาตั้งแต่เดิมและอพยพเข้ามาใหม่ พม่า ขมุ ละว้า ลาวโซ่ง และลาวเวียง และส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามภายหลังยังมีประชากรอีกจำนวนหนึ่งที่อพยพจากพม่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งรัฐบาลไทยอนุญาตให้พักพิงในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวผู้พลัดถิ่นเหล่านี้ประกอบด้วยประชากรเชื้อชาติต่างๆ เช่น มอญและกระเหรี่ยง แต่ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรได้ ทั้งนี้ เพราะยังไม่มีการสำรวจอย่างเป็นทางการ คงมีแต่ข้อมูลที่ได้กลับคืนมาจากการตอบแบบสอบถามของ โครงการวิจัยแผนที่ภาษาชาติพันธ์ต่างๆในประเทศไทย ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รวบรวมไว้เป็นเบื้องต้นที่พอจะกล่าวได้ว่า ชาวมอญในจังหวัดกาญจนบุรีมีประมาณ 8,000 คน และตั้งรกรากอยู่ใน 4 อำเภอคือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอท่ามะกา และอำเภอไทรโยค

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาติพันธุ์มอญ

พรทิพย์ พร้อมมูล (2552: 4) ได้ศึกษาวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัยพบว่า วงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว จังหวัดสมุทรสาคร แรกเริ่มคือ วงมิตรโชว์ เป็นวงเครื่องสายมอญที่สมบูรณ์ ทั้งเครื่องดนตรีและบทเพลง ต่อมา เมื่อนักดนตรีท่านอื่นๆในวงเริ่มทยอย

เสียชีวิตตามอายุขัย และไม่ได้มีการสืบทอดให้กับลูกหลาน วงดนตรีวงนี้จึงหายไปจากชุมชนมอญตำบลเจ็ดริ้ว คุณปู่จำเริญ แสงไข่เป็นนักดนตรีคนหนึ่งในวงมิตรโชว์ ในขณะที่ยังเล่นอยู่ในวงได้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีให้กับเด็กๆที่สนใจในสมัยนั้นอยู่บ้าง จนถึงในช่วงประมาณ พ.ศ. 2545 พระอาจารย์ต่วน แสงไข่ ประจำพรรษาที่วัดเจ็ดริ้วลูกชายของคุณปู่จำเริญได้ฟื้นฟูวงเครื่องสายมอญ ให้กลับมาอีกครั้ง โดยรวบรวมลูกศิษย์ของคุณปู่จำรวย ที่เคยต่อเพลงให้ตอนเป็นเด็กมาเล่นเป็นวงด้วยกัน ซึ่งสามารถรวบรวมได้ประมาณ 11 คน โดยใช้ชื่อวงดนตรีว่า วงเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ในส่วนบทเพลงของวงเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร บทเพลงที่ใช้บรรเลงของวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว ในขณะนี้มี 16 บทเพลงที่บรรเลงประกอบในประเพณีและพิธีกรรมของชาวมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว ไม่มีการแยกแยะประเภทของบทเพลง ลักษณะของบทเพลง เป็นเพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น มีทำนองสนุกสนาน ครื้นเครง เป็นเพลงที่ฟังได้ทั่วไป เพราะเป็นทำนองคุ้นหู จดจำง่าย

สุภรณ์ โอเจริญ (2519: 46) ได้ศึกษาเรื่องราวของชาวมอญในประเทศไทยในด้านต่างๆ ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง เมื่อเริ่มมีหลักฐานว่ามีชาวมอญอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นฐานะและสภาพความเป็นอยู่ของชาวมอญในประเทศไทย ตลอดจนบทบาทและความสำคัญของชาวมอญในสังคมไทย รวมทั้งการปรับตัวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

แววมยุรา วิเศษสิงห์ (2549: 3) ได้ศึกษาดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเป็นกลุ่มชาวมอญที่อพยพมาจากประเทศพม่าจึงมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากชาวมอญทั่วไปที่อยู่ในประเทศไทย ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดโดยตรงจากชาวมอญในประเทศพม่า จึงมีความแตกต่างจากดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มอญทั่วไปในประเทศไทย

ทั้งนี้การสืบทอดดนตรีประกอบรำมอญในช่วงแรกจะมีอัตราจังหวะสองชั้นและในช่วงที่สอง จะเปลี่ยนเป็นอัตราชั้นเดียวและลงจบโดยไม่ทอดกจังหวะในทุกเพลง การดำเนินทำนองมีการใช้ ตัวโน้ตในหนึ่งห้องเพลงมากกว่าหรือน้อยกว่าปกติ คือ 4 ตัวโน้ต หรือ 4 เสียง โดยผู้บรรเลงต้องกระจายตัวโน้ตให้มีจังหวะเท่ากันทุกตัวในหนึ่งห้องเพลง ในแต่ละเพลงจะมีการใช้เสียง ที่ต่างระดับกันในขั้นคู่แปด ซึ่งเพลงมอญในลักษณะนี้ เป็นรูปแบบของเพลงมอญดั้งเดิมและ ได้สืบทอดกันมาจนปัจจุบันเพลงที่มีขับร้องผู้แสดงจะต้องขับร้องด้วยตัวเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ละเอียด เหราปัตย์ (2522: 51) กล่าวไว้ว่า เครื่องดนตรีชนิดใดถือกำเนิดขึ้นเป็นชิ้นแรกในโลกนั้น ยังเป็นเรื่องที่หาข้อสรุปไม่ได้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกับการกำเนิดของดนตรี ด้วยเหตุผลเดียวกันคือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยโบราณซึ่งยากต่อการที่จะหาหลักฐานมายืนยัน ดังนั้นจึงเป็นเพียงข้อสันนิษฐานถึงความเป็นไปได้มากที่สุด โดยอาศัยหลักฐานทางโบราณวัตถุ หรือจากการเขียนภาพบนผนังถ้ำของมนุษย์ในสมัยโบราณที่ยังคงหลงเหลืออยู่ เพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างของเครื่องดนตรีที่หลากหลายจึงมีความจำเป็นที่ต้องแบ่งแยกประเภทเครื่องดนตรีออกเป็นกลุ่ม การจะแบ่งแยกประเภทอย่างไรนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเป็นตัวกำหนดในการแบ่งแยกประเภท เช่น วัสดุที่ใช้หรือผลิตเครื่องดนตรี การกำเนิดเสียง หรือวิธีการเล่น เป็นต้น ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในเรื่องของระบบเสียง ขนาด รูปทรง วิธีการบรรเลง ฯลฯ ทั้งนี้ซึ่งขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของมนุษย์ที่แตกต่างกันตามแต่ละกลุ่มชน

ในหลายๆวัฒนธรรมได้แบ่งกลุ่มของเครื่องดนตรีออกเป็น 4 กลุ่มคือ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า หรือบางวัฒนธรรมก็จะรวมเอาเครื่องดีดและสีเป็นกลุ่มเดียวกันเรียกว่ากลุ่มเครื่องสาย เช่น ในวัฒนธรรมดนตรีตะวันตก แต่บางวัฒนธรรมได้จัดแบ่งกลุ่มของเครื่องดนตรีโดยมีเรื่องหลักปรัชญาทางศาสนามาเกี่ยวข้อง เช่น ในวัฒนธรรมจีนตามแบบลัทธิขงจื๊อได้จัดแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีออกเป็น 8 กลุ่มคือ โลหะ หิน ไม้ ดินเหนียว หนัง ไม้ไผ่ น้ำเต้า และไหม เป็นต้น

ในปี ค.ศ.1914 นักดนตรีวิทยาชื่อ อีริคส์ วอน ฮอร์นบอสเทล และ เคิร์ท ซาคค์ (Erich von Hornbostel and Curt Sachs) ได้จัดแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีต่างๆของโลกออกเป็น 5 กลุ่มจากวิธีการกำเนิดเสียงของเครื่องดนตรีเป็นหลัก ได้แก่ กลุ่มเครื่องกระทบ กลุ่มเครื่องหนัง กลุ่มเครื่องสาย กลุ่มเครื่องลม และกลุ่มเครื่องอิเลคโทรนิค ซึ่งเป็นระบบที่เป็นสากลที่สุดในปัจจุบัน

กลุ่มเครื่องกระทบ (Idiophones)

การที่เรียกว่ากลุ่มเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่ากลุ่มเครื่องกระทบอาจจะไม่ค่อยถูกต้องตามความหมายนัก เนื่องจากคำว่า Idiophone มาจากการรวมคำ 2 คำในภาษากรีกคือคำว่า idio หมายถึง ตัวเอง และคำว่า phon ซึ่งหมายถึง เสียง ดังนั้นกลุ่มเครื่องดนตรี idiophone จึงหมายถึง เครื่องดนตรีที่เกิดเสียงขึ้นในตัวเองไม่ว่าจะโดยการตี ทุบ ขูด ดึง หรือเขย่า ทั้งนี้อาจจะมีระดับเสียงหรือไม่มีระดับเสียงก็ได้ วัสดุที่ใช้ทำเครื่องดนตรีก็มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น เช่น หิน ไม้ ดินเหนียว โลหะ หรือวัสดุอื่นๆ สันนิษฐานว่าเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นเป็นกลุ่มแรกในโลก กล่าวคือในสมัยดึกดำบรรพ์นั้นมนุษย์ยังชีพด้วยการล่าสัตว์ อาวุธที่ใช้ในการล่าสัตว์นั้นทำจากไม้ หรือหิน เมื่อเจอสัตว์ก็จะขว้างไม้หรือก้อนหินไปที่ตัวสัตว์ อาจจะถูกบ้างไม่ถูกบ้าง ก้อนหินหรือไม้ที่มนุษย์ขว้างออกไปนั้นอาจไปกระทบกับก้อนหินก้อนอื่นๆที่มีขนาดต่างกัน ทำให้เกิดเป็นเสียงที่แตกต่าง มนุษย์ก็เกิดการเรียนรู้ที่จะนำก้อนหินหรือไม้ที่มีขนาดและรูปทรงที่แตกต่างกันมากระทบกันเพื่อให้เกิดเสียง

กล่าวกันว่ามนุษย์มีสันชาตญานของการรับรู้ในเรื่องของจังหวะตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์มารดา โดยทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาจะได้ยินเสียงหัวใจของแม่เต้นเป็นจังหวะอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเมื่อมนุษย์เกิดมาจึง

สามารถเข้าใจจังหวะได้โดยธรรมชาติ กล่าวคือ มนุษย์สามารถปรบมือหรือกระทืบเท้าได้เอง หรือเรียนรู้ที่จะตีเกราะเคาะไม้เป็นจังหวะต่างๆได้ ซึ่งได้พัฒนาเป็นจังหวะที่มีระเบียบแบบแผนในเวลาต่อมา

กลุ่มเครื่องหนัง (Membranophones)

กลุ่มเครื่องหนังคือเครื่องดนตรีที่กำเนิดเสียงจากการสั่นสะเทือนของหนังซึ่งส่วนมากจะเป็นหนังสัตว์ เครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่กลองชนิดต่างๆ สันนิษฐานว่าเป็นว่าเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นภายหลังจากกลุ่มเครื่องกระทบ เนื่องจากกลุ่มเครื่องหนังต้องใช้การประยุกต์ในการผลิตกล่าวคือ เมื่อมนุษย์ล่าสัตว์มาได้ก็จะเอาเนื้อมารับประทาน และเอาหนังมาเป็นเครื่องนุ่งห่ม หนังสัตว์จะถูกนำไปตากแดดให้แห้ง เมื่อหนังสัตว์ถูกแดดเป็นเวลานานๆจะเกิดการตึงตัว มนุษย์ก็ลองนำหนังสัตว์มาขึงให้ตึงกับโพรงไม้แล้วลองทุบตีดู ก็เกิดเป็นเสียงดังขึ้นมา ซึ่งก็ได้พัฒนาไปเป็นกลองในเวลาต่อมา

กลุ่มเครื่องสาย (Chordophones)

กลุ่มเครื่องสายนี้กำเนิดเสียงโดยการสั่นสะเทือนของสาย อาจจะด้วยวิธีการดีดหรือสี สันนิษฐานว่าเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นหลังจากที่มนุษย์สามารถประดิษฐ์ธนูเพื่อใช้ในการล่าสัตว์ขึ้นมาได้ กล่าวคือเมื่อยิงลูกธนูออกไปก็จะเกิดการสั่นสะเทือนของสายธนูและเกิดเป็นเสียงขึ้น มนุษย์จึงเรียนรู้ที่จะดีดสายธนู ภายหลังจึงนำสายที่มีขนาดและความสั้นยาวต่างกันมาขึงเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดเสียงที่แตกต่าง จนพัฒนากลายเป็นพิณในเวลาต่อมา ซึ่งมีรูปทรงและระบบเสียงแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้มนุษย์ยังเรียนรู้ที่จะนำหางม้ามาผูกติดกับท่อนไม้ กลายเป็นคันสี และนำมาสีกับสายเพื่อให้เกิดเสียงที่ยาวขึ้น จนพัฒนากลายเป็นเครื่องสายที่บรรเลงโดยการสีในเวลาต่อมา

กลุ่มเครื่องลม (Aerophones)

เมื่อมนุษย์ล่าสัตว์มาได้ นอกจากจะเอาเนื้อมารับประทานและเอาหนังมาเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว มนุษย์ได้นำเขาสัตว์ซึ่งอาจจะเป็นเขาของวัว ควาย หรือกวางชนิดต่างๆมาลองเป่าดู ปรากฏว่าเกิดเป็นเสียงดังกังวาลขึ้น มนุษย์จึงเรียนรู้ที่จะเป่าเขาสัตว์ตั้งแต่นั้นมา และพัฒนากลายเป็นเครื่องเป่าจำพวกแตร สำหรับเครื่องเป่าจำพวกขลุ่ยนั้นสันนิษฐานว่าเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ได้ยินเสียงลมพัดผ่านซอกหิน หรือโพรงไม้หรือใบไม้ มนุษย์จึงเกิดความคิดที่จะนำเอากระบอกไม้มาเป่า จนพัฒนากลายเป็นเครื่องเป่าจำพวกขลุ่ยและปี่ และยังเรียนรู้ที่จะนำใบไม้มาทำเป็นลิ้นของขลุ่ยหรือปี่ในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ตามร่างกายของมนุษย์ก็เปรียบเสมือนเป็นเครื่องดนตรีที่น่าอัศจรรย์ที่สุด ซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีชนิดแรกของโลกที่ติดตัวมากับมนุษย์ เสียงของเครื่องดนตรีต่างๆนั้นเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ หรือหนังสัตว์ หรือวัสดุของแข็งต่างๆ ซึ่งร่างกายของมนุษย์มีแหล่งกำเนิดเสียงเหล่านี้

ตัวอย่างเช่น ระบบการทำงานของปอด ลำคอ เส้นเสียง และปาก ในร่างกายมนุษย์นั้น เป็นลักษณะเช่นเดียวกันกับระบบการทำงานของเครื่องเป่า กล่าวคือ ปอดทำหน้าที่บรรจุอากาศซึ่งเคลื่อนที่โดยผ่านหลอดลมในลำคอ เส้นเสียงซึ่งประกอบด้วยเส้นหนังเล็กๆหลายๆเส้นถูกทำให้เกิดการสั่นสะเทือนโดยอากาศที่มากระทบ ลำคอและปากทำหน้าที่เป็นปล่องเสียงและลำโพงเพื่อขยายเสียงให้ดังขึ้น

สำหรับระดับเสียงที่แตกต่างกันนั้นเกิดจากสองลักษณะคือ เกิดจากการตึงและหย่อนของเส้นเสียง หรือการเปลี่ยนรูปปาก เส้นเสียงเปรียบเสมือนสายกีตาร์ซึ่งถูกนำมาขึง หากขึงสายให้ตึงมาก เมื่อดีดสายนั้นลงไปก็จะเกิดการสั่นสะเทือนที่มีความถี่อย่างรวดเร็ว เสียงที่เกิดขึ้นจะมีระดับเสียงสูง ตรงกันข้ามหากขึงสายให้หย่อน เสียงที่เกิดขึ้นจากการดีดนั้นจะมีความถี่ของการสั่นสะเทือนช้า ทำให้เกิดเสียงต่ำ เช่นเดียวกันกับเส้นเสียง หากเกิดการตึงตัวของเส้นเสียง เสียงที่เกิดขึ้นก็จะมีระดับเสียงสูง หากเกิดการหย่อนของเส้นเสียง เสียงที่เกิดขึ้นก็จะมีระดับเสียงต่ำ ยิ่งตึงหรือหย่อนมาก เสียงที่เกิดขึ้นก็ยิ่งสูงและต่ำมาก

ศรัญญา บุญลาโภ (2548 : 5) ได้ศึกษาเพลงรำมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พระประแดง เป็นเมืองเก่าแก่มากมีอายุนับพันๆปีล่วงมาแล้ว สันนิษฐานว่าขอมเป็นผู้สร้างเนื่องจากขณะนั้นขอมเป็นใหญ่ในแคว้นสุวรรณภูมิพระประแดงเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่สำคัญมากในแคว้นสุวรรณภูมิที่ขอมสร้างไว้รักษาปากน้ำเรียกว่า “ปากน้ำพระประแดง” ชาวมอญพระประแดงจะนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัดเมื่อถึงเทศการสำคัญๆ จะพากันไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียงรวมไปถึงการฟังเทศน์การสวดมนต์ปฏิบัติธรรม ส่วนการบริจาคเงินเพื่อสาธารณประโยชน์นั้น ชอบที่จะบริจาคให้แก่วัดมากกว่าอย่างอื่น เพราะมีความเชื่อมั่นว่าการทำบุญเพื่อศาสนานั้นจะเป็นผลอานิสงส์ส่งวิญญาณให้ไปสู่สวรรค์ ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีสำคัญ และมีความหมายต่อบุคคลรวมไปถึงบรรดาเครือญาติโดยมีความหมายในชั้นต้นคือเป็นการรับรองสถานภาพใหม่ของบุคคลในสังคม และปฏิบัติตนต่อกันได้อย่างถูกต้องตามบรรทัดฐานโดยทั่วไปในสังคมมักจะใช้ความเชื่อเป็นเครื่องรับรอง ซึ่งในระบบความเชื่อของชาวมอญก็คือการอ้างอิงถึงพระพุทธศาสนาและผีบรรพบุรุษในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนและมีส่วนแตกต่างกันไปในแต่ละประเพณี เช่นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต คือประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่มีความศักดิ์สิทธิ์ประเพณีชุมชนที่สำคัญของชาวมอญ พระประแดง อีกประเพณีหนึ่งคือ ประเพณีมอญรำลักษณะขอวงดนตรีพระประแดงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. วงเครื่องสายมอญ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “โกรจยาม”เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบไปกับการร้องรำทำเพลงของมอญ ที่เรียกว่า ทะแยมอญ ซึ่งเป็นการเล่นของชาวมอญอย่างหนึ่ง สืบทอดมาแต่โบราณนิยมเล่นอยู่ในหมู่ของคนมอญเท่านั้น การเล่นทะแยมอญใช้เล่นกันตามหมู่บ้านที่มีชาวมอญอยู่หนาแน่นเท่านั้น เช่น ปากเกร็ด สมุทรสาคร บางกระดี่พระประแดง ซึ่งมีเครื่องดนตรีมอญ ดังนี้

1. จะเข้(จยาม) รูปร่างลักษณะเหมือนจระเข้จริง
2. จะเข้(จยาม) รูปร่างลักษณะคล้ายกับหงส์
3. ซอมอญ (โกร) 2 คัน
4. ฉิ่ง (หะเดหรือคะเต)
5. เปิงมาง(ปุงตัง)
6. ขลุ่ย(อะโลด)

วงเครื่องสายมอญอาจเพิ่มซอด้วงของวงดนตรีไทยเข้าไปด้วยก็ได้ เพื่อให้มีเสียงประสานกับซอมอญ

2. วงปี่พาทย์มอญ วงปี่พาทย์มอญ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

1. ฆ้องมอญวงใหญ่ (ป๊าดโมน)
2. ฆ้องมอญวงเล็ก (ป๊าดโต๊ด)
3. ปี่มอญ (เนหรือเปโมน)
4. ระนาดเอก
5. ระนาดทุ้ม
6. ระนาดเอกเหล็ก
7. ระนาดทุ้มเหล็ก
8. เปิงมางคอก (เปิงมาง)
9. ตะโพนมอญ(ฮะเปินโมน)
10.ฆ้องโหม่ง(โหม่ง)
11.ฉิ่ง (หะเดหรือคะเด)
12.ฉาบเล็ก(ชานโนด)
13. ฉาบใหญ่(ชานโนด)
14. กรับ

จรัญ กาญจนประดิษฐ์ (2547: 2) ได้ทำการศึกษาวิจัยดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่ไว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะมีทั้งดนตรีดั้งเดิมและดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากมอญและพม่า โดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ 1) เครื่องดีด ได้แก่ นาเด่ย (พิณกะเหรี่ยง) และเมตารี่(แมนโดรีน) 2) เครื่องตี ได้แก่ ปาตาล่า (ระนาดเหล็ก) โหม่งวาย (ฆ้องราง) ตะโพ้ว (ตะโพนใหญ่) ตาคู้ว (ตะโพนเล็ก) โป้ว (เปิง 4 ใบ) เวหล่าเคาะจี (เกราะไม้) เจ่งจี (ฉาบใหญ่) ก๊อง (กังสดาล) โคร๊ะ (เกราะไม้ ขนาดใหญ่) 3) เครื่องเป่า ได้แก่ ฆ่วย (ปี่เขาควาย) ขะน่วย (ปี่) และปี่บา (แคน) สำหรับเพลงร้องของชาวกะเหรี่ยง (ถะคู) นั้น เป็นเพลงดั้งเดิมที่สืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษมีเนื้อหาต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ชนเผ่า ธรรมชาติ ศาสนา บทเพลงต่างๆ นี้ยังแสดงถึงการถ่ายทอดทางวรรณกรรมและอนุรักษ์ภาษาโผล่วงฺไว้ด้วย บทเพลงนี้นิยมร้องเพลงประกอบการบรรเลง นาเด่ย เมตารี่ หรือปี่บา เพื่อความบันเทิงในโอกาสต่างๆ และประกอบพิธีกรรมโดยเชื่อว่าดนตรีสามารถเป็นสื่อกลางระหว่าง ชนโผล่วงฺและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงมีดนตรีเข้าไปมีบทบาทสำคัญในทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น เพลงกล่อมเด็กเพลงจีบสาว และเพลงส่งวิญญาณที่ร้องในงานศพ อีกทั้งในด้านกระบวนการการผลิตฤดูเกี่ยวข้าว จะมีเสียงฆ่วย (ปี่เขาควาย) เป็นสัญญาณแห่งขวัญกำลังใจ ของการเริ่มฤดูเกี่ยวข้าว เป็นสื่อระหว่างโผล่วงฺกับพิบือโย (แม่โพสพ) มีเพลงฟาดข้าวที่ร้อง ในงานฟาดข้าวสำหรับพิธีกรรมในรอบปี เช่นพิธีทำบุญข้าวใหม่ พิธีผูกข้อมือ ดนตรีมีหน้าที่เป็นดนตรีประกอบพิธีกรรม (Ceremonial Music) เป็นสื่อกลางระหว่างชาวโผล่วงฺกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อนำจิตใจของผู้เข้าร่วมพิธีกรรมเข้าสู่พิธีกรรมด้วยจิตใจที่มีสมาธิ ศรัทธา ย้ำ เตือน ความภูมิใจทางชาติพันธุ์ของตนเอง สำหรับ วนิดา พรหมบุตร(2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยดนตรีของชาวกะเหรี่ยงในตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า วงชะพูชะอู เป็นวง

ดนตรีสำหรับประกอบการแสดงของชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ รำตง รำอะเย้ย และละครก่วยเจ๊าะ การประสมวงประกอบด้วยกลุ่มเครื่องตี (Idiophone) หรือ ชะพู ประกอบด้วย ตะโพ้ว(ตะโพน) ตะคู้ว(ตะโพนใบเล็ก) โป้ว (เปิงสี่ใบในรางไม้) โหม่งวาย(ฆ้องแผง) จีวาย(ฆ้องแผง) ปาตาล่า(ระนาดเหล็ก) วาเละเคาะจี(เกราะไม้ตอกติดด้วยฉิ่งฝาเดียว) และเจ่งจี(ฉาบใหญ่) เครื่องเป่า(Aerophone) หรือ ชะอู ประกอบด้วย ขะน่วยผะดู(ปี่ขนาดใหญ่) ขะน่วยปี๊(ปี่ขนาดเล็ก) และตะเหลาะ(ขลุ่ย) เป็นดนตรีที่ชาวกะเหรี่ยงได้รับอิทธิพลมาจากดนตรีของชาวพม่า มีความเชื่อมโยงกันระหว่าง ทั้งสองชนชาติจนกลมกลืนกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมทางดนตรี บทเพลงที่บรรเลงอยู่ในปัจจุบันส่วนมากเป็นบทเพลงที่นักดนตรีบ้านกองม่องทะ สืบทอดมาจากครูดนตรีชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสังขละบุรี ซึ่งได้เรียนมาจากครูและนักดนตรีอาชีพในประเทศพม่า จะแตกต่างกันก็เพียงชาวกะเหรี่ยงได้แต่งเนื้อร้อง หรือแปลงเนื้อร้องมาเป็นภาษากะเหรี่ยง ปัจจุบันวงชะพูชะอูมักจะบรรเลงในวันสำคัญ หรือในประเพณีประจำปีที่จัดขึ้นอยู่เป็นประจำ วงชะพูชะอูมีบทบาทในวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงบ้านกองม่องทะคือ ร่วมบรรเลงในงานบุญและประเพณีสำคัญต่างๆ เช่นงานบุญข้าวใหม่ งานบุญสงกรานต์ งานบุญเข้าพรรษา พิธีผูกข้อมือเดือนเก้า งานบุญออกพรรษา โดยจะบรรเลงสร้างบรรยากาศของงานให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น นอกจากจะเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงแล้วยังเป็นการทำบุญด้วยเสียงดนตรีอีกด้วย หน้าที่ของวงชะพูชะอูคือ บรรเลงประกอบการแสดงรำตง รำอะเย้ย และก่วยเจ๊าะ ในบางโอกาส ก็สามารถบรรเลงเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการแสดง เช่น ช่วงไหว้ครูก่อนการแสดง และการบรรเลงแห่ในขบวนต่างๆ อาทิแห่เทียน แห่กะเต๊าะปวย เป็นต้น วงชะพูชะอู มีความสำคัญและมีบทบาทมากขึ้น ในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ชุมชนสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนชะพูชะอูมากขึ้น เพื่อเป็นส่วนที่เติมเต็มในด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็ง ความสามัคคี และความภาคภูมิใจในคุณค่าของชาติพันธุ์ตนเอง

พีระชัย ลี้สมบูรณ์ผล (2539: 4) ผลการศึกษาพบว่าชาวกะเหรี่ยงในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เป็นของตนเอง 4 ประเภท คือ เพลงกล่อมลูกเพลงเกี้ยว เพลงรำแคน และเพลงเกี่ยวกับงานศพ ทำนองเพลงแต่ละประเภทมีทำนองหลักทำนองเดียวขับร้องได้หลายเนื้อร้อง สามารถขยายหรือตัดทอนทำนองได้ตามความยาวของเนื้อร้อง เพลงกะเหรี่ยงเป็นบทเพลงพื้นบ้านที่ใช้ขับร้องกันในงานประเพณีและเทศกาลต่างๆภายในหมู่บ้าน ลีลาของจังหวะและทำนองดำเนินไปอย่างเรียบง่ายสำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้องปัจจุบันใช้แคนเป็นเครื่องดนตรีหลักเป่าคลอไปกับเสียงขับร้อง องค์ประกอบดนตรีของเพลงกะเหรี่ยงมีทำนองที่เรียบง่ายไม่กระโดดมาก เพลงทุกประเภทใช้จังหวะปานกลางในอัตราจังหวะ 2 จังหวะเคาะ (Simple Duple Time and Compound Duple Time) ไม่มีการประสานเสียง พื้นผิวเป็นแบบทำนองเดียวไม่มีการประสานเสียง (Monophonic) คีตลักษณ์(From) มักใช้แบบเพลงท่อนเดียว (Unitary From)ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี โกวิท แก้วสุวรรณ (2542: 28) ได้ศึกษาดนตรีของชาวกะเหรี่ยงโปในหมู่บ้านเกาะสะเดิ่ง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยสรุปพิธีกรรมเรียกขวัญที่เป็นมุมมองทางมานุษยวิทยาการดนตรีมีในพิธีกรรมต่างๆของชาวกะเหรี่ยงว่าดูทุ่หล่า เป็นการสื่อสารระหว่างคนกับวีหล่า ด้วยการใช้เสียงเคาะและเสียงสวด จากการศึกษาพบว่า เสียงเคาะและเสียงสวดนั้นมีลักษณะเป็นดนตรี คือ 1) ผู้ประกอบพิธีกรรมมีลักษณะเป็นดนตรี 2) ด้านองค์ประกอบดูทุหล่าการเคาะมีจังหวะ

สม่ำเสมอ และการสวดด้วยเสียงสูงต่ำอย่างมีจังหวะลีลา 3) อุปกรณ์ที่ใช้ทำให้เกิดเสียงในการทำพิธีที่ทำให้เกิดเสียงนั้นเปรียบเป็นเครื่องดนตรี และได้สรุปได้ว่า “ดูทุหล่า”เป็นดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีเรียก ”วีหล่า” สำหรับดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์ (2544: 34) ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่องพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญในสาขามานุษยดุริยางควิทยา จากการค้นคว้าทำให้พบว่าเพลงมอญกับดนตรีมอญ เป็นดนตรีที่บรรเลงอยู่ในพิธีรำเจ้าพ่อที่ใช้เพลงมอญประกอบท่ารำคนมอญเชื่อว่าเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์และเพื่อความเป็นศิริมงคลกับตระกูลของคนในชุมชนมอญ พิธีกรรม การรำเจ้าพ่อที่ใช้เกี่ยวกับงานมงคลและเพลงที่ใช้ในงานอวมงคลผลการค้นคว้าในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมข้อมูลและความมุ่งหมายของการศึกษา และพงศ์ศิริ ศิลปบรรเลง (2540: 171) ได้ศึกษาเพลงรำมอญของเกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี ได้พบว่าผลการศึกษาประเพณีและเพลงรำมอญได้สรุปผลการศึกษาวิจัยไว้คือ

1. เพลงรำมอญ ใช้ประกอบการรำมอญ เป็นการแสดงที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษชาวรามัญ

2. เพลงรำมอญเป็นเพลงเดียวที่ยังเหลืออยู่ของอำเภอปากเกร็ด และยังใช้บรรเลงกันอยู่อย่างแพร่หลายในหมู่ชาวมอญเกาะเกร็ดรวมทั้งบริเวณใกล้เคียง เช่น ปทุมธานี

3. เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงรำมอญจะใช้เครื่องปี่พาทย์มอญเครื่องคู่เป็นส่วนใหญ่

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาดนตรีของชาวมอญบ้านวังกะหมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำ เนินการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ งานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการรวบรวมข้อมูลจากการออกปฏิบัติการภาคสนามเป็นแนวทางในการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

การศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่างๆทั้งด้านเอกสารงานวิจัยและข้อมูลภาคสนามรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดหัวข้อที่จะศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องทฤษฎีที่เกี่ยวกับดนตรีมอญโดยรวบรวมศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆและข้อมูลภาคสนามดังนี้

1.1 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2 หอสมุดแห่งชาติ

1.3 หอสมุดแห่งชาติกาญจนบุรี

1.4 ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม

1.5 หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.6 หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล

1.7 หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

1.8 หอสมุดวัดวังก์วิเวการาม

2. รวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของบุคคลในชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้ที่มีความรู้ด้านดนตรีมอญโดยตรง ด้วยการลงพื้นที่ภาคสนามและการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ใช้อุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลได้แก่

2.1 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์

2.2 เครื่องบันทึกเสียง

2.3 กล้องบันทึกภาพนิ่ง

2.4 กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว

2.5 แบบบันทึกโน้ตดนตรี

3. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการจากศิลปินในชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

3.1 พระมหาสุชาติ สิริปัญโญ ปธ.9 ประโยค เจ้าคณะอำเภอสังขละบุรี เจ้าอาวาสวัดวังก์วิเวการาม อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.2 นายมนชัย ไม่มีชื่อสกุล หรือ หรือชื่อภาษามอญ นายกระเซ้าโม่น(Nai Kasauh Mon) หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.3 นางสาวอรัญญา เจริญหงสา นักแสดงรำมอญและผู้ประสานงานวัฒนธรรมไทยรามัญ บ้านวังกะหมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.4 นายสมชาย ศรีสุข อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา

3.5 นางหงสา ไม่มีชื่อสกุล นักดนตรี ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

3.6 นายโทโปญ ไม่มีชื่อสกุล ครูสอนดนตรีในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

3.7 นายตะละไล่ะวี ไม่มีชื่อสกุล นักดนตรีในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

3.8 นายสาวร ทวีเลิศชัยกุล ผู้ประสานงานและแปลเอกสารอักษรมอญ

3.9 นางเจลวน ไม่มีชื่อสกุล นักแสดง ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ

การศึกษาข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาจัดลำดับเนื้อหาสาระเรียบเรียงให้เป็นหมวดหมู่และลำดับขั้นตอนให้เป็นระเบียบตามหลักงานวิชาการ

2. ศึกษาข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยศึกษาองค์ประกอบต่างๆทั้งทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของชุมชน ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชาวมอญสังขละบุรี
2. สภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอสังขละบุรี
3. การปกครองของอำเภอสังขละบุรี
4. ศาสนา
5. ภาษามอญ
6. การแต่งกายของชาวมอญ
7. ประเพณีรอบปีบ้านวังกะ
8. ประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต

3. ศึกษาวิธีการบรรเลงและเพลงที่บรรเลงของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ในโอกาสต่างๆ

4. ถอดทำนองเพลงมอญจากเครื่องบันทึกเสียง และ เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว และโน้ตมอญบันทึกเป็นโน้ตแบบไทย รวมทั้งคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงเป็นลำดับขั้นตอนแล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมรวม ทั้งการสัมภาษณ์จากบุคลากรท้องถิ่น ศิลปินประจำหมู่บ้านผู้มีความรู้ด้านดนตรีมอญ อีกทั้งเข้าร่วมสังเกตในประเพณีพิธีต่างๆและในโอกาสพิเศษ ที่มีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรี

1.1 ความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.2 ลักษณะทางภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรี

1.1.3 การปกครองของอำเภอสังขละบุรี

1.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี

1.2.1 ศาสนา

1.2.2 ภาษามอญ

1.2.3 การแต่งกายของชาวมอญ

1.2.4 อาหาร

1.2.5 ที่อยู่อาศัย

1.2.6 ประเพณีรอบปีบ้านวังกะและประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต

ตอนที่ 2 . ศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2.1 ประวัติความเป็นมาของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.3 เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.4 การประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.5 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.6 การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง

2.7 นักแสดงและนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.8 การถ่ายทอดและการเรียนการสอนของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาเพลงประกอบการรำมอญ จากวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.1 เพลงมอญเก่า จำนวน 9 เพลง

3.1.1 เพลง แกว่จ ปะแญ่ตะละ หรือ เพลงพญาทาละ

3.1.2 เพลง ซะโมญ จักกะโว หรือ เพลงจักรพรรดิ

3.1.3 เพลง ไล่ะยิ่ฮซาซะนา หรือ เพลงแสงแห่งพุทธศาสนา

3.1.4 เพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ หรือ เพลงสระหงส์เจดีย์ใหญ่

3.1.5 เพลง ไว่ยเกิ่น

3.1.6 เพลง ไจ่ะเกิ่น หรือ เพลงกล่อมลูก

3.1.7 เพลง ร่อมปะไซงโม่น หรือ เพลงเสียงรามัญ

3.1.8 เพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยิ่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสงพระพุทธเจ้า 6 ประการ

3.1.9 เพลง ไล่ะยิ่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสง 6 ประการ

3.2 เพลงประกอบรำ จำนวน 10 เพลง

3.2.1 เพลง จไร่กยาจสอยเดิ่นมอญ หรือ เพลงเสน่ห์เมืองมอญ

3.2.2 เพลง สมาปไง่ะ หรือ เพลงชาวนา

3.2.3 เพลง ลิ่ฮตง หรือ เพลงรำตง

3.2.4 เพลง ลิ่ฮเจาฮบานัว หรือ เพลงรำ 12 ท่า

3.2.5 เพลง ทางละฮินบ็อบโท

3.2.6 เพลง ยินสนาญเสาวานะพม หรือ เพลงประเพณีวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ

3.2.7 เพลง ฮะกรอมเร่แจ่มทีดาด หรือ เพลงราชอาณาจักรราชาธิราช

3.2.8 เพลง เปาแจ่วปะมุดเดินกวาจ หรือ เพลง บูชาเจ้าเมือง

3.2.9 เพลง สะมอดบ็อบโท หรือ เพลง รำหงส์

3.2.10 เพลง เปาแจ่วปะนาญซะดาว

สรุป

1. เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล
2. นำเสนอบทเพลงโดยโน้ตไทย โน้ตมอญ
3. สรุป อภิปรายผลรายงานการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

การนำเสนอผลงานวิจัย

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมรวม ทั้งการสัมภาษณ์จากบุคลากรท้องถิ่น ศิลปินประจำหมู่บ้านผู้มีความรู้ด้านดนตรีมอญ อีกทั้งเข้าร่วมสังเกตในประเพณีพิธีต่างๆและในโอกาสพิเศษ ที่มีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรี

1.1 ความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ

พงศาวดารชนชาติมอญ ฉบับพระมหาช่วง อู่เจริญ แปลจากต้นฉบับภาษามอญ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของมอญว่า "...ถิ่นเดิมของชนชาติมอญอยู่ในประเทศอินเดียตอนใต้ต่อมาชาวมอญอพยพจากอินเดียใต้มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองสะเทิม (Thaton) ซึ่งตั้งอยู่ปากอ่าวเมาะตะมะก่อนพุทธศักราช 241 ปี

มอญเป็นชนชาติเดิมที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นประเทศไทย และสหภาพพม่า ปรากฏหลักฐานบันทึกของมอญชัดเจนในศตวรรษที่ 11 ซึ่งเป็นปีที่พระเจ้าอนิรุท โจมตีมอญและรวบรวมกวาดต้อนนักปราชญ์ราชบัณฑิต และช่างต่างๆจากสะเทิม (Thaton) ไปยังพุกาม(Pagan) ทั้งยังได้รับเอาพุทธศาสนาและวัฒนธรรมความเจริญต่างๆของมอญไปอีกด้วย

พ.ศ. 1830 พระเจ้าฟ้ารั่วสถาปนาราชวงศ์ขึ้น มอญในยุคนี้นับได้ว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมากทั้งทางด้านวัฒนธรรมและการค้าขาย ความเจริญของมอญในยุคนี้สิ้นสุดลงใน พ.ศ.2082 เนื่องจากถูกพระเจ้าตะเบงชเวตี้ (Tabinshwehti,พ.ศ./2074-2093) แห่งราชวงศ์ตองอูรวมมอญเข้าเป็นชาติเดียวกับพม่า

ต่อมา พ.ศ.2283 สมิงทอพุทธเกษ (Smin Htaw Buddhaketi, พ.ศ.2283-2290) เป็นหัวหน้าปกครองมอญเป็นอิสระจากพม่า แต่การรวมตัวกันได้ของมอญในช่วงนี้เป็นเพียงระยะเวลาไม่นานนักก็ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าอีก ใน พ.ศ.2300 ตรงกับสมัยพระเจ้าอลองพญา (Alaugpaya,พ.ศ.2295-2303) มอญจึงถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพม่าตั้งแต่นั้นมา

ปัจจุบัน ชนชาติมอญ ไม่มีอาณาเขตประเทศปกครองเป็นของตนเอง เนื่องจากในอดีตบ้านเมืองนั้นตกอยู่ในภาวะสงครามมาโดยตลอด ทั้งการแย่งชิงราชสมบัติกันเอง และจากการรุกรานของข้าศึกที่สำคัญอย่างพม่า เมื่อบ้านเมืองตกเป็นของศัตรู ชาวมอญจึงอยู่อย่างสาหัส ถูกกดขี่รีดไถ่ การเกณฑ์แรงงานก่อสร้าง ทำไร่นาหาเสบียงเพื่อการสงครามและเกณฑ์เข้ากองทัพ โดยเฉพาะสงครามในปี พ.ศ.2300 เป็น

สงครามครั้งสุดท้าย ที่คนมอญพ่ายแพ้แก่พม่าอย่างเด็ดขาด ไม่สามารถทวงคืนแผ่นดินกลับมาได้อีกเลยจนทุกวันนี้ ชาวมอญจึงอพยพโยกย้ายเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในเมืองไทย

ชาวมอญได้อพยพจากบ้านเมืองของตน เข้ามายังแผ่นดินไทยหลายต่อหลายครั้งเท่าที่มีการจดบันทึกเอาไว้ดังนี้

การอพยพเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

หลักฐานเกี่ยวกับการที่มอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ปรากฏชัดเจนครั้งแรก พ.ศ.2127 คือหลังจากที่สมเด็จพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพ ณ เมืองแครงและคงมีการอพยพติดต่อกันมาเรื่อยๆอีกหลายครั้งการอพยพครั้งสำคัญๆมีดังต่อไปนี้

<u>สมัยกรุงศรีอยุธยา</u>

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาปรากฏหลักฐานชาวมอญอพยพในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา (พ.ศ. 2112-2133) การอพยพครั้งนี้เกิดขึ้นหลังจากที่สมเด็จพระนเรศวรได้ประกาศอิสรภาพ ณ เมืองแครง ใน พ.ศ. 2127 สมเด็จพระมหาธรรมราชาได้โปรดเกล้าฯให้ชาวมอญตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บริเวณบ้านใหม่ มะขามหย่อง บางลี่ บางขาม ปากน้ำประสม บ้านบางเพลิง บ้านไร่ป่าฝ้าย ตำบลบ้านขมิ้น ตำบลหัวแหลม ใกล้กับวัดนกวัดค้างคาว

สมัยสมเด็จพระนเรศวร (พ.ศ.2133-2148) มีการอพยพเกิดขึ้นถึง 2 ครั้งติดต่อกัน คือ ในพ.ศ.2136 เมื่อชาวมอญไม่สามารถทนต่อความเดือดร้อนที่ได้รับจากพม่า ก็ได้พากันหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และอีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2138 เมื่อพระนเรศวรยกทัพขึ้นไปตีเมืองหงสาวดีเมื่อยกทัพกลับก็ได้กวาดต้อนครอบครัวมอญตามหัวเมืองมาด้วยเป็นจำนวนมาก มอญที่อพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระนเรศวรนี้ ไม่ปรากฏ แน่ชัดว่าให้ไปตั้งบ้านเรือนที่ใด สันนิษฐานว่าคงให้ไปอยู่รวมกับพวกที่เข้ามาในสมัยพระมหาธรรมราชา

สมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง(พ.ศ.2173-2198) ตามที่ระบุในพงศาวดารพม่า ปรากฏว่าตรงกับสมัยของพระเจ้าสุทโธธรรมราชาแห่งพม่า(Thalun,พ.ศ.2172-2191) ซึ่งชาวมอญกลุ่มหนึ่งได้ต่อสู้ไม่ยอมอยู่ใต้การปกครองของพม่า แต่ถูกปราบปรามลง และพม่ายกทัพตามมาปราบจนถึงเมืองเมาะลำเลิง แล้วจับชาวมอญประหารชีวิตไปจำนวนมาก ที่เหลือจึงพากันอพยพเข้ามาในประเทศไทย การอพยพเข้ามาในครั้งนี้ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าให้ชาวมอญไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ใด

สมัยสมเด็จพระนารายณ์(พ.ศ.2199-2231) เนื่องจากความไม่พอใจของชาวมอญที่ต้องถูกเกณฑ์ให้ขึ้นไปช่วยรักษาเมืองอังวะของพม่าในการสงครามกับกองทัพจีน ใน พ.ศ.2203 ชาวมอญจึงพากันหนีเข้ามาในประเทศไทย สมเด็จพระนารายณ์โปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญที่มาในครั้งนี้ ไปตั้งบ้านเรือนที่บ้านสามโคก ปลายเขตกรุงศรีอยุธยาติดกับเมืองนนทบุรี ที่ริมวัดตองปุและแถวคลองคูจามในเขตพระนครบ้าง

สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ(พ.ศ.2275-2301) มีชาวมอญอพยพเข้ามาจำนวนมาก ใน พ.ศ. 2296-2299 และพ.ศ.2301 เนื่องจากความอ่อนของกษัตริย์ในตอนปลายราชวงศ์ตองอู และเมื่อสิ้นราชวงศ์ตองอู พม่าก็มีนโยบายปกครองมอญอย่างกดขี่และปราบปรามมอญ ทำให้มีการสู้รบระหว่างกันหลายครั้ง

ชาวมอญที่พาอพยพเข้ามาในประเทศไทยในช่วงนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ชายพระนคร

สมัยสมเด็จพระนั่งสุริยาอัมรินทร์(พ.ศ.2301-2310) พระเจ้าแผ่นดินองค์สุดท้ายแห่งกรุงศรีอยุธยา ในพ.ศ. 2300 เมื่อเมืองหงสาวดีเสียแก่พม่าราว พ.ศ.2303 พวกมอญที่เมาะตะมะไม่ยอมอยู่ใต้การปกครองของพม่า จึงรวบรวมผู้คนได้ประมาณ 1,000คน พากันอพยพเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เขตแดนเมืองกาญจนบุรี

<u>สมัยกรุงธนบุรี</u> ในสมัยนี้พระเจ้ามังระ(Hsinbyushin ,พ.ศ.2306-2319) คิดการจะมาตีกรุงธนบุรี จึงให้เกณฑ์พวกมอญตามหัวเมืองมาเตรียมการตั้งยุ้งฉางและทำทาง พวกมอญไม่พอใจจึงพากันหนี พม่าก็จับกุมตัวคนในครอบครัวไปเป็นตัวประกันและจับเอาครอบครัวมอญที่ยอมถูกเกณฑ์มาทำงานเข้าด้วย พวกมอญที่ถูกเกณฑ์รู้เข้าก็พากันโกรธแค้นพร้อมใจกันฆ่าทหารพม่าและอพยพหนีเข้าไปในประเทศไทย มอญที่ถูกเกณฑ์ในครั้งนี้มีพระยามอญเป็นหัวหน้า 4 คน คือพระยาเจ่ง เจ้าเมืองอัตรันผู้เป็นหัวหน้าใหญ่ พระอู่ ตละเสี้ยง และตละเกล็บ

ครัวมอญมอญที่อพยพเข้ามาในครั้งนี้ได้โปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งบ้านเรือนที่ปากเกร็ด แขวงนนทบุรี และที่สามโคก แขวงเมืองปทุมธานี และได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาบำเรอศักดิ์ครั้งกรุงเก่า ซึ่งเป็นเชื้อสายมอญให้เป็นที่พระยารามัญวงศ์ มียศเสมอจตุสดมภ์หรือเรียกว่า “จักรีมอญ”เป็นหัวหน้าดูแลกองมอญ และได้ตั้งให้พระยามอญและหัวหน้ามียศศักดิ์เป็นข้าราชการทุกคน

<u>สมัยกรุงรัตนโกสินทร์</u> ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ชาวมอญอพยพมาครั้งใหญ่ใน พ.ศ.2358 ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย การที่ชาวมอญอพยพเข้ามาในครั้งนี้เนื่องมาจากการกดขี่ข่มเหงของพม่าในสมัยพระเจ้าปดุง(Bodawapaya,พ.ศ.2325-2362)

ครัวมอญที่อพยพเข้ามาในครั้งนี้ ได้โปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งบ้านเรือนที่ในแขวงเมืองปทุมธานี เมืองนนทบุรี และเมืองนครเขือนขันธ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ตั้งสมิงสอดเบาผู้เป็นหัวหน้าชาวมอญกลุ่มนี้เป็นพระยารัตนจักร ส่วนบรรดาหัวหน้ารามัญอื่นๆที่มียศอยู่เดิมก็โปรดเกล้าให้เป็นพระยาทั้งสิ้น

ในพ.ศ.2367 ช่วงตอนต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยามหาโยธา(ทอเรียะ) คุมกองทัพรามัญไปรับครอบครัวมอญมาจากเมืองมอญเนื่องจากพวกมอญในกรุงเทพฯ ได้เรียนเสนอเสนาบดีขึ้นมาว่าพม่ามีศึกกับอังกฤษจะทำให้ญาติพี่น้องในเมืองมอญต้องลำบาก ครัวมอญที่โปรดเกล้าฯให้ไปรับมาครั้งนี้ให้ไปอยู่นครเขื่อนขันธ์บ้าง ที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา นอกกำแพงพระนครตรงหน้าวัดชนะสงครามบ้าง

ภายหลังจากนั้น มีชาวมอญอพยพเข้ามาจำนวนมากนับแต่ปี พ.ศ.2495 เป็นต้นมาเนื่องจากปัญหาสถานการณ์ทางการเมือง และเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทยภายหลังปี พ.ศ.2495

มอญเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในสหภาพพม่า การอพยพโยกย้ายของชาวมอญมาประเทศไทยจึงเป็นผลจากนโยบายของรัฐบาลพม่า ที่ต้องการปราบปรามชนกลุ่มน้อยที่ต้องการแยกตัวเป็นอิสระ

พม่าเป็นประเทศที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่มากมายหลายกลุ่ม ที่สำคัญได้แก่ กลุ่มมอญ กะเหรี่ยง คะยาห์ ฉิ่น คะฉิ่น อาระกันหรือยะไข่ และชนเผ่าอีกมากมาย ชาวพม่าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบภาคกลาง และบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิระวดี ในขณะที่ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าเขาบริเวณชายแดน กล่าวคือ มอญ กะเหรี่ยง คะยาห์ และไทยใหญ่อาศัยอยู่ชายแดนด้านตะวันออกติดต่อกับประเทศไทย คะฉิ่นอาศัยอยู่ด้านเหนือติดต่อกับจีนและอินเดีย ฉิ่นและอาระกันอยู่ทางด้านที่ติดต่อกับประเทศอินเดียและบังคลาเทศ(ดินแดนที่ติดต่อประเทศไทยได้แก่รัฐมอญ รัฐกะเหรี่ยง รัฐคะยาห์ และรัฐฉาน)

การที่สหภาพพม่ามีประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่มจึงมีความรู้สึกว่าดินแดนที่เป็นถิ่นฐานที่อยู่ของพวกตนเป็นดินแดนที่อิสระ ทั้งชนกลุ่มน้อยเชื้อชาติต่างๆ ได้อพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินแดนที่เรียกว่าสหภาพพม่านี้ก่อนชนชาติพม่า เริ่มจากชนชาติมอญซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ตั้งแต่ประมาณ 200-300 ปีก่อนคริสตกาล กะเหรี่ยงเป็นอีกชนชาติหนึ่งที่อพยพเข้ามาอยู่ในสหภาพพม่าตั้งแต่ในราวศตวรรษที่ 7 พยูซึ่งอพยพเข้ามาเมื่อประมาณศตวรรษที่ 8 แต่ก็ถูกโจมตีแตกพ่ายไปโดยกองทัพของอาณาจักรน่านเจ้า และชนชาติพยูก็สูญหายไปจากประวัติศาสตร์ของพม่า จนกระทั่งประมาณศตวรรษที่ 9 ชนชาติพม่าได้อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งบริเวณที่เรียกว่าพม่าตอนบน(Upper Burma) พูดภาษาพม่า ซึ่งจัดอยู่ในภาษาธิเบต-พม่า ส่วนชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ที่พูดภาษาต่างๆกัน แต่ยังอยู่ในตระกูลภาษาธิเบต-พม่า เช่น ฉิ่น คะฉิ่น ยะไข่ ต่างอพยพเข้ามาในดินแดนพม่าหลังจากชนชาติพม่า

การที่พม่าประกอบด้วยคนหลากหลายเชื้อชาติทำให้มีการเรียกร้องอิสระ ต้องการปกครองตนเอง จนมีการขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนต่างๆ กับรัฐบาลเรื่อยมา เมื่ออังกฤษปกครองพม่าทั้งประเทศในพ.ศ.2428 สมัยพระเจ้าสีปอ จนกระทั่งถึง พ.ศ.2491 หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงใน พ.ศ. 2488 อังกฤษใช้หลักการแบ่งแยกและปกครอง(Divided and Rule) เมื่อได้ปกครองพม่า อังกฤษได้แบ่งการปกครองพม่าเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือพม่าแท้ (Proper Burma) มีอาณาเขตบริเวณตอนกลางของประเทศให้เป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย อยู่ภายใต้การปกครองของข้าหลวงใหญ่อังกฤษที่เดลลี อีกส่วนหนึ่งคือ “พวกชาวเขา” และพวก “ชนกลุ่มน้อย” ที่อยู่บริเวณชายขอบโดยรอบสหภาพพม่า(Frontier Area) อังกฤษจัดให้แบ่งออกเป็นรัฐตามเชื้อชาติ ได้แก่ รัฐฉาน รัฐกะเหรี่ยง รัฐคะฉิ่น รัฐฉิ่น รัฐอาระกันให้ขึ้นตรงกับกระทรวงอาณานิคมของอังกฤษที่ลอนดอน การปกครองลักษณะนี้นอกจากจะไม่ช่วยให้คนพม่าและชนกลุ่มต่างๆ รู้สึกผูกพันเป็นพลเมืองของประเทศเดียวกันแล้ว ยังสร้างปัญหาการขัดแย้งทางเชื้อชาติเพิ่มขึ้นอีกด้วย

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง นายพลอองซานและสมัครพรรคพวกได้รวมกำลังกันจัดตั้งกองทัพกู้ชาติพม่าเพื่อขับไล่อังกฤษ จนกระทั่งอังกฤษยินยอมให้เอกราชกับพม่าใน พ.ศ.2490 โดยมีเงื่อนไขว่าพม่าจะต้องมีรัฐธรรมนูญใช้ก่อน อองซานซึ่งเป็นผู้นำการเรียกร้องเอกราชได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งชั่วคราวเพื่อร่างรัฐธรรมนูญ จึงได้ร้องขอการสนับสนุนจากผู้นำชนกลุ่มน้อยและได้ลงนามในสนธิสัญญาปางโหลงกับผู้นำชนกลุ่มน้อย

ในเดือนเมษายน พ.ศ.2490 พรรคสันนิบาตเสรีชน ต่อต้านฟาสซิสต์ของนายพลอองซาน ได้รับเลือกตั้ง 190 ที่นั่งจากจำนวนเต็ม 220 ที่นั่ง สภามีมติให้พม่ามีการปกครองแบบสาธารณะรัฐมีประธานาธิบดีเป็นประมุข เรียกชื่อประเทศว่า “สหภาพพม่า” สภามีการประชุมร่างรัฐธรรมนูญกำหนดมาตรการ ให้รัฐชนกลุ่มน้อยมีอำนาจอิสระ และแยกตัวเองได้ภายหลังระยะเวลา 10 ปี คงเป็นเพราะการให้สิทธิแก่ชนกลุ่มน้อยที่จะแยกเป็นอิสระนี้เองที่ทำให้เกิดความไม่พอใจกับคนพม่าบางกลุ่ม ดังนั้นยังไม่ทันที่การร่างรัฐธรรมนูญจะสำเร็จ ก็ได้เกิดเหตุร้ายแรงในวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 คนร้ายกลุ่มหนึ่ง บุกเข้าสังหารนายพลอองซานพร้อมทั้งคณะอีก 6 คน ถึงแก่ชีวิตในห้องประชุมคณะรัฐมนตรีนับแต่วันนั้นมาแผ่นดินพม่าที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งระหว่างชนชาติอยู่แล้ว ก็ยิ่งมีปัญหามากขึ้นจนกระทั่งทุกวันนี้

พม่าได้รับเอกราชเต็มรูปแบบในพ.ศ. 2491 โดยมีนายกรัฐมนตรีอูนุเป็นผู้นำภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลประสบปัญหาการต่อต้านทั้งจากพรรคคอมมิวนิสต์และจากชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่สิ้นหวังในการเป็นอิสระจากรัฐบาลพม่าตั้งแต่เมื่อนายพลอองซานเสียชีวิตไป จนกระทั่งพ.ศ. 2505 นายพล เน วินได้ปฏิวัติยึดอำนาจและดำเนินการปกครองประเทศแบบ “สังคมนิยมแบบพม่า” ปิดประเทศโดดเดี่ยวตนเอง และดำเนินการกวาดล้างชนกลุ่มน้อยต่างๆ อย่างต่อเนื่องมาตลอด ขณะที่ชนกลุ่มน้อยก็พยายามแยกตัวเป็นอิสระรวมทั้งกลุ่มชาวมอญ

“ในช่วงอาณานิคมจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 บทบาททางการเมืองของชาวมอญไม่โดดเด่นเท่าบทบาทของชาวพม่าและชนกลุ่มน้อยอื่น เช่น กะเหรี่ยงหรือคะฉิ่น” เมื่อมีการแทรกแซงจากญี่ปุ่น ชาวมอญจึงเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกอบกู้อิสรภาพจากอังกฤษ และเมื่อพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษใน พ.ศ. 2491 การพยายามแยกตัวเป็นอิสระของชนกลุ่มน้อยต่างๆ รวมทั้งชาวมอญ ในพม่าก็มีมากขึ้นเป็นอันดับ อีกทั้งในส่วนของชาวมอญ การเคลื่อนไหวเริ่มต้นจากกลุ่มนักการเมืองชาวมอญที่ร่วมกันตั้งองค์กรสมาคมของชาวมอญ (United Mon Associatoin -UMA) แต่ยังคงสังกัดอยู่กับพรรคการเมืองใหญ่ของพม่าชื่อ “สันนิบาตเสรีชนต่อต้านฟาสซิสต์” (Anti – Fascist Peoples Freedom League-AFPFL) และได้พยายามเรียกร้องสิทธิทางการเมืองในสภา และประท้วงการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2490 ทั้งนี้เพราะชาวมอญไม่มีผู้แทนในสภาเหมือนชนกลุ่มอื่นๆ แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจจากพรรคการเมืองพม่า ชาวซึ่งแต่เดิมได้ใช้วิถีทางการเมืองเพื่อสิทธิของตน จึงหันกลับไปให้ความร่วมมือกับกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงเพื่อดำเนินการจัดตั้งรัฐมอญและรัฐกะเหรี่ยง จากการดำเนินการร่วมมือกันเรียกร้องสิทธิดังกล่าว รัฐบาลพม่าจึงประกาศให้ทั้งสองกลุ่มเป็นองค์การที่ผิดกฎหมายและนับเป็นจุดเริ่มของสงครามการปราบปรามชนกลุ่มน้อย

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการแยกตัวเพื่อปกครองตนเองของชาวมอญ เริ่มขึ้นที่เมือง เมาะละแหม่ง กล่าวคือ ชาวมอญได้รวมกันก่อตั้งสมาคมชาวมอญเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2490 และได้ตั้งพรรคการเมืองมีชื่อว่า พรรคสันนิบาตเพื่อเอกราชมอญ (Mon Freedom League MFL) ขึ้น บุคคลสำคัญของชาวมอญคนหนึ่งในขณะนั้นคือ อองโทน(Aung Tone) ได้รวบรวมราษฎรทั้งชาวนาและชาวสวนยาง จัดหาอาวุธแล้วก่อตั้งขบวนการกู้ชาติ มีชื่อว่า MNDO (Mon National Defense Organization) ผู้นำชาวมอญอีกคนหนึ่งคือนายสเว

จิน(Nai Swe Kyin) ซึ่งได้ก่อตั้งสมาคมชาวมอญ ก็ได้ตั้งพรรคสหแนวร่วมมอญ (Mon United Front-MUF) ในพ.ศ. 2490 (ค.ศ.1947) ที่เมืองเมาละแหม่ง และได้ออกหนังสือพิมพ์ชื่อ “ตะนาวศรี” (The Tanasserim) เมื่อพม่าประกาศให้กลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นกลุ่มนอกกฎหมายรัฐบาลพม่าได้ส่งกองกำลังเข้าปราบปรามการเคลื่อนไหวดังกล่าว เผาบ้านเรือนราษฎรวัดวาอาราม รวมทั้งเข้าทำลายพืชผลได้รับความเสียหายเช่น ที่ตำบลเกริกปอย อำเภอพะงะ ที่บ้านเมาะกะเนียง อำเภอมุเติง นอกจากนี้ยังลอบสังหารผู้นำมอญ เช่น นายซานซู เลขาธิการพรรคเอ็ม เอฟ แอล(MFL) ถูกลอบสังหารที่เมืองเมาะละแหม่ง เมื่อเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1948 ราวต้นปี พ.ศ. 2492(ค.ศ.1949) นายสเว จิน(Nai Swe Kyin) ถูกทางการพม่าจับกุมพร้อมกับผู้นำชาวกะเหรี่ยง 4 คน ถูกกักบริเวณให้อยู่แต่ในเมืองย่างกุ้ง 1 ปี และได้หลบหนีเข้าป่าเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2495(ค.ศ.1952) แล้วรวบรวมชาวมอญซึ่งอพยพหลบภัยมาอยู่บริเวณชายแดนไทย-พม่าจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธขึ้น ปฏิบัติการรบแบบกองโจร มีฐานที่มั่นใกล้กับด่านพระเจดีย์สามองค์ เขตอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้มีราษฎรมอญที่หลบหนีสงครามกลางเมือง หลบหนีการปราบปรามและหลบหนีการเกณฑ์แรงงานอพยพเข้ามาสมทบเพิ่มขึ้นเป็นระยะๆ

นายสเว จิน จัดตั้งพรรคมอญใหม่ (The New Mon State Ptaty -NMSP) ขึ้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 (ค.ศ.1958) เพื่อเป็นองค์กรหลักในการต่อสู้เรียกร้องเอกราช ทั้งด้านการเมือง การทหาร และยังทำหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยแก่ราษฎรที่หลบภัยมาตั้งถิ่นฐานตามบริเวณชายแดนไทย-พม่า ซึ่งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 30,000 คน

กลุ่มพรรคมอญใหม่ (NMSP) เคลื่อนไหวดูแลอยู่ในบริเวณรัฐมอญ ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของพม่า และประชากรส่วนใหญ่ก็มีเชื้อสายมอญ บริเวณนี้ตรงกับเขตจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี ลงไปจนถึงประจวบคีรีขันธ์ของไทย จุดที่เป็นศูนย์กลางของชาวมอญคือบริเวณเขตด่านเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจุดที่ตั้งค่ายกองทหารมอญจนกระทั่งถูกรัฐบาลทหารพม่าตีแตกใน พ.ศ.2533(ค.ศ. 1990)

ผลการจับกุมและปราบปรามชาวมอญ ทำให้ราษฎรมอญเกิดความหวาดกลัวภัย จึงเป็นสาเหตุสำคัญผลักดันให้เกิดการอพยพจากถิ่นฐานเดิม สู่บริเวณชายแดนไทย-พม่า ตามช่องทางต่างๆเช่น ด่านพระเจดีย์สามองค์ ช่องปะไรโหนก ช่องมรค่า เป็นต้น ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตกาญจนบุรี

<u>การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญในประเทศไทย</u>

เมื่อชาวมอญอพยพเข้าสู่ประเทศไทยนับตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ไทยจะโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินให้ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินพระราชทานข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นทั้งยังโปรดเกล้าฯให้มีหัวหน้าดูแลว่ากล่าวเป็นคนเชื้อสายมอญด้วยกัน

บริเวณที่จัดให้เป็นที่อยู่ของมอญส่วนใหญ่จะอยู่ริมน้ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำทางตอนเหนือของกรุงเทพฯ และตามลำน้ำแม่กลอง เช่น มอญที่อพยพเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นส่วนหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแม่น้ำแม่กลอง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม ในจังหวัดราชบุรี และอีกส่วนหนึ่งเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่

แถบชานพระนคร และบริเวณที่ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี ต่อมาสมัยกรุงธนบุรีได้โปรดเกล้าฯให้มอญเข้ามาในครั้งนั้นไปอยู่ที่ปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรี และที่สามโคก แขวงเมืองปทุมธานี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้มีการสร้างป้อมปากลัด แล้วกำหนดให้เป็นเมืองใหม่ชื่อว่า “เมืองนครเขื่อนขันธ์” โดยรวมเอาเนื้อที่บางส่วนของแขวงเมืองสมุทรปราการและแขวงเมืองกรุงเทพมหานครเข้าด้วยกัน และได้โปรดเกล้าฯให้ย้ายครัวมอญจากเมืองปทุมธานี ซึ่งเป็นพวกพระยาเจ่งส่วนหนึ่งไปไว้ที่เมืองนครเขื่อนขันธ์ และโปรดเกล้าฯตั้งสมิงทอมา บุตรพระยามหาโยธาขึ้นเป็นพระยาราม ให้เป็นพระยานครเขื่อนขันธ์รามัญราชชาติ เสนาบดีศรีสิทธิสงครามผู้รักษาเมือง (สุจริตลักษณ์ ดีผดุงและคนอื่นๆ 2545:27)

ส่วนมอญที่เข้ามาภายหลังโปรดเกล้า ให้ไปอยู่เมืองนครเขื่อนขันธ์บ้าง ปทุมธานีบ้าง นนทบุรีบ้าง ดังพบบริเวณที่มีชาวมอญอยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ ปากเกร็ด นนทบุรี สามโคกปทุมธานี และปากลัดหรือนครเขื่อนขันธ์ ซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในนามอำเภอพระประแดง ขึ้นกับจังหวัดสมุทรปราการ

จากปากลัด(พระประแดง) ชาวมอญได้อพยพโยกย้ายไปตามลำน้ำถึงแม่น้ำแม่กลองแถบ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม ในจังหวัดราชบุรี นอกจากนี้ปรากฏว่ายังมีมอญที่จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ และยังพบชาวมอญที่อยู่กันหนาแน่นอีกหลายๆจังหวัด เช่น ลำน้ำมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งชาวมอญที่มาอยู่นั้นเริ่มต้นด้วยการเป็นขุดคลอง หรือที่จังหวัดลพบุรีและอุทัยธานี เป็นเส้นทางผ่านของการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยจากสหภาพพม่า นอกจากนี้ยังพบกระจัดกระจายในจังหวัดต่างๆ เช่น เพชรบุรี นครปฐม ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี อยุธยา นครราชสีมา นครสวรค์ และปราจีนบุรี

นอกจากนั้นพื้นที่บริเวณกรุงเทพมหานครยังมีอาศัยอยู่ บริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยานับตั้งแต่ปากคลองลำพูมาจนถึงปากคลองตลาด และบริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่เขตวัดละมุดเรื่อยมาจนถึงคลองมอญ เข้าไปจนถึงบริเวณวัดประดิษฐาราม(วัดมอญ)วัดราชคฤห์และวัดอินทาราม ส่วนกลุ่มชาวมอญที่อพยพออกมารุ่นหลัง มีสาเหตุมาจากสถานการณ์ทางการเมืองโดยเฉพาะนโยบายของพม่าที่มีการปราบปรามชนกลุ่มน้อยอย่างรุ่นแรง ในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ชนกลุ่มน้อยตามชายแดนหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย เมื่อถึงฤดูฝนไม่มีการปราบปรามราษฎรเหล่านี้ก็จะเดินทางกลับเข้าไปอยู่อาศัยในหมู่บ้านเดิมของตน แต่ใน พ.ศ.2527 ตั้งแต่พม่ามีการวางกำลังประจำไว้ในพื้นที่หลังจากยึดได้ โดยที่ถอนกำลังกลับไปในช่วงฤดูฝนอย่างเคยปฏิบัติ ทำให้ชนกลุ่มน้อยที่หลบหนีมาพักพิงในเขตไทยเดินทางกลับหมู่บ้านเดิมของตนไม่ได้ชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่ที่หลบหนีเข้ามายังประเทศไทยนอกจากชาวมอญแล้วยังมี ชาวกะเหรี่ยงและชาวคะยาห์ โดยเข้ามาอยู่ในบริเวณอำเภอพบพระ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก อำเภอสบเมย อำเภอแม่สะเรียง อำเภอขุนยวม อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งชาวมอญ หมู่บ้านมอญ เป็นชาวมอญที่อพยพมารุ่นนี้

ชาวมอญที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทยทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เรียกกันว่า “มอญเก่า” หรือผู้ที่อพยพเข้ามาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่เรียกกันว่า “มอญใหม่” หรือกลุ่มชาวมอญที่อพยพเข้ามาภายหลังพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ ยังคงรักษาภาษาวัฒนธรรมและความเป็นอยู่แบบมอญเอาไว้ แม้ว่าบางส่วนอาจจะกลมกลืนไปกับคนไทย

ชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นหมู่บ้านเก่าแก่มากว่า 100 ปี ซึ่งมีหลักฐานปรากฏ ตั้งแต่ สมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ตั้งแต่ครั้งเป็น อำเภอวังกะ กิ่งอำเภอวังกะ แล้วกลับมาเป็นอำเภอวังกะ จนปัจจุบันเป็นอำเภอสังขละบุรี และบ้านวังกะเป็นหมู่หนึ่ง ของอำเภอสังขละบุรี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ ที่มีการอพยพเข้ามาของกลุ่มชาติพันธ์ต่างๆ ซึ่งมีกลุ่มชาติมอญได้อพยพเข้ามาด้วย กลุ่มแรกได้เข้าเมื่อ ปี พ.ศ.2492 กลุ่มที่ 2 ในปีพ.ศ. 2493 และกลุ่มที่ 3 เดิมทางเข้ามา ถึง 40 ครอบครัว ในปี พ.ศ.2494 รวมเป็น 60 ครอบครัวโดยใช้เส้นทางด่านเจดีย์สามองค์ และเส้นทางแม่น้ำบีคลี่ ซึ่งอพยพมาจาก เมาะกะเนียง เจ้าคะเล และ เมาะละแหม่ง ซึ่งมีนายเจริญ ปลัดอำเภอ เป็นผู้ดูแล และ ผลบุญของหลวงพ่ออุตตะมะ(พระราชอุดมมงคล) ที่ทำให้ชาวมอญมีแหล่งพักพิง ทำมาหากินจนถึงปัจจุบัน

1.1.2 ลักษณะทางภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรี มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่าน ขึ้นอยู่กับเมืองกาญจนบุรี เนื่องจากเป็นเมืองที่ตั้งติดต่อกับเขตแดนพม่า ในสมัยโบราณพม่าใช้เป็นเส้นทางเดินทัพ ผ่านเมืองสังขละบุรี โดยผ่านเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ เพื่อเข้ามรุกรานไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระจักรดิพรรดิจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะเส้นทางเดินทัพ ในสมัยประวัติศาสตร์ คำว่าสังขละบุรียังไม่ปรากฏชื่อ มีแต่การเดินทัพผ่านเจดีย์สามองค์เท่านั้น พม่าใช้เส้นทางนี้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ปัจจุบัน อำเภอสังขละบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเดิม สถานที่ราชการต่างๆ และราษฎรอพยพมาอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ซึ่งห่างจากที่เดิมประมาณ 30 กิโลเมตร เนื่องจากถูกผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเขาแหลม เมื่อ พ.ศ. 2527 สภาพพื้นที่เป็นป่าเขาประมาณ ร้อยละ 75 เป็นที่ราบ ร้อยละ 15 เป็นบริเวณอ่างเก็บน้ำ ร้อยละ 10 มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 3,350 ตารางกิโลเมตร เป็นที่อยู่อาศัย 515 ตารางกิโลเมตร มีลำน้ำสำคัญ 3 สาย คือ ลำน้ำซองกาเลีย ลำน้ำบีคลี่ ลำน้ำรันตี ไหลมาบรรจบที่สามประสบเป็นแม่น้ำแควน้อยไหลผ่านอำเภอสังขละบุรี ทองผาภูมิ ไทรโยค เมืองกาญจนบุรีที่ตำบลปากแพรก บรรจบแม่น้ำแควใหญ่ เป็นแม่น้ำแม่กลอง

<u>อาณาเขต</u>

ทิศเหนือ จรดอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และรัฐมอญ รัฐกะเหรี่ยง สหภาพพม่า

ทิศใต้ จรดอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศตะวันออก จรดอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ทิศตะวันตก จรดเขตตะนาวศรี สหภาพพม่า

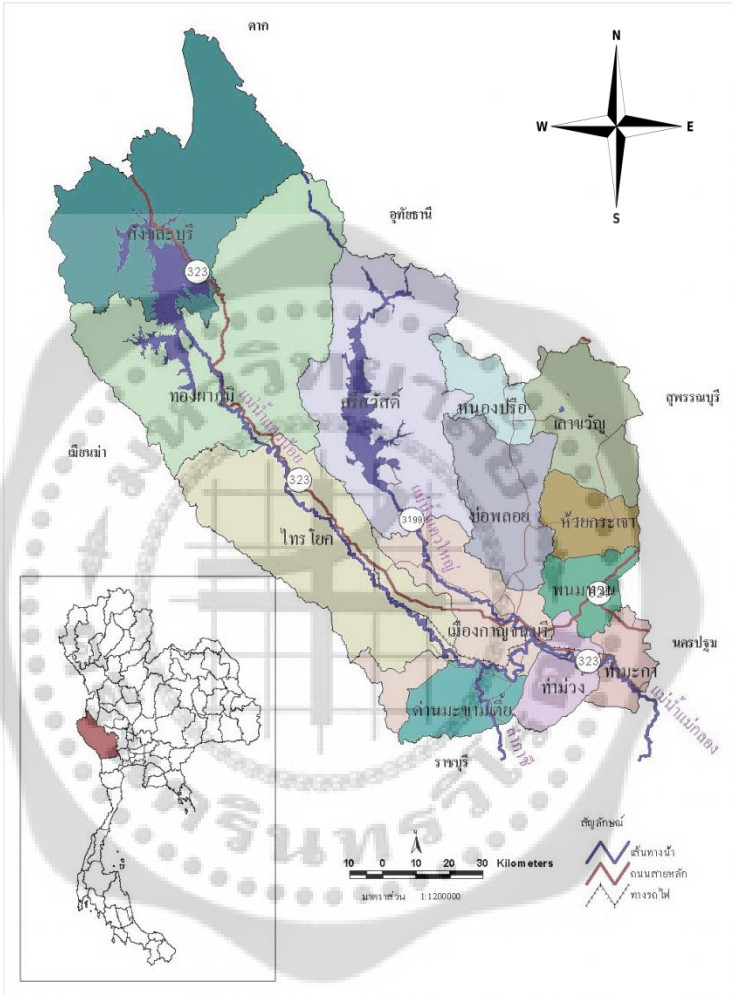

ภาพประกอบ 1 แผนที่พื้นที่อำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี

ที่มา: อำเภอสังขละบุรี

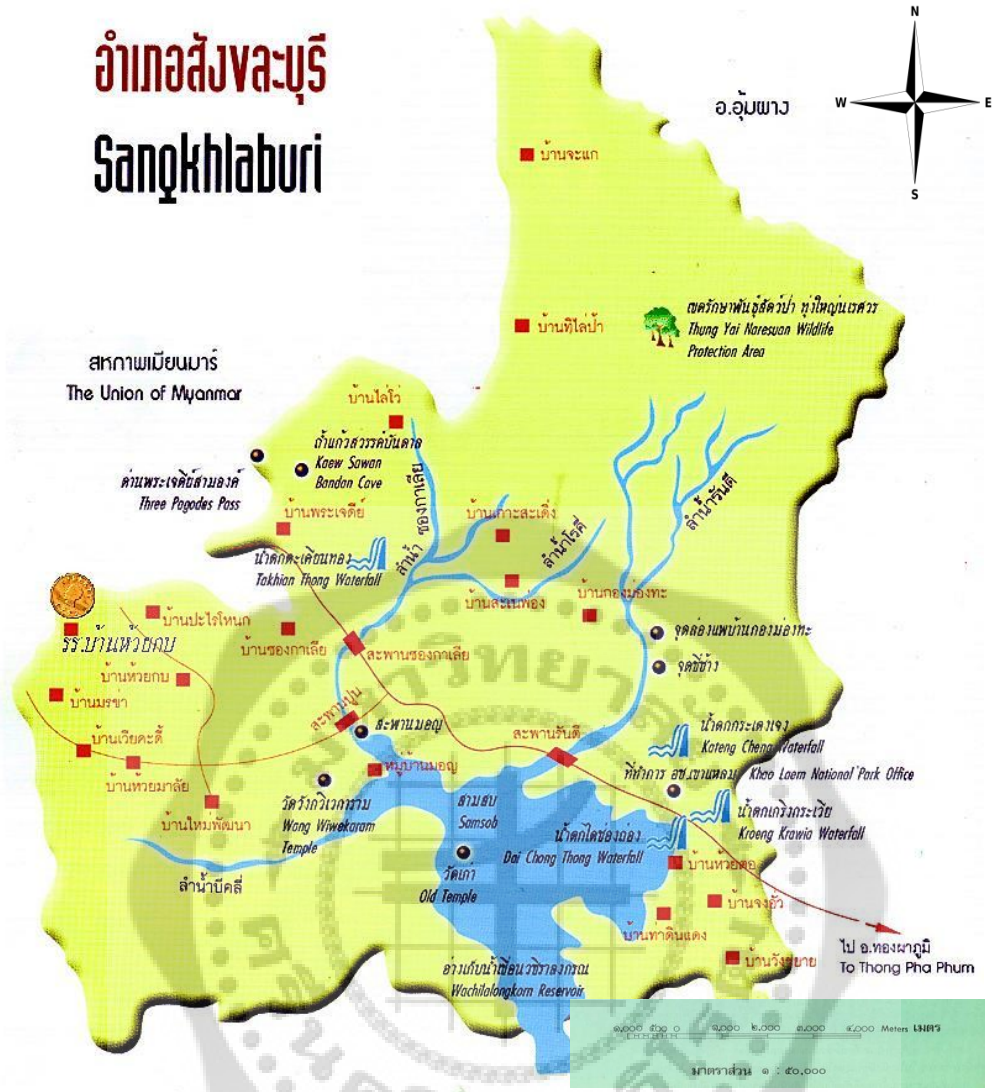

ภาพประกอบ 2 แผนที่อำเภอสังขละบุรี

ที่มา: อำเภอสังขละบุรี

1.1.3การปกครองของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรีแบ่งการปกครอง 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน กล่าวคือ ตำบลหนองลู มี 10 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,168 ตารางกิโลเมตร ตำบลปรังเผล มี 4 หมู่บ้านมีพื้นที่ประมาณ 712 ตารางกิโลเมตร และตำบลไล่โว่ มี 6 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,470 ตารางกิโลเมตร การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลตำบลวังกะ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองลู
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองลู (นอกเขตเทศบาลตำบลวังก
- องค์การบริหารส่วนตำบลปรังเผล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปรังเผลทั้งตำบล

- องค์การบริหารส่วนตำบลไล่โว่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไล่โว่ทั้งตำบล

ส่วนของพื้นที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ประกอบด้วย 10 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านนิเถะ
หมู่ที่ 2 บ้านวังกะ
หมู่ที่ 3 บ้านไหล่น้ำ
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยกบ
หมู่ที่ 5 บ้านเวียคะดี้
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยมาลัย
หมู่ที่ 7 บ้านใหม่พัฒนา
หมู่ที่ 8 บ้านซองกาเรีย
หมู่ที่ 9 บ้านพระเจดีย์สามองค์
หมู่ที่ 10 บ้านปะไรโหนก

ประชากรในอำเภอสังขละบุรี

ครัวเรือนรวมทั้งสิ้น	4,882	ครัวเรือน
ประชากรชาย	7,348	คน
ประชากรหญิง	6,962	คน
รวมทั้งสิ้น	14,310	คน

นอกจากนี้ยังมีประชากร ผู้พลัดถิ่น สัญชาติพม่า ผู้หลบหนีเข้าเมือง และบุคคลพื้นที่ราบสูง คือ

ผู้พลัดถิ่น	5,594	คน	(บัตรสีชมพู)
ผู้หลบหนีเข้าเมือง	10,737	คน	(บัตรสีส้ม)
บุคคลพื้นที่ราบสูง	8,557	คน	(บัตรสีฟ้า)
รวมทั้งสิ้น	24,888	คน	

หากพิจารณาถึงลักษณะสถานภาพบุคคลของชนชาวมอญพลัดถิ่น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีจากทะเบียนประวัติและบัตรชนกลุ่มน้อยโดยซึ่งระบุจำแนกตาม ระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยและสภาพพื้นที่ พบว่าสามารถแบ่งชนชาวมอญพลัดถิ่น อำเภอสังขละบุรี ได้ออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. บุคคลบนพื้นที่สูง คือกลุ่มบุคลที่ถือบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง(บัตรสีฟ้า)ตามแบบ ของกรมการปกครอง กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงนี้มีทั้งที่อพยพมาจากพม่าและเป็นชาวเขาดั้งเดิม ส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงอยู่ในพื้นที่ป่าเขา

2. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า คือกลุ่มบุคคลที่ถือบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า(บัตรสีชมพู)ตามแบบของกรมการ ปกครอง เป็นคนสัญชาติพม่าที่หนีภัยการสู้รบเข้ามาอยู่ในอำเภอสังขละบุรีก่อน พ.ศ. 2519 ซึ่งได้มีการจัดทำทะเบียนประวัติพร้อมทั้งออกบัตรประจำตัวให้ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2539 จำนวนประมาณ 5594 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวมอญที่บ้านวังกะ หมู่ที่ 2 เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีซึ่งออกเมื่อวันที่ 9 มีนาคม

2535 ให้ถือว่า “ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า” หมายถึง บุคคลหลายเชื้อชาติที่อยู่ในสหภาพพม่า เช่น มอญ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ละว้า พม่า ลาว ฯลฯ ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2519 และอนุญาตให้อยู่ได้ชั่วคราว

3. ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า หมายถึง บุคคลเชื้อชาติต่าง ๆ จากสหภาพพม่า เช่น มอญ กะเหรี่ยงไทยใหญ่ ละว้า พม่า ลาว ฯลฯ ที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยหลังจากวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2519 ทั้งนี้ตามมติคณะรัฐมนตรีออกเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2535 ได้มีการจัดทำทะเบียนประวัติครั้งแรกและออกบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมือง สัญชาติพม่าตามแบบของกรมการปกครองให้ไว้เมื่อปี พ.ศ.2536-2537 โดยแบ่งบัตรออกเป็น 2 สี คือ

• บัตรสีส้ม ซึ่งออกให้กับผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าที่เข้าเมืองมาแล้วมีที่อยู่ เป็นของตนเอง โดยอาศัยกระจายอยู่ทั่วทั้งอำเภอ ซึ่งจำนวนร้อยละ 70 เป็นชาวมอญ ส่วนที่เหลือเป็นคนเชื้อสายพม่า

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่าง บัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า บัตรสีส้ม

ที่มา: กรมการปกครอง

• บัตรสีม่วง ซึ่งออกให้กับผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองมาเพื่อทำงานอยู่อาศัยกับนายจ้างอย่าง ไรก็ตามมติคณะรัฐมนตรีออกเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2535 ผ่อนผันให้บุคคลดังกล่าวอาศัยอยู่ได้ชั่วคราว และเริ่มทดลองให้ทำงานได้โดยดำเนินการขอประกันตัวกับกองตรวจคนเข้าเมือง และขอใบอนุญาตการทำงานต่อกรมการจัดหางาน โดยมีเขตผ่อนผันใน 4 จังหวัดคือ เชียงราย ตาก กาญจนบุรี และระนอง

ภาพประกอบ 4 ตัวอย่าง บัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า บัตรสีม่วง

ที่มา: กรมการปกครอง

4. บุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง คือกลุ่มบุคคลที่ถือบัตรประจำตัวบุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง(บัตรสีเขียวขอบ แดง)ตามแบบของกรมการปกครอง ซึ่งได้แก่ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงและชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุคคลทั้ง สี่ประเภทนี้จะมีสถานะเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย กล่าวคือ ไม่อาจถูกส่งกลับออกจากประเทศไทยในขณะที่คำสั่งผ่อนผันยังไม่สิ้นสุด แต่การใช้สิทธิในความเป็นบุคคลในประเทศไทยย่อมถูกจำกัด อาทิ สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวย่อมถูกจำกัด ทั้งนี้โดยการกำหนดเขตหมู่บ้านที่ระบุไว้ในบัตรประจำตัวหรือในทะเบียน ประวัติว่าให้อยู่เฉพาะในเขตควบคุมและจะออกนอกพื้นที่ไม่ได้ นอกจากนี้ทางราชการยังมีนโยบายผลักดันบุคคลทั้ง 4 กลุ่มนี้กลับให้ได้มากที่สุด โดยเหตุผลเนื่องจากปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ บุกรุกถางป่าเพื่อทำไร่ และปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ในกรณีของชาวมอญบ้านวังกะนั้น ส่วนใหญ่ถูกกำหนดสถานะภาพว่าเป็น ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า และบางส่วนเป็น ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า อย่างไรก็ชาวบ้านบางส่วนได้รับสัญชาติไทยเนื่องจากแต่งงานกับคนไทยแล้วมีผล ให้ลูกได้สัญชาติโดยอัตโนมัติแต่พ่อแม่ยังคงสัญชาติเดิม บางส่วนได้สัญชาติไทยเพราะทำความดีความชอบเนื่องจากการเป็นทหารพรานรับใช้ กองทัพอยู่หลายปี อย่างไรก็ตามในปี 2547 ทางหมู่บ้านวังกะยื่นรายชื่อชาวมอญผู้ถือบัตรผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า(บัตรสี ชมพู)จำนวน 2119 คน เพื่อขอสถานะคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย(บัตรต่างด้าว)และขอ สัญชาติไทย อีกทั้งยื่นรายชื่อชาวมอญผู้ถือบัตรผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า(บัตรสี ส้ม)จำนวน 1111 คนเพื่อขอสถานะต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย(บัตรต่างด้าว)และขอ สัญชาติไทย

1.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี

1.2.1 ศาสนา

มอญ เป็นชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น การเล่าเรียนพระปริยัติธรรมก็เรียนคัมภีร์วินัยเป็นหลัก พระภิกษุถือวินัยเป็นสำคัญ ชาวมอญมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากซึ่ง ไทยรับพระพุทธศาสนาลัทธิเถรวาทมาจากอินเดียโดยผ่านทางมอญ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่ส่งผ่านกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การค้าขาย และการสมรสระหว่างกัน เป็นต้น โดยเฉพาะด้านศาสนา มีพิธีกรรมในวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องและผูกพันธ์อยู่กับพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนทั้งสองชนชาติจึงมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน จึงเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่เมืองไทย ได้รับการยอมรับให้มีการผสมกลมกลืนทางชาติพันธุ์ มีการสมรสระหว่างกัน ทั้งในหมู่ราษฎรทั่วไปและกับพระบรมวงศานุวงศ์ พระสงฆ์มอญเข้ามาพร้อมกับการอพยพของชาวมอญ ด้วยนโยบายการปกครองของพม่า ที่กดขี่ข่มเหง ฆ่าฟันผู้ที่ขัดขืน ไม่เว้นแม้พระภิกษุสงฆ์ ทั้งที่พม่าเองก็ยอมรับนับถือพุทธศาสนา การเข้ามาของพระสงฆ์มอญทำให้เกิดศาสนาพุทธรามัญนิกายขึ้นในประเทศไทย

ภาพประกอบ 5 โบสถ์ วัดวังก์วิเวการาม

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาของชาวมอญ บ้านวังกะ ได้ยึดถือ ปลูกฝังสืบทอดต่อมาสู่ลูกหลาน รวมไปถึงการร่วมจัดกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ ในบริเวณวัด กล่าวคือ เมื่อเดินเข้าสู่ปากทางเข้าวัดหรือเขตบริเวณวัดหรือเขตบริเวณวัดก็จะถอดรองเท้า เพราะมีความเชื่อว่า การใส่รองเท้าเข้าวัดจะทำให้ตน

และศาสนา เสื่อมลง และเป็นบาปติดตัวไป และจะไม่พูดเสียงดังหยาบคายซึ่งจะไม่เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เมื่อเข้าไปในวัดจะไม่มีการนำสิ่งใดๆจากวัดติดตัวกลับไปทั้งสิ้น และเมื่อพระสงฆ์เดินผ่านก็จะนั่งลงยกมือไหว้ เพื่อแสดงความเคารพนับถือ นอกจากนี้ยังมีการส่งดอกไม้ในช่วงเวลาเย็น จะนำดอกไม้ โดยเฉพาะดอกพุดที่จัดเตรียมไว้ไปถวายพระที่วัด เพราะมีความเชื่อว่าพระสงฆ์จะนำดอกไม้นั้นไปบูชาพระพุทธเมื่อทำวัตรสวดมนต์เย็น จะส่งผลบุญให้แก่ตนเองได้ และยังมีการถือศีลภาวนาอย่างเคร่งครัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พากันไปทำบุญอย่างเนืองแน่น

ภาพประกอบ 6 หญิงชาวมอญ ปฏิบัติธรรม ถือศีลภาวนาอย่างเคร่งครัด
ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

และทุกหลังคาเรือนในตอนเย็นจะเปลี่ยนดอกไม้บูชาที่หิ้งพระทุกวัน เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาทุกๆวัน นอกจากนี้ชาวมอญยังนิยมถือปฏิบัติ ตักบาตรกันทุกเช้า โดยจะใส่เพียงแค่ข้าวสวย เนื่องจากชาวมอญจะนำกับข้าวไปถวายที่วัดและเอกลักษณ์ของชาวมอญบ้านวังกะยังมีส่งข้าววัดที่เรียกกันว่า “ เวรส่งข้าววัด ” ซึ่งมีสัญลักษณ์ที่แขวนบริเวณหน้าบ้านที่บ่งบอกว่าบ้านดังกล่าวต้องจัดทำอาหารไปถวายพระที่วัด ซึ่งแต่วันนั้นจะมี 10-15 ครัวเรือน โดยจะหมุนเวียนไปทั่วหมู่บ้านกล่าวคือ “ป้ายไม้ส่งข้าววัด”

ภาพประกอบ 7 ป้ายไม้ส่งข้าววัด (ฮะต้วะ อะรอน)
ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

วัดวังก์วิเวการาม หรือ วัดหลวงพ่ออุตตะมะ เป็นวัดที่หลวงพ่ออุตตะมะ ร่วมกับชาวบ้านอพยพ ชาวกะเหรี่ยงและชาวมอญ ได้ร่วมกันสร้างขึ้น ในปี พ.ศ. 2496 ที่บ้านวังกะล่าง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ใกล้กับชายแดนไทย-พม่า ห่างจากอำเภอเมืองกาญจนบุรี ประมาณ 220 กิโลเมตร

ในระยะแรกมีเพียงกุฏิและศาลา มีฐานะเป็นสำนักสงฆ์ แต่ชาวบ้านโดยทั่วไปเรียกว่า วัดหลวงพ่ออุตตะมะ ตั้งอยู่บนเนินสูงในบริเวณที่เรียกว่า สามประสบ ซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำ 3 สาย คือแม่น้ำซองกาเลีย แม่น้ำบีคลี่ แม่น้ำรันตี ไหลมาบรรจบกัน ในปี พ.ศ. 2505 ได้รับอนุญาตจากกรมการศาสนาให้ใช้ชื่อว่า วัดวังก์วิเวการาม ซึ่งตั้งตามชื่ออำเภอเดิม คืออำเภอวังกะ-สังขละบุรี ซึ่งต่อมาถูกยุบเป็นกิ่งอำเภอ ก่อนที่จะยกฐานะเป็น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีในปี พ.ศ. 2508

วัดวังก์วิเวการาม ก่อสร้างด้วยศิลปะแบบพม่า มีพระพุทธรูปหินอ่อน และ งาช้างแมมมอธ มีเจดีย์พุทธคยาจำลอง สร้างจำลองแบบจาก เจดีย์พุทธคยา ประเทศอินเดีย โดยเริ่มก่อสร้าง พ.ศ. 2518 แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2529สะพานมอญ เป็นสะพานไม้ที่ยาวที่สุดในประเทศไทย ยาวประมาณ 900 เมตร เมื่อ พ.ศ. 2527 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ก่อสร้างเขื่อนเขาแหลม หรือ เขื่อนวชิราลงกรณ์ ซึ่งเมื่อกักเก็บน้ำแล้ว น้ำในเขื่อนเขาแหลมจะท่วมตัวอำเภอเก่ารวมทั้งบริเวณหมู่บ้านชาวมอญทั้งหมด ทางวัดจึงได้ย้ายมาอยู่บนเนินเขาในที่ปัจจุบัน หลวงพ่ออุตตะมะได้จัดสรรที่ดินของวัดวังก์วิเวการามให้ชาวบ้านครอบครัวละ 30 ตร.ว. ปัจจุบันหมู่บ้านชาวมอญมีพื้นที่ราว 1,000 ไร่เศษ มีผู้อาศัยราว 1,000 หลังคาเรือน ชาวบ้านเกือบทั้งหมดจัดเป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าซึ่งไม่มีบัตรประชาชน หาเลี้ยงชีพโดยการปลูกพืชผักสวนครัวตามชายน้ำ ทำประมงชายฝั่ง คนหนุ่มสาวส่วนหนึ่งนิยมเป็นลูกจ้างในโรงงานเย็บเสื้อที่อยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 8 อุโบสถหลังเก่าที่จมน้ำ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนบริเวณวัดหลวงพ่ออุตตะมะเดิม ปัจจุบันพระอุโบสถหลังเก่าจมอยู่ใต้น้ำ และมีชื่อเสียงเป็นสถานที่ท่องเที่ยว Unseen Thailand เป็นที่รู้จักในชื่อว่า วัดใต้น้ำ สังขละบุรี ในอดีตเป็นวัดวังก์วิเวการามเดิมที่หลวงพ่ออุตตะมะและชาวบ้านอพยพชาวกะเหรี่ยงและมอญได้ร่วมก้นสร้างขึ้น เมื่อปีพ.ศ. 2496 ในบริเวณที่เรียกว่า สามประสบ ซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำสามสาย คือ แม่น้ำซองกาเลีย แม่น้ำบีคลี่ และแม่น้ำรันตี ไหลมาบรรจบกัน ต่อมาในปีพ.ศ. 2527 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ก่อสร้างเขื่อนเขาแหลม หรือ เขื่อนวชิราลงกรณ์ ซึ่งเมื่อกักเก็บน้ำแล้ว น้ำในเขื่อนเขาแหลมจะเข้าท่วมตัวอำเภอสังขละบุรีเก่ารวมทั้งวัดนี้ด้วย จึงได้ย้ายวัดมาอยู่บนเนินเขา ส่วนวัดเดิมได้จมอยู่ใต้น้ำมานานนับสิบปี เหลือเพียงซากปรักหักพังของวัดและอาคารบ้านเรือน

จนกระทั่งปีพ.ศ. 2546 วัดวังก์วิเวการามเดิมได้ถูกการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดเป็นเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวอันซีนไทยแลนด์ (Unseen Thailand) ทำให้ปัจจุบันอุโบสถหลังเก่าที่จมอยู่ใต้น้ำมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันในชื่อ "วัดใต้น้ำ" หรือ "เมืองบาดาล"

ซากปรักหักพังของวัดที่ยังหลงเหลือให้เห็นในปัจจุบัน ได้แก่ หอระฆัง ที่เหลือเพียงโครงสร้างกับเจดีย์สีขาวเด่นบนยอด ซึ่งเป็นเพียงสิ่งหนึ่งเดียวของวัดที่ไม่ถูกน้ำท่วมในยามน้ำในเต็มเขื่อน หอฉัน ที่เป็นโครงอาคารสี่เหลี่ยมเห็นช่องประตูหน้าต่างชัดเจน ซุ้มประตูทางเข้าโบสถ์ที่ยังคงมีเค้าโครงอยู่ และโบสถ์ของวัดที่ยังมีลวดลายซุ้มประตู หน้าต่างให้เห็น มีร่องลอยของช่องพระประดับผนังด้านในให้เห็นนอกจากนี้ยังมีเศียรพระ มีซากเจดีย์ ซากบันไดนาค ให้เห็นกันที่รอบนอกของตัวโบสถ์

ภาพประกอบ 9 ศาลาหลวงพ่ออุตตะมะ วัดวังก์วิเวการาม

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ ศาลาหลวงพ่ออุตตะมะ ภายในมีศพหลวงพ่ออุตตะมะซึ่งไม่เน่าเปื่อยบรรจุในปราสาท 9 ยอดอันสวยสดงดงาม ซึ่งมีกระจกใสเจาะด้านข้างเพื่อให้มองเห็นสรีระของหลวงพ่ออุตตะมะ โดยปราสาทหลังนี้ก่อสร้างจากแรงบันดาลใจในศิลปวัฒนธรรมและความเชื่อของชาวมอญหลายกลุ่มที่อาศัยกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆในประเทศไทย ใช้งบประมาณ 1.5 ล้านบาท มีเจดีย์หงส์ทองคู่เป็นสัญลักษณ์ของชาวมอญ และเจดีย์ 9 ยอดที่บรรจุศพหลวงพ่อ แสดงให้เห็นถึงความรักและเคารพที่ชาวมอญมีต่อหลวงพ่ออุตตะมะ

ภาพประกอบ 10 พระพุทธรูปหินอ่อน วัดวังก์วิเวการาม

ที่มา: Thai-tour.com

พระพุทธรูปหินอ่อนสีขาวขนาดใหญ่ ชาวบ้านเรียกกันว่า "หลวงพ่อขาว" เป็นพระประธานในวิหาร ทำจากหินอ่อนทั้งองค์ หน้าตักกว้าง 9 ศอก น้ำหนัก 9 ตัน ศิลปะแบบประยุกต์ หลวงพ่ออุตตะมะให้ช่างมัณฑะเลย์แกะสลักเมื่อ พ.ศ. 2514 ใช้เวลา 1 ปี จึงแล้วเสร็จ โดยส่งภาพถ่ายพระพุทธชินราชเป็นตัวอย่าง ค่าจ้างเป็นทองคำหนัก 25 บาท หลังจากนั้นได้ใช้เวลาอีกปีครึ่ง รอเวลาดำเนินการขนส่งผ่านเส้นทางทุรกันดาร ทั้งค่ายทหารพม่าและกะเหรี่ยง เพื่อมาประดิษฐานในเมืองไทย

ภาพประกอบ 11 หอระฆัง วัดวังก์วิเวการาม

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

หอระฆัง รูปทรงศิลปะแบบมอญ มีบันไดเดินขึ้นเพื่อชมทิวทัศน์ของทะเลสาบสังขละบุรี

ภาพประกอบ 12 เจดีย์พุทธคยาจำลอง วัดวังก์วิเวการาม

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

หลวงพ่ออุตตะมะเป็นผู้คิดริเริ่มสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 โดยจำลองมาจากเจดีย์พุทธคยาประเทศอินเดีย งบประมาณจากผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันบริจาคเป็นเงินสด ทองคำ และวัสดุ ใช้แรงงานคนมอญชาย - หญิง ในหมู่บ้านประมาณ 400 คน ปรับพื้นที่สำหรับก่อสร้างและเผาอิฐมอญขนาด กว้าง 4 นิ้ว ยาว 8 นิ้ว หนา 3 นิ้ว จำนวน 260,000 ก้อน พ.ศ. 2525 เริ่มสร้างเจดีย์เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง ยาง 42 เมตร สูง 59 เมตร เสาเหล็ก 4 ทิศ จำนวน 16 ต้น ในปี พ.ศ. 2532 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมงกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีอัญเชิญ พระบรมสารีริกธาตุส่วนที่เป็นกระดูกนิ้วหัวแม่มือขวา 2 องค์ ขนาดเท่าเมล็ดข้าวสาร มีสีขาวใสอมเหลืองเป็นเงาบรรจุในผอบ 3 ชั้น ซึ่งหลวงพ่ออัญเชิญมาจากประเทศศรีลังกา และฉัตรทองคำหนัก 400 บาท ขึ้นไปประดิษฐานบนยอดเจดีย์

1.2.2 ภาษามอญ

ภาษามอญ (ဘာသာမန်) เป็นภาษาในสายโมนิค ซึ่งเป็นสายหนึ่งในตระกูลภาษามอญ-เขมร 12 สาย ภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นภาษาเก่าแก่ใช้กันมานานประมาณ 3,000-4,000 ปีมาแล้ว มีผู้ใช้ภาษานี้อยู่ประมาณ 5,000,000 คน ภาษามอญ นี้จัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติค (Austroasiatic Languages) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ในแถบอินโดจีนและทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียเมื่อพิจารณาลักษณะทางไวยากรณ์ ภาษามอญ จัดอยู่ในประเภทภาษาคำติดต่อ (Agglutinative) อยู่ในกลุ่มภาษาตะวันออกเฉียงใต้ (South Eastern Flank Group)

นักภาษาศาสตร์ ชื่อ วิลเฮม สชมิต (Willhelm Schmidt) ได้จัดให้อยู่ในตระกูลภาษาสายใต้ (Austric Southern Family)

ลักษณะภาษามอญ

พระยาอนุมานราชธนได้กล่าวถึงภาษามอญไว้ว่า “ภาษามอญ นั้นมีลักษณะเป็นภาษาคำโดด ซึ่งมีรูปภาษาคำติดต่อปนอยู่ด้วย

ลูช (Luce) ได้ให้คำอธบายเพิ่มเติมว่า ภาษามอญ อาจกล่าวได้ว่า เป็นภาษาคำโดดมาแต่เดิม แต่เหตุที่กลายเป็นภาษาคำติดต่อได้นั้น เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่า ได้รับอิทธิพลของภาษา ในสายออสโตรเนเซียนเข้าไปปะปน ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ได้แก่การรุกรานของกลุ่มชนเชื้อชาติมลายู เข้าไปในดินแดนมอญ

ประการที่ 2 ได้แก่การอพยพลงมาทางใต้ของชนที่ใช้ภาษาต่างกันทั้งสองสายในดินแดนแถบแหลมอินโดจีน แต่เดิมนั้น ภาษามอญ จัดเป็นภาษาที่มีหมวดคำพื้นฐาน หรือคำศัพท์ร่วมเชื้อสาย (Cognate Word) ร่วมกันอยู่มากและเป็นภาษาที่มีลักษณะ ภาษาคำโดด แต่ต่อมาได้รับอิทธิพลของภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน ซึ่งมีหมวดคำ รากศัพท์ ชนิด 2 พยางค์ (Disyllable Base) เข้ามาประสม ทำให้คนมอญโบราณ พยายามที่จะสร้างคำสองพยางค์ขึ้น โดยการแทรกสระตรงส่วนที่จะกลายเป็นพยางค์หน้าของคำสองพยางค์หน้า ของคำสองพยางค์ที่สร้างขึ้นจากคำเดิมหนึ่งพยางค์ และเน้นการออกเสียงในพยางค์ที่สอง ไม่เน้นเสียงที่พยางค์หน้า ซึ่งได้แทรกสระลงไปแล้ว ทำให้เกิดคำสองพยางค์ขึ้น

การออกเสียงของคำซึ่งไม่เน้นการออกเสียงในพยางค์แรก มีผลทำให้เกิดการละพยางค์แรกทิ้งหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในพยางค์แรกได้ง่าย ในระยะช่วงมอญสมัยกลาง จึงสามารถสร้างคำโดยการใช้การผสานคำ (Affixation) กับคำพยางค์แรก เพราะสามารถนำหน่วยหน่วยผสานชนิดต่าง ๆ เช่น หน่วยผสานหน้าศัพท์และหน่วยผสานกลางศัพท์ (Prefix Infix) ประกอบเข้ากับพยางค์แรก เพื่อให้มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ อีกทั้งการใช้หน่วยผสานกลางศัพท์ และการใช้สระต่าง ๆ กับพยางค์แรก ในคำสองพยางค์ ก็จะเป็นการช่วยเน้นให้พยางค์แรกเด่นชัดขึ้นด้วย แต่พยางค์หลังเป็นส่วนที่มีความหมายเดิม สรุปความว่า คำมอญ จะมีลักษณะเป็นคำพยางค์เดียว หรือสองพยางค์ ส่วนคำหลายพยางค์ เป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาบาลีและสันสกฤต และคำที่เกิดจากการเติมหน่วยคำผสานดังที่กล่าวมาแล้ว

ภาษามอญ เป็นภาษาที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน ไม่มีการผันคำนาม คำกริยา ตามกฎบังคับทางไวยากรณ์ ประโยคประกอบด้วย คำที่ทำหน้าประธาน กริยา และกรรม ส่วนขยายอยู่หลังคำที่ถูกขยาย

เป็นที่ทราบกันดีว่าชาวมอญและชาวไทยมีความใกล้ชิดกันในทางศาสนา และสิ่งที่เข้ามาพร้อมๆ กับอิทธิพลทางศาสนา ได้แก่ ภาษา ที่ผสมกลมกลืน และมีความใกล้ชิดอยู่ในวัฒนธรรมไทยมานาน ตั้งแต่เริ่มมีอักษรไทยในสมัยสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงทรงคิดค้นอักษรไทยขึ้น โดยดัดแปลงมาจากภาษาขอม หวัดและมอญโบราณ ซึ่งอารยธรรมมอญมีอิทธิพลอยู่ในเมืองสุโขทัย รวมทั้งพลเมืองในเมืองสุโขทัยก็มีคนมอญจำนวนมาก ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้นในภาษาไทยที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้จึงมีภาษามอญปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างดังแสดงในตารางข้างล่าง

ตาราง 1 แสดงคำศัพท์ภาษามอญ คำอ่าน คำแปล และความหมายที่ใช้ในภาษาไทย

คำศัพท์ภาษามอญ	คำอ่านภาษามอญ	คำแปลภาษาไทย	ความหมายภาษาไทย
ah.nj	อะฮาน	ห่าน	ห่าน
xmcj	อุแม่ง	อุโมงค์	อุโมงค์
kaj	เกาะ	เกาะ	เกาะ
]kucj	เกริง	คลอง	กรุง
KNmj	คะนอม	แป้งเส้น (เส้นขนมจีน)	ขนมจีน
Kem.j	คะโม่ก	หมวก	หมวก
Kl.mj	คะลาม	ข้าวหลาม	ข้าวหลาม
gespj	แกะเจ่บ	กระเจี๊ยบแดง	กระเจี๊ยบแดง
egLL.cj	โกล่ง	ทาง	คลอง
skjk.Y	จักกาย	จักกาย	จักกาย
scjritj	จังริด	จิ้งหรีด	จิ้งหรีด
zbL’	แจะปลุ	พลู	พลู

dUernj	ตู่เร่น	ทุเรียน	ทุเรียน
n.Y	น่าย	นาย	นาย
pno	ปะนาว	มะนาว	มะนาว
b.tj	ปาด	ปี่พาทย์	ปี่พาทย์
Rucj	เริ่ง	โรง	โรง
lTo	และทาว	ผู้เฒ่า	ผู้เฒ่า
lmI	และมี่	ฝาหม้อ	ฝาละมี
wcj	แว่ง	วัง	วัง
wiucj	ว่าง	วง	วง
qMicj	ซะเมินญ	พญา, พระยา	สมิง
eqhj	เซ่ะฮ	เหลือ	เศษ
/Ykd>tj	บัวกะตาด	มะเขือทวาย, มะเขือมอญ	กระเจี๊ยบเขียว, กระต๊าด
/ukj	เบิก	บุก (สมุนไพร)	บุก (สมุนไพร)

จากตารางข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าศัพท์ภาษาไทย มีที่มาจากศัพท์ภาษามอญจำนวนมาก วัฒนา บุรกสิกร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำเสนอ รายงานวิจัยเรื่องลักษณะคำไทยที่มาจากภาษามอญ ระบุว่ามีคำศัพท์ภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษามอญทั้งสิ้น 697 คำ (วัฒนา บุรกสิกร. 2541:152).

หากกล่าวถึงภาษามอญที่ใช้กันในกลุ่มชาวมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี เป็นภาษามอญที่มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ชาวมอญส่วนใหญ่ใช้ภาษามอญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ใช้ในการสื่อสาร และในประโยคของการสื่อสารก็จะมีคำศัพท์ของภาษาไทยแทรกเข้าไปเพื่อเพิ่มความเข้าใจมากขึ้นในประโยค ซึ่งต่างกับภาษามอญที่ใช้กันในเมืองมอญ สหภาพพม่าที่ใช้ภาษามอญล้วนๆ ส่วนการอ่าน การเขียนอักษรมอญก็ยังคงมี คนเฒ่าคนแก่ที่ยังสามารถอ่านและเขียนได้

คนมอญในหมู่บ้านจะใช้ภาษามอญในการสนทนาโต้ตอบกันเป็นหลักในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่รุ่นเด็กไปจนถึงผู้เฒ่าผู้แก่ ส่วนภาษาไทยนั้น ชาวมอญช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป แทบทั้งหมดจะฟังภาษาไทยได้ เพราะเข้ามาอยู่เมืองไทยมากกว่า 50 ปีแล้ว ได้รับฟังภาษาไทยผ่านสื่อโทรทัศน์เกือบทุกวัน แต่พูดภาษาไทยไม่ค่อยได้หรือพูดได้แต่ไม่คล่อง ส่วนรุ่นหลานที่เกิดในประเทศไทยช่วงอายุประมาณ 30-50ปี จะสามารถฟังและพูดภาษาไทยได้เป็นอย่างดีแต่เขียนไม่ได้ ทั้งนี้ชาวมอญช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ ซึ่งเด็กที่โตมาในหมู่บ้านที่พูดภาษามอญเป็นภาษาหลักจะพูดภาษามอญเป็นโดยปริยาย เมื่อถึงเวลาเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนที่ทำการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย เด็กในหมู่บ้านจึงต้องผ่านชั้นเตรียมการสอนพูดฟังภาษาไทยจากศูนย์เด็กเล็กวัดวังก์วิเวการามเสียก่อน จึงทำให้เด็กมอญรุ่นใหม่ พูด ฟัง และเขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

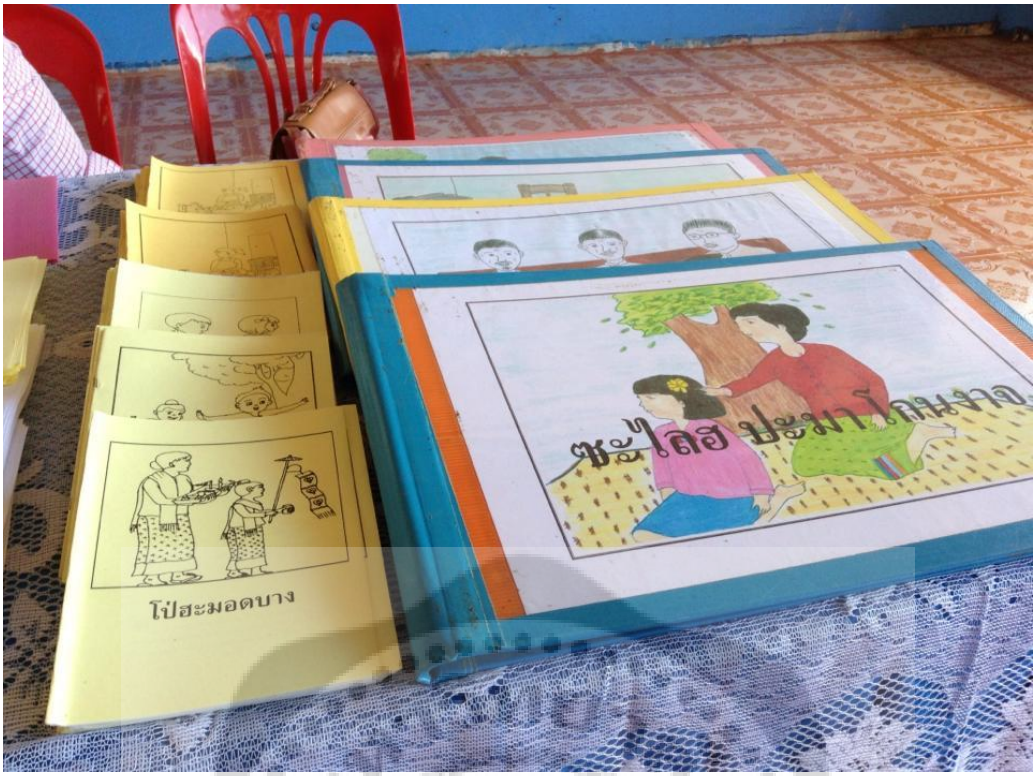

ภาพประกอบ 13 สื่อการเรียนการสอนหนังสือเล่มใหญ่และหนังสือเล่มเล็ก

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

อย่างไรก็ตามโรงเรียนวัดวังก์วิเวการาม นำหลักกระบวนการเรียนแบบทวิภาษา เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ในภาษาท้องถิ่นก่อน ซึ่งถือเป็นภาษาที่ 1 แล้วจึงค่อย ๆ นำสู่การเรียนรู้ในภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หรือวิธีการสอนแบบ ทีพีอาร์ (Total Physical Response / TPR) ซึ่งเป็นช่วงการเข้าสู่การเรียนรู้ภาษาไทยในโครงการทวิภาษาเต็มรูป วิธีการสอนภาษาไทย แบบ ที พี อาร์ นี้ จะช่วยให้เด็กซึ่งคุ้นเคยกับเด็กภาษาท้องถิ่นอื่น ๆ ได้เรียนรู้และฝึกภาษาไทยอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เครียดและมีส่วนร่วมอย่างสนุกสนาน ครูไม่บังคับให้เด็กพูดเมื่อไม่พร้อมที่จะพูด เด็กเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวสู่เรื่องไกลตัว เริ่มฝึกทักษะการฟัง – พูด ก่อนแล้วเข้าสู่ทักษะการอ่าน – เขียน ทั้งภาษาท้องถิ่นและภาษาไทย มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะกับฐานความสามารถของภาษาของเด็ก ทั้งนี้ครูจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมวิธีการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งเบื้องต้นเป็นสื่อที่ผลิตเอง และเมื่อนักเรียนสามารถเข้าทักษะของภาษาไทยได้และสามารถใช้ภาษามอญในการสื่อสาร ซึ่งทำให้นักเรียนรักในภาษาท้องถิ่นและรักที่จะศึกษาในภาษาของตนเอง

ภาพประกอบ 14 การศึกษาดูงานของคณะผู้แทน สหภาพพม่า

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

1.2.3 การแต่งกายของชาวมอญ

ชาวมอญบางชุมชน อาทิ ชาวมอญอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ฯลฯ มีวัฒนธรรมการแต่งกายตามยุคตามสมัยอย่างคนไทย การแต่งกายจึงแต่งกายคล้ายกับคนไทยทั่วไป ซึ่งไม่สามารถแยกออกได้ว่าเป็นคนไทยหรือคนมอญ แต่สำหรับชาวมอญในหมู่บ้านวังกะทั้งชายหญิงมักมีหน้าตาคมคาย รูปร่างสันทัด ผิวขาวอมเหลือง ผมดำเหยียดตรง ผู้หญิงมอญนิยมไว้ผมยาว ส่วนผู้ชายตัดผมสั้น ในชีวิตประจำวันผู้หญิงมอญส่วนมากจะนุ่งผ้าถุง ส่วนผู้ชายนุ่งโสร่งหรือกางเกง

ภาพประกอบ 15 การแต่งกายของชาวมอญผู้หญิง

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ภาพประกอบ 16 การแต่งกายของหญิงมอญที่แต่งไปในงานสำคัญ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ถ้ามีงานเทศกาลพิเศษหรือวันสำคัญ คนมอญทั้งชายหญิงพิถีพิถันในการแต่งกายมาก ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงและสวมเสื้อเข้ารูปเอวลอย แขนกระบอกสามส่วนที่ตัดเย็บเป็นพิเศษและนิยมใช้ผ้าสไบพาดเฉียงบ่าทับเสื้อ บางคนจะสวมใส่ชุดสีเดียวกันสีสันสดใสสวยงาม นิยมผ้าลูกไม้และติดกระดุมทองเพื่อบอกฐานะ ผมเกล้าขึ้นไปสับหวีทองหรือตกแต่งผมด้วยดอกไม้ประดับด้วยสร้อยทอง ทั้งที่คอ นิ้ว ข้อมือ ข้อเท้า เหลืองอร่ามทั้งตัว ซึ่งมีวัตถุประสงค์แท้จริงแล้วเพื่อความสวยงามมากกว่าที่จะอวดร่ำอวดรวย จนระยะหลังหลวงพ่ออุตตะมะมีคำสั่งห้ามสวมใส่ เพราะล่อตาล่อใจมิจฉาชีพ ส่วนผู้ชายก็นุ่งโสร่ง เนื้อผ้าอย่างดี คนมีฐานะก็เป็นผ้าโสร่งไหม เสื้อส่วนใหญ่มักเป็นเสื้อเชิ้ตสีขาวแขนยาว

ภาพประกอบ 17 การแต่งกายของชาวมอญผู้ชาย

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ปัจจุบันเด็กๆหรือวัยรุ่นชาวมอญไม่นิยมแต่งกายตามประเพณีมากนัก เนื่องจากค่านิยมการแต่งกายทางสื่อต่างๆที่เข้ามาในชุมชน ทั้ง โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และค่านิยมการแต่งกายแบบสมัยของวัยรุ่นในเมืองแพร่ขยายอิทธิพลเข้ามา ชมรมศิษย์เก่าวัดวังก์วิเวการาม จึงรณรงค์ให้มีการแต่งกายตามประเพณีเมื่อมีเทศกาลต่างๆ โดยผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงสีแดง สวมเสื้อสีขาว ขณะที่ผู้ชายจะนุ่งโสร่งแดงและเสื้อเชิ้ตสีขาวเช่นกัน ซึ่งเป็นชุดประจำชาติของมอญ เหตุผลที่ใช้สีแดงเนื่องจากเป็นสีประจำชาติมอญ

ภาพประกอบ 18 การแต่งกายชุดมอญของนักเรียนโรงเรียนวัดวังก์วิเวการาม

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

1.2.4 อาหาร

จากสภาพภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรีมีสภาพเป็นป่าเขา มีแม่น้ำลำธารมาก ทำให้มีพืชผักป่าหลายชนิด และมีปลาชุกชุม อาหารการกินประจำวันของคนมอญที่สังขละบุรี มักนิยมกินอาหารที่สามารถหาได้ในชุมชนตามฤดูกาล เช่น ปลาต่างๆ ในแม่น้ำลำธาร ผักหวานป่า ผักหนาม ลูกระเนียง ลูกมะตาด ลูกช้าน ยอด หวาย เห็ดโคน ผักกูด กระเจี๊ยบ เป็นต้น และของแห้งที่ซื้อหาได้จากตลาด ซึ่งแม่ค้าจะนำสินค้าจากฝั่งไทยและฝั่งพม่าเข้ามาขาย

อาหารประจำวันส่วนใหญ่ของชาวบ้านมักเป็นผักที่หาได้ง่าย นำมาทำเป็นผักต้มน้ำพริก กับแกง กระเจี๊ยบที่มีรสเปรี้ยวนำ ถ้าเป็นวันพิเศษในโอกาสต่างๆ เช่น ทำบุญบ้าน งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น อาหารที่นิยมทำได้แก่ แกงฮังแล(มีลักษณะคล้ายแกงฮังเลทางเหนือ) และแกงป่าเนื้อสัตว์ต่างๆ นอกจากนี้ครอบครัวที่ไม่มีเวลาทำอาหารกินกันเองในมื้อเช้า ก็จะมีอาหารปรุงสำเร็จที่หาซื้อได้ง่าย และเป็นที่นิยมบริโภคในหมู่คนมอญ เนื่องจากอร่อยและราคาย่อมเยา ซึ่งก็คือ ขนมจีนน้ำพริกยากล้วย โดยน้ำยาหยวกกล้วย โดยน้ำยาหยวกกล้วยทำจากปลากระมังที่โขลกรวมกันกับเครื่องน้ำพริกแกงใส่ขมิ้น เพื่อให้มีความ

หอม สีสวยน่ารับประทาน อีทั้งช่วยในการดับคาวปลา ใส่หยวกกล้วยหั่นเป็นแว่นๆ กินกับฟักทอดหรือหอมทอด(ผสมกับแป้งและเครื่องแกงทอด คล้ายทอดมัน) กินกับเครื่องเคียง คือ ผักสะระแหน่ พริกป่น น้ำมะนาว หรือน้ำมะขามเปียก และส่วนใหญ่ชาวมอญนิยมทานอาหารที่มีรสมัน อาหารหลักที่คนมอญนิยมกันมากแทบทุกครัวเรือน คือ ข้าวสวยกับแกงกระเจี๊ยบ น้ำพริกกะปิมอญ และอาหารที่มีรสเปรี้ยว เหตุที่คนมอญชอบทานใบกระเจี๊ยบเพราะว่าหาได้ง่าย ส่วนขนมที่ชาวมอญนิยมกินกัน คือ ขนมถังแตก(กวัน บี เม็ก) และขนมเบื้อง(กวัน อะเวียก)

ชาวมอญในชุมชนวัดวังก์วิเวการาม มีวัฒนธรรมในการกินอาหารที่ปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตประจำวัน คือ ชาวมอญมักจะรับประทานอาหารด้วยมือ และส่วนใหญ่กินอาหารวันละ 2 มื้อ คือมื้อเช้าและมื้อเย็น มารยาทของการกินอาหารในครอบครัวที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าซึ่งเป็นบุตรหลานขณะร่วมวงกินอาหาร จะต้องตักกับข้าวใส่ในจานข้าวของผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีอายุมากกว่าก่อน หรือในกรณีที่พ่อแม่หรือผู้สูงอายุในบ้านยังไม่ได้กินพร้อมกัน ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะต้องตักแบ่งข้าวและกับข้าวไว้ต่างหาก เพื่อไม่ให้ผู้สูงวัยกว่ากินของเหลือจากบุตรหลาน

ภาพประกอบ 19 วัฒนธรรมการกินหมาก

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

วัฒนธรรมการกินอีกลักษณะหนึ่งของชาวมอญคือการกินหมาก ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ยังนิยมเคี้ยวหมากเล่น การกินหมากของชาวมอญมีมานานแล้ว ประโยชน์ของการกินหมากคือทำให้ฟันทน ไม่ผุง่าย เนื่องจากน้ำยางหมากและส่วนผสมเคลือบฟันทำให้ฟันทนแข็งแรง ฆ่าเชื้อโรค และทำให้ปากหอม หมากที่นิยมกินกินกันในคนมอญมี 2 ชนิด คือหมากเมาและหมากหวาน โดยสังเกตได้ง่ายหมากหวานนั้นจะมีมะพร้าวขูดเส้นย้อมสีแดงรสหวาน ทำให้ชวนกิน และเพื่อให้คนที่ไม่เคยกินหรือผู้ที่ชอบรสหวานสามารถกินได้ หลายชนิดนี้กินแล้วไม่เมาเท่ากับหมากเมา หมากเมามีส่วนประกอบของพลู หมากแก่แห้งจัดและเครื่องปรุงที่มาจากพม่า ถ้าไม่เคยกินหรือกินขณะท้องว่างก็อาจทำให้เกิดอาการเมาหมากได้

1.2.5 ที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาพบว่าลักษณะบ้านเรือนมีความแตกต่างๆกันไปตามบริเวณต่างๆของหมู่บ้าน สามารถ แบ่งได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 คือ กลุ่มของชาวมอญรุ่นบุกเบิกหรือเก่าแก่ที่สุดในหมู่บ้านเป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดี ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายตัวอยู่ระหว่างซอย 2,4 และซอย 6 เป็นลักษณะเรือนไม้หลังใหญ่ โดยมีเรือนที่รื้อมาจากสมัยหมู่บ้านเก่าก่อนที่น้ำจะท่วม และนำมาสร้างใหม่ บ้านหลายหลังจะติดตั้งจานดาวเทียมและมีรั้วกั้นอาณาเขตคล้ายวัฒนธรรมสังคมเมือง

ภาพประกอบ 20 บ้านเรือนของชาวมอญที่ย้ายอพยพเข้ามาอยู่หมู่บ้าน จากหมู่บ้านเก่าก่อนน้ำท่วม

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

คนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นตระกูลเก่าแก่ที่อพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นกลุ่มแรกๆ คือในช่วงปี พ.ศ. 2493 ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติของหลวงพ่ออุตตะมะ หรือไม่ก็เป็นครอบครัวที่มีฐานะมาตั้งแต่สมัยอยู่พม่า จากการประกอบอาชีพค้าขายสินค้าต่างๆ อาทิ เพชรพลอย ข้าว งาช้าง ของป่า เครื่องไม้ ซึ่งทำการค้าขายกับทางมาเลเซียและปีนังเป็นส่วนใหญ่ เพราะเมืองมอญที่สหภาพพม่ามีอาณาเขตติดต่อกับทะเล ค้าขายจึงล่องเรือออกไปทางสหภาพพม่าฝั่งอันดามัน

และในปัจจุบันพบว่าการสร้างบ้านเรือนของชาวมอญในระยะหลัง นิยมสร้างบ้านด้วยคอนกรีต ลักษณะเดียวกับบ้านเรือนของคนไทยมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามบ้านแต่ละหลังจะมีช่องลักษณะเหมือนกับช่องหน้าต่างเจาะยื่นออกจากเรือนชาวมอญทุกหลังคาเรือน เป็นที่สำหรับจัดหิ้งพระ เนื่องจากคนมอญนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด จึงมีความเชื่อว่าพระหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะต้องอยู่เป็นสัดส่วนที่แยกเหนือสูงกว่าที่ที่คนอยู่

ลักษณะที่ 2 คือ กลุ่มบ้านเรือนบริเวณตลิ่งริมเขื่อนวชิราลงกรณ์จะเรียงรายไปด้วยบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม่ไผ่และหลังคามุงด้วยแฝกของคนมอญ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมอญอพยพที่มาจากสหภาพพม่าภายหลัง คนเหล่านี้มักมีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนมอญ และเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยแบบชั่วคราวในช่วงน้ำลด เพื่อปลูกผักและทำการเกษตรบริเวณริมน้ำ แต่เมื่อถึงฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมตลิ่ง ซึ่งท่วมประมาณปีละ 2-3เดือนทุกปี คนเหล่านี้จะย้ายไปอาศัยอยู่ในเรือนแพ บ้างก็ขึ้นไปอาศัยอยู่กับญาติ บ้างก็อาศัยอยู่ตามโรงภาพยนตร์ที่ร้าง พอน้ำลดก็กลับลงมาซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหายจากน้ำท่วม และทำการเกษตรบริเวณริมน้ำเหมือนเช่นเดิม

ภาพประกอบ 21 บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมตลิ่งแม่น้ำ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ลักษณะที่ 3 คือ กลุ่มบ้านเรือนบริเวณเชิงเขาริมแม่น้ำและดงสักทางทิศตะวันออกของวัดวังก์วิเวการาม เป็นกลุ่มบ้านที่เกิดขึ้นใหม่จากการอพยพของชาวมอญที่เข้ามาทางต้นน้ำบีคลี่ ใน พ.ศ.2540 ซึ่งตั้งกระจายไปตามแนวฝั่งที่โค้งอ้อมเขา เหตุที่ชาวบ้านมาสร้างบ้านเรือนบริเวณนี้ เนื่องจากเป็นด้านที่มีท่าน้ำ

สามารถติดต่อทางน้ำกับหมู่บ้านอื่นๆ ที่ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ตามป่าเขาบริเวณริมแม่น้ำต่างๆ เช่น แม่น้ำบีคลี่ และรันตี ได้อย่างสะดวก

ภาพประกอบ 22 บ้านเรือนที่ตั้งอยู่บริเวณดงสัก

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนใหญ่บ้านบริเวณดงสักจะปลูกด้วยไม้ไผ่ โดยนั่งเรือเข้าไปตัดในป่าที่มีจำนวนมากในแถบอำเภอสังขละบุรี ชาวบ้านคนใดมีเรือก็เข้าไปตัดเอง บางคนก็จ้างชาวบ้านคนอื่นไปตัดให้ จากนั้นมีการลงแขกในการสร้างบ้าน และเจ้าบ้านทำอาหารเลี้ยงเพื่อนบ้านที่มาช่วยเหลือเป็นการตอบแทน ซึ่งบริเวณดงสักที่ชาวบ้านได้อาศัยอยู่นี้ เกิดมาจากหลวงพ่ออุตตะมะเป็นผู้คิดริเริ่มให้ปลูกป่าไว้ประมาณปี พ.ศ. 2530 ภายหลังจากที่ย้ายมาสร้างหมู่บ้านใหม่ได้ประมาณ 3 ปี

1.2.6 ประเพณีรอบปีบ้านวังกะและประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต

ประเพณีของกลุ่มชาวมอญในชุมชนบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและศาสนาที่มีรูปแบบเป็นของชุมชน ประเพณีบางอย่างมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาวะทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบพิธีกรรมประเพณีของชาวมอญบ้านวังกะ บางประเพณีเป็นเพียงการบอกเล่า บางประเพณียังมีอยู่แต่ก็ลดความสำคัญลง ประเพณีในรอบปีที่ยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบันของชุมชนมอญบ้านวังกะได้แก่

เดือนเมษายน(ฮะตาว จอ)

หมู่บ้านวังกะมีประเพณีที่สำคัญมากซึ่งเป็นงานประเพณีประจำปีคือประเพณีสงกรานต์ ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ ประชาชนในชุมชนจะร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆทางด้านศาสนา เช่นทำบุญตักบาตร ถือศีลภาวนาที่วัด และมีการสรงน้ำพระ นอกจากนี้ยังมีการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษและบุพการีด้วยการอาบน้ำ ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ การละเล่นรื่นเริงต่างๆ เช่น การสาดน้ำ การละเล่นพื้นเมือง ได้แก่ การเล่นสะบ้า เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียด ดังนี้

ประเพณีสงกรานต์บ้านวังกะ ช่วงเทศกาลนี้แต่ละบ้านในชุมชนบ้านวังกะ จะมีการทำข้าวแช่ เพื่อนำไปถวายพระและไปมอบให้คนที่เคารพนับถือ เชิญชวนบุคคลอื่นให้มารับประทาน ผู้สูงอายุมักจะไปทำบุญถือศีลที่วัด ส่วนลูกหลานจะทำข้าวปลาอาหารคาวหวานจัดเตรียมและใส่สำรับเทินหัวไปส่งที่วัด ผู้คน

ก็จะแต่งตัวด้วยผาลูกไม้ที่ตัดเย็บใหม่กันสวยงาม มีการอาบน้ำให้กับผู้ใหญ่และผู้ที่เคารพ ช่วงกลางคืนก็มีการละเล่นต่างๆ และที่ขาดไม่ได้เลยคือ “ทะแยมอญ”

ภาพประกอบ 23 ลูกหลานจัดสำรับอาหารส่งข้าวให้พ่อแม่ที่ถือศีลที่วัดวังก์วิเวการาม
ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ก่อนถึงวันมหาสงกรานต์หรือวันรับ ชาวบ้านวังกะจะเริ่มเตรียมงานสงกรานต์ โดยการทำความสะอาดจัดเก็บบ้านเรือนที่อาศัยให้มีระเบียบร้อยสวยงาม ทำความสะอาดหิ้งพระ และชาวบ้านจะรวมตัวกันเพื่อช่วยกันเก็บกวาดบริเวณวัด ขัดถูศาลา เพื่อตอนรับวันรับหรือวันมหาสงกรานต์ในวันรุ่งขึ้น สิ่งที่สำคัญก็คือการเตรียมการทำข้าวแช่หรือเปิงสงกรานต์ โดยฝ่ายหญิงที่เป็นแม่บ้านจะเตรียมทำกับข้าวที่เป็นส่วนประกอบของข้าวแช่ ในอดีตนั้นจะมีกับข้าวประมาณ 7 อย่าง และเดิมจริงๆ จะมีการเตรียมจากผักเหมือนอาหารมังสวิรัติ แต่ภายหลังมีเนื้อสัตว์ปนด้วยเช่น เนื้อปลาที่ปั่นใช้ผสมกับยำต่างๆ อาจมีผักหวาน (ผัดหัวไชโป๊กับไข่) ปลาปั่น กะปิชุบไข่ทอด(ลูกกะปิ) ปัจจุบันเปลี่ยนไป กับข้าวจำทำอย่างง่ายๆ เช่น นำมะม่วงดิบมาสับและยำกับปลาที่ปั่นแล้วนำไปผัด รสชาติออกเค็มๆ มีรสเปรี้ยวจากมะม่วงเล็กน้อย ส่วนการหุงข้าวแช่นั้น คือเพื่อบูชาเทวดา คนมอญบ้านวังกะจะทำข้าวแช่เพื่อตอนรับสงกรานต์รวม 3 วัน ถือตามแบบโบราณ โดยในช่วงเย็นวันแรก จะมีการเตรียมปลูกศาลเพียงตา(สูงระดับสายตา) และช่วงเช้าวันที่ 2 จะจัดข้าวแช่พร้อมกับข้าวใส่สำรับนำไปบวงสรวงเทวดา และนำไปถวายพระที่วัด และทำไปให้ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพ ส่วนที่เหลือไว้รับประทานในครอบครัว และสำหรับต้อนรับเชื้อเชิญมิตรสหายมาร่วมรับประทานในช่วงซึ่งเป็นวันรับ หลังจากที่ได้นำข้าวถวายพระแล้ว ก็มีการนำข้าวแช่ไปให้ผู้ใหญ่ที่นับถือ ซึ่งรักษาอุโบสถศีลที่วัดวังก์วิเวการาม โดยเรียกประเพณีนี้ว่า “การส่งสำรับ” ลูกหลานจะนำสำรับขึ้นเทินหัวไปวัด หลังวันรับก็เป็นวันกลาง คนส่วนใหญ่จะหุงข้าวแช่ในวันกลางนี้เพื่อบูชานางสงกรานต์ ใกล้สว่างก็นำไปถวายพระที่วัด หลังจากถวายแล้วชาวบ้านก็จะบุญตักบาตรวันสงกรานต์อีกครั้งหนึ่ง ใยสมัยก่อนการหุงข้าวจะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน โดยนำข้าวสารไปหุง ครั้นข้าวสุกดีแล้วก็นำข้าวไปล้างในน้ำสะอาด จากนั้นจึงนำข้าวที่ขัดล้างดังกล่าวไปอบด้วยดอกไม้หอมและเทียนหอมเป็นการหุงที่ประณีต ในปัจจุบันการ

หุงเช่นนี้มีน้อยลง และมักจะไม่มีการอบด้วยเครื่องหอมต่างๆ คงเหลือเพียงการต้มข้าวที่เป็นลักษณะคล้ายข้าวต้มเพียงอย่างเดียว

การทำบุญกลางในหมู่บ้านในช่วงสงกรานต์ เป็นงานบุญที่ชาวบ้านวังกะได้ร่วมกันจัดขึ้นโดยมีการนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธี แต่เดิมพระจะออกเดินทำพิธี เพราะจำนวนหลังคาเรือนยังไม่มากเท่าปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันจะให้พระสงฆ์นั่งในรถและขับไปตามบ้าน พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ปัดเป่าทุกข์โศกและเคราะห์ทั้งปวงโดยสาดก้อนหินขนาดที่เล่นหมากเก็บ และข้าวสารไปตามบ้านเพื่อเป็นสิริมงคล จุดประสงค์ของพิธีเป็นการทำบุญร่วมกันของคนในหมู่บ้านและเพื่อให้เกิดความสุขสงบใหม่ช่วงปีใหม่ ไม่ให้มีเรื่องราวเดือดร้อนและโรคภัยกับคนในหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 24 รางไม้ใผ่สรงน้ำพระ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ภาพประกอบ. 25 การสรงน้ำพระของชาวมอญ บ้านวังกะ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ประเพณีสรงน้ำพระ ในเทศกาลสงกรานต์นอกจากการทำบุญข้าวแช่และทำบุญสงกรานต์ ชาวมอญบ้านวังกะยังมีประเพณีสรงพระ ซึ่งเป็นพิธีส่วนหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับเทศกาลสงกรานต์ หลังจากทำบุญวันสงกรานต์แล้ว พิธีสรงน้ำพระจะได้กำหนดจัดขึ้นในโอกาสต่อมา พิธีสรงน้ำพระของคนมอญจะแต่งต่างกับคนไทยมาก สำหรับคนมอญทุกแห่งจะต้องจัดเตรียมสถานที่สรงน้ำพระโดยใช้รางน้ำ ชาวชุมชนวักวังก์ใช้รางซึ่งทำมาจากไม้ไผ่ที่มีอยู่รอบบริเวณหมู่บ้าน ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายใช้สะดวกและมีการแต่งแตกสวยงามการที่ชาวมอญทำรางน้ำเช่นนี้เพื่อความสะดวกและความเป็นระเบียนเรียบร้อยในการสรงน้ำพระ

ภาพประกอบ. 26 ผู้ชายคนมอญต่างมอบให้พระเดินเหยียบหลังไปสรงน้ำพระ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ในการสรงน้ำพระ คนมอญมีข้อห้ามมิให้สาดน้ำกันในวัด เพราะมีความเชื่อว่าบริเวณวัดเป็นบริเวณศักดิ์สิทธิ์ การสาดน้ำกันในวัดจะถือว่าบาป การมีข้อห้ามเช่นนี้แสดงถึงความเคารพในองค์พระรัตนตรัย ขณะเดียวกันเป็นพิธีกรรมที่กำหนดและรูปแบบที่อยู่ภายใต้จริยธรรมและคุณธรรมที่เสริมสร้างความงดงามของจิตใจอีกด้วย การละเล่นในช่วงสงกรานต์ ในช่วงเทศกาลจะมีการแข่งขันกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านมากมายประกอบด้วย การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน การแข่งสะบ้า ชนไก่ชน วัวชน แข่งขันเทินของบนศีรษะ ประกวดนางสงกรานต์ การเล่นสะบ้าของชาววังกะ อำเภอสังขละบุรี เป็นการละเล่นที่สืบต่อกันมาตั้งแต่ยังอยู่ที่เมืองมอญ สหภาพพม่า จุดประสงค์ที่แท้จริงของการเล่นนั้นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงเป็นการพักผ่อนหย่อนใจคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการประกอบอาชีพกิจการต่างๆในรอบปี อีกประการหนึ่งเพื่อความสมัครสมานสามัคคีซึ่งกันและกันในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เดิมการเล่นสะบ้านิยมเล่นในหมู่บ้านระหว่างกลุ่มหนุ่มสาว หลังจากเสร็จงานก็มีการนัดเล่นบริเวณลานในหมู่บ้าน พร้อมกับแบ่งผู้เล่นชายหญิงเป็นคู่เท่ากัน แต่ปัจจุบันการเล่นสะบ้าบางส่วนเป็นการพนันขันต่อ โดยฝ่ายใดทอยได้หมดก่อนจะเป็นผู้ชนะ

ภาพประกอบ 27 ตลาดนิพพาน ณ ลานเจดีย์พุทธคยา

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

เดือนพฤษภาคม (ฮะตาว อะสาจ)

ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 เป็นวันวิสาขบูชา ซึ่งชาวมอญบ้านวังกะทุกครอบครัวนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด มีการปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในวันวิสาขบูชานี้ โดยมีการทำบุญใส่

บาตรในตอนเช้า อุบาสก อุบาสิกาถือศีลภาวนาที่วัด มีการเวียนเทียนในตนเย็นเพื่อระลึกถึงพระพุทธเจ้า ซึ่งหลังจากการเวียนเทียนแล้ว ชาวมอญบ้านวังกะยังมานำข้าวของ อาหาร มาแจกทานให้กับชาวบ้านที่มาเวียนเทียน โดยแต่ละบ้านจะนำมาตั้งเป็นร้านค้าของตนคล้ายกับตลาดนัด เรียกกันว่า “ตลาดนิพพาน” และมีประเพณีที่สำคัญอีกอย่างที่ทำร่วมกันในชุมชนวังกะ คือ การรดน้ำต้นโพธิ์(โตดาดซอปูทิ)

ภาพประกอบ 28 การรดน้ำต้นโพธิ์

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

โดยการรดน้ำกับต้นโพธิ์ที่อยู่ตามวัด ซึ่งปลูกไว้เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานที่โคนต้นโพธิ์ จึงถวายน้ำสรงที่โคนต้นโพธิ์ แทนการถวายน้ำสรงพระบรมศพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในงานนี้ชาวมอญจะแต่งกายตามประเพณี ดูสวยงาม

เดือนมิถุนายน (ฮะตาว จิ)

ช่วงก่อนเข้าพรรษา ชาวมอญนิยมบวชลูกหลานเพื่อเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อทำใจให้ผ่องใส การบวชพระของชาวมอญโดยทั่วไปคล้ายกับชาวไทย ในสมัยก่อนการแต่งกายของนาคแตกต่างจากยุคปัจจุบัน คือนาคจะต้องแต่งกายอย่างสวยงามด้วยผ้าถุงไหมสีสด โดยมีผ้าสไบห่มที่บ่า แต่งหน้า ทาปาก ทัดดอกไม้ที่หูพร้อมเครื่องประดับสร้อยคอ กำไลข้อมือ แหวน เข็มขัด ช่วงบ่ายเป็นการโกนผมนาค มีการนิมนต์พระมาเทศน์ จากนั้นมีการทำขวัญนาคโดยการตกเบ็ด ซึ่งใช้ไม้ยาวผูกสายสิญจน์ปลายไม้ผูกด้วยแหวนทอง สำหรับตกเบ็ดบนฝ่ามือของนาคขณะทำขวัญ รุ่งเช้าจึงนำนาคไปวัดโดยจัดขบวนแห่รอบพระอุโบสถ 3 รอบ แล้วเข้าพระอุโบสถทำพิธีอุปสมบท

ในเดือนนี้นอกจากนี้การบวชพระแล้ว ชาวมอญบ้านวังกะยังนิยมที่จะทำขนมชนิดหนึ่งเรียกว่า “กวาน คก ฮะเตอ” ซึ่งเป็นขนมที่เตรียมไว้ถวายพระช่วงเข้าพรรษาล่วงหน้า เนื่องจากพระสงฆ์จะปฏิบัติธรรมอยู่ในวัดโดยมิออกบิณฑบาต ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องทำขนมชนิดนี้ซึ่งสามารถเก็บไว้ได้นาน 3 ถึง 4 เดือนลักษณะขนมชนิดนี้ทำจากแป้งมีไส้เป็นมะพร้าว ห่อด้วยใบกล้วยเมื่อทำเสร็จแล้วก็มีการอุ่นหรือนึ่งตลอดเวลา โดยจะเอาไว้เหนือเตาเวลาทำอาหารหรือหุงข้าวเพื่อทำให้ขนมนี้เก็บอยู่ได้ทนทันเข้าพรรษาใน

เดือนต่อไป ลักษณะของขนมเมื่อลอกใบกล้วยออกแล้ว แป้งจะมีลักษณะแห้งแข็ง เมื่อถึงช่วงเข้าพรรษา ก็จะนำมาทอดด้วยน้ำมันงาและนำไปถวายพระที่วัดได้

ภาพประกอบ 29 ขบวนแห่เทียนพรรษา

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

เดือนกรกฎาคม (ฮะตาว ฮะเกิน)

ฮะเกิน แปลว่าเข้าพรรษา คือช่วงเวลา 3 เดือนนี้เป็นช่วงเข้าพรรษา ในวันอาสาฬหบูชา คือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 จะมีการทำบุญตักบาตร คนเฒ่าคนแก่จะไปถือศีลภาวนาที่วัดและในวันเข้าพรรษาช่วงเวลาแรม 1 ค่ำเดือน 8 ชาวมอญนิยมหล่อเทียนพรรษา และมีการแห่เทียนพรรษาและนำผ้าอาบน้ำฝนไปถวายพระ ในช่วงกลางคืนก็มีการนำดอกไม้ที่มีตามละแวกบ้าน เช่น ดอกพุดหรือดอกไม้ที่ซื้อมา เช่นดอกบัวไปถวายพระที่วัด พระสงฆ์สวดมนต์เจริญภาวนาให้เป็นสิริมงคล เดือนกรกฎาคมนี้เป็นเดือนแรกของการเข้าพรรษา โดยนับ 3 เดือนจนถึงเดือนกันยายนทั้งพระชาวบ้านจะต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้ดี

เดือนสิงหาคม (ฮะตาว ฮะดออะซอย)

ชาวมอญนิยมทำบุญเพื่อเก็บดอกผลบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า มีเทศกาลทำบุญหม้อเงิน หม้อทองคำ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการถวายสังฆทาน มีความเชื่อว่าหากทำบุญลักษณะเช่นนี้แล้วเกิดชาติหน้าจะมีกินมีใช้ไม่ยากจน ดังนั้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 9 ชาวมอญจะนำหม้อเงินหม้อทองที่บรรจุกล้วย มะพร้าว ใบยา ข้าวสาร ของใช้อุปโภค บริโภค มากมายไว้ข้างใน และใช้กระดาษเงิน กระดาษทองห่อปิดแล้วจึงนำไปถวายพระสงฆ์ที่วัด

เดือนกันยายน (ฮะตาว พอท)

ในเดือนนี้ ที่บ้านวังกะมีประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์

การตักบาตรน้ำผึ้งที่วัดวังก์วิเวการาม เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวบ้านวังกะที่ถือปฏิบัติกันประจำทุกปี เพื่อเป็นการบูชาแด่พระสงฆ์อย่างหนึ่งคือ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ในวันพระ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นประเพณีถวายเภสัช(ยา) แด่พระภิกษุสงฆ์ ที่คล้ายกับภาคกลาง ในวันนั้นจะมีพิธีทำบุญตักบาตรเช่นเดียวกับการทำบุญในเทศกาลสำคัญอื่นๆ แต่ที่พิเศษคือมีการตักบาตรน้ำผึ้ง การทำบุญด้วยน้ำผึ้งนี้ คนมอญเชื่อว่ามีอานิสงส์มาก เพราะพระสงฆ์จะเก็บน้ำผึ้งไว้ใช้เป็นยาในคราวจำเป็น นอกจากน้ำผึ้งที่นำมาถวายพระแล้ว ยังมีน้ำมันงาและน้ำตาลทรายที่เพิ่มเข้ามา น้ำมันงามีประโยชน์ในการปรุงโอสถได้ โดยอาจจะนำไปทำน้ำมันคลายเส้นหรือน้ำมันนวดต่างๆ การทำบุญด้วยสิ่งเหล่านี้ จะมากน้อยอย่างไรนั้นไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ ขึ้นอยู่กับกำลังศรัทธาของแต่ละคนที่นำมาทำบุญ คนมอญส่วนมากมีความเชื่อในอานิสงส์การให้ทานด้วยน้ำผึ้งและสิ่งของดังกล่าว จึงได้มีประเพณีสืบเนื่องกันมาช้านาน

ภาพประกอบ 30 การลอยเรือสะเดาะเคราะห์

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

การลอยเรือสะเดาะเคราะห์ ใยวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวบ้านจะร่วมมือกันทำเรือด้วยไม้ไผ่สาน แล้วนำไปลอยน้ำในตอนเช้ามืด คือเวลาประมาณ 04.00-06.00 นาฬิกา พิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์เรียกว่า “ปรอน อน ทะ ราย” เรือที่ใช้สะเดาะเคราะห์มีขนาดใหญ่ประมาณ 10 เมตร ภายในเรือจะใส่สิ่งของต่างๆ ลงไปได้แก่ ขนม อ้อย กล้วย ข้าวตอก หมากพลู ร่มซึ่งทำจากกระดาษสี และธูปเทียนลงไป ชาวบ้านจะเขียนวันเดือนปีเกิดใส่ลงไปในเรือแล้วตั้งจิตอธิษฐาน พร้อมกับมีพระภิกษุนั่งสวดภาวนาเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ ทั้งคนแก่และคนหนุ่มสาวสวดมนต์เป็นภาษามอญตลอดเวลา การลอยเรือนี้มีจุดประสงค์เพื่อไปบูชาพระอุปคุต

ภาพประกอบ 31 ปราสาทของพระอุปคุต

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

เดือนตุลาคม (ฮะตาว โวะ)

ในเทศกาลออกพรรษาชาวมอญที่วังกะได้จัดงานทำบุญในเทศกาลนี้อย่างยิ่งใหญ่ ในช่วงเช้าจะมีงานตักบาตรเทโว ซึ่งจะมีการผลัดกันเป็นเจ้าภาพจัดพิธีหมุนเวียนกันไประหว่าง 3 วัด คือ วัดวังก์วิเวการาม ตั้งอยู่ฝั่งมอญ วัดศรีสุวรรณ และวัดสมเด็จ ที่ตั้งอยู่ฝั่งไทย แต่ในช่วงบ่ายของวันเดียวกัน แต่ละชุมชนก็จะแยกกันไปทำพิธีตักบาตรดอกไม้ตามวัดในชุมชนของตน ซึ่งเป็นการใส่บาตรพระด้วยดอกไม้ ธูปเทียน เพื่อให้ท่านได้นำไปบูชาพระต่อในการทำวัตรเย็นวันออกพรรษา รวมทั้งชาวมอญยังนิยมนำน้ำตาลทรายและลูกอมใส่รวมไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้พระเณรได้ใช้ เมื่อผ่านพ้นเวลาฉันเพลไปแล้ว

ประเพณีตักบาตรดอกไม้(ชอนกาว) การตักบาตรดอกไม้ในวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน11 หลังจากถวายอาหารแด่พระสงฆ์ในเวลาเพลแล้ว พระสงฆ์ทั้งหมดจะไปร่วมทำพิธีปวารณาออกพรรษาในพระอุโบสถ ชาวบ้านจะมานั่งอยู่ตลอดสองข้างทาง จัดเตรียมดอกไม้ธูปเทียนไว้พร้อม เวลาประมาณบ่ายสองโมง โดยท่านเจ้าอาวาสเดินนำแถวพระภิกษุสงฆ์มาจากศาลาไปยังพระอุโบสถ ชาวบ้านพากันถวายดอกไม้ และ

พระสงฆ์นำดอกไม้ที่ได้รับถวายไปเข้าพิธีสวดปาฏิโมกข์ด้วย ชาวมอญแต่งกายประจำชาติของตนเองเป็นเอกลักษณ์ที่งดงาม ซึ่งเป็นภาพของชาวบ้านที่แต่งตัวแบบมอญบรรจงนำดอกไม้ใส่ย่ามเพื่อบูชาพระเป็นภาพที่สวยงามยิ่ง

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ของชาวมอญนั้นมีคติความเชื่อสืบเนื่องจากพุทธประวัติว่าเมื่อครั้งที่พระพุทธองค์เสด็จขึ้นไปโปรดพุทธมารดา บนเทวโลก นั้นพระพุทธองค์เสด็จประทับอยู่ตลอดพรรษาประชาชนทั้งหลายต่างรอคอยเสด็จกลับของพระพุทธองค์ตลอดเวลาเมื่อวันเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ชาวเมืองก็จัดดอกไม้ถวายเป็นเครื่องสักการะ นอกจากกิจกรรมดังกล่าวที่ทำในช่วงกลางวันแล้วในช่วงกลางคืนก็มีการจุดประทีปโคมไฟบริเวณรั้วหน้าบ้านหรือจุดเทียนไว้หน้าบ้านบางตนก็จุดตามจำนวนอายุของตนบ้างก็ปล่อยโคมไฟเพื่อแสดงความเคารพต่อเทพดาบนสวรรค์ในการจุดประทีปและจุดเทียนที่รั้วหน้าบ้านเชื่อเพื่อเป็นการต้อนรับพระพุทธเจ้าจึงต้องจุดประทีปให้สว่างไสวสวยงามชาวมอญได้นำเอาพระพุทธประวัติในส่วนตัวนี้จัดเป็นวิธีตักบาตรดอกไม้และถือปฏิบัติเป็นประเพณีที่สำคัญตลอดจนถึงปัจจุบันปัจจุบันการจุดประทีปนี้นำไปทำพิธีรวมกันในช่วงลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในเดือนกันยายน

ภาพประกอบ 32 งานกฐินพระราชทานของวัดวังก์วิเวการาม

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

เดือนพฤศจิกายน (ฮะตาว กัดทอน)

เดือนพฤศจิกายนเป็นช่วงทำบุญทอดกฐินของชาวมอญ เรียกว่า “กัดทอน” มาจาก ภาษาบาลีว่า “กะ-ฐิ-นะ” ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญและแห่องค์ผ้ากฐินไปวัด มีการแต่งกายตามแบบวัฒนธรรมของมอญ จัดสำรับอาหารถวายแด่พระสงฆ์โดยการทูนสำรับอาหารตามขบวนกฐิน นอกจากนี้แล้วยังมีการลอยกระทง ซึ่งเป็นประเพณีที่คล้ายของไทยด้วย

เดือนธันวาคม (ฮะตาว มะแรกะซอ)

ชาวมอญมีการทำบุญด้วยผลิตผลทางการเกษตรกรรม เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ นำมาถวายพระ ซึ่งถือว่าได้บุญกุศลมาก ในเมืองมอญนั้นมีน้ำค้างตกมาก ทำให้เมื่อพระสงฆ์ออกไปบิณฑบาตกว่าจะกลับถึงวัดจีวรจึงเปียกหมด กลายมาเป็นที่มาของการทำบุญในเดือนนี้คือการทำบุญถวายฟืน เรียกว่า “จอง โอะ ตาน” “จอง” หมายถึง การเผา “โอะ” หมายถึง ถ่านหรือฟืน “ตาน”หมายถึง การให้ทาน รวมแล้วหมายถึงการทำบุญด้วยการถวายฟืนนั่นเอง ฟืนที่ถวายพระในอดีตไว้ใช้สำหรับให้ความอบอุ่นแก่พระภิกษุและไว้ใช้เผาผิงผ้าให้แห้ง ประเพณีนี้ทำสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

เดือนมกราคม (ฮะตาว โปะ)

เดือนนี้จะมีการสอบธรรมมะของพระภิกษุ ชาวบ้านจะทำอาหารไปถวายที่วัดโดยทำอาหารเช้า (ปอนฮะเยีย) และทำอาหารเพล(ปอนอางัว) อีกทั้งพระภิกษุต้องปฏิบัติภารกิจสงฆ์ และทำงานหนักภายในวัดในช่วงระหว่างเช้าถึงเที่ยงเรียกว่า “อะกราปอนปา” และช่วงเดือนนี้เองชาวมอญจะมีการทำบุญด้วยทานลักษณะต่างๆ เช่น การทำบุญโดยให้ทานแก่บุคคลซึ่งประสบทุพภิกขภัย และการให้ทานด้วยผลผลิตทางการเกษตรใหม่ เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ใหม่ เช่น กล้วย อ้อย ขนุน เป็นต้น

ภาพประกอบ 33 การรักษาศีล ปฏิบัติธรรม ของชาวมอญ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

เดือนกุมภาพันธ์ (ฮะตาว มาด)

มีการทำบุญถวายข้าวยาคู(เปิง ยาคุ) กับพระภิกษุสงฆ์ การทำข้าวยาคูนี้มีประวัติดั้งเดิมตั้งแต่สมัยหงสาวดี เนื่องจากชาวมอญมีการสู้รบตลอดเวลากับพม่า เรียกได้ว่าแทบไม่มีการพักสงครามเลย ดังนั้นจึงมีการทำข้าวยาคู ซึ่งมีสารอาหารที่มีประโยชน์มาก กินเล็กน้อยก็อิ่มได้ง่าย และพกพาสะดวกเก็บได้นาน และเพื่อเป็นการระลึกถึงบรรพบุรุษในอดีต จึงมีการทำข้าวยาคู แล้วนำมาถวายพระและแจกชาวบ้านด้วย สำหรับข้าวยาคูนั้นประกอบด้วยธัญพืชหลายอย่างคือ ข้าวเหนียว พริกไทขิง(อะโก) น้ำตาล ถั่ว งา(อะแง) เกลือ น้ำมันงา กระเทียม มะพร้าว ข้าวยาคูนี้สามรถเก็บไว้ได้นานหลายวัน

เดือนมีนาคม (ฮะตาว ฮะละเกิน)

งานเดือนสี่จะจัดในวัน ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4 เป็นการจัดงานวันคล้ายวันเกิดของหลวงพ่ออุตตะมะ การจัดงานสมโภชมีมหรสพอย่างน้อย 5 วัน 5 คืน มีกิจกรรมต่างๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนา เช่น มีการจัดเตรียมอาหารไปถวายพระ และมีการละเล่นต่างๆ เช่นการแข่งขันชกมวยคาดเชือก การแสดงของชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รำมอญและรำกะเหรี่ยงที่แต่งกายด้วยชุดประจำชาติ

ภาพประกอบ. 34 งานมหรสพในงานวันคล้ายวันเกิดหลวงพ่ออุตตะมะ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ในวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ตรงกับกลางเดือน มีการก่อเจดีย์ทราย โดยมีประวัติความเป็นมาของการก่อเจดีย์ทรายตามประวัติการก่อเจดีย์ชเวดากอง และยังมีความเชื่ออีกว่าการก่อเจดีย์ทรายนั้น นอกจากจะเป็นการพร้อมใจนมัสการพระเจดีย์แล้ว จำนวนของทรายยังหมายถึงความดีที่ทำในโลกมนุษย์ เมื่อตายไปแล้วก็ดูจากจำนวนทรายที่เคยทำบุญไว้ว่ามีมากน้อยอย่างไร พิธีกรรมที่สำคัญอีกงานหนึ่งคือ การสรงน้ำหลวงพ่ออุตตะมะเพื่อความเป็นสิริมงคล

ภาพประกอบ 35 การชกมวยคาดเชือก

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

การชกมวยคาดเชือกเป็นประเพณีหนึ่งของชาวมอญ มีลักษณะที่แตกต่างจากมวยไทยทั้งในลักษณะท่าทางต่างๆ และการไหว้ครู การชกมวยคาดเชือกจะมีดนตรีปี่พาทย์มอญ บรรเลงเพื่อเร้าใจให้เกิดความฮึกเหิมในการต่อสู้ ลักษณะการชกจะไม่ใส่นวม เพียงแค่พันผ้าเท่านั้น ใช้อวัยวะทุกส่วนในการต่อสู้กันทั้งมือและเท้า ในช่วงกลางคืนจะมีงานมหรสพต่างๆ ทั้งการออกร้านจำหน่ายสินค้า การแสดงดนตรีของทหารและตำรวจตระเวนชายแดน การแสดงของชมรมวัฒนธรรมพื้นบ้านโดยมีการรำแบบต่างๆ เช่น รำแบบมอญ การแสดงละครมอญซึ่งเป็นคณะละครมอญที่เชิญมาจากสหภาพพม่า เป็นการแสดงที่มีทั้งคำร้องอย่างไพเราะและท่ารำที่สวยงาม จะแสดงต่อเนื่องเรื่องเดียวกัน การแสดงจากนักเรียนโรงเรียนวัดวังก์วิเวการาม

ภาพประกอบ 36 งานวันชาติมอญ

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

วันชาติมอญ

วันชาติมอญจัดขึ้นในวัน ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 2 นับตามปฏิทินสากลแล้วจะอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ โดยในวันนี้ชาวมอญจะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การทำบุญที่วัด มีการสวนสนาม พร้อมทั้งการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชาวมอญด้วยกัน สำหรับชาวมอญที่บ้านวังกะ จะต้องเดินทางไปร่วมงานวันชาติมอญที่บ้านฮะล็อคคะนี ซึ่งเป็นสถานที่พักพิงชั่วคราวของชนกลุ่มน้อยมอญ อยู่ติดเขตประเทศไทยทางด้านบ้านต้นยาง

จากประเพณีทั้ง 12 เดือน เป็นกิจกรรมในรอบปีของชาวมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี ส่วนใหญ่แล้วจะมีความเกี่ยวเนื่องกับงานด้านศาสนาเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะชาวมอญได้รับการปลูกฝังให้มีความเคารพและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่นมายาวนานจนถึงปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2.1 ประวัติความเป็นมาของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ดนตรีของชาวมอญมีมาตั้งแต่โบราณและใช้บรรเลงในพระราชพิธี ในพระราชวัง และงานพิธีต่างๆ ของชาวบ้าน ทั้งบรรเลงในงานมงคล และอวมงคล ชาวมอญในสหภาพพม่าอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว ไม่ได้กระจัดกระจายไปอยู่ตามสถานที่ต่างๆทำให้ศิลปวัฒนธรรมของคนมอญสืบทอดรูปแบบซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มเรื่อยมา ครั้นเมื่อชาวมอญอพยพข้ามาอยู่ในประเทศไทย ก็ได้นำศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ติดตัวมาด้วยรวมทั้งวัฒนธรรมดนตรี

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็นชื่อวงดนตรี ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ อำเภอสังขละบุรี หรือ Mon National Culture Center (MNCC) ได้จัดก่อตั้งขึ้น ตั้งแต่ที่หลวงพ่ออุตตะมะได้อนุญาตให้เพื่อจะได้สืบสานวัฒนธรรมมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยและชาวมอญที่อยู่ในรัฐมอญ สหภาพพม่า จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง คือ จัดการประชุม อนุรักษ์หนังสือ ภาษา วัฒนธรรมมอญ และเพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมอญ ด้วยความเมตตาของหลวงพ่ออุตตะมะ จึงให้สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอญในหมู่บ้านวังกะ และมี นายมนชัย ไม่มีชื่อสกุล หรือ ชื่อภาษามอญ นายกระเซ้าโม่น(Nai Kasauh Mon) เป็นหัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และจัดกิจกรรมต่างๆ

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีทั้งหมดมาจากรัฐมอญ สหภาพพม่า รวมทั้งบทเพลงในการบรรเลงก็เป็นเพลงที่มาจากรัฐมอญเช่นกัน เนื่องจากทางศูนย์วัฒนธรรมมอญได้เชิญ ครูสอนดนตรีมอญมาจากสหภาพพม่าให้มาทำการสอน ทุกปี ปีละ 2-3 เดือน เพื่อทบทวนบทเพลงและสอนบทเพลงใหม่ๆ ให้กับนักดนตรีและนักเรียนที่สนใจ

2.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ชาวมอญเป็นชนชาติหนึ่งที่มีพิธีกรรมสัมพันธ์กับศาสนาพุทธย่างเคร่งครัด ฉะนั้นประเพณีต่างๆที่ชาวมอญปฏิบัติ จึงปฏิบัติเพื่อระลึกและแสดงความเคารพต่อศาสนาพุทธ

งานบวช

จากการสัมภาษณ์ ในพิธีกรรมงานบวช พบว่าชาวมอญมีความชื่อว่าผู้ที่จะบวชพระ ต้องเป็นชายที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ และยังไม่แต่งงาน เพราะมีความชื่อว่าถ้าแต่งงานแล้ว พ่อแม่จะไม่ได้กุศลผลบุญ แต่กุศลผลบุญนั้นจะได้แก่ภรรยาและลูก จึงนิยมบวชก่อนแต่งงาน ซึ่งก่อนที่บวชต้องไปศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ หรือ 10 วัน เมื่อครบกำหนดจึงกลับมาอยู่ที่บ้านแล้วจัดงานเลี้ยงเชิญแขก ญาติมิตร ผู้อาวุโส มาร่วมงาน โดยในงานเลี้ยงก็จะมีการบรรเลงดนตรีมอญประกอบการแสดงรำมอญเพื่อเฉลิมฉลองในงานด้วย

ภาพประกอบ 37 พระสงฆ์รดน้ำให้กับคู่บ่าวสาว ชาวมอญ

ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

งานแต่ง

งานมงคลสมรสก็มีการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญเช่นกัน ซึ่งในพิธีสมรสนั้น ชาวมอญจะจัดพิธีในตอนเช้า โดยทางฝ่ายเจ้าบ่าว จะมีการตีกลองร้องเพลงแห่ไปยังบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวและเจ้าสาวทำการไหว้ผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย แล้วผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายก็จะให้พร จากนั้นผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายจะสอนถึงการครองคู่ และมีการบรรเลงดนตรีประกอบการรำมอญเป็นอันจบพิธี

พิธีกรรมไหว้ครู

การบรรเลงดนตรีปี่พาทย์มอญหงสาวดี ของชาววังกะ อำเภอสังขละบุรีนั้น ในส่วนของพิธีกรรมไหว้ครูจะประกอบการไหว้ครู ปีละ 1 ครั้ง โดยมีของที่ใช้ในพิธีกรรมการไหว้ครู ได้แก่

1. ธูป 9 ดอก
2. เทียน 1 เล่ม
3. กล้วยน้ำหว้า 3 หวี
4. มะพร้าว(ต้องมีจุก) 1 ลูก

5. หมากพลู

6. น้ำหอม 1 ขวด

7. บุหรี่ 1 ซอง

8. เงิน 5 บาท หรือ 50 บาทก็ได้ ตัวเลขต้องเป็นเลข 5

9. น้ำ 1 ถ้วย

10. ดอกไม้ 1 กำ

โดยผู้ที่สามารถที่จะเป็นผู้ทำพิธีไหว้ครูได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่เรียนจากบรมครูในศาสตร์นี้โดยตรง
2. เป็นที่เรียนรู้เกี่ยวกับการดนตรีและละคร
3. เป็นผู้ที่ชาวมอญให้ความเคารพนับถือ

และความเชื่อที่ชาวมอญถือปฏิบัติสำหรับการแสดง ก่อนการบรรเลงทุกครั้งจะต้องทำพิธีบูชาครู โดยนักดนตรีผู้อาวุโสที่ที่สุดในวงเป็นผู้ทำพิธี ทั้งนี้เพื่อบูชาครูอาจารย์ตลอดจนกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทางของสถานที่ที่แสดง ขอให้การแสดงดนตรีประกอบการรำมอญประสบความสำเร็จราบรื่นถูกอกถูกใจ และบังเกิดความสำเร็จในที่สุด

2.3 เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

เครื่องดนตรีมอญใน สหภาพพม่า จากบทกลอนในบันทึกใบลานของชาวมอญนั้น ได้มีการกล่าวถึงประเภทเครื่องดนตรีของชาวมอญในพม่า ซึ่งมีจำนวนถึง 26 เครื่อง ด้วยกันดังต่อไปนี้

1. Ba'Wain : เปิงมาง
2. Ba'Tala : ระนาดไม้ไผ่
3. Ba'Keer : ระนาดเหล็ก
4. Ba'hlai' : ระนาดทองเหลือง
5. Ba'kain : เครื่องดนตรีรูปทรงพระจันทร์เสี้ยว
6. Poon – Pond Mae or Htabon tut : กลองบรรเลงด้านข้าง
7. Hta – vaynn hnook : กลองหลักใบใหญ่
8. Kha – newe ปี่
9. Pi : เครื่องเป่าใช้ลม
10. Kha – thee khapup : กระดิ่งกำหนดจังหวะและท่อนไม้
11. Lei ngain : ขลุ่ยประเภทฟลุต
12. Ta – hlu' nu' : ขลุ่ยไม้ไผ่
13. Mong : ฆ้องทองเหลือง
14. Chan Wan : ฉาบ
15. Gajo : ไวโอลิน

16. Kjam : จะเข้ทรงจระเข้
17. Kyaun : พิณ
18. Si – Ya : เครื่องเป่าชนิดหนึ่ง
19. Khaja : เครื่องเป่ารูปทรงคล้ายทรัมเป็ต
20. Wei dam khaja : เครื่องเป่ารูปรงทรัมเป็ตใช้ในเวลาสงคราม
21. Dwi ba' : กลองสั้นใช้ในดนตรีพื้นบ้าน
22. Hta'b : กลองลักษณะคล้ายถ้วย
23. Phom : กลอง
24. Ta-ngwa Kja' : ฆ้องวง
25. Khana : แบนโจ
26. Kha-Pour : เครื่องเป่ารูปทรงคล้ายทรัมเป็ต

ปัจจุบัน เครื่องดนตรีของชาวมอญที่พม่า สามารถจำแนกออกได้เป็น 8 ชนิดเครื่องดนตรีด้วย ซึ่งเครื่องดนตรีทั้งหมดนี้ยังมีการใช้บรรเลงโดยชนชาติมอญในสหภาพพม่า อันได้แก่

1. Ba'kain, หรือ la gian hsain ตามภาษามอญ : เครื่องดนตรีของชาวมอญลักษณะเป็นฆ้องวง รูปทรงพระจันทร์เสี้ยว ในวงฆ้องมีลูกฆ้องไล่จากลูกที่มีขนาดเล็กไปหาลูกฆ้องที่มีขนาดใหญ่
2. Ba'tala dun (ระนาดไม้ไผ่) ลักษณะเหมือนกับระนาดเอกของประเทศไทย
3. Kjam หรือ Mi gjaun : จะเข้รูปทรงจระเข้ มีสายทั้งหมด 3 สาย คล้ายกับจะเข้ ของประเทศไทย
4. Gajo หรือ Htawa tajo : ไวโอลิน สามสาย ของชาวมอญ ลักษณะคล้ายกับซอสามสายประเทศไทย
5. Kha – newe หรือ ปี่ของชาวมอญ : ลักษณะคล้ายกับปี่ในของประเทศไทย
6. Ta – hlu' hnook หรือ Palwei (ขลุ่ยไม้ไผ่ของชาวมอญ) : ลักษณะคล้ายกับขลุ่ยอู้ของประเทศไทย
7. Poon – Pond Mae and Hta – Vaynn Unook (กลองหลักใบใหญ่ และกลองเล็กตีด้านข้าง) : ลักษณะคล้ายกับกลองสองหน้าและตะโพนมอญของประเทศไทย
8. Kha three khapup หรือ Si Wa และ Chan Wan หรือ ฉาบทองเหลือง (เครื่องดนตรีควบคุมจังหวะประเภทฉาบ ท่อนไม้เคาะจังหวะ และฉาบใหญ่ : ลักษณะคล้ายกับฉิ่ง เกราะ และฉาบใหญ่ของประเทศไทย)

สำหรับเครื่องดนตรีมอญวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ มีเพียง 12 เครื่อง เนื่องจากความยากในการบรรเลงและความสะดวกในการนำไปใช้ของเครื่องดนตรี ในการทำวิจัยในครั้งนี้

ทางผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงโดยแบ่งตามตัวกำเนิดเสียงมี 4 ประเภท ซึ่งรายละเอียดของแต่ละเครื่องดนตรี ดังนี้

1.2.1 เครื่องสาย (CHORDOPHONE)

<u>จุยาม (จะเข้มอญ)</u>

จุยาม (Kyeimp) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ใช้การดีดในการบรรเลงให้เกิดเสียง “จุยาม” ในภาษามอญหมายถึง เครื่องดนตรีที่รูปร่างคล้ายจระเข้ ซึ่งคล้ายกับจะเข้ของไทย แต่มีความเป็นความเป็นเอกลักษณ์ของ จุยาม คือ เป็นเครื่องดนตรีที่แกะสลักรูปร่างเหมือน “จระเข้” ซึ่งนิยมนำไม้เนื้ออ่อนมาแกะสลัก อาทิเช่น ไม้

ภาพประกอบ 38 จุยาม(จะเข้มอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของจฺยาม

จฺยาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. ส่วนหัว แกะสลักเป็นรูปหัวจระเข้ ซึ่งคนมอญนิยมแกะสลักให้จระเข้ อ้าปาก

2. ส่วนลำตัว หรือหุ่นทำหน้าที่เป็นกล่องเสียง นิยมขุดและแกะสลักขึ้นจากไม้ขนุน เจาะทะลุเป็นโพรงจากด้านล่างในส่วนท้อง มีเท้ารอง 4 เท้า โยงสายจากตอนหัวไปทางตอนหางเป็น 3สาย โดยมีลูกบิดประจำสายละ 1 อันเป็นตัวบิดขึ้นลงเพื่อเทียบเสียง นิยมใช้สายไหมและสายเอ็น มีหย่องรับสายอยู่ตรงปลายหาง ระหว่างตัวจะเข้มีแป้นไม้เรียกว่า นม รองรับสายติดไว้บนหลังจฺยาม(จะเข้มอญ) รวมทั้งหมด 12 อัน

3. ส่วนหาง แกะสลักเป็นหางโค้งงอนขึ้น สามารถถอดแยกออกจากกันได้ ซึ่งสะดวกในการเคลื่อนย้ายและการเก็บ ซึ่งหางก็จะมีรูปแบบการแกะสลักที่แตกต่างกันจากช่างที่แกะสลัก

วิธีการบรรเลงของจฺยาม(จะเข้มอญ)

จฺยาม เป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงโดยการดีด และวางระนาบกับพื้น และใช้ไม้ดีด ทรงกลม ยาวประมาณ 3 นิ้ว ที่ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง หรือกระดูกสัตว์ ดีดที่สายที่ทำจาก สายไหม โดยใช้นิ้วโป้ง,นิ้วชี้และนิ้วกลางมือขวา จับไม้ดีดให้พอแน่น ไม่มีเชือกพันนิ้ว เอียงประมาณ 45 องศา และวางสันมือบริเวณ กล่องเสียง และ นมสุดท้ายของ จฺยาม และการวางมือซ้ายคล้ายคลึงการวางมือการบรรเลงจะเข้ของไทย

ระดับเสียงของจฺยาม(จะเข้มอญ)

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยแสดงตารางระดับเสียงของจฺยาม(จระเข้) โดยกำหนดตัวเลข ใช้เลข 0 คือ เสียงของการดีดสายเปล่า และหมายเลข 1-12 เป็นลำดับของนมจฺยาม(จระเข้) เรียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง จากซ้ายไปด้านขวา ซึ่งสายเปล่าของจฺยาม(จะเข้มอญ)ทั้ง 3 สายเทียงเสียงได้ดังนี้ คือ

สายที่ 1 เทียบเสียง ฟา

สายที่ 2 เทียบเสียง โด

สายที่ 3 เทียบเสียง ฟา

ตำแหน่งของนมจฺยาม(จะเข้มอญ)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
สายที่ 1	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร
สายที่ 2	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล
สายที่ 3	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร

<u>โกรอมอญ (ซอมอญ)</u>

โกรอมอญ (garol Mon) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี มีลักษณะคล้ายกับวิโอล่าของดนตรีตะวันตกในด้านขนาด และนิยมใช้ไม้เนื้อแข็งในการจัดทำ อาทิเช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้มะฮอกกานี และเป็นเครื่องดนตรีที่บทบาทน้อยลง

ส่วนประกอบของโกรอมอญ(ซอมอญ)

โกรอมอญ(ซอมอญ) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. ตัวโกรอมอญ(ซอมอญ) นั้นทำมาจากไม้เนื้อแข็งชนิดต่างๆ เช่นไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้มะฮอกกานี ฯลฯ มีสายทั้งหมด 3 สาย ซึ่งทำมาจากไหมควั่น

   ความยาว 50 เซนติเมตร

   ความหนา 8 เซนติเมตร

   ความกว้าง 25 เซนติเมตร

2. คันชัก เป็นลักษณะ คันชักอิสระ คือ ไม่ติดอยู่ในสายของซอ คล้ายกับคันชักของ ไวโอลิน

วิธีการบรรเลงของโกรอมอญ(ซอมอญ)

โกรอมอญ(ซอมอญ) เป็นเครื่องดนตรีประเภทสี ซึ่งมีลักษณะการสีคล้ายกับซอสามสายของไทย โดยตั้งโกรอมอญ(ซอมอญ) ให้เอียงประมาณ 70 องศากับพื้น แล้ว ใช้คันชักในการสี มี 3 สาย

ระดับเสียงของโกรอมอญ(ซอมอญ)

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยแสดงระดับเสียงของโกรอมอญ(ซอมอญ) โดยกำหนดโกรอมอญ(ซอมอญ) 3 สายเสียงได้ดังนี้ คือ

สายที่ 1 เทียบเสียง ลา

สายที่ 2 เทียบเสียง เร

สายที่ 3 เทียบเสียง ซอล

ภาพประกอบ 39 โกรอมอญ(ซอมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ถะนะ (พิณมอญ)

ถะนะ(Tana) เป็นเครื่องดนตรี ประเภทดีด รูปร่างลักษณะคล้ายกับ “ฮาร์ป” ของดนตรีสากล ตัวถะนะ(พิณมอญ) แกะสลักเป็นรูปร่างจระเข้

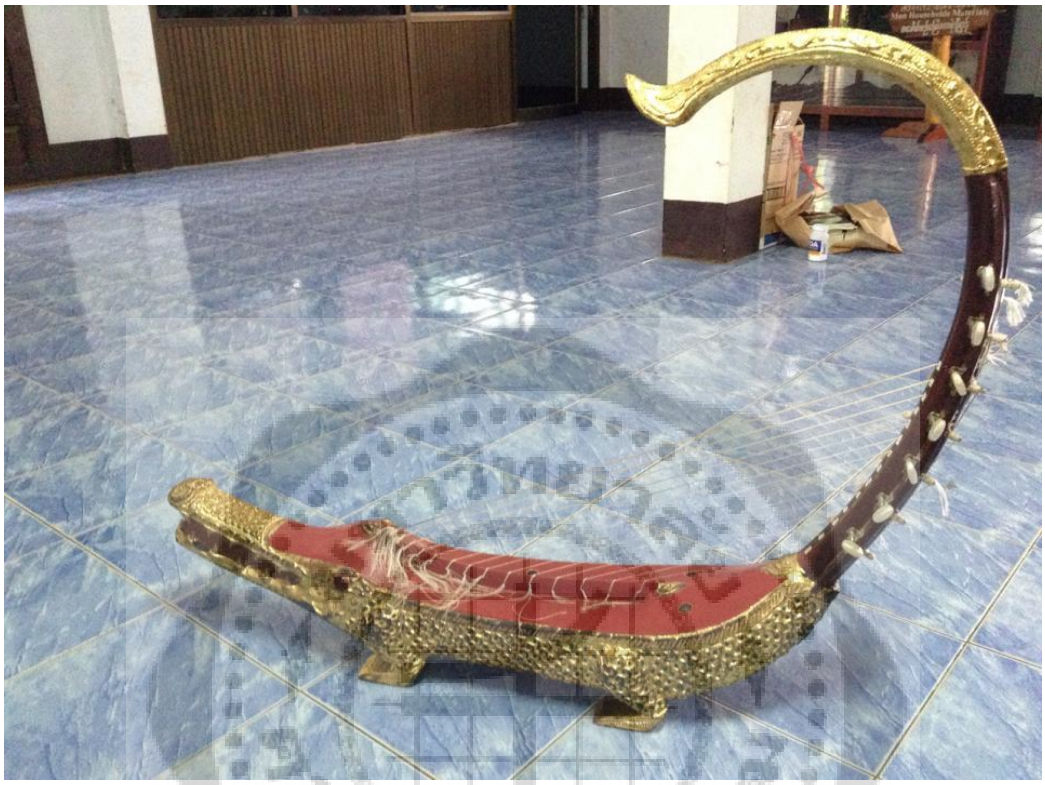

ภาพประกอบ 40 ถะนะ(พิณมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของถะนะ (พิณมอญ)

ถะนะ (พิณมอญ) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. ตัวถะนะ(พิณมอญ) ทำด้วยไม้สัก หรือไม้เนื้อแข็ง แกะสลักเป็นรูปร่าง “จระเข้” ปิดด้วยทอง
2. สายถะนะ(พิณมอญ) ทำด้วยสายไหม จำนวน 14 เส้น

ภาพประกอบ 41 การปรับเสียงของถะนะ(พิณมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ระดับเสียงของถะนะ (พิณมอญ)

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยแสดงระดับเสียงของถะนะ (พิณมอญ) โดยกำหนดถะนะ (พิณมอญ) 14 สายเสียงได้ เรียงจากด้านบน(เสียงต่ำ) ไปหา ด้านล่าง(เสียงสูง)ดังนี้ คือ

สายที่ 1 เทียบเสียง โด

สายที่ 2 เทียบเสียง มี

สายที่ 3 เทียบเสียง ฟา

สายที่ 4 เทียบเสียง ซอล

สายที่ 5 เทียบเสียง ลา และ ที

สายที่ 6 เทียบเสียง โด และ เร

สายที่ 7 เทียบเสียง มี

สายที่ 8 เทียบเสียง ฟา

สายที่ 9 เทียบเสียง ซอล และ ลา

สายที่ 10 เทียบเสียง ลา และ ที

สายที่ 11 เทียบเสียง โด

สายที่ 12 เทียบเสียง เร และ มี

สายที่ 13 เทียบเสียง ฟา

สายที่ 14 เทียบเสียง ซอล และ ลา

กรณี สายของถะนะ(พิณมอญ) ที่ เสียงถึง สองเสียง จะใช้เทคนิคในการบรรเลง ใช้นิ้วกดไปที่สาย ทำให้เกิด เสียงสูงขึ้นอีก 1 เสียง

ภาพประกอบ 42 ท่านั่งในการบรรเลงถะนะ(พิณมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

1.2.2 เครื่องลม (AEROPHONE)

<u>ขะนัว (ปี่มอญ)</u>

ขะนัว (kanoit) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า ชนิดมีลิ้น ซึ่งเป็นลิ้นคู่(double reed) เรียกว่า หะปุด ทำจากใบตาล คล้ายๆกับลิ้นปี่ในของไทย เลาปี่ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง(ไม่ทราบชื่อ) กลึงให้กลมเรียวยาว เจาะภายในกลวงตลอดเลา

ภาพประกอบ 43 ขะนัว(ปี่มอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของขะนัว(ปี่มอญ)

ขะนัว(ปี่มอญ) ประกอบด้วย 3 ส่วน

1. เลาขะนัวทำจากไม้เนื้อแข็ง(ไม้สัก) ยาวประมาณ 40 เซนติเมตร ด้านบนเจาะรู 7 รู เรียงตามลำดับเพื่อเปิดปิดนิ้วบังคับเสียง ด้านหลังตอนบนเจาะอีก 1 รู เป็นรูนิ้วค้ำ
2. ลำโพงขะนัว(ปี่มอญ) ทำด้วยโลหะ(ทองเหลือง) ยาวประมาณ 20 เซนติเมตร ปากลำโพงกว้างประมาณ 15 เซนติเมตร ตัวลำโพง มีเชือกผูกติดกับเลาขะนัว
3. หะปุด(กำพวดขะนัว) ทำด้วยโลหะ(ทองเหลือง) ผูกเชือกเพื่อ ให้ใบตาลติดกับหะปุด (กำพวดขะนัว) นั้น ใช้วิธีผูกที่เรียกว่า ผูกตะกรุดเบ็ด ส่วนของกำพวดที่จะต้องสอดเข้าไปเลาปี่นั้นเขาใช้ถักหรือเคียน ด้วยเส้นด้าย สอดเข้าไปในเลาปี่ให้พอมิดที่พันด้ายจะทำให้เกิดความแน่นกระชับยิ่งขึ้น

วิธีการบรรเลงของขะนัว(ปี่มอญ)

ขะนัว เป็นเครื่องเป่าที่มีเสียงแหลมและดัง ซึ่งการดำเนินทำนอง จะใช้การดำเนินทำนองเดียวกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ แต่จะบรรเลงประกอบในส่วนที่ไม่มีการร้อง ซึ่งหาก ขะนัว(ปี่มอญ) เป่าขณะมีการร้องประกอบ ก็จะกลบเสียงร้อง ได้ยินเสียงร้องไม่ชัดเจน

ระดับเสียงของขะนัว(ปี่มอญ)

ขะนัว(ปี่มอญ) มีระดับเสียงเริ่มต้น ด้วยการปิดรูเสียงทั้งหมด คือเสียง ซอล และไล่ระดับเสียงด้วยการเปิดนิ้วตามลำดับ จนถึงเสียง ซอล ดังแผนภาพของเสียง ขะนัว(ปี่มอญ) ดังนี้

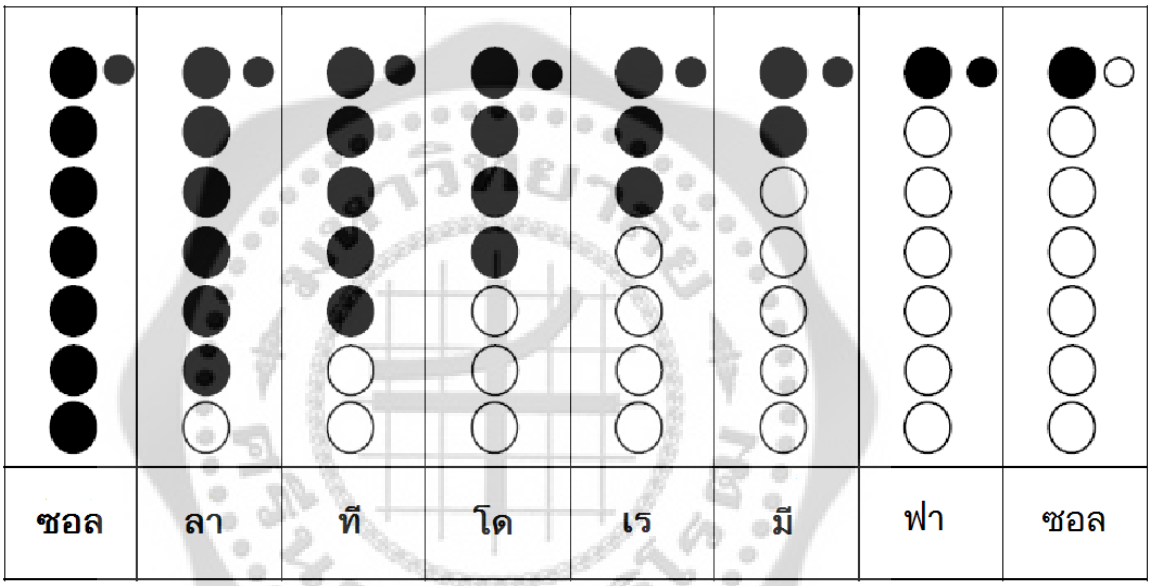

ภาพประกอบ 44 แผนภาพของเสียง ขะนัว(ปี่มอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ตะหลด (ขลุ่ยมอญ)

ตะหลด (taloot)เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าที่ไม่มีลิ้น เป่าลมเข้าไปในรูเป่า (Blowing into a tube) หรือ เครื่องเป่าลมไม้ประเภทขลุ่ย ลำตัวมีลักษณะเป็นท่อ โดยเป่าตรงปลาย คล้ายกับขลุ่ยเพียงออของดนตรีไทย เลาของตะหลดทำด้วยไม้ไผ่

ภาพประกอบ 45 ตะหลด(ขลุ่ยมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของตะหลด(ขลุ่ยมอญ)

ตะหลด(ขลุ่ยมอญ) ประกอบด้วย 2 ส่วน

1. เลาตะหลด(ขลุ่ยมอญ) ทำด้วยไม้ไผ่ ยาวประมาณ 50 เซนติเมตร ด้านบนเจาะรู 7 รู เรียงตามลำดับเพื่อเปิดปิดนิ้วบังคับเสียง ด้านหลังตอนบนเจาะอีก 1 รู เป็นรูนิ้วค้ำ

2. รูเป่าตะหลด(ขลุ่ยมอญ) ลักษณะปากเป่าของตะหลด(ขลุ่ยมอญ) ต่างกับขลุ่ยของดนตรีไทย กล่าวคือ ปากเป่าของตะหลด(ขลุ่ยมอญ)อยู่ลึกลงไปในเลาตะหลด(ขลุ่ยมอญ) ระยะหนึ่ง พอดีกับการปล่อยลมให้พอดีกับปากนกแก้ว จึงทำให้เกิดเสียง

วิธีการบรรเลงของตะหลด(ขลุ่ยมอญ)

ตะหลด(ขลุ่ยมอญ) เป็นเครื่องเป่าที่มีเสียงทุ้มและเบา ซึ่งการดำเนินทำนอง จะใช้การดำเนินทำนองเดียวกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ แต่จะบรรเลงประกอบในส่วนที่มีการร้อง โดยตะหลดมีหน้าที่เป่าคลอ กับการร้องเพลง ทำให้การร้องมีโดดเด่นขึ้น

ระดับเสียงของตะหลด(ขลุ่ยมอญ)

ตะหลด(ขลุ่ยมอญ) มีระดับเสียงเริ่มต้น ด้วยการปิดรูเสียงทั้งหมด คือเสียงซอล และไล่ระดับเสียงด้วยการเปิดนิ้วตามลำดับ จนถึงเสียง ซอล ดังแผนภาพของเสียงตะหลด(ขลุ่ยมอญ) ดังนี้

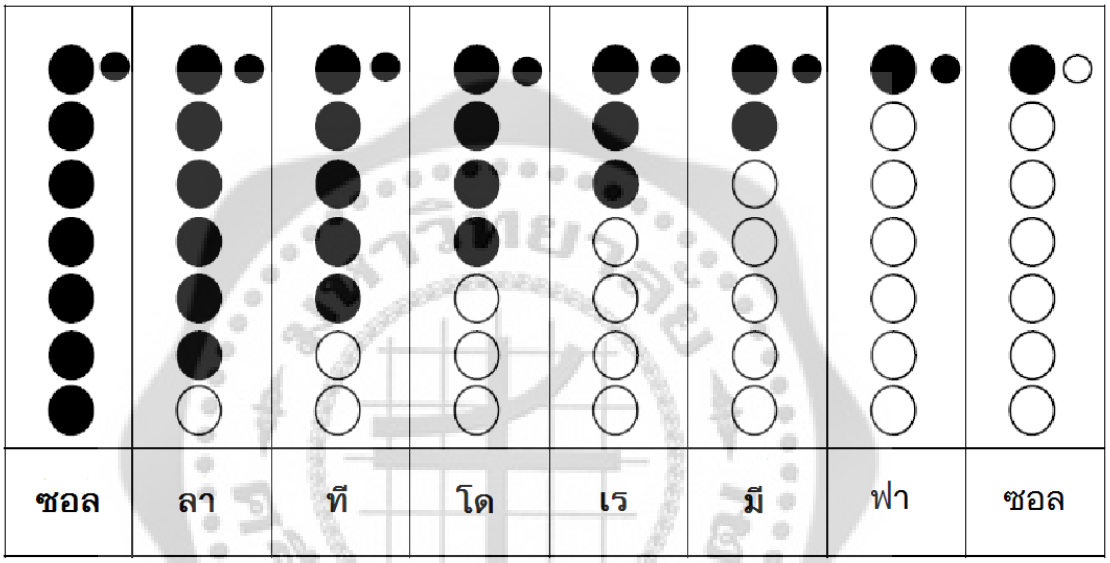

ภาพประกอบ 46 แผนภาพของเสียง ตะหลด(ขลุ่ยมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

1.2.3 เครื่องขึงหนัง (MEMBRANOPHONE)

ปัดวาย (เปิงมางมอญ)

ปัดวาย(bawaing) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ชนิดขึงหนัง ลักษณะคล้ายกับเปิงมางที่อยู่ในวงปี่พาทย์มอญของดนตรีไทย มีจำนวนกลองเรียงจากขนาดใหญ่ไปหาขนาดเล็ก จากด้านซ้ายไปด้านขวา โดยมีจำนวน 14 ลูก และที่ลูกกลองจะมีการเทียบเสียงโดยใช้ขี้กลอง(ไม่ทราบวัตถุดิบ)ภาษามอญเรียกว่า “ญ่าย” ซึ่งซื้อมาจากสหภาพพม่า เทียบเสียงกับปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)

ภาพประกอบ 47 ปัดวาย(เปิงมางมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของปัดวาย(เปิงมางมอญ)

ปัดวาย(เปิงมางมอญ) ประกอบด้วย 2 ส่วน

1. คอกปัดวาย เป็นลักษณะ วงกลม ทำด้วยไม้เนื้อแข็งแกะสลักปิดทองสวยงาม มีความสูงจากพื้น 100 เซนติเมตร และความยาวรอบคอกปัดวาย(เปิงมางมอญ) 485 เซนติเมตร ทำหน้าที่เป็นตัวแขวนลูกปัดวาย(เปิงมางมอญ)

2. โกรนปัดวาย (ลูกเปิงมางมอญ)ของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี มี จำนวน 19 ลูก ซึ่งมีขนาดที่แตกต่างกัน เรียงจากด้านซ้ายไปหาด้านขวา ดังนี้

ลูกที่ 1 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 19 เซนติเมตร และความสูง 35 เซนติเมตร

ลูกที่ 2 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 17 เซนติเมตร และความสูง 33 เซนติเมตร

ลูกที่ 3 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 17 เซนติเมตร และความสูง 32 เซนติเมตร

ลูกที่ 4 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 16 เซนติเมตร และความสูง 32 เซนติเมตร

ลูกที่ 5 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 15 เซนติเมตร และความสูง 31 เซนติเมตร

ลูกที่ 6 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 14 เซนติเมตร และความสูง 31 เซนติเมตร

ลูกที่ 7 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 13 เซนติเมตร และความสูง 30 เซนติเมตร

ลูกที่ 8 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 13 เซนติเมตร และความสูง 30 เซนติเมตร

ลูกที่ 9 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 12 เซนติเมตร และความสูง 29 เซนติเมตร

ลูกที่ 10 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 12 เซนติเมตร และความสูง 29 เซนติเมตร

ลูกที่ 11 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 11 เซนติเมตร และความสูง 27 เซนติเมตร

ลูกที่ 12 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 10 เซนติเมตร และความสูง 26 เซนติเมตร

ลูกที่ 13 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 10 เซนติเมตร และความสูง 26 เซนติเมตร

ลูกที่ 14 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 9 เซนติเมตร และความสูง 25.5 เซนติเมตร

ลูกที่ 15 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 9 เซนติเมตร และความสูง 24 เซนติเมตร

ลูกที่ 16 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 7 เซนติเมตร และความสูง 19 เซนติเมตร

ลูกที่ 17 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 6 เซนติเมตร และความสูง 18 เซนติเมตร

ลูกที่ 18 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 6 เซนติเมตร และความสูง 17.5 เซนติเมตร

ลูกที่ 19 เส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง 5.5 เซนติเมตร และความสูง 17 เซนติเมตร

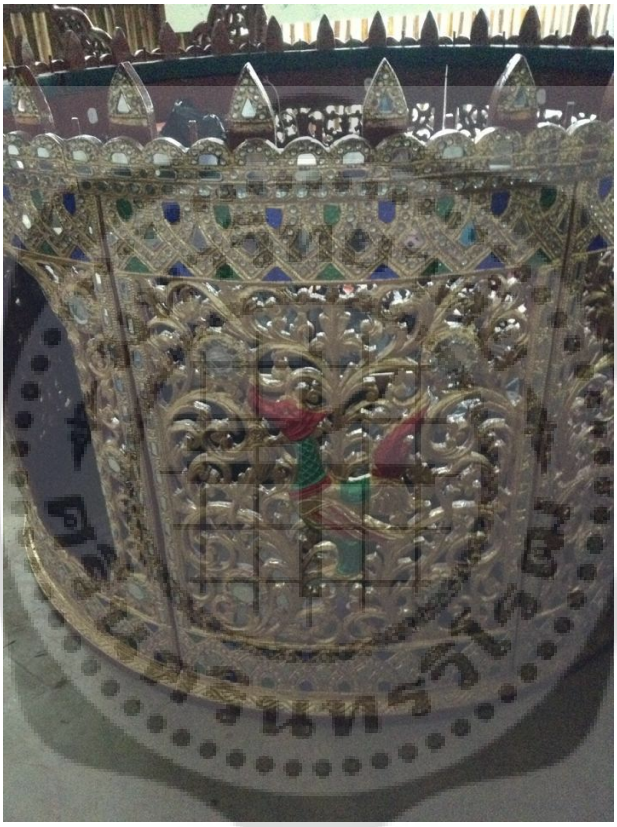

ภาพประกอบ 48 ปัดวาย(เปิงมางมอญ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

วิธีการบรรเลงของปัดวาย(เปิงมางมอญ)

ปัดวาย(เปิงมางมอญ) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ขึงหนัง แต่บรรเลงเป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงดำเนินทำนองเช่นเดียวกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ซึ่งมีเทคนิคในการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งการตีเสียงเดียวและตีสองเสียง และเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เนื่องจากมีเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ มีสำเนียงในการตีที่บ่งบอกถึงความเป็นดนตรีมอญ

ระดับเสียงของปัดวาย(เปิงมางมอญ)

ปัดวาย(เปิงมางมอญ) เป็นเครื่องดนตรีที่มีการเทียบเสียงโดยการติดญ่าย(ขี้กลอง)ลงบนหนังกลองเพื่อเทียบเสียง ซึ่งเทียบเสียงกับปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) ตามลำดับ ดังตารางการเทียบเสียงปัดวาย(เปิงมางมอญ)

ตารางการเทียงเสียงของปัดวาย(เปิงมางมอญ)กับปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)

เสียง	ซ	ท	ด	ม	ฟ	ซ	ท	ด	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล
ลูกที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

<u>หะเปิน (กลอง)</u>

หะเปิน (Tabain-Janok) ตามความหมายของภาษาไทยแล้ว แปลว่า กลอง ซึ่งเป็นการเรียกของกลุ่มกลองที่บรรเลงโดยผู้บรรเลงเพียงคนเดียว มีทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ หะเปินฮะโหนก หมายถึง กลองที่มีขนาดใหญ่ จำนวน 1 ใบ,หะเปิน หมายถึง กลอง จำนวน 1 ใบและโกรนหะเปิน (ลูกเปิง) จำนวน 4 ใบ วางเรียงไล่ระดับเสียงมีไม้ไผ่เสียบหนังเรียด ตรงกลาง ของแต่ละใบเพื่อไม่ให้กลองสั่นคลอนขณะบรรเลง ซึ่งคล้ายกลุ่ม กลอง ของดนตรีพม่า เรียกว่า สะโค้ด(สัมภาษณ์นางหงสา ไม่มีชื่อสกุล)

ส่วนประกอบของหะเปิน(กลอง)

1. หะเปิน คือ กลองขนาดกลาง
2. หะเปินฮะโหนก คือ กลองขนาดใหญ่
3. โกรนหะเปิน คือ การนำกลองที่มีขนาดลดหลั่นกันจำนวน 4 ใบวางเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดานโดยให้ลูกที่มีเสียงสูงสุดอยู่ด้านขวามือและวางลดหลั่นกันไปทางด้านซ้ายมือ ดังภาพประกอบ

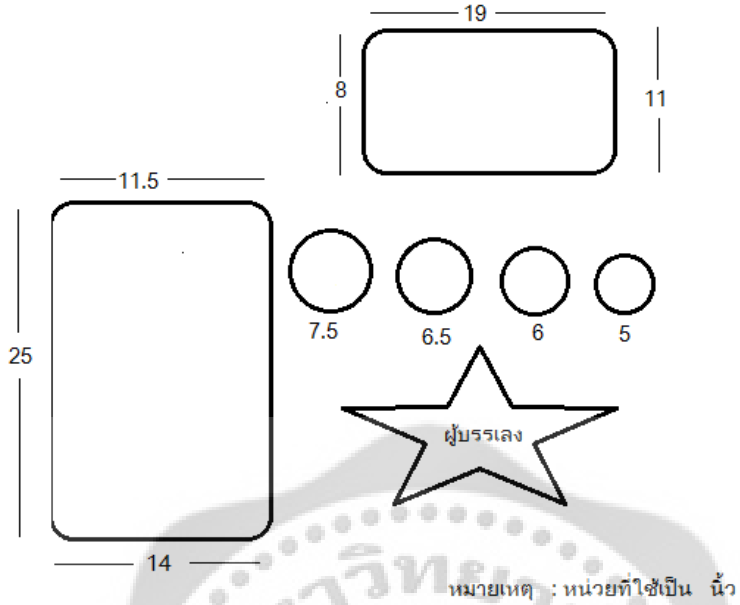

ภาพประกอบ 49 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของหะเปิน(กลอง) แต่ละชนิด

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

วิธีการบรรเลง

ใช้บรรเลงประกอบจังหวะโดยตีสลับคละเคล้าตามลักษณะลีลาของบทเพลงกลองทั้ง 3 ชนิด ใช้มือตีทั้งสองข้างตีที่หน้ากลองเพื่อให้เกิดเสียงและจังหวะ หน้าทับต่างๆ

ระดับเสียงของหะเปิน(กลอง)

หะเปิน(กลอง) เป็นเครื่องดนตรีที่มีการเทียบเสียง โดยการติดญ่าย(ขี้กลอง) ลงบนหนังกลองเพื่อเทียบเสียง ซึ่งเทียบเสียงกับปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) ตามลำดับ ดังตารางการเทียบเสียงหะเปิน(กลอง)

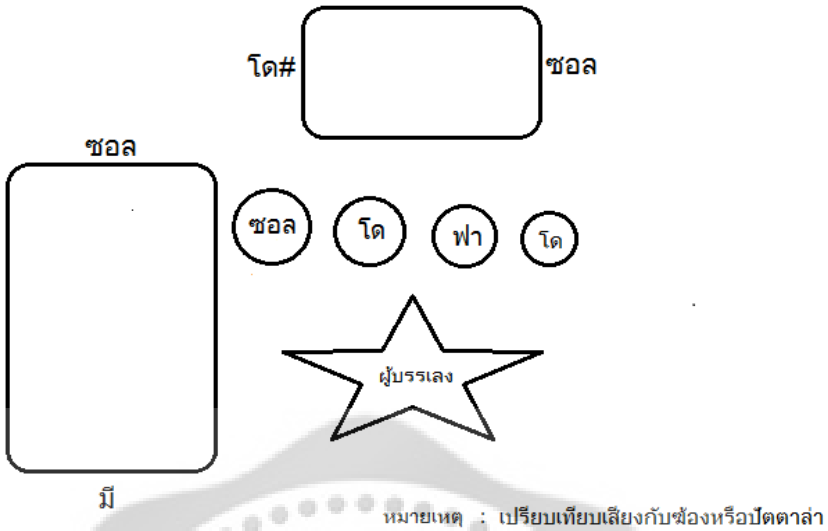

ภาพประกอบ 50 เสียงและตำแหน่งการวาง ของหะเปิน(กลอง)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

<u>หะเปินฮะโหนก (กลองใบใหญ่)</u>

ภาพประกอบ 51 หะเปินฮะโหนก(กลองใบใหญ่)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

หะเปินฮะโหนก (กลองใบใหญ่)

รูปร่างลักษณะเดียวกับหะเปินแต่มีขนาดใหญ่กว่ามีหน้าที่บรรเลงประกอบจังหวะในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ขนาดของหะเปินฮะโหนก (ตะโพนใบใหญ่)

1. หน้าใหญ่กว้าง 45 เซนติเมตร
2. หน้าเล็กกว้าง 37 เซนติเมตร
3. ส่วนกลางตะโพน(ท้องตะโพน)กว้าง 50 เซนติเมตร
4. ความยาวของกลองระหว่างหน้าทั้งสอง 60 เซนติเมตร

ระดับเสียง

หะเปินฮะโหนกเป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบจังหวะประเภทจังหวะหลักมีเสียงเฉพาะของกลอง ได้แก่

1. หน้าเล็กประกอบด้วยเสียง Pang
2. หน้าใหญ่ประกอบด้วยเสียง Eng

วิธีการบรรเลง

หะเปินเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกับตะโพนของไทย ใช้มือตีบริเวณส่วนหน้าของกลองทั้งสองหน้า เมื่อจะใช้ตีต้องติดญ่าย(ขี้กลอง)ที่หน้ากลองทั้งสองหน้าเพื่อถ่วงเสียงเช่นเดียวกับตะโพนของไทย มีหน้าทับที่เป็นรูปแบบเฉพาะของบทเพลง

ภาพประกอบ 52 หะเปิน(กลองขนาดกลาง)

หะเปิน (กลอง)

หะเปิน (กลอง)เป็นเครื่องดนตรีประเภทกลอง บรรเลงประกอบจังหวะมีลักษณะคล้ายกับตะโพนมอญในวงปี่พาทย์ของไทยแต่มีขนาดเล็กกว่าตะโพนมอญของไทยขึงด้วยหนังทั้งสองหน้ารั้งด้วยหนังหรือเชือกแบบตะโพนมอญของไทยมีขาตั้งเมื่อจะบรรเลงจะมีญ่าย(ขี้กลอง)ติดบริเวณตรงกลางหน้ากลอง

ขนาดของหะเปิน(กลอง)

1. หน้าใหญ่กว้าง 30 เซนติเมตร
2. หน้าเล็กกว้าง 20 เซนติเมตร
3. ส่วนกลาง(ท้องตะโพน) กว้าง 37 เซนติเมตร
4. ความยาวของตัวกลอง 45 เซนติเมตร

ระดับเสียง

หะเปินเป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบจังหวะประเภทจังหวะหลักมีเสียงเฉพาะของกลองได้แก่

1. หน้าเล็กประกอบด้วยเสียง Eng
2. หน้าใหญ่ประกอบด้วยเสียง Bea

วิธีการบรรเลง

หะเปินเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกับตะโพนของไทย ใช้มือตีบริเวณส่วนหน้าของกลองทั้งสองหน้า เมื่อจะใช้ตีต้องติดญ่าย(ขี้กลอง)ที่หน้ากลองทั้งสองหน้าเพื่อถ่วงเสียงเช่นเดียวกับตะโพนของไทยมีหน้าทับที่เป็นรูปแบบเฉพาะของบทเพลงโดยที่ผู้บรรเลงจะตีพลิกแพลงได้ตามทำนองเพลง

ภาพประกอบ 53 โกรนหะเปิน(ลูกเปิง)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

โกรนหะเปิน (ลูกเปิง)

กลองที่มีขนาดลดหลั่นกันจำนวน 4 ใบวางเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดานโดยให้ลูกที่มีเสียงสูงสุดอยู่ด้านขวามือและวางลดหลั่นกันไปทางด้านซ้ายมือ

1. ลูกที่ 1 กว้าง 20 เซนติเมตร 36 สูง เซนติเมตร
2. ลูกที่ 2 กว้าง 20 เซนติเมตร 34 สูง เซนติเมตร
3. ลูกที่ 3 กว้าง 17 เซนติเมตร 32 สูง เซนติเมตร
4. ลูกที่ 4 กว้าง 16 เซนติเมตร 30 สูง เซนติเมตร

วิธีการบรรเลง

เครื่องดนตรีประเภทกลองขึงด้วยหนังขนาดเล็กใช้ตีบรรเลงประกอบจังหวะเมื่อจะใช้ตีต้องติดญ่าย(ขี้กลอง)ที่หน้ากลองเพื่อถ่วงเสียง วิธีการตีใช้ฝ่ามือและนิ้วตีที่หน้ากลองคล้ายกับการตีเปิงมางคอกของไทย

<u>การติดญ่าย(ขึ้กลอง)ที่หน้ากลองทั้งสองหน้าเพื่อถ่วงเสียงเช่นเดียวกับตะโพนของไทย</u>

1 ใช้มือคลึงญ่าย(ขึ้กลอง)ให้ทั่วหน้ากลองเพื่อให้ติดหน้ากลองได้ง่ายขึ้น

2 ค่อยๆปาดญ่าย(ขึ้กลอง)ลงบนหน้ากลอง ทีละนิด

3 ติดหรือเพิ่มญ่าย(ขึ้กลอง)เพื่อเทียบเสียงให้ตรงเสียงที่ต้องการ

อุปกรณ์เทียบเสียง

ภาพประกอบ 54 ญ่าย ติดหน้ากลอง

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ญ่าย เป็นวัสดุที่มีลักษณะการผสมของแป้งหรือข้าวสุกบด ซึ่งจากการสัมภาษณ์จากครูดนตรีมอญว่ามีส่วนผสมอะไรบ้าง ก็ไม่สามารถบอกได้ว่ามีส่วนผสมอะไร ซึ่งมีข้อมูลเพียงแค่ ผลิตที่สหภาพพม่า และยังพบการใช้ญ่าย ในเครื่องดนตรี กะเหรี่ยง พม่า อีกด้วยมีหน้าที่ในการถ่วงเสียงให้ได้เสียงตามที่ต้องการและหากต้องการให้หน้ากลองตึงก็จะใช้ไม้(เลื่อญตักหะเปิน)ที่มีหน้าที่ในการตีขอบกลองให้หนังกลองตึงขึ้น

ภาพประกอบ 55 ไม้(เลื่อญตักหะเปิน)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

เสียงกลองแต่ละใบจะมีเสียงที่แตกต่างกันซึ่งผู้บรรเลงจะตีทั้ง หนึ่งใบ และ สองใบ โดยจะมีเสียงโน้ต และเสียงร้องที่เพื่อความเข้าใจในการบรรเลงและการเรียนการสอน

<u>เสียงกลองที่ตี ๑ ใบ ของแต่ละชนิด</u>

กลอง	เสียงโน้ต	เสียงร้อง
หะเปินฮะโหนก(หน้าใหญ่)	มี	Eng
หะเปินฮะโหนก(หน้าเล็ก)	ซอล	Pang
หะเปิน(หน้าใหญ่)	ซอล	Bae
หะเปิน(หน้าเล็ก)	โด#	Eng
โกรมหะเปิง ใบที่ ๑	ซอล	Pang
โกรมหะเปิง ใบที่ ๒	โด	Pong
โกรมหะเปิง ใบที่ ๓	ฟา	Ton
โกรมหะเปิง ใบที่ ๔	โด	To

<u>เสียงกลองที่ตี ๒ ใบ</u>

กลอง	เสียงร้อง
หะเปินฮะโหนก	Pye
หะเปิน	Jhi
โกรมหะเปิง ใบที่ ๑ และ ใบที่ ๓	pyae
โกรมหะเปิง ใบที่ ๒ และใบที่ ๔ (เปิดมือ)	Pyong
โกรมหะเปิง ใบที่ ๒ และใบที่ ๔ (ปิดมือ)	เปี๊ยะ

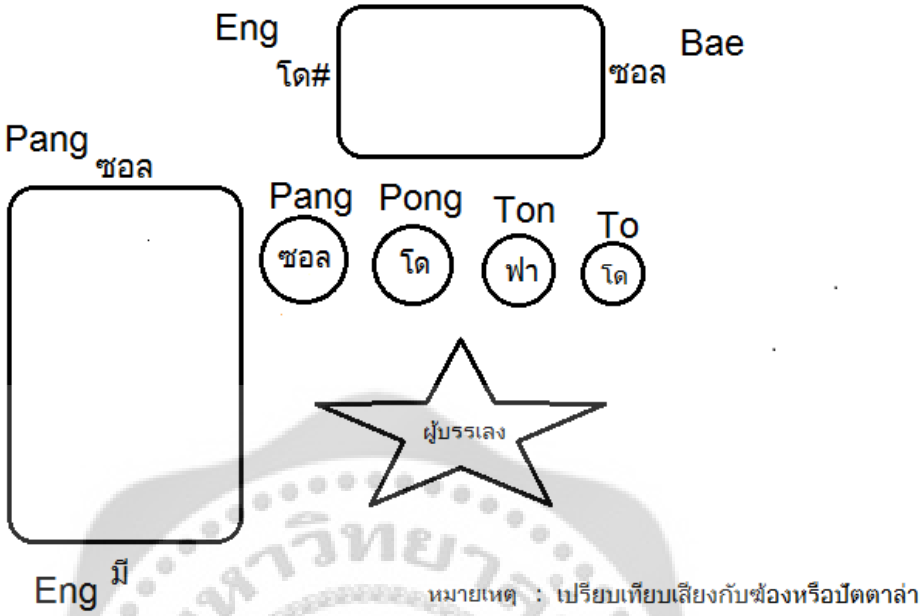

ภาพประกอบ 56 แสดงตำแหน่งของเสียงกลอง(หะเปิน)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

1.2.4 เครื่องตี (IDIOPHONE)

ปั๊ดกาล่าตุน (ระนาดไม้)

ปั๊ดกาล่า ตุน(batalar-tun) ตามความหมายของภาษามอญ หมายถึง ระนาด และคำว่าตุน ในภาษามอญ หมายถึง ไม้ไผ่ หากนำคำทั้งสองรวมกันแล้วจึงเรียกว่า “ระนาดไม้ไผ่” หรือ “ระนาดไม้” ผืนระนาดทำด้วยไม้ไผ่ ที่มีวิธีการทำนาดอย่างพิถีพิถัน กล่าวคือ ไม้ไผ่ที่จะมาทำผืนที่ดีนั้น ต้องเป็นไม้ไผ 3 ข้อล่างของลำไผ่ ที่มีอายุ 3 ปีพอดี นำมาประดิษฐ์เป็นผืนปั๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) จำนวน 24 ลูก ตัดให้ได้ขนาด เรียงจากด้านซ้าย(ขนาดยาว)ไปหาด้านขวา(ขนาดสั้น) เรียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ซึ่งมีการเทียบเสียงที่แตกต่างกับการเทียบเสียงของระนาดเอกของดนตรีไทย คือ ปั๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)ใช้วิธีการ ปาดไม้ไผ่ออกทีละนิด เพื่อเทียบเสียงให้ตรงกับเสียงที่ต้องการ เจาะรู ร้อยเชือก แขวนที่บริเวณ “กาล่า” (รางปั๊ดกาล่า ตุน) ที่แกะสลัก ปิดทอง และกระจกสีอย่างสวยงาม

ภาพประกอบ 57 ปี๊ดกาล่า ตุน (ระนาดไม้)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของปี๊ดกาล่า ตุน (ระนาดไม้)

ปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) ประกอบด้วย 3 ส่วน

1.รางปี๊ดกาล่า ตุน(รางระนาดไม้) ทำจากไม้แกะสลักลวดลาย ปิดทองและกระจกสี ตามศิลปะมอญ ซึ่งขนาดของราง ดังนี้

1. กว้างประมาณ	28 เซนติเมตร
2. ยาวประมาณ	138 เซนติเมตร
3. ความสูงจากเท้าถึงขอบราง	60 เซนติเมตร
4. เท้ากว้าง	40 เซนติเมตร
5. เท้ายาว	25 เซนติเมตร

2. ผืนปี๊ดกาล่าตุน(ผืนระนาดไม้) ลูกระนาดทำด้วยไม้ไผ่อายุ 3 ปี จำนวน 24 ลูก

1. ความยาวของผืนระนาด	130 เซนติเมตร
2. ลูกยอดมีความกว้าง	5 เซนติเมตร
3. ลูกยอดมีความยาว	21 เซนติเมตร
4. ลูกทวนมีความกว้าง	5 เซนติเมตร
5. ลูกทวนมีความยาว	47 เซนติเมตร

3. เลื่อญตัก(ไม้ตี) เป็นไม้ไผ่ กลึง จนกลมเป็นแท่งยาว 20 เซนติเมตร ปลายหุ้มด้วยผ้าพัน แล้วใช้ด้ายพันอย่างเรียบร้อย

วิธีการบรรเลงของปี๊ดกาล่าตุน (ระนาดไม้)

ปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) เป็นเครื่องดนตรีมอญ ที่ผู้เริ่มฝึกเรียนดนตรีมอญ จะฝึกฝนทั้งบทเพลง และเทคนิคการบรรเลง ซึ่งมีวิธีการบรรเลงที่คล้ายการบรรเลงของไทย ทั้งการตีคู่ การแบ่งมือ การกรอ เป็นต้น

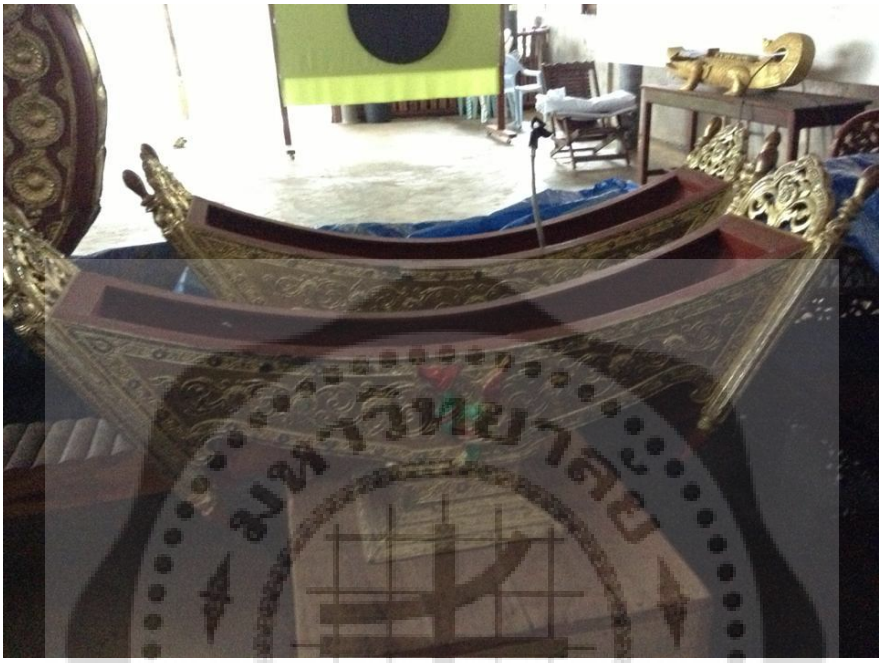

ภาพประกอบ 58 กาล่า (รางปี๊ดกาล่า ตุน)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ระดับเสียงของปี๊ดกาล่าตุน (ระนาดไม้)

ผืนปี๊ดกาล่า ตุน (ระนาดไม้) มีจำนวน 24 ลูก ซึ่งเทียบเสียงโดยการปาดไม้ไผ่ ส่วนใต้ของลูกปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) ออก ดังตารางเทียบเสียงของผืนปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) กับลำดับลูกปี๊ดกาล่า ตุน (ระนาดไม้)

ตารางเทียบเสียงของปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)

เสียง	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม
ลูกระนาดที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

ภาพประกอบ 59 เลื่อญตักปี๊ดกาล่า ตุน(ไม้ตีระนาดไม้)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

<u>ปี๊ดกาล่า ปะซัว (ระนาดเหล็ก)</u>

ปี๊ดกาล่า (batalar-pasoi) ตามความหมายของภาษามอญ หมายถึง ระนาด และคำว่า ปะซัว ในภาษามอญ หมายถึง เหล็ก หากนำคำทั้งสองรวมกันกันแล้วจึงเรียกว่า “ระนาดเหล็ก” ลูกปี๊ดตาหล่า ปะซัว (ระนาดเหล็ก)ทำด้วยโลหะ(เหล็กท่อน้ำ) นำมาประดิษฐ์เป็นลูกปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) จำนวน 24 ลูก ตัดให้ได้ขนาด เรียงจากด้านซ้าย(ขนาดยาว)ไปหาด้านขวา(ขนาดสั้น) เรียงจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง ซึ่งมีการเทียบเสียงที่แตกต่าง กับการเทียบเสียงของระนาดเอกของดนตรีไทย คือ ปี๊ดกาล่าปะซัว (ระนาดเหล็ก) ใช้วิธีการ ขุดผิวเหล็กออกทีละนิด เพื่อเทียบเสียงให้ตรงกับเสียงที่ต้องการ เจาะรู ตอกตะปู ยึดไว้กับ “กาล่า” (รางปี๊ดกาล่า ปะซัว) ที่แกะสลัก ปิดทอง และอย่างสวยงามบ้างก็เป็นเพียงแค่ รางธรรมดาคล้ายกับกล่อง หากเทียบกับดนตรีไทยก็จะคล้ายกับ “ระนาดเอกเหล็ก”

ภาพประกอบ 60 ปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก)

ปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) ประกอบด้วย 3 ส่วน

1. รางปี๊ดกาล่าปะซัว(รางระนาดเหล็ก) ทำจากไม้แกะสลักลวดลาย ปิดทอง ตามศิลปะมอญ บ้างก็เป็นเพียงแค่ รางธรรมดาคล้ายกับกล่อง ซึ่งขนาดของราง ดังนี้

1. กว้างประมาณ 26 เซนติเมตร
2. ยาวประมาณ 1 98 เซนติเมตร
3. ความสูงประมาณ 17 เซนติเมตร

2. ลูกปี๊ดกาล่าปะซัว(ลูกระนาดเหล็ก) ลูกระนาดทำด้วยเหล็กท่อน้ำตัดให้ได้ขนาด ตามระดับเสียง จำนวน 24 ลูก

1. ความยาวของปี๊ดตาหล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) 122 เซนติเมตร
2. ลูกยอดมีความกว้าง 4 เซนติเมตร
3. ลูกยอดมีความยาว 14 เซนติเมตร
4. ลูกทวนมีความกว้าง 4 เซนติเมตร
5. ลูกทวนมีความยาว 30 เซนติเมตร

3. เลื่อญตัก(ไม้ตี) เป็นไม้ไผ่ กลึง จนกลมเป็นแท่งยาว 20 เซนติเมตร ปลายไม้ติดกับ หนังวัวตัดเป็นวงกลม ซ้อนเรียงเป็นชั้น อย่างเรียบร้อย

วิธีการบรรเลงของปี๊ดกาล่า ปะซัว (ระนาดเหล็ก)

ปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) เป็นเครื่องดนตรีมอญ มีวิธีการบรรเลง คล้ายกับ ปี๊ดกาล่า ตุน (ระนาดไม้) ทั้งวิธีการบรรเลงที่คล้ายการบรรเลงของไทย ทั้งการตีคู่ การแบ่งมือ การกรอ เป็นต้น

ระดับเสียงของปี๊ดกาล่า ปะซัว (ระนาดเหล็ก)

ลูกปี๊ดกาล่า ปะซัว (ระนาดเหล็ก) มีจำนวน 24 ลูก ซึ่งเทียบเสียงโดยการขุดเหล็ก ส่วนใต้ของลูกปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) ออก ดังตารางเทียบเสียงของลูกปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) กับลำดับลูกปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก)

ตารางเทียบเสียงของปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก)

เสียง	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล
ลูกระนาดที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

ปี๊ดก่าน (ฆ้องวง)

ปี๊ดก่าน(bakaing) เครื่องดนตรีชิ้นนี้มีลักษณะเป็นรูปทรงคล้ายกับพระจันทร์เสี้ยว ชื่อ la gian hsain นั้นก็มีความหมายว่าเครื่องดนตรีทรงพระจันทร์เสี้ยวเช่นเดียวกัน เครื่องดนตรีชิ้นนี้เป็นสัญลักษณ์ของเครื่องดนตรีของชาวมอญในสหภาพพม่า เครื่องดนตรีนี้สามารถพบได้ในพื้นที่ของชาวมอญ และรัฐมอญ

เครื่องดนตรีนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับฆ้องมอญของประเทศไทยเป็นอย่างมากในด้านขนาดและจำนวนของลูกฆ้องที่ใช้ 15 ลูก แกะสลักเป็นรูปกินนร ซึ่งเป็นนกในนวนิยาย มีลำตัวเป็นมนุษย์ มีปีก แต่ในประเทศไทยเรียกสัตว์ชนิดนี้ว่า กินนรี ส่วนปลายอีกด้านหนึ่งของวงฆ้องนั้นแกะสลักเป็นลวดลายหางของกินนร วงฆ้องนั้นมีฐานรองรับอยู่ตรงกลางของวง ฐานนั้นใช้วางกับพื้น ลักษณะคล้ายกับ ปี๊ดกาล่า (ระนาดไม้) แต่ฐานของเครื่องดนตรีชนิดนี้มีขนาดใหญ่กว่ามากเพื่อรับน้ำหนักของที่มีลักษณะหนัก

โดยปกติเครื่องดนตรีชนิดนี้จะใช้พันธุ์ไม้เฉพาะ เรียกว่า “jamanei” (Gmelina Arborea) ในการขึ้นรูปวงฆ้อง นอกจากนี้ ไม้ขนุนก็สามารถนำมาใช้ขึ้นรูปของวงฆ้องได้เช่นกัน

ภาพประกอบ 61 ปี๊ดก่าน(ฆ้องวง)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ.

ส่วนประกอบของปี๊ดก่าน (ฆ้องวง)

ปี๊ดก่าน (ฆ้องวง)ประกอบด้วย 3 ส่วน

1. ร้านปี๊ดก่าน (ฆ้องวง) ทำจากไม้ ซึ่งใช้พันธุ์ไม้เป็นไม้เฉพาะ เรียกว่า “jamanei” (Gmelina Arborea) ในการขึ้นรูปวงฆ้อง นอกจากนี้ ไม้ขนุนก็สามารถนำมาใช้ขึ้นรูปของวงฆ้องแกะสลักลวดลาย ปิดทอง ตามศิลปะมอญ ซึ่งขนาดของราง ดังนี้

1. กว้างประมาณ 145 เซนติเมตร
2. ความสูงประมาณ 107 เซนติเมตร
3. ความกว้าวของฐานประมาณ 45 X 29 X 15 เซนติเมตร

2. ลูกปี๊ดก่าน (ฆ้องวง) ทำจากโลหะ(ทองเหลือง) คล้ายกับลูกฆ้องของดนตรีไทย แต่ขนาดที่สั้นกว่า จำนวน 14 ลูก เรียงจากลูกทวน ไปหา ลูกยอด ดังนี้

1. ลูกที่ 1 หรือลูกทวนเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 18 เซนติเมตร
2. ลูกที่ 2 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 17 เซนติเมตร
3. ลูกที่ 3 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 16 เซนติเมตร
4. ลูกที่ 4 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15.5 เซนติเมตร
5. ลูกที่ 5 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 เซนติเมตร
6. ลูกที่ 6 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 14.5 เซนติเมตร
7. ลูกที่ 7 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 14 เซนติเมตร
8. ลูกที่ 8 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 13.5 เซนติเมตร
9. ลูกที่ 9 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 13 เซนติเมตร
10. ลูกที่ 10 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 12 เซนติเมตร
11. ลูกที่ 11 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 11.5 เซนติเมตร
12. ลูกที่ 12 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 11 เซนติเมตร
13. ลูกที่ 13 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10.5 เซนติเมตร
14. ลูกที่ 14 เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 9.5 เซนติเมตร

3. เลื่อญตัก(ไม้ตี) เป็นไม้ไผ่ กลึง จนกลมเป็นแท่งยาว 20 เซนติเมตร ปลายหุ้มด้วยผ้าพัน แล้วใช้ด้ายพันอย่างเรียบร้อย

วิธีการบรรเลงของปี๊ดก่าน (ฆ้องวง)

ปี๊ดก่าน (ฆ้องวง) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ตั้งโค้งขึ้นไปทั้ง 2 ข้าง ไม่วางลงราบไปกับพื้น เหมือนฆ้องไทย ปี๊ดก่าน(ฆ้องวง)วงหนึ่งมีจำนวน 15 ลูก มักประดิษฐ์ร้านปี๊ดก่าน(ฆ้องวง) แต่งกันอย่างสวยงาม เช่น แกะสลักเป็นลวดลาย ปิดทองประดับกระจก การบรรเลง ผู้เล่นต้องนั่งให้ตรงกลางของปี๊ดก่าน (ฆ้องวง) วิธีการนั่ง นั่งได้ทั้งพับเพียบหรือขัดสมาธิ การจับไม้ตี ผู้บรรเลงต้องรวบนิ้วกลางนิ้วนางและนิ้วก้อย กำไม้ฆ้องไว้กับฝ่ามือ ใช้นิ้วโป้งและ นิ้วชี้เป็น ตัวประคอง ให้นิ้วชี้ชิดกับหัวไม้

ระดับเสียงของปี๊ดก่าน(ฆ้องวง)

ระบบการไล่เรียงระดับเสียงของฆ้องมอญในสหภาพพม่าไว้ว่าในปัจจุบันมีใช้กันอยู่ ๒ ระบบ ได้แก่

1 ระบบเก่า เป็นระบบโบราณของมอญ ประกอบด้วยเสียง G A - C D E - G A B C D E F G A (ซอล ลา - โด เร มี - ซอล ลา ที โด เร มี ฟา ซอล ลา) ซึ่งรามัญโมส่วยกล่าวว่าระบบดังกล่าวมีนี้ความสัมพันธ์กับระบบการนับช่วงเวลาทางจันทรคติ และเป็นระบบเสียงที่นิยมใช้กันในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมลงทรงฟ้อนผี (นัตกนา)ของชาวมอญในเขตอำเภอสิ่นไจก์ และเขตอำเภอปอง ในรัฐมอญ

2 ระบบใหม่ เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ.๒๕๐๓ ในเขตหมู่บ้านสิ่นไจก์ ของอำเภอปอง โดยอาจารย์นายฉ่วยปีญ์ และอาจารย์อูมยะ ได้เพิ่มลูกฆ้องเสียง F (ฟา) ในส่วนลูกทั่ง(ลูกต่ำสุด) และส่วนที่ขาด (เป็นหลุม) ขึ้นอีกหนึ่งลูกรวมเป็น ๑๖ ลูกได้ระบบเป็น F G A – C D E F G A B C D E F C A (ฟา ซอล ลา-โด เร มี ฟา ซอล ลา ที่ โด เร มี ฟา ซอล ลา)

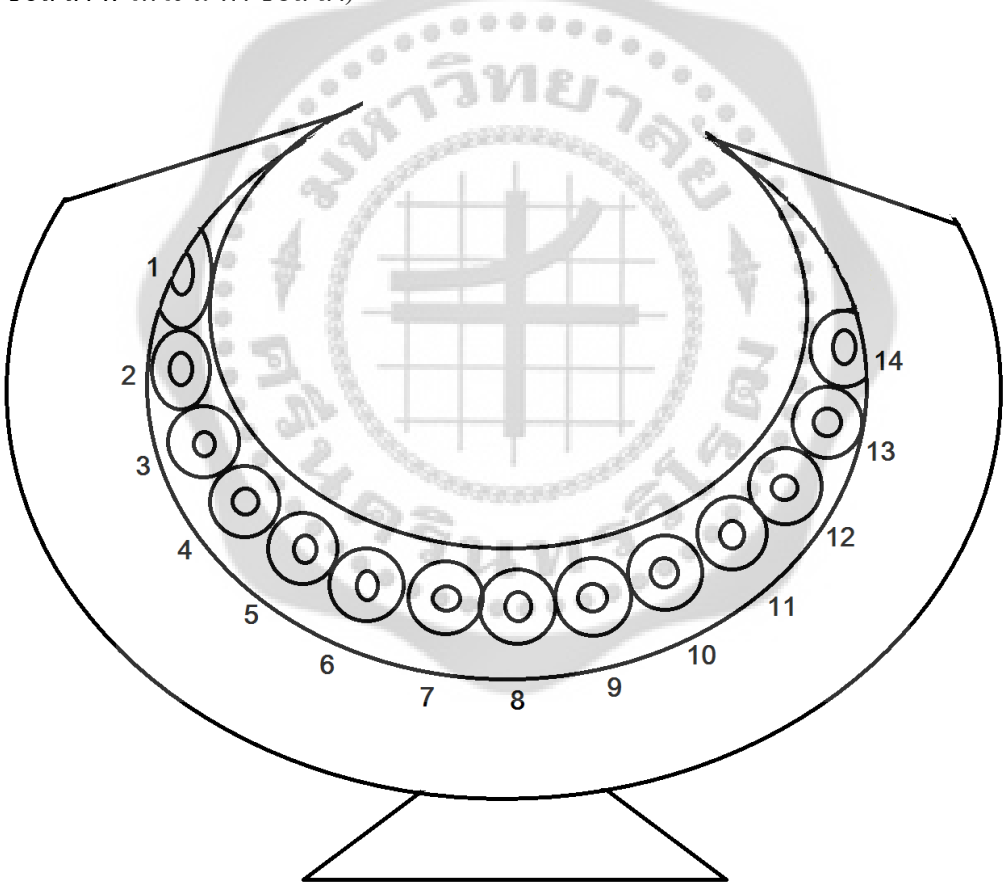

ภาพประกอบ 62 ลำดับลูกปี๊ดก่าน(ลูกฆ้องวง)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

โกรนปั๊ดก่าน(ลูกฆ้องวง) จำนวน 14 ลูก เรียงจากลูกทวน ไปหา ลูกยอด ดังนี้

1. ลูกที่ 1 หรือลูกทวน เสียง ซอล
2. ลูกที่ 2 เสียง ที
3. ลูกที่ 3 เสียง โด
4. ลูกที่ 4 เสียง มี
5. ลูกที่ 5 เสียง ฟา
6. ลูกที่ 6 เสียง ซอล
7. ลูกที่ 7 เสียง ลา
8. ลูกที่ 8 เสียง ที
9. ลูกที่ 9 เสียง โด
10. ลูกที่ 10 เสียง เร
11. ลูกที่ 11 เสียง มี
12. ลูกที่ 12 เสียง ฟา
13. ลูกที่ 13 เสียง ซอล
14. ลูกที่ 14 หรือลูกยอด เสียง ลา

<u>ขะดี ขะดาบ (ฉิ่ง-เกราะ)</u>

ขะดี-ขะดาบ(ka dee kadup)เป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีประกอบจังหวะลักษณะคล้ายกระดิ่ง (Si:) และท่อนไม้ (toun:) ซึ่งเครื่องดนตรีชิ้นเป็นผู้กำหนดความช้าเร็วของจังหวะของบทเพลง เครื่องดนตรีกำกับจังหวะที่เป็นท่อนไม้ ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หะเหนิด kanoit หมายถึง เกราะ

ภาพประกอบ 63 ขะดี ขะดาบ (ฉิ่ง-เกราะ)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ส่วนประกอบของขะดี ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ)

ขะดี ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) ประกอบด้วย 3 ส่วน

1. หะเหนิด(เกราะ) เป็นท่อนไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 35 X 10 X 5 ขุดโพรงให้เป็นช่อง เพื่อให้เกิดเสียงที่ดัง ขณะที่ใช้ไม้ตีเคาะ

2. ขะดี(ฉิ่ง) ทำจากโลหะ(ทองเหลือง)เส้นผ่าศูนย์กลาง 8 เซนติเมตร ลักษณะคล้ายฉิ่งของไทย แต่มีลักษณะที่บานกว่าของฉิ่งไทยซึ่งใช้เพียง ข้างเดียว เจาะรูแล้วใช้ตะปูตอกยึดไว้กับ หะเหนิด(เกราะ) ด้านใดด้านหนึ่ง

3. เลื่อญตัก(ไม้ตี) เป็นไม้ไผ่ กลึง จนกลมเป็นแท่งยาว 37 เซนติเมตร ไม่พันผ้า จำนวน 2 อัน

เสียงของขะดี ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ)

ด้วย ขะดี ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ซึ่งมีหน้าที่ประกอบจังหวะ ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ซึ่งเสียงของ ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) จะมี 2 เสียง คือ ตีที่ ขะดี(ฉิ่ง) เสียงที่ชาวมอญเรียกคือ “เชียง” และ ตีที่ หะเหนิด(เกราะ) จะเรียกว่า “ด๊อก” ซึ่งนางรำจะเรียก ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) สั้นๆว่า “เชียง-ด๊อก” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการฝึกและทบทวน ท่ารำ

การบรรเลง ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) จะบรรเลงคู่กับ ฉ่าน(ฉาบใหญ่) ซึ่งใช้ผู้บรรเลงเพียงคนเดียว กล่าวคือ หากบทเพลงช่วงนั้นเป็นช่วงที่มี การร้อง ก็จะบรรเลง เพียง ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) แต่ถ้าเป็นการแสดงท่ารำหรือไม่มีการร้องประกอบ จะบรรเลง ฉ่าน(ฉาบใหญ่)ด้วย เพื่อทำให้เกิด อารมณ์ในการบรรเลงมากยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 64 ฉ่าน (ฉาบใหญ่)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ฉ่าน (ฉาบใหญ่)

ฉ่าน (chaine)เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ที่ทำจากโลหะ(ทองเหลือง) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร ซึ่งโดยปกติฉาบ 1 ชุดจะมี ฉาบ 2 ใบ จะบรรเลงโดยตีกันทั้ง 2 ใบกระทบกันจึงเกิดเสียง แต่ฉ่าน(ฉาบ) ของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี มีลักษณะคล้ายกับฉาบใหญ่ของไทย เพียงแต่บรรเลงโดยใช้ไม้ตีที่ฉาบ เพียง 1 ใบเท่านั้น โดยใช้ผู้บรรเลง คนเดียวกับ ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ)

การบรรเลง ฉ่าน(ฉาบใหญ่) จะบรรเลงคู่กับ ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) ซึ่งใช้ผู้บรรเลงเพียงคนเดียว กล่าวคือ หากบทเพลงช่วงนั้นเป็นช่วงที่มี การร้อง ก็จะบรรเลง เพียง ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ) แต่ถ้าเป็นการแสดงท่ารำหรือไม่มีการร้องประกอบ จะบรรเลง ฉ่าน(ฉาบใหญ่)ด้วย เพื่อทำให้เกิด อารมณ์ในการบรรเลงมากยิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 65 มอง (โหม่ง)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

มอง (โหม่ง)

มอง (mong)เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ทำมาจากโลหะ(ทองเหลือง) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 56 เซนติเมตร มีปุ่มนูนไว้สำหรับตี ตรงกลางของมอง(โหม่ง) การบรรเลง จะใช้ไม้ตี ความยาว 30 เซนติเมตร ปลายไม้มีผ้าหุ้ม เพื่อให้เสียงที่เกิด มีเสียงที่นุ่มนวลและทุ้มต่ำ โดยบรรเลงให้ตกจังหวะ แต่จะเป็นจังหวะห่างๆ

2.4 การประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การประสมวง หมายถึง การนำเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองและประเภทจังหวะหน้าทับมาบรรเลงร่วมกันอย่างมีหลักเกณฑ์โดยคำนึงถึงความเหมาะสม เพื่อให้เครื่องดนตรีทุกชนิดได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ ตลอดจนคำนึงถึงผลอันจะเกิดจากการบรรเลงร่วมกันด้วย ซึ่งได้แก่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการดำเนินร่วมกันไปอย่างสนิทสนมกลมกลืนเป็นสำคัญ

การประสมวงดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ใช้เครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง(เครื่องตี) เป็นหลักในการประสมวง นอกจากนี้ยังมีเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับและเครื่องประกอบจังหวะเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบด้วย

ภาพประกอบ 66 การประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

ลักษณะการประสมวงดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านวังกะ ชาวมอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการประสมไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน หลักการตั้งเครื่องดนตรี ตำแหน่งการตั้งเครื่องดนตรีตามแบบแผนที่คนมอญโบราณได้วางรูปแบบและปฏิบัติสืบทอดกันมา ผู้วิจัยมีข้อสังเกตการวางตำแหน่งของการวางเครื่องดนตรีในการประสมวงนั้น เน้นในงาความสวยงามและความสำคัญเป็นหลัก คือ เครื่องดนตรีใดที่เป็นหลักหรือผู้นำของวงก็มักจะจัดวางอยู่ด้านหน้าของการประสมวง ส่วนเครื่องดนตรีที่มี

ความสำคัญรองลงมาและเครื่องประกอบจังหวะก็จะจัดวางไว้ด้านหลังของวง ก็คงจัดวางตามที่เห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้คงคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสวยงาม ตลอดจนเอื้อประโยชน์ต่อระบบการบรรเลงในวงดนตรีด้วย ดังแผนผังการประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี(ภาพประกอบ 67)

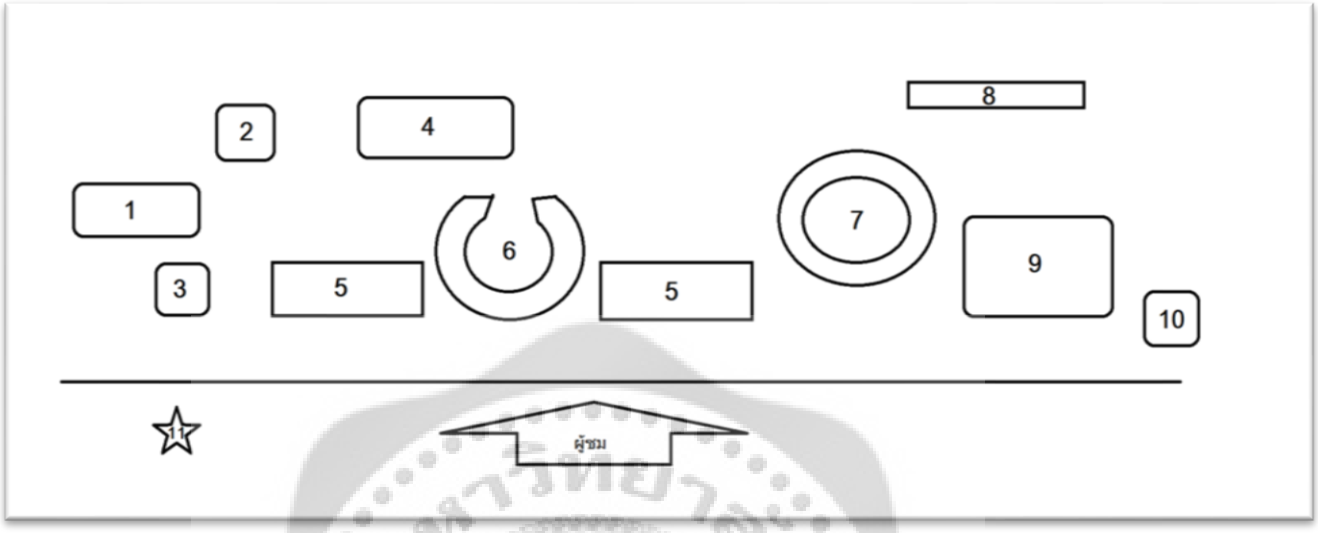

ภาพประกอบ 67 แผนผัง การประสมวงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

จากแผนผัง การประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ผู้วิจัยจึงแทนตัวเลข ตั้งแต่ 1 – 11 กำหนดตามลำดับชื่อเครื่องดนตรีมอญ ดังนี้

หมายเลข 1 แทน จุยาม(จะเข้มอญ)

หมายเลข 2 แทน ขะนัว(ปี่มอญ)และตะหลด(ขลุ่ยมอญ)

หมายเลข 3 แทน โกรอมอญ(ซอมอญ)

หมายเลข 4 แทน ปั๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก)

หมายเลข 5 แทน ปั๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)

หมายเลข 6 แทน ปั๊ดก่าน(ฆ้องวง)

หมายเลข 7 แทน ปั๊ดวาย (เปิงมางมอญ)

หมายเลข 8 แทน มอง(โหม่ง)

หมายเลข 9 แทน หะเปินฮะโหนก (กลอง)

หมายเลข 10 แทน ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ),ฉ่าน(ฉาบใหญ่)

หมายเลข 11 แทน ตะเยีย(Ta Yeih) แปลว่า นักร้อง

และอีกประการหนึ่งของการประสมวงของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี คือ ฉากที่ติดตั้งด้านหน้าวง ซึ่งเครื่องดนตรีจะตั้งอยู่บนเวทีขนาดพอดีกับจำนวนเครื่องดนตรีและจะมีฉากกั้นด้านเพื่อปิดบัง และตกแต่งให้สวยงาม ซึ่งภาษามอญเรียกว่า “ตะแนวาน(Tanae Woing)”

จากการสัมภาษณ์ นางหงสา ได้กล่าวถึงวงปี่พาทย์หงสาวดี ของศูนย์วัฒนธรรมมอญว่า

“เนื่องจากศูนย์วัฒนธรรมมอญ เป็นสถานที่เพื่อเผยศิลปวัฒนธรรมมอญ และมีการเรียนการสอนที่ระบบ ทั้งด้านดนตรีมอญและนาฏศิลป์มอญ จึงมีเครื่องดนตรีมอญอยู่จำนวนมาก คือ สามารถตั้งวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ได้ถึง 2 วง แต่ทว่า นักดนตรีที่สามารถบรรเลงออกงานได้ยังมีจำนวนน้อย รวมวงได้เพียง 1 วง ซึ่งดนตรีมอญที่อยู่ในศูนย์วัฒนธรรมมอญ มีดังนี้

1.จฺยาม(จะเข้มอญ)	จำนวน 3 ตัว
2. ปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)	จำนวน 5 ตัว
3. ปี๊ดกาล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก)	จำนวน 2 ตัว
4. ปี๊ดก่าน(ฆ้องวง)	จำนวน 2 ตัว
5. กลอง(หะเปินฮะโหนก)	จำนวน 2 ชุด
6. ปัดวาย(เปิงมางมอญ)	จำนวน 2 ชุด
7. โกรอมอญ(ซอมอญ)	จำนวน 2 ตัว
8. ขะนัว(ปี่มอญ)	จำนวน 1 เลา
9. ตะหลด(ขลุ่ยมอญ)	จำนวน 2 เลา
10. ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ)	จำนวน 2 ชุด
11. ฉ่าน(ฉาบใหญ่)	จำนวน 2 ใบ
12. มอง(โหม่ง)	จำนวน 1 ใบ
13. ถะนะ(พิณมอญ)	จำนวน 1 ตัว

2.5 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การแสดงและการบรรเลงของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ในปัจจุบันนั้นเป็นการแสดงที่เน้นความสวยงาม เพื่อความสนุกสนาน ต้อนรับแขก และเฉลิมฉลองในโอกาสต่างๆ ซึ่งการแสดงและการบรรเลงแต่ละชุดจะถูกซักซ้อม และแสดงเรื่องราวที่เกี่ยว ประวัติศาสตร์มอญ ตำนานมอญ หลวงพ่ออุตตะมะ และธรรมชาติเป็นต้น

จากการกำหนดเรื่องราวต่างๆนั้น บางครั้งก็จะใช้ผู้แสดงชายในการรำ บางชุดตามความเหมาะสมกับเรื่องราว ซึ่งจะพบการแปรแถวต่างๆ ทั้งหน้ากระดาน แถวตอนลึก ฯลฯ ซึ่งเป็นไปตามรูปลักษณ์ของนาฏศิลป์

ภาพประกอบ 68 วงปี่พาทย์มอญหงสาวดีแสดงใน งานวันชาติมอญ จังหวัด ภูเก็ต
ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

การแสดงในโอกาสพิเศษ

การแสดงของชาวมอญเป็นการแสดงที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ชาวมอญมีการอนุรักษ์และยังคงสืบทอดให้กับลูกหลาน เมื่อมีแขกสำคัญมาเยี่ยมบ้านหรือการได้รับการเชิญให้เป็นวิทยากรเพื่อสาธิตและให้ความรู้สำหรับนักศึกษาจากสถานบันต่างๆ รวมทั้งการได้รับเชิญให้แสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ให้ศิลปะนั้นคงอยู่ ทางคณะจึงให้ความสำคัญและรวบรวมสมาชิก โดยเตรียมดนตรีพร้อมการแสดงเพื่องานดังกล่าว ชาวบ้านสามารถรวบรวมนักแสดงมาแสดงได้ทันที แสดงให้เห็นถึงความพร้อม และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและความรัก ความสามัคคี

อีกทั้งยังแสดงในวันเฉลิมฉลองของกลุ่มชนชาติมอญตามสถานที่ต่างๆ อาทิเช่น มอญจังหวัดปทุมธานี มอญที่จังหวัดภูเก็ต งานวันชาติมอญที่อำเภอทองผาภูมิ รวมทั้งได้รับเชิญไปแสดงที่ รัฐมอญ สหภาพพม่า

ภาพประกอบ 69 วงปี่พาทย์มอญหงสาวดีแสดงใน งาน 100 ปี ชาตกาล พระราชอุดมมงคล
ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

2.6 การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง

ภาพประกอบ 70 การแต่งกายของนักแสดงและนักดนตรี
ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

การแต่งกายของนักดนตรีและนักแสดงมีรูปแบบเดียวกัน คือ เน้นการแต่งกายตามวัฒนธรรมการแต่งกายของมอญ

นักแสดงฝ่ายชาย

เครื่องแต่งของนักแสดงฝ่ายชายประกอบด้วย เสื้อ โสร่ง ผ้าโพกศีรษะ เครื่องประดับ

เสื้อ ลักษณะเป็นเสื้อแขนยาวปักด้วยเลื่อม คอกลมไม่มีปก พื้นสีขาว มีลายตารางสีแดง ภาษามอญเรียกว่า “ปอลอยกุนมุล”

โสร่ง ลักษณะเป็นผ้าสีพื้นๆ ปักด้วยเลื่อมหลากสีต่างๆ สีแดง ซึ่งมีลายตารางสีแดงเข้มเช่นเดียวกับเสื้อ ภาษามอญเรียกว่า “กะโรด”

ผ้าโพกศีรษะ เป็นลักษณะผ้าสีพื้นๆ เป็นผ้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดยาวรอบศีรษะ ส่วนผ้าที่เหลือจับเป็นกลีบรูปดอกหน้าวัว บางครั้งก็จะทำสำเร็จสามารถสวมได้เลย ภาษามอญเรียกว่า “ฮะโมนกะดาบ”

เครื่องประดับ จะนิยมใส่สร้อยมุก ต่างหูมุก สีขาว

การแต่งหน้า จะแต่งเหมือนกับนักแสดงฝ่ายหญิง คือ มีการทาแป้ง เขียนคิ้ว ทาตา ทาแก้ม พอสวยงาม

ภาพประกอบ 71 การแต่งกายของนักแสดงฝ่ายชาย

ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

นักแสดงฝ่ายหญิง

เครื่องแต่งกายของนักแสดงฝ่ายหญิงประกอบด้วย เสื้อเกาะอก เสื้อ ผ้านุ่ง ผ้าคล้องคอ เครื่องประดับ

ทรงผม ผม ภาษามอญเรียกว่า “คะเนิน” จะรวบดึงยกสูงปล่อยชายผมให้ยาวลงมา แล้วติดดอกไม้กลางศีรษะเพื่อความสวยงาม

เสื้อเกาะอก ภาษามอญเรียกว่า “ผัดเซาะ” ลักษณะผ้าเป็นผ้าผืนสี่เหลี่ยมผืนผ้า สีพื้นปักเลื่อม ความยาวรอบอกของผู้แสดง วิธีใส่ จะใส่ด้านในและสวมเสื้อทับด้านนอก

เสื้อ เสื้อของนักแสดงฝ่ายหญิงเรียกว่า “ปอเลาะ” เป็นเสื้อแขนกระบอกเข้ารูป ปักด้วยเลื่อม สีพื้นติดกระดุมที่ชายพก เปิดด้านบนเพื่อโชว์เสื้อเกาะอกด้านในที่ลวดลายอย่างสวยงาม

ผ้าคล้องคอ เป็นผ้าลูกไม้บางๆมีสีสันสวยงาม ใช้คล้องคอ บ้างก็พาดเป็นสไบ ภาษามอญเรียกว่า “อะวา”

ผ้านุ่ง ภาษามอญเรียกว่า “คะเนิน” มีลักษณะเป็นผ้าฝ้าย หรือผ้าไหม สีพื้น และมีลวดลายตามลักษณะของคนมอญและปักลวดลายหรือตกแต่งด้วยเลื่อม ยาวถึงข้อเท้า

เครื่องประดับ เป็นสร้อยมุก ต่างหูมุก บ้างก็จะใส่สร้อยข้อมือ สวมถุงเท้าสีขาว

การแต่งกาย ลักษณะการแต่งหน้าคล้ายกับนักแสดงฝ่ายชาย

ภาพประกอบ 72 การแต่งกายของนักแสดงฝ่ายหญิง

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ภาพประกอบ 73 การแต่งกายของนักดนตรีฝ่ายหญิง

ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

2.7 นักแสดงและนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การแสดงของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีในแต่ละครั้งนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ นักแสดง และนักดนตรี ซึ่งที่จะช่วยให้เป็นนักแสดงและนักดนตรีที่ดีมีความสามารถได้คงไม่พ้นเรื่องของพรสวรรค์ และประการสำคัญของบันไดแห่งความสำเร็จของการเป็นนักแสดงและนักดนตรีที่ดี คือ ความมานะพยายามและประสบการณ์

นอกจากประสบการณ์แล้วสิ่งที่ช่วยให้นักดนตรี มีความสามารถ อีกประการคือที่สำคัญ คือ ความเป็นคนช่างสังเกต จดจำ และนำมาฝึกฝนปฏิบัติ โดยศึกษาแบบอย่างของคนที่มีฝีมือเก่ง และทำให้พัฒนาฝีมือได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติของผู้แสดงและนักดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีทั้งหมด เพื่อประกอบการศึกษาพัฒนาการ และการถ่ายทอดการเรียนดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญหมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

<u>นักดนตรี</u>

ครูโทโปญ (Nai Thaw Poing)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 64 ปี
ครูโม่นเซิง (Mon Sein)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 54 ปี
นายมนชัย ไม่มีชื่อสกุล	หรือชื่อภาษามอญ นายกระเซ้าโม่น(Nai Kasauh Mon)	อายุ 43 ปี
นางโกนถ่อ (Mi Kon Htaw)	อุดมกิตติขจร	อายุ 39 ปี
นายโกนซาจ(Nai Khon Seik)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 24 ปี
นายอัวโม่น (Nai Aue Mon)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 32 ปี

นางหงสา ไม่มีชื่อสกุล หรือชื่อภาษามอญคือ นางพยู่(Mi Phyu) อายุ 34 ปี

นางสาวอนิสา หล่อเหลี่ยม หรือชื่อภาษามอญคือ นางสาวโพย (Mi Phto) อายุ 21 ปี

นายไป่ะเญ่ (Nai Ba Yae) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 32 ปี

นายอองร่อด (Nai Ong Rot) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 28 ปี

นายโทไปง (Nai Htaw Py) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 36 ปี

นายตะละไล่ะวี(Nai Tala lawi) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 35 ปี

นางกะไล่ะยามอญ(Mi Kalayar Mon) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 42 ปี

ภาพประกอบ 74 ครูโทโปญ (Nai Thaw Poing)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ครูโทโปญ (Nai Thaw Poing) ไม่มีชื่อสกุล นักดนตรีและครูสอนดนตรี อายุ 64 ปี ภูมิลำเนาเดิมหมู่บ้านจานจ๊าด (Jun Jaik) เมืองป้อง(Ponk) รัฐมอญ(Monland) สหภาพพม่า อดีตทำงานเป็นหัวหน้าฝ่ายบริจาคสิ่งของ ที่เทศบาล(Tamawaryama) เป็นเวลาประมาณ 30 ปี ซึ่งมีโยกย้ายที่ทำงานหลายที่ ซึ่งที่สุดท้ายคือเทศบาลเมืองเมาะละแหม่ง(Mowlamine)

ภาพประกอบ 75 นายคิม มอง จี (Nai Khim Mong Jyi)

ที่มา: นายอัวโม่น ไม่มีชื่อสกุล

ครูโทโปญ (Nai Thaw Poing) ได้ฝึกเรียนดนตรีจาก นายคิม มอง จี (Nai Khim Mong Jyi) ซึ่งบิดาของท่าน เมื่ออายุ 16 ปี และได้เรียนดนตรีกับครูดนตรีอีกหลายท่าน เช่น นายโพ้วโหย่ง(Nai Pho Nyonk), นายโพ้วโหน่ง(Nai Pho Noing),นายสะไปญ(Nai Sa Pae)นายงุยยี(NaiNgwe Ye) ที่รัฐมอญ สหภาพพม่า ขณะที่ท่านทำงานที่เทศบาลก็ได้มีโอกาสไปสอนปฏิบัติดนตรีมอญ ให้กับนักศึกษาที่ National University of Arts and Culture, Yangon ขณะที่สอนดนตรีก็ยังเรียนทฤษฎีดนตรีเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเองด้วย จนสามารถจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาดนตรีมอญอีกด้วย

ครูโทโปญ (Nai Thaw Poing) ขณะบรรเลงในวงปี่พาทย์มอญ ท่านบรรเลง โกรอมอญ(ซอมอญ) เป็นหลักโดยมีนักดนตรีที่บรรเลงด้วย อาทิ นายโพ้วโหย่ง(Nai Pho Nyonk)บรรเลงจุยาม(จะเข้มอญ) นายโพ้วโหน่ง(Nai Pho Noing) บรรเลงปี๊ดก่าน(ฆ้องวง) นายงุยยี(NaiNgwe Ye) บรรเลง ถะนะ(พิณมอญ)

ผลงานของครูโทโปญ เคยบรรเลงและสอนดนตรี ประกอบพิธีกรรมทั้งในสหภาพพม่า และต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเกาหลี และประเทศไทย นั่นคือ ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และยังร่วมบรรเลงกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีในการบรรเลงในงานต่างๆ ทั้งงานรำลึกชนชาติมอญ งานหล่อพระ งานเทศกาลที่เกี่ยวข้องชนชาติมอญในประเทศไทย โดยเป็นที่รู้จักกันทั่วในหมู่คนมอญในประเทศไทย

ภาพประกอบ 76 ครูโม่นเซิง(Nai Mon Sein)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

ครูโม่นเซิง (Nai Mon Sein) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 54 ปี ภูมิลำเนาเดิม หมู่บ้านเก๊าะปืน(Kok Bein) รัฐมอญ(Monland) สหภาพพม่า ได้เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกเมื่อตอน อายุ 13 ปี กับนายชเวยิน(Nai Shwe Yin) คือกลอง และเรียนดนตรีชนิดอื่นๆกับ นาย เซิง ต่วย เล (Nai Sein Twe Lay)และนาย เซิง แลด โญ่(Nai Lat Nyoe) นอกจากจากเรียนดนตรีมอญแล้วท่านยังสนใจเรียนดนตรีสากลอีกด้วย โดยเรียนกับ นายออง (Nai Ong) ที่หมู่บ้านเวกลอง(Wae Kalong) ประมาณ 1 ปี

ครูโม่นเซิง(Mon Sein) เมื่ออายุ 24 ปี ท่านดำเนินงาน ประกอบอาชีพ เป็นศิลปิน บรรเลงดนตรีและเป็นครูสอนดนตรีมอญอีกด้วย ทั้งสอนในสหภาพพม่า และต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศเกาหลี ประเทศไทย โดยท่านเข้ามาสอนที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ พร้อมกับ ครูโทไปญ เมื่อ ปี พ.ศ.2553

ภาพประกอบ 77 นายกระเซ้าโม่น (Nai Kasauh Mon)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นายมนชัย ไม่มีชื่อสกุล หรือชื่อภาษามอญ นายกระเซ้าโม่น(Nai Kasauh Mon) อายุ 43 ปี อาชีพ หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ภูมิลำเนาเดิม รัฐมอญ ประเทศพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สมรสกับ นางโกนถ่อ มีบุตรสาว 3 คน ชื่อ นางสาว จำปา อุดมกิตติขจร เด็กหญิงอาริสา อุดมกิตติขจร และเด็กหญิงอินทนิล อุดมกิตติขจร เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ จฺยาม(จะเข้มอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกกับครูโทไปญ และครูโม่นเซิง และยังเป็นผู้ที่เชิญ ครูโทโปญ และครูโม่นเซิง เข้ามาสอนให้แก่นักดนตรีที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ ถือว่าเป็นผู้สำคัญของการเรียนการสอนดนตรีที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ

ภาพประกอบ 78 นางโกนถ่อ(Mi Kon Htaw)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นางโกนถ่อ (Mi Kon Htaw) อุดมกิตติขจร อายุ 39 ปี อาชีพแม่บ้าน ภูมิลำเนาเดิมอำเภอสังขละบุรี ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สมรสกับ นายกระเช้า มอญ มีมีบุตรสาว 3 คน ชื่อ นางสาว จำปา อุดมกิตติขจร เด็กหญิงอาริสา อุดมกิตติขจร และเด็กหญิงอินทนิล อุดมกิตติขจร เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ ปี๊ดก่าน(ฆ้องมอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรกกับครูโทไปญ และครูโม่นเซิง

ภาพประกอบ 79 นายโกนซาจ(Nai Khon Seik)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นายโกนซาจ(Nai Khon Seik) อายุ 24 ปี อาชีพเจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์มอญ ชื่อว่า “Guiding Star ภูมิลำเนาเดิม เมืองเยบะยู (YEBYU) สหภาพพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ ตะหลด(ขลุ่ยมอญ) และ ขะนัว(ปี่มอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโทโปญและครูโม่นเซิง

ภาพประกอบ 80 นายอัวโม่น(Nai Aue Mon)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นายอัวโม่น (Nai Aue Mon) อายุ 32 ปี อาชีพ นักวิจัยอิสระ ผู้ประสานงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมมอญ สมรสกับนางหงสา (นางพยู่) มีบุตร 1 คน คือเด็กหญิงอาราดา บุญสุข ภูมิลำเนาเดิม เมืองเยบะยู (YEBYU) สหภาพพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ จฺยาม(จะเข้มอญ) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโทโปญและครูโม่นเซิง

ภาพประกอบ 81 นางพยู่(Mi Phyu)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นางหงสา ไม่มีชื่อสกุล หรือชื่อภาษามอญคือ นางพยู่(Mi Phyu) อายุ 34 ปี อาชีพ การเงิน ศูนย์วัฒนธรรม สมรสกับนายอัวโม่น มีบุตร 1 คน คือเด็กหญิงอาราดา บุญสุข ภูมิลำเนาเดิม รัฐมอญ สหภาพพม่า ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ ปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโทโปญและครูโม่นเซิง

ภาพประกอบ 82 นางสาวโพย

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นางสาวอนิสา หล่อเหลี่ยม หรือชื่อภาษามอญคือ นางสาวโพย (Mi Phto) อายุ 21 ปี อาชีพ นักศึกษา ที่การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอสังขละบุรี และเป็นลูกจ้าง ขายยาคลินิกปิ่นเมือง ภูมิลำเนาเดิมสังขละบุรี ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เครื่องดนตรีที่ถนัด คือ ปี๊ดตาหล่า ปะซัว(ระนาดเหล็ก) เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโทโปญและครูโม่นเซิง

ภาพประกอบ 83 นายไป่ะเญ่(Nai Ba Yae)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นายไป่ะเญ่ (Nai Ba Yae) อายุ 32 ปี อาชีพ เจ้าหน้าที่แปลภาษา มอญ พม่า และอังกฤษ ของหนังสือพิมพ์มอญ ชื่อว่า “Guiding Star” แปลว่า ดาวนำทาง ภูมิลำเนาเดิม เมืองเมาะละแหม่ง สหภาพพม่า ปัจจุบัน อาศัยที่ หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มเรียนดนตรีมอญ กับครูโทไปญ และ ครู โม่นเซิง เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ ปี๊ดวาย(เปิงมอญ)

ภาพประกอบ 84 นายอองร่อด(Nai Ong Rot)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นายอองร่อด (Nai Ong Rot) อายุ 28 ปี อาชีพ ครูสอนคอมพิวเตอร์ เบื้องต้น ภูมิลำเนาเดิม รัฐมอญ สหภาพพม่า ปัจจุบัน นายอองร่อด ได้กลับไปอยู่ที่ภูมิลำเนาเดิม กลับไปสมรสและประกอบอาชีพที่สหภาพพม่า ซึ่งเคยเป็นนักดนตรีประจำวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ในตำแหน่ง โกรมอญ(ซอมอญ) เริ่มเรียนดนตรีมอญ กับ ครูโทไปญ และ ครู โม่นเซิง

ภาพประกอบ 85 นายโทไปง (Nai Htaw Py)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นายโทไปง (Nai Htaw Py) อายุ 36 ปี อาชีพ ครูสอนภาษามอญ ณ ศูนย์วัฒนธรรมมอญภูมิลำเนาเดิม เมืองมูเดิ่ง(Mudon) สหภาพพม่า ปัจจุบัน อาศัย ที่ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มเรียนดนตรีครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2553 กับครูโทโปญและครูโม่นเซิง โดยประจำเครื่องดนตรี คือ ขะดี-ขะดาบ(ฉิ่ง-เกราะ)

ภาพประกอบ 86 นายตะละไล่วี(Nai Tala lawi)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นายตะละไล่วี (Nai Tala lawi)

อายุ 35 ปี อาชีพ เจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์ มอญ ชื่อว่า “Guiding Star” แปลว่า ดาวนำทาง ภูมิลำเนาเดิม เมืองเมาะละแหม่ง สหภาพพม่า ปัจจุบัน อาศัยที่ หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มาเป็นเวลา 18 ปี เริ่มเรียนดนตรีมอญ กับ ครูโทไปญ และ ครู โม่นเซิง เครื่องดนตรีที่ถนัดคือ หะเปิน(กลอง)

ภาพประกอบ 87 กัลยามอญ(Mi Kalayar Mon)

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

นางกัลยามอญ (Mi Kalayar Mon) อายุ 42 ปี อาชีพผู้ประกาศข่าวภาษามอญ ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ ภูมิลำเนาเดิม เมืองตามจูเซีย(Thenphyuzayat) ปัจจุบันอาศัย ที่หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มเรียนร้องเพลงมาตั้งแต่ อายุ 17 ปี เมืองย่างกุ้ง สหภาพพม่า ทำหน้าที่ตะเยีย(ขับร้อง) ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

2.9 การถ่ายทอดและการเรียนการสอนของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การถ่ายทอดและการเรียนการสอนของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มจากการเรียนรู้จากการดูผู้ใหญ่ในหมู่บ้านได้สืบทอดต่อกันมา ซึ่งทางผู้วิจัยจึงแบ่งการเรียนการสอนของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็น 2 ลักษณะ คือ การเรียนการสอนแบบโบราณ การเรียนการสอนแบบปัจจุบัน

การเรียนการสอนแบบโบราณ

สำหรับการเรียนการสอนแบบโบราณนั้น หรือการถ่ายทอดแบบในครั้งอดีตนั้น ใช้วิธีการท่องจำ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของการเรียนการสอนของการเรียนดนตรีมอญ โดยขั้นแรก ผู้เรียนจะต้องท่องโน้ตจำเสียงของเพลงให้ได้ก่อน จึงจะเข้ามาเริ่มเรียนเครื่องดนตรี โดยครูเป็นผู้ตีให้ และผู้เรียนก็จำทำนองเสียง ซึ่งบางครั้งผู้เรียนก็จะติดตามครูไปตามงานต่างๆ และจดจำบทเพลงที่ครูหรือนักดนตรีบรรเลง จากนั้นผู้เรียนจึงเริ่มเรียนเครื่องดนตรีชิ้นแรก คือ ปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) ซึ่งครูจะให้เริ่มหัดตีขั้นต้นคือการจับไม้ และการฝึกให้เข้าใจกับเครื่องดนตรี โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะในการบรรเลง และสิ่งสำคัญของการเรียนแบบโบราณคือความตั้งใจในการเล่าเรียนและความอดทนในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการบรรเลง เมื่อเกิดทักษะในการบรรเลงแล้วนั้น ครูก็จะอนุญาตให้ผู้เรียนเลือกที่จะบรรเลงในเครื่องดนตรีที่ตนเองชื่นชอบ และก็ต้องฝึกฝนเครื่องดนตรีนั้นให้เกิดทักษะในการบรรเลงที่ดีและบรรเลงตามเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีนั้นๆ อาทิเช่น ก่อนที่จะเริ่มมาเรียน จุยาม(จระเข้) นักดนตรีจะต้องเริ่มเรียน ปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)เสียก่อน และครูก็จะเป็นผู้อนุญาตให้เข้ามาบรรเลงร่วมในวงเมื่อนักดนตรีเกิดทักษะในการบรรเลงดี

จากการเรียนการสอนแบบโบราณของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี มีความคล้ายคลึงกับการเรียนการสอนของดนตรีไทย ที่เรียกกันว่า การเรียนแบบ “มุขปาฐะ”

การเรียนการสอนแบบปัจจุบัน

การเรียนการสอนแบบปัจจุบันของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีนั้น ได้จัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ซึ่งทางผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมมอญ ได้เชิญครูโทโปญและครูโม่นเชิง จากรัฐมอญ สหภาพพม่าเข้ามาสอนที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ เป็นเวลา 2-3 เดือน โดยแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ การเรียนขั้นพื้นฐาน และการเรียนขั้นสูง

การเรียนขั้นพื้นฐาน

การเรียนขั้นพื้นฐาน จะให้ผู้เรียนเข้าใจในพื้นฐานขององค์ประกอบดนตรี คือ จังหวะ เสียงของดนตรี ตัวโน้ต และการอ่านโน้ต ซึ่งเป็นโน้ตตัวเลข โดยครูเป็นผู้อ่านโน้ตให้ฟัง และผู้เรียนท่องโน้ตตามระดับขั้นที่ได้กำหนดไว้ มี 2 ระดับ

ระดับที่ 1 เป็นการอ่านโน้ตในลักษณะต่างๆ 8 บทเรียน และแบบฝึกตามระดับเสียงกล่าวคือ

ตัวโน้ต

โน้ตเสียงโด แทนด้วย 1

โน้ตเสียงเร แทนด้วย 2

โน้ตเสียงมี แทนด้วย 3

โน้ตเสียงฟา แทนด้วย 4

โน้ตเสียงซอล แทนด้วย 5

โน้ตเสียงลา แทนด้วย 6

โน้ตเสียงที แทนด้วย 7

หากตัวโน้ตนั้นมีเสียงที่สูงขึ้น ก็จะใช้สัญลักษณ์ จุดไว้ที่บนตัวเลขนั้น เช่น โดสูง แทนด้วย $\dot{1}$

จังหวะ การบันทึกจังหวะของโน้ตเพลงที่ใช้ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี คล้ายกับการวางตัวโน้ตของสากลเช่น

โน้ตตัวกลม ในอัตรา $\frac{2}{4}$ ก็จะมีจังหวะ 4 จังหวะ	1 - - -
โน้ตตัวขาว ในอัตรา $\frac{2}{4}$ ก็จะมีจังหวะ 2 จังหวะ	1 - 2 -
โน้ตตัวดำ ในอัตรา $\frac{2}{4}$ ก็จะมีจังหวะ 1 จังหวะ	1 2 3 4
โน้ตตัวเขบ็ดชั้นเดียว ในอัตรา $\frac{2}{4}$ ก็จะมีจังหวะ $\frac{1}{2}$ จังหวะ	11 11 11 11
โน้ตตัวเขบ็ดชั้นเดียว ในอัตรา $\frac{2}{4}$ ก็จะมีจังหวะ $\frac{1}{4}$ จังหวะ	1111 1111 1111 1111

การอ่านจังหวะของตัวโน้ตนั้น ก็คล้ายกับการอ่านโน้ตสากล เช่น การอ่านโน้ตแบบจังหวะที่ 1

1 - - -	2 - - -	3 - - -	4 - - -
5 - - -	6 - - -	7 - - -	$\dot{1}$ - - -
$\dot{1}$ - - -	7 - - -	6 - - -	5 - - -
4 - - -	3 - - -	2 - - -	1 - - -

แบบฝึกตามระดับเสียง

เป็นการฝึกไล่เสียงตัวโน้ต โดยให้เสียงที่ฝึกไล่เสียงเป็นเสียงเริ่มต้น และไล่เสียงจากเสียงตั้งต้นขึ้นแล้วก็ไล่เสียงลง ตามลำดับ เช่น การฝึกไล่เสียงตัวโน้ตเสียง โด

1 - - -	1 - 2 -	1 - - -	1 - 2 3
1 - - -	1 2 3 4	1 - - -	2 3 4 5
1 - - -	23 4 5 6	1 - - -	23 45 6 7
1 - - -	23 45 67 $\dot{1}$	1 - - -	1 $\dot{1}$ 1 $\dot{1}$
1 - $\dot{1}$ -	1 - - -		

การฝึกในระดับที่ 1 จะต้องฝึกโดยการอ่านโน้ตตามลำดับและมีการทดสอบในการฝึกทุกวัน จึงจะสามารถฝึกต่อในระดับที่ 2 ซึ่งเป็นการฝึกอ่านตัวโน้ตและฝึกบรรเลงกับ ปี๊ดกาล่า(ระนาดไม้)

ระดับที่ 2 เป็นการฝึกอ่านตัวโน้ตและฝึกบรรเลงกับ ปี๊ดตาหล่า(ระนาดไม้) โดยแบ่งเป็นบทเพลงสั้นๆ มีทั้งหมด 18 บทเพลง ที่สามารถฝึกในการบรรเลงให้เกิดทักษะได้ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น เพลงที่ 14 ถึงเพลงที่ 18

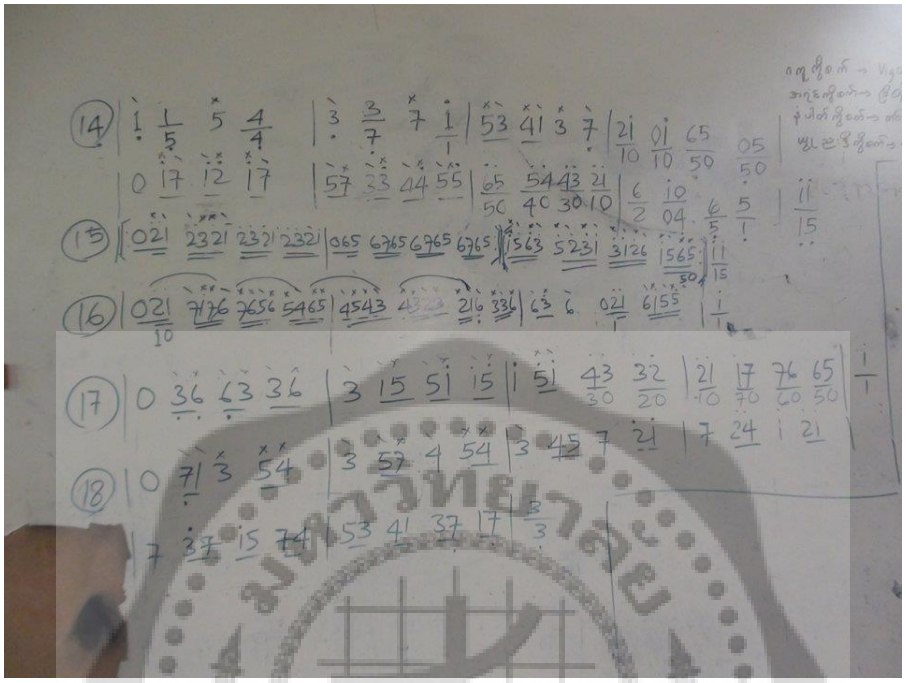

ภาพประกอบ 88 แบบฝึกการบรรเลงปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้) เพลงที่ 14 ถึงเพลงที่ 18
ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

และเมื่อฝึกฝนทบทวนแบบฝึกทั้ง 2 ระดับให้เกิดทักษะในการบรรเลงแล้วนั้น จะมีการทดสอบโดยครูผู้สอนและนักดนตรี ซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญ กล่าวคือ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะเลือกเรียนเครื่องดนตรีชนิดใดต่อไป และครูกับนักดนตรีที่เป็นผู้ทดสอบจะชี้แนะแนวทางให้ ว่าผู้เรียนผู้นั้นเหมาะสมกับเครื่องดนตรีชนิดโดยพิจารณาหลายประการ อาทิเช่น วัย ความสนใจ ทักษะในการบรรเลง การตัดสินใจ เพศ ฯลฯ

การเรียนขั้นสูง

การเรียนขั้นสูง ของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะนั้น ผู้เรียนจะได้รับเลือกให้เรียนเครื่องดนตรีที่สนใจ บางคนสามารถบรรเลงได้มากว่า สองเครื่องดนตรี เนื่องจากนักดนตรีทุกคนมีพื้นฐานในการบรรเลง จาก ปี๊ดกาล่า ตุน(ระนาดไม้)แล้ว ทำให้เกิดทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีอื่นซึ่งใช้โน้ตในรูปแบบเดียวกันทั้งวง ต่างกันที่ ลีลาและเอกลักษณ์ในการบรรเลงของแต่ละเครื่องดนตรีขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของนักดนตรี กล่าวคือ

ครูจะสอนการบรรเลงเครื่องดนตรีแบบตัวต่อตัว บรรเลงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีและผู้เรียนก็จดจำเทคนิคที่ครูได้สั่งสอน ซึ่งในขั้นตอนนี้จะไม่มีการเรียนในระบบตัวโน้ต แต่ผู้เรียนจะจดจำเทคนิคและบันทึกเทคนิคเป็นตัวโน้ตอีกที ให้ตัวโน้ตของแต่ละคนไม่เหมือนกัน แม้จะเป็นเครื่องดนตรีชนิดเดียวกันก็ตาม

ภาพประกอบ 89 การเรียนการสอนแบบ ตัวต่อตัว

ที่มา: ณฤดล เผือกอำไพ

เมื่อผู้เรียนได้ฝึกฝนเทคนิคของแต่ละเครื่องดนตรี จนเกิดความชำนาญแล้ว ครูก็จะให้มาบรรเลงรวมวงด้วยกัน ซึ่งทำให้นักดนตรีเกิดความเข้าใจและมั่นใจในบทเพลงมากขึ้น และครูก็สามารถปรับเปลี่ยนการบรรเลงแนวทางในการบรรเลงให้เรียบร้อยมากขึ้นด้วย

ตอนที่ 3 ศึกษาเพลงประกอบการรำมอญ จากวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีมี 2 ประเภทคือเพลงมอญเก่า และเพลงประกอบรำ

เนื่องจากการบรรเลงเพลง ของวงปี่พาทย์หงสาวดี จะบรรเลงโดยยึดทำนองหลักจาก ปี๊ดกาล่า ตุน (ระนาดไม้) และบรรเลงตามรูปแบบการบรรเลงของแต่ละเครื่องดนตรี ทางผู้วิจัยจึงยึดทำนองหลักของเพลง โดย ทอดโน้ตเพลงมอญ(ตัวเลข) เป็นโน้ตเพลงไทย(อักษรไทย)

1. ตัวโน้ต

โน้ตเสียงโด	แทนด้วย	1 โน้ตไทย คือ	ด
โน้ตเสียงเร	แทนด้วย	2 โน้ตไทย คือ	ร
โน้ตเสียงมี	แทนด้วย	3 โน้ตไทย คือ	ม
โน้ตเสียงฟา	แทนด้วย	4 โน้ตไทย คือ	ฟ
โน้ตเสียงซอล	แทนด้วย	5 โน้ตไทย คือ	ซ
โน้ตเสียงลา	แทนด้วย	6 โน้ตไทย คือ	ล
โน้ตเสียงที	แทนด้วย	7 โน้ตไทย คือ	ท

2. ลูกตก

การบันทึกโน้ตเพลงมอญ(ตัวเลข) คล้าย การบันทึกเพลงแบบสากล คือ มีลูกตกอยู่ตำแหน่ง หน้าห้องเพลง

- - 5 -	4 - 3 -	3 - - -

เมื่อบันทึกเป็นโน้ตเพลงไทย จะได้ตามลักษณะดังนี้

---ซ	---ฟ	---ม	---ม

หากพิจารณาการบันทึกโน้ตเพลงมอญ ใน 1 ห้องเพลง มี 4 ตำแหน่ง ซึ่ง ตำแน่งลูกตก จะ อยู่ที่ตำแหน่ง 1 และ ตำแหน่งที่ 3 ดังรูปแบบการบันทึกโน้ต ดังนี้

รูปแบบที่ 1

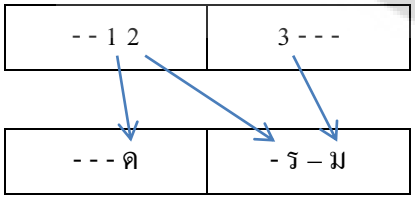

รูปแบบที่ 2

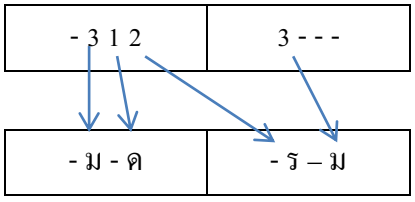

รูปแบบที่ 3

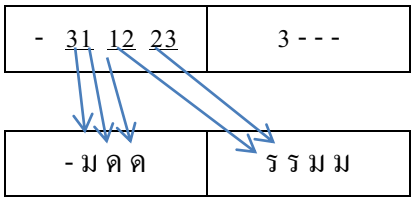

รูปแบบที่ 5

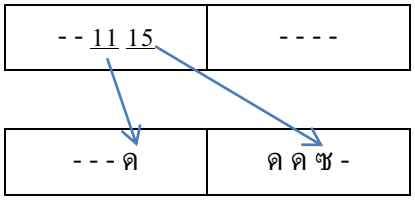

รูปแบบที่ 6

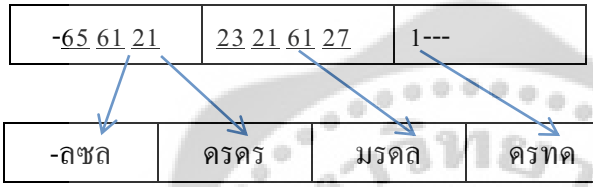

3.1 เพลงมอญเก่า จำนวน 9 เพลง

3.1.1 เพลง แกว่จ ไป๊ะแญ่ไต่ะไล่ะ

เพลง แกว่จ ไป๊ะแญ่ไต่ะไล่ะ แปลว่า เพลงพญาทาละ ซึ่งจุดประสงค์หลัก คือ แต่งขึ้นเพื่อเชิดชูเกียรติยศ พญาทาละ แต่งเพลงขึ้นในปี พ.ศ. 2503 และนิยมบรรเลงในงานบวช และงานเฉลิมฉลองแด่พระสงฆ์ ที่ได้รับสมณศักดิ์ทางพระสงฆ์

เพลง แกว่จ ไป๊ะแญ่ไต่ะไล่ะ

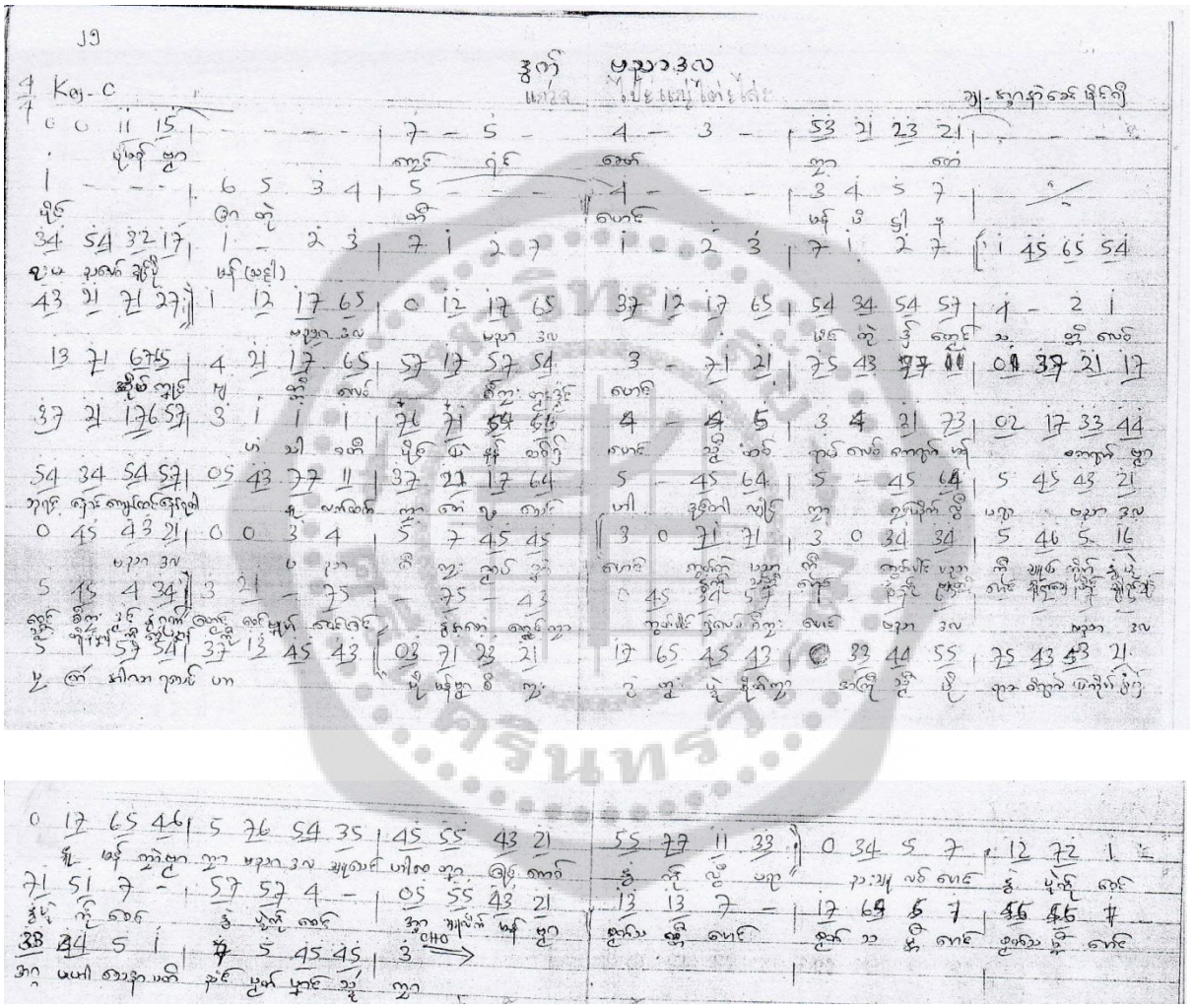

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง แกว่จ ไป่ะแญ่ไต่ะไล่ะ

---ด	ดดซ-	----	---ท	---ซ	---ฟ	---ม	---ซ
มรดร	มรด-	----	---ด	----	---ล	-ซ-ม	-ฟ-ซ
----	---ฟ	----	---ม	-ฟ-ซ	-ท--	----	---ม
ฟซฟม	รดทด	---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด	---ร	-ม-ท
-ด-ร	-ท-ด	(-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด)	-ดรด	ทลซ-
-ดรด	ทลซม	ทดรด	ทลซซ	ฟมฟซ	ฟซทฟ	---ร	-ด-ด
มทดล	ทลซฟ	-รดด	ทลซซ	ทดทซ	ทซฟม	---ท	ดรดท
ซฟมท	ทดด-	ดมทร	ดดทม	ทรดด	ทลซ ทม	-ด-ด	-ด-ท
ลทดซ	ฟซซฟ	---ฟ	-ซ-ม	-ฟ-ร	ดทม-	รดทม	มฟฟซ
ฟมฟซ	ฟซท-	ซฟมท	ทดดม	ทรรด	ทลฟซ	---ฟ	ซลฟซ
---ฟ	ซลฟซ	-ฟซฟ	มรด-	-ฟซฟ	มรด-	---ม	-ฟ-ซ
-ท-ฟ	ซฟซม	(---ท	ดทดม	---ม	ฟมฟซ	-ฟลซ	-ดลซ
-ฟซฟ	-มฟม)	-รด-	-ทซ-	-ทซ-	-ฟม-	-ฟซม	ฟซทด
---ด	ทลซ-	-ดรด	ทลซซ	-ด-ซ	ทซฟม	ทดมฟ	ซฟม-
(มทดร	มรดด	ทลซฟ	ซฟม-	-มมฟ	ฟซซท	ซฟมซ	มรด-
-ดทล	ซฟลซ	-ทลซ	ฟมซฟ	ซซซฟ	มรดซ	ซททด	ดมม-)
-มฟซ	-ท-ด	รทรด	---ท	ดซดท	---ซ	ทซทฟ	----
ซซซฟ	มรดด	มดมท	---ด	ทลฟซ	-ท-ซ	ลฟซท	---ม
มฟฟซ	-ด-ท	-ซ-ฟ	ซฟซม				

3.1.2 เพลง ซะโมญ จักกะโว

เพลง ซะโมญ จักกะโว หากแปลเป็นภาษาไทย คือเพลง “จักรพรรดิ” ได้แต่งขึ้นเพื่อใช้ในงาน เชิดชูเกียรติยศของผู้นำ ละชนชั้นสูง เจ้านาย ผู้ที่ยศศักดิ์ โดยแต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2502

เพลง ซะโมญ จักกะโว

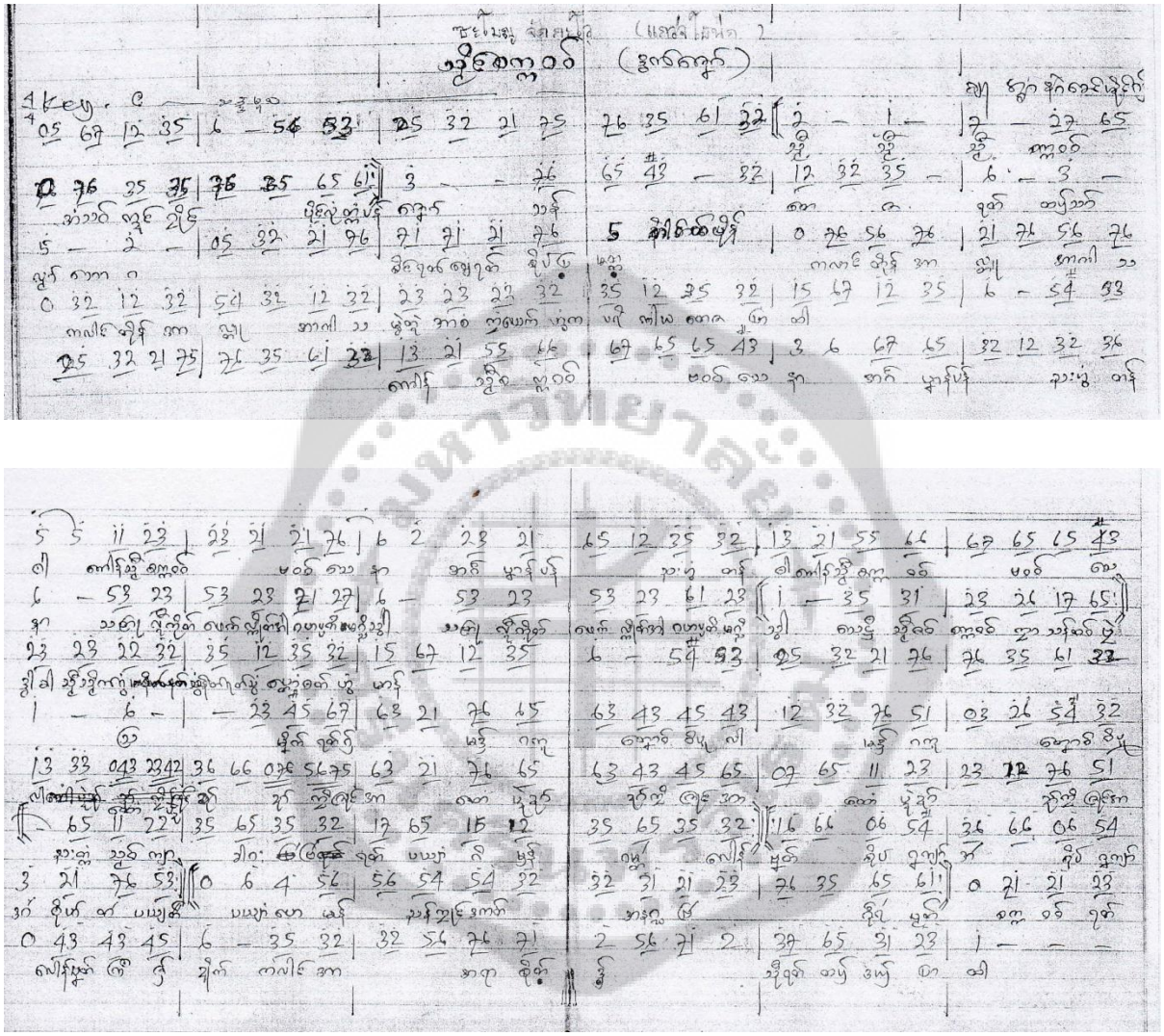

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง ซะโมญ จักกะโว

ซลทด	รมซล	---ซ	ลซมร	ซมรร	ดทซท	ลมซล	ดมรร
(---ด	---ท	---ร	ทลซ-	-ทลม	ซมซท	ลมซล	ซลดม)
----	-ทลล	ซฟม-	-มรด	รมรม	ซ--ล	---ม	---ซ
---ร	----	ซมรร	ดทลท	ดทดร	ดทลซ	.....	----
-ทลซ	ลทลร	ดทลซ	ลทล-	-มรด	รมรซ	ฟมรด	รมรร
มรมร	รมรม	ซดรม	ซมรด	ซลทด	รมซล	---ซ	ฟซมร
ซมรร	ดทซท	ลมซล	ดมรด	มรดซ	ซลลล	ทลซล	ซฟมม
-ล-ล	ทลซม	รดรม	รมลซ	-ซ-ด	ดรมร	มรดร	ดทลล
-ร-ร	มรดล	ซดรม	ซมรด	มรดซ	ซลลล	ทลซล	ซฟมล
---ซ	มรมซ	มรมท	ดรทล	---ซ	มรมซ	มรมล	ดรมด
(---ม	ซมดร	มรลด	ทลซร)	มรมร	รมรม	ซดรม	ซมรด
ซลทด	รมซล	---ซ	ฟซมร	ซมรร	ดทลท	ลมซล	ดมรด
---ล	----	-รมฟ	ซลทล	มรดท	ลลซล	มฟมฟ	ซฟมด
รมรท	ลซด-	มรลซ	ฟมรด	มมม-	ฟมร มฟรม	ลลล-	ทลซ ลทซล
มรดท	ลลซล	มฟมฟ	ซลซ-	ทลซด	ดรมร	มรดท	ลซด-
(-ลซด	ดรรม	ซลซม	ซมรด	ทลซด	ซดรม	ซลซม	ซมรด)
ลลล-	ลซฟม	ลลล-	ลซฟม	-รดท	ลซม-)	(-ล-ฟ	-ซลซ
ลซฟซ	ฟมรม	รมดร	ดรมท	ลมซล	ซลด-)	-รดร	ดรม-
-ฟมฟ	มฟซล	---ม	ซมรม	รซลท	ลทดร	-ซลท	ดร-ม
ทลซม	ดรมด						

3.1.3 เพลง ไล่ยิ่ฮซาซะนา

เพลง ไล่ยิ่ฮซาซะนา หมายถึง เพลงแสงแห่งพุทธศาสนา ซึ่งผู้แต่งมีความประสงค์แต่งเพื่อถวายแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ สืบอายุของพุทธศาสนาให้ยืนยาว ดังแสงของดวงอาทิตย์ที่ไม่มีวันที่จะดับลง โดยนิยมบรรเลงในงานที่เกี่ยวข้องทางพุทธศาสนา เช่น งานอุปสมบท ฯลฯ แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2500

เพลง ไล่ยิ่ฮซาซะนา

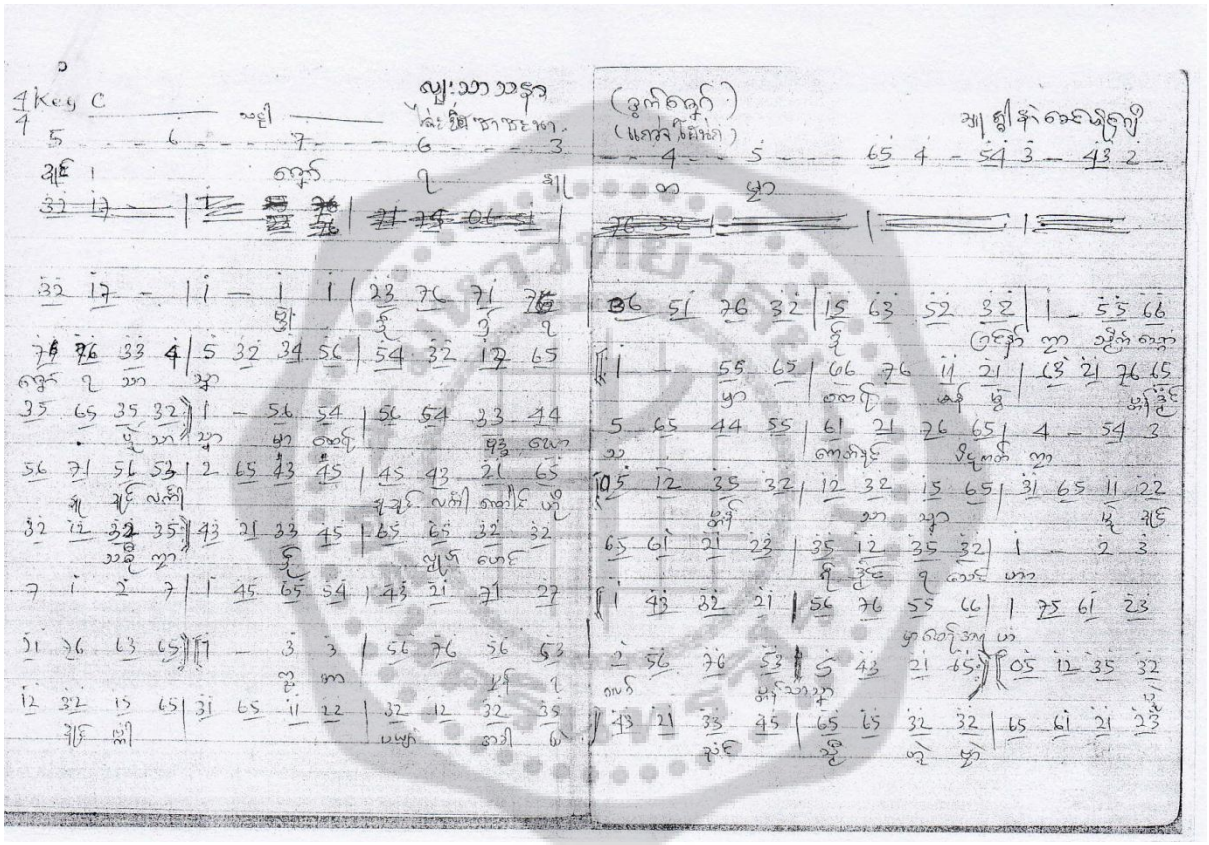

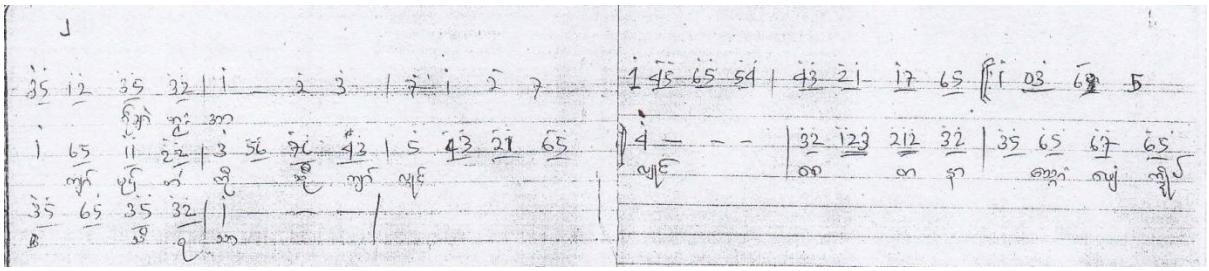

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง ไล่ยี่ฮซาซะนา

							---ซ
----	---ล	----	---ท	----	---ล	----	---ม
----	---ฟ	----	---ซ	----	---ล	ซฟ--	-ซฟม
---ฟ	มร-ม	ดรท-	---ด	---ด	-ด-ร	มทลท	ดทซม
ลซดท	ลมรด	ซลมซ	รมรด	---ซ	ซลลท	ลทลม	มฟ-ซ
-มรม	ฟซลซ	ฟมรด	ทลซด	(---ซ	ซลซล	ลทลด	ดรดล
มรดท	ลลซม	ซลซม	ซมรด)	---ซ	ลซฟซ	ลซฟม	มฟฟซ
-ลซฟ	ฟซซล	ดรดท	ลลซฟ	---ซ	ฟม-ซ	ลทดซ	ลซมร
-ลซฟ	มฟซฟ	ซฟมร	ดลซ-	(ซดรม	ซมรด	รมรด	ซลซม
ดลซด	ดรรม	รดรม	รมซฟ)	มรดม	มฟซล	ซลซม	รมรล
ซลดร	ดรมม	ซดรม	ซมรด	---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด
-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด	(-ฟมม	รรดซ	ลทลซ	ซลลด
-ทซล	ดรมร	ดทลล	มลซด)	(---ม	-ม-ซ	ลทลซ	ลซมร
-ซลท	ลซมซ	-ฟมร	ดลซ-)	ซดรม	ซมรด	รมรด	ซลซม
ดลซด	ดรรม	รดรม	รมซฟ	มรดม	มฟซล	ซลซม	รมรล
ซลดร	ดรมม	ซดรม	ซมรด	---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด
-ฟซล	ซซฟฟ	มรดด	ทลซด	(--มล	-ซ-ด	-ลซด	ดรรม
-ซลท	ลฟมซ	-ฟมร	ดลซฟ)	----	---ม	รด รมร	ดรม รม
ซลซล	ทลซม	ซลซม	ซมรด				

3.1.4 เพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ

เพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ ความหมาย คือ “เพลงสระหงส์เจดีย์ใหญ่” เป็นเพลงที่บรรยายเรื่องราวที่เกี่ยวกับหมู่บ้านที่ผู้แต่งอาศัยอยู่ แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2498

เพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ

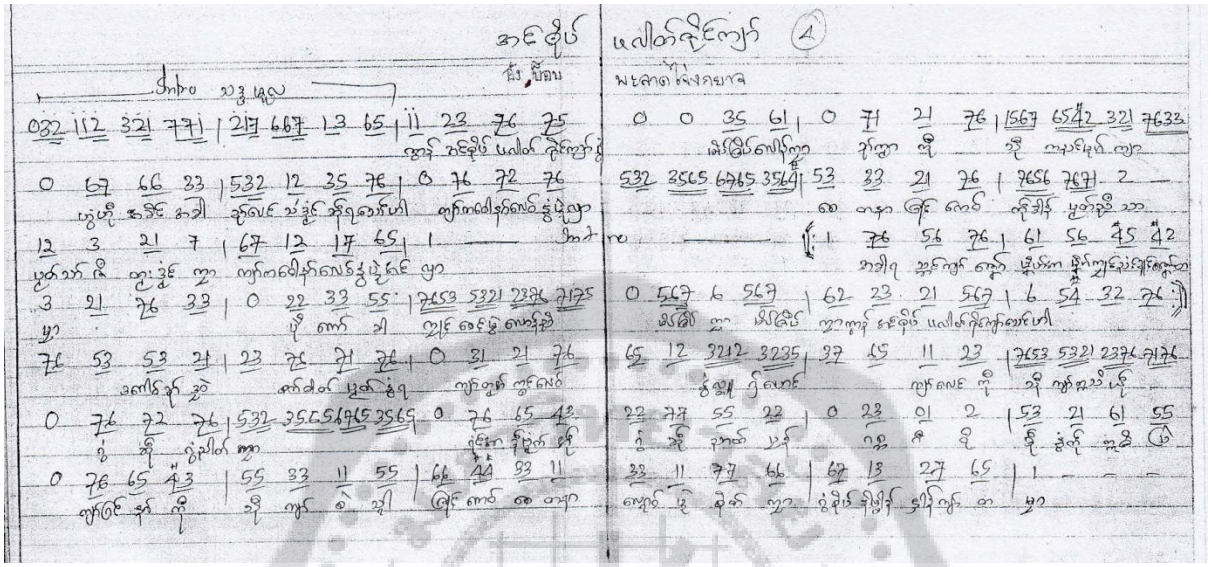

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ

Intro							
มรด ดรม	รดท ทดร	ดทล ลทด	มลซด				
ดรมท	ลทซ-	---ม	ซลด-	-ทดร	ดทลซ	ลทล ซฟรม	รดท ลมม
-ลทล	ลมมซ	มรด รม	ซทล-	-ทลท	รทลซ	มรม ซลซล	ทลซม ซลฟซ
มมมร	ดทลท	ลซลท ลทดร	---ด	รม-ร	ดท-ล	ทดรด	ทลซด
Intro							
(-ทลซ	ลทลล	ดซลฟ	ซฟรม	-รดท	ลมม-	-ร-รม	มซซท
ลซมซ มรดร	มทลท ดทซ	--ซลทล	--ซลทล	รรมร	ดซ ลทล	-ซฟม	รทลท)
ลซมซ	มรดร	มทลท	ดทล-	-มดร	ดทลล	ซดรม	รดรม รมซม
ทลซด	ดรมท	ลซมซ มรดร	มทลท ดทล	-ทลท	รทลซ	มรม ซลซล	ทลซม ซลซ
-ทลล	ซฟมร	รททซ	ซรร-	-รม-	ดร-ซ	มรดล	ดซซ-
-ทลล	ซฟมซ	ซมมด	ดซซล	ลฟฟม	มดดม	มดดท	ทลลล
ทดมร	ทลซด						

3.1.5 เพลง ไว่ยเกิ่น

เพลงไว่ยเกิ่น เป็นคำเฉพาะไม่คำแปล เป็นเพลงที่ผู้แต่ง ต้องการจะบรรยาย และเชิดชูของเกียรติยศของสตรี และนิยมบรรเลงในงานที่เกี่ยวข้องกับ สตรี และยังใช้ในงานทำบุญทำทาน ได้อีกด้วย แต่งขึ้นปี พ.ศ.2498

เพลง ไว่ยเกิ่น

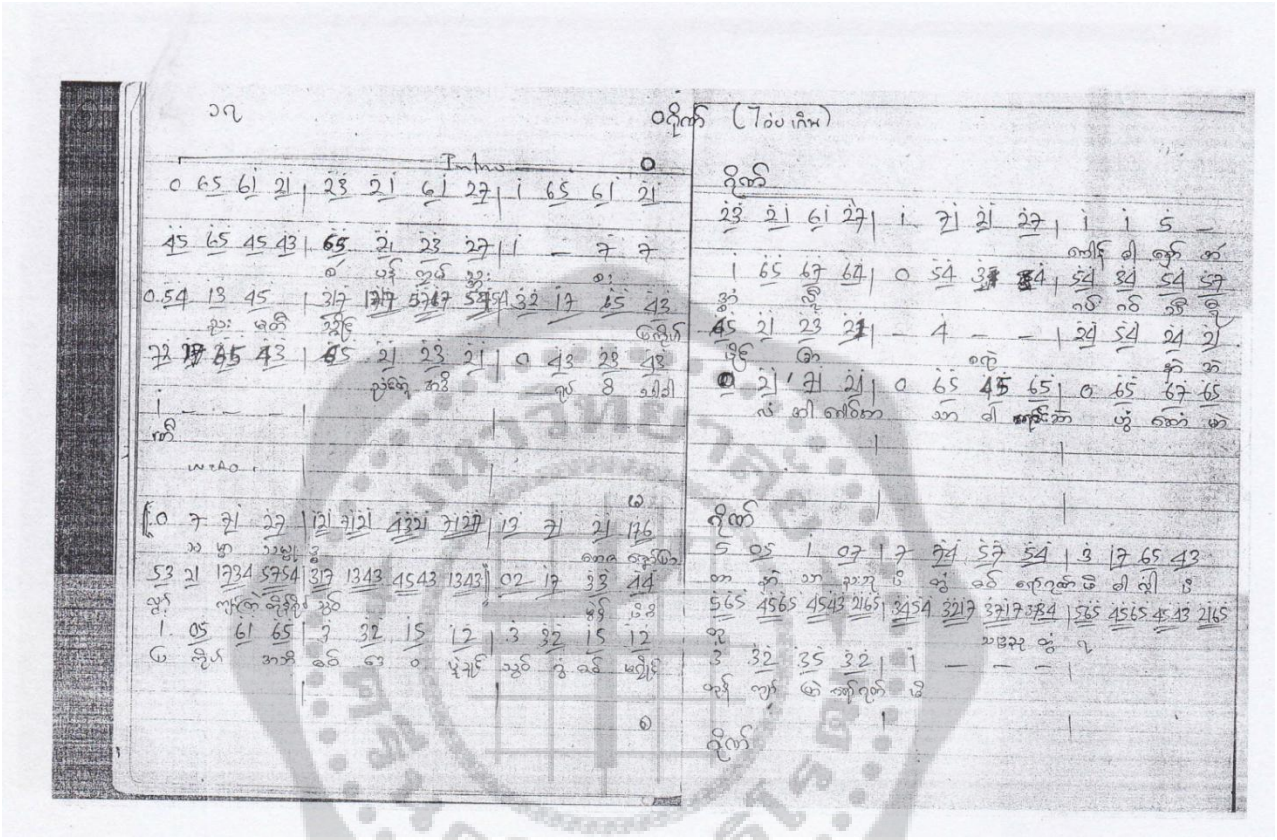

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง ไว่ยเกิ่น

Intro							
-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด
-ทดร	ดรทด	-ด-ซ	---ฟ	ซลซฟ	ซฟมล	ซรดร	มรทด
---ท	-ท-ด	-ลซล	ทลฟ-	-ซฟม	-ฟ-ซ	ฟมฟซ	ฟซท-
-ซฟด	มฟซม	ดทด ทดทซ	ทลทซ ฟซฟ	มรด ทล	ซฟมล	ซรดร	มรด-
-ฟ--	---ร	ฟซฟร	ฟรดท	รดทล	ซฟมล	ซรดร	มรด-
-ฟมร	มฟม-	-รดท	ดรด-	-ลซฟ	ซลซ-	-ลซล	ทลซด

3.1.6 เพลง ไจ่ะเกิ่น

เพลง ไจ่ะเกิ่น หากแปลเป็นภาษาไทย หมายถึงเพลง “เพลงกล่อมลูก” คือเพลงที่กล่าวถึง นางมารศรีที่กล่อมลูกให้นอนหลับอย่างสบาย ซึ่งนิยมบรรเลงในงานรับขวัญ งานโกนผมไฟของเด็ก และกล่อมเด็ก โดยเพลงนี้แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2498

เพลง ไจ่ะเกิ่น

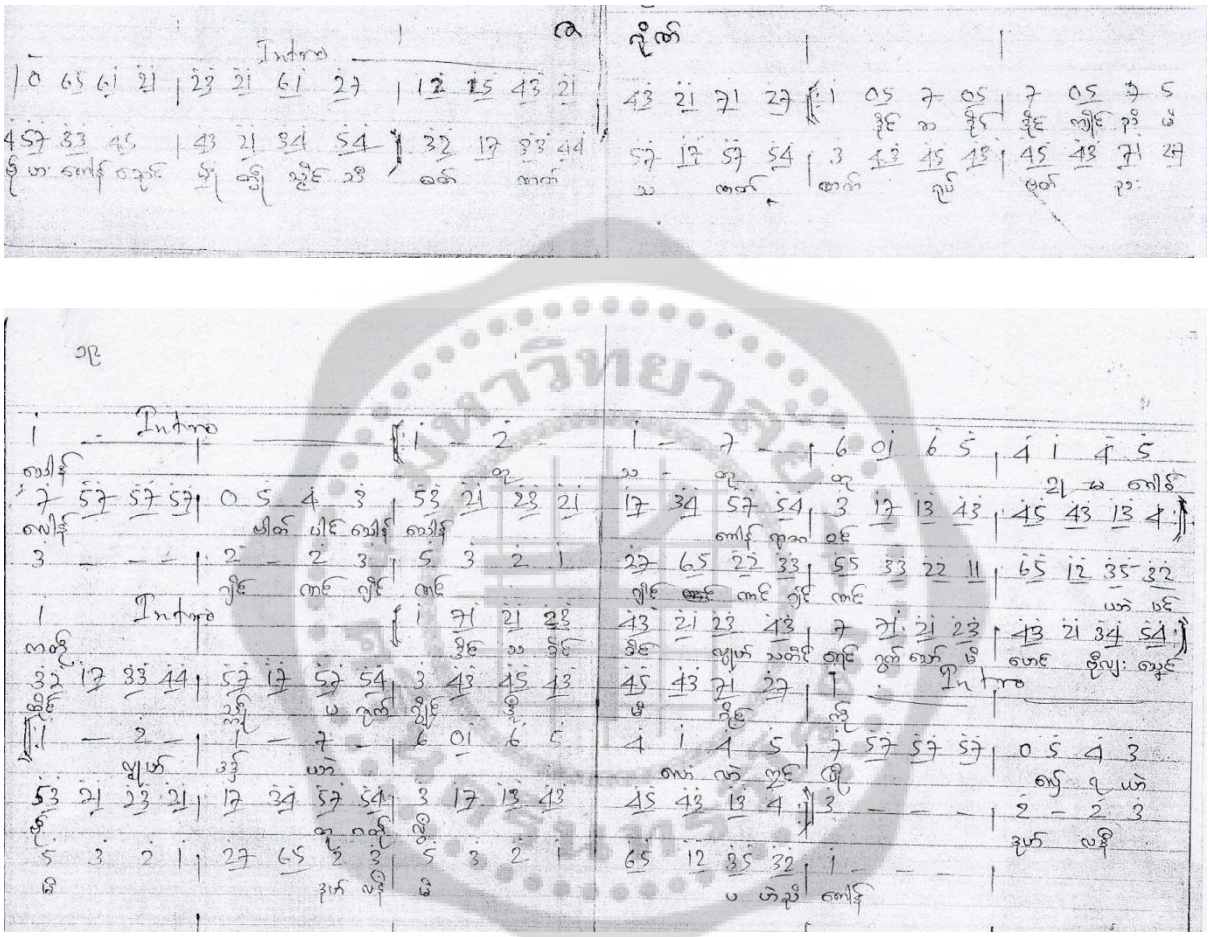

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง ไจ่ะเกิ่น

Intro							
-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด	รดซฟ	มรดฟ	มรดท	ดรทด
(--ซท	--ซท	--ซท	-ซ-ฟ	-ซทม	มฟซฟ	มรดม	ฟซฟม)
รดทม	มฟฟซ	ทดทซ	ทซฟม	-ฟมฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทด
Intro							
(---ร	---ด	---ท	---ล	--ดล	-ซ-ฟ	-ด-ฟ	-ซ-ท
-ซทซ	ทซท-	-ซ-ท	-ม-ซ	มรดร	มรดด	ทมฟซ	ทซฟม)
-ดทด	มฟมฟ	ซฟมด	มฟ-ม	----	---ร	---ร	-ม-ซ
-ม-ร	-ด-ร	ทลซร	รมมซ	ซมมร	รดดล	ซดรม	ซมรด
Intro							
(-ทดร	ดรมฟ	มรดร	มฟมท	-ทดร	ดรมฟ	มรดม	ฟซฟม)
รดทม	มฟฟซ	ทดทซ	ทซฟม	-ฟมฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทด
Intro							
(---ร	---ด	---ท	---ล	--ดล	-ซ-ฟ	-ด-ฟ	-ซ-ท
-ซทซ	ทซท-	-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรดด	ทมฟซ	ทซฟม
-ดทด	มฟมฟ	ซฟมด	มฟ-ม)	----	---ร	---ร	-ม-ซ
-ม-ร	-ด-ร	ทลซร	-ม-ซ	-ม-ร	-ด-ล	ซดรม	ซมรด

3.1.7 เพลง ร่อมปะไซงโม่น

เพลง ร่อมปะไซงโม่น หมายถึงเพลง “เสียงรามัญ” เป็นเพลงที่กล่าวถึงเรื่องราวเสียงดนตรีมอญให้ผู้ฟังได้เข้าใจและรับรู้ถึงเสียงและเอกลักษณ์ของดนตรีมอญ ซึ่งนิยม ในงานต่างๆ อาทิ เช่น งานวันชาติ ฯลฯ แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2497

เพลง ร่อมปะไซงโม่น

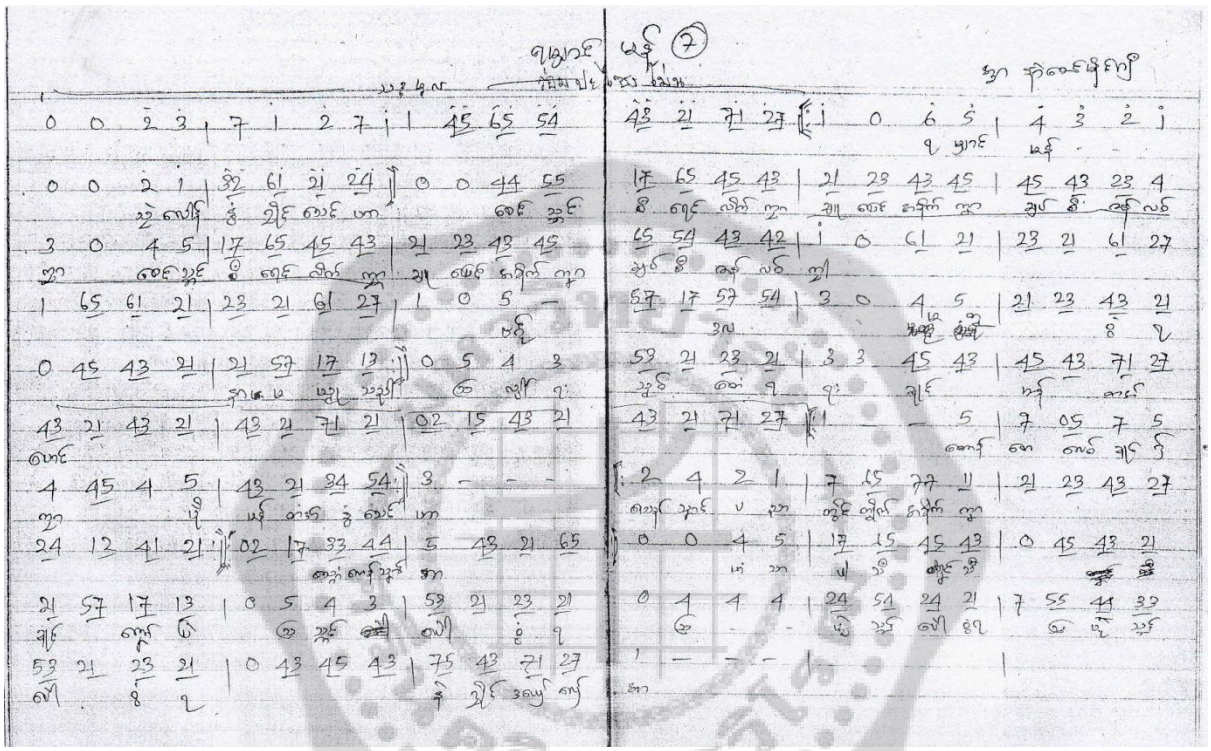

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง ร่อมปะไซงโม่น

Intro							
---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด	-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด
(---ล	-ซ-ฟ	-ม-ร	-ด--	---ร	-ด-ม	รลดร	ดรฟ-)
---ฟ	ฟซซด	ทลซฟ	ซฟมร	ดรมฟ	มฟซฟ	ซฟมร	มฟ-ม
---ฟ	-ซ-ด	ทลซฟ	ซฟมร	ดรมฟ	มฟซล	ซซฟฟ	มฟรด
---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด	ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด
---ซ	---ซ	ทดทซ	ทซฟม	---ฟ	-ซ-ร	ดรมฟ	มรด-
-ฟซฟ	มรดร	ดซทด	ทดม-	-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรดม
-ม-ฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทฟ	มรดฟ	มรดฟ	มรดท	ดรด-
รดซฟ	มรดฟ	มรดท	ดรทด	(----	-ซ-ท	-ซ-ท	-ซ-ฟ
-ฟซฟ	-ซ-ฟ	มรดม	ฟซฟม)	----	(---ร	-ฟ-ร	-ด-ท
-ลซท	ทดดร	ดรมฟ	มรทร	ฟดรฟ	ดรด-)	(รดทม	มฟฟซ
-ฟมร	ดลซ-)	---ฟ	-ซ-ด	ทลซฟ	ซฟม-	-ฟซฟ	มรดร
ดซทด	ทดม-	-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรด-	-ฟ-ฟ	-ฟ-ร
ฟซฟร	ฟรดท	-ซซฟ	ฟมมซ	มรดร	มรด-	-ฟซฟ	ซฟมท
ซฟมท	ดรทด						

3.1.8 เพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยิ่ฮตะราวซาจ

เพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยิ่ฮตะราวซาจ หรือเพลงแสงพระพุทธเจ้า 6 ประการ เป็นเพลงที่บรรยาย ถึงคุณของพระพุทธเจ้าทั้ง 6 ประการ นิยมใช้ในงาน พิธีกรรมทางศาสนา แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2501

เพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยิ่ฮตะราวซาจ

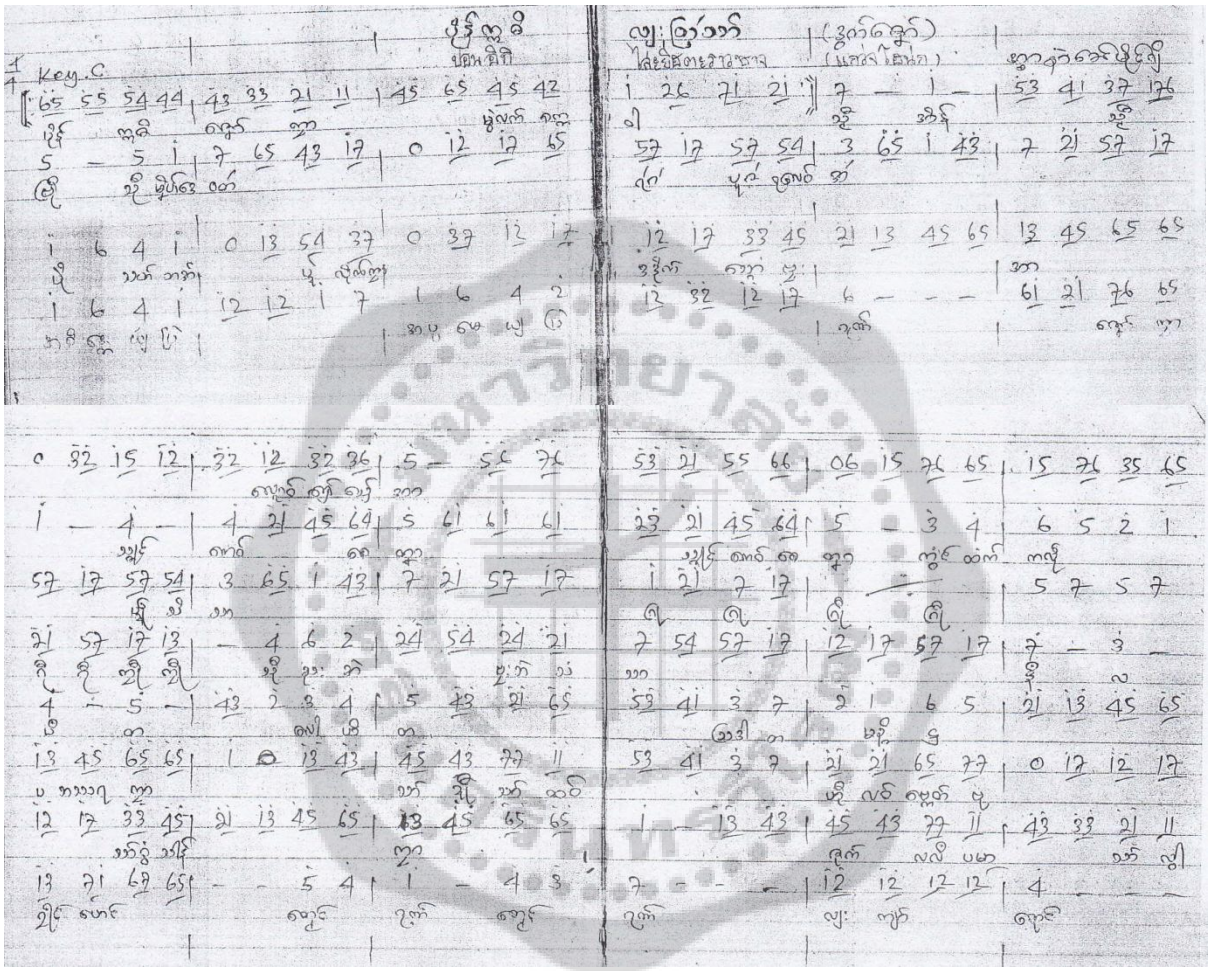

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยี่ฮตะราวซาจ

(ซซซซ	ฟฟฟฟ	มมมร	ดดดฟ	ซลซฟ	ซฟรด	รลท	ดรดท)
---ด	---ซ	มฟดม	ทด ทลซ	---ซ	-ด-ท	-ลซฟ	มรท-
-ดรด	ทลซซ	ทดทซ	ทซฟม	-ลซด	-ฟมท	-รดซ	ทดทด
-ล-ฟ	-ด--	-ดมซ	ฟมท-	-มทด	รดทด	รดทม	มฟซร
ดดมฟ	ซลซด	มฟซล	ซลซด	-ล-ฟ	-ด-ด	รดรด	-ท-ด
-ล-ฟ	-ร-ด	รมรด	รดทล	----	---ล	ดรดท	ลลซ-
-มรด	ซดรม	รดรม	รมลซ	---ซ	ลทลซ	มรดซ	ซลล-
ลดซท	ลลซด	ซทลม	ซลซด	---ฟ	---ฟ	-รดฟ	ซลฟซ
-ลดล	ดลดร	มรดฟ	ซลฟซ	---ม	-ฟ-ล	-ซ-ร	-ด-ซ
ทดทซ	ทซฟม	-ลซด	-ฟมท	-รดซ	ทดทด	-รดท	ดท--
							---ซ
-ท-ซ	-ท-ร	ดซทด	ทดม-	-ฟ-ล	-ร-ร	ฟซฟร	ฟรดท
-ซฟซ	ทดทด	รดทซ	ทดทท	---ม	---ฟ	---ซ	---ฟ
มร-ม	-ฟ-ซ	-ฟมร	ดลซซ	มฟดม	-ท-ร	-ด-ล	-ซ-ร
ดดมฟ	ซลซด	มฟซล	ซลซด	---ด	มฟมฟ	ซฟมท	ทดดซ
มฟดม	-ท-ร	ดรดล	ซทท-	-ดรด	รดทด	รดทม	มฟซร
ดดมฟ	ซลซล	มฟซล	ซลซด	---ด	มฟมฟ	ซฟมท	ทดดฟ
มมมร	ดดดด	มทดล	ทลซ-	---ซ	-ฟ-ด	---ฟ	-ม-ท
----	---ด	รดรด	รดรฟ				

3.1.9 เพลง ไล่ยิ่ฮตะราวซาจ

เพลง ไล่ยิ่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสง 6 ประการ เป็นเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับ แสงของพุทธเจ้าทั้ง 6 ประการ แต่งขึ้นในปี พ.ศ.2501

เพลง ไล่ยิ่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสง 6 ประการ

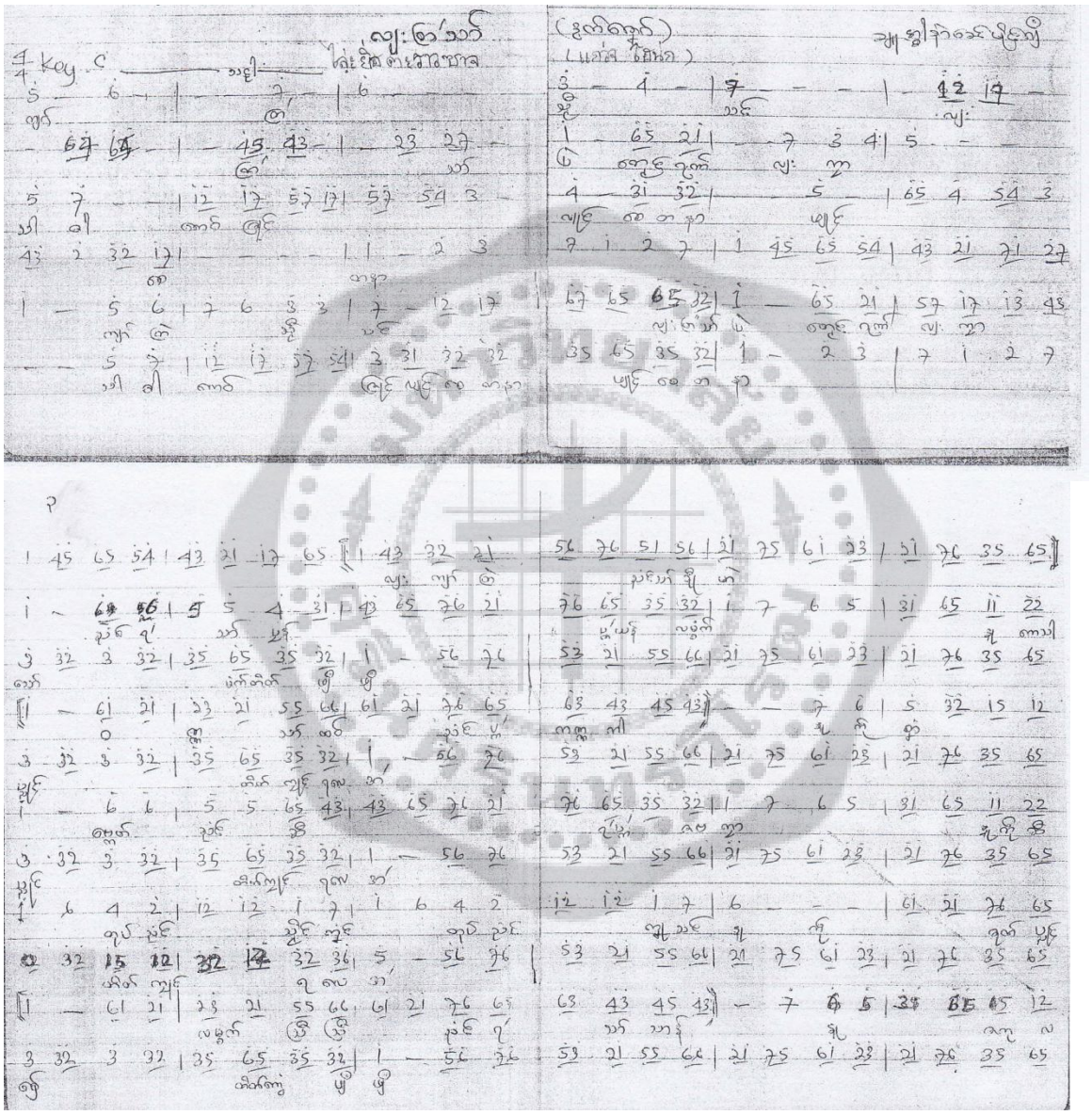

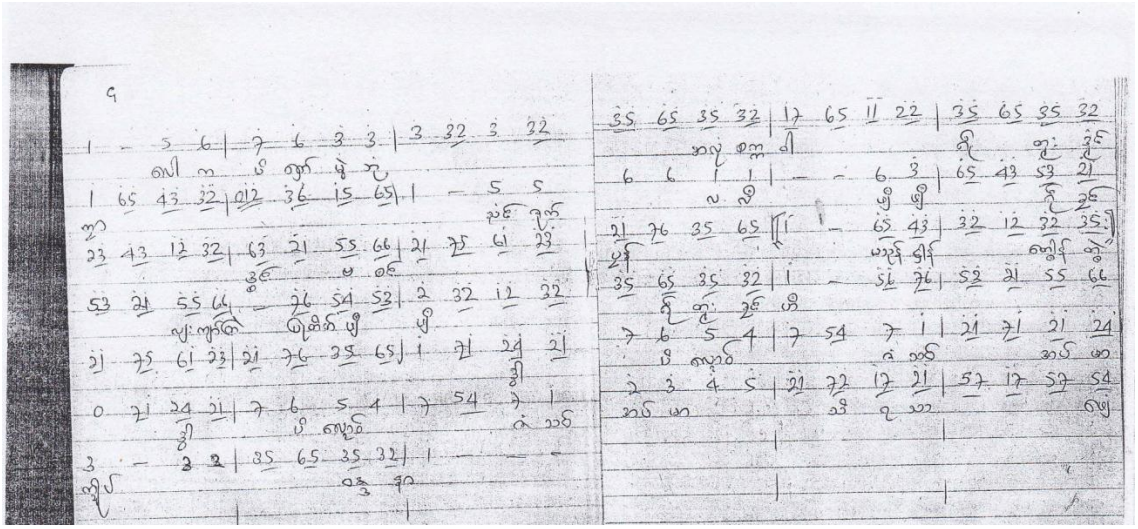

(เขียนโดยนายโทโปญ)

เพลง ไล่ยี่ฮตะราวซาจ

			---ซ	---ล	----	---ท	---ล
----	---ม	---ฟ	---ท	----	----	-ดรด	ท---
-ลทล	ซ---	-ฟซฟ	ซ---	-รมร	ท--ด	---ล	ซรด-
-ท-ม	-ฟ-ซ	----	---ซ	-ท--	---ด	รดทซ	ทดทซ
ทซฟม	---ฟ	---ม	ดมร-	---ซ	---ล	ซฟ-ซ	ฟม-ฟ
มร-ม	รดท-	----	---ด	---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด
-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด	---ซ	-ล-ท	-ล-ม	-ม-ท
---ด	รดทล	ทลซล	ซมรด	---ล	ซรดซ	ทดทด	มฟม-
---ซ	-ท-ด	รดทซ	ทซฟม	-มดม	รมรม	ซลซม	ซมรด
---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด	-ฟซล	ซซฟฟ	มรดด	ทลซด
(-ฟมม	รรดซ	ลทลซ	ดซลร	ดทซล	ดรมร	ดทลม	ซลซด)
---ล	-ล-ซ	-ซ-ฟ	-มรฟ	มลซท	ลรดท	ลลซม	ซมรด
-ท-ล	-ซ-ม	ดลซด	ดรรม	-มรม	-มรม	ซลซม	ซมรด
---ซ	ลทลซ	มรดซ	ซลลร	ดทซล	ดรมร	ดทลม	ซลซด
(---ล	ดรดร	มรดซ	ซลลล	ดรดท	ลลซล	มฟมฟ	ซฟม-)
---ท	-ล-ซ	-มรด	ซดรม	-มรม	-มรม	ซลซม	ซมรด
---ซ	ลทลซ	มรดซ	ซลลร	ดทซล	ดรมร	ดทลม	ซลซด
---ล	-ล-ซ	-ซ-ล	ซฟมฟ	มลซท	ลรดท	ลลซม	ซมรด

-ท-ล	-ซ-ม	ดลซด	ดรรม	-มรม	-มรม	ซลซม	ซมรด
---ซ	ลทลซ	มรดซ	ซลลร	ดทซล	ดรมร	ดทลม	ซลซด
-ล-ฟ	-ร-ด	รดรด	-ท-ด	-ล-ฟ	-ร-ด	รดรด	-ท-ล
----	---ล	ดรดท	ลลซ-	-มรด	ซดรม	รดฟม	รดลซ
---ซ	ลทลซ	มรดซ	ซลลร	ดทซล	ดรมร	ดทลม	ซลซด
(---ล	ดรดร	มรดซ	ซลลล	ดรดท	ลลซล	มฟมฟ	ซฟม-)
-ท-ล	-ซ-ม	ดลซล	ซดรม	-มรม	-มรม	ซลซม	ซมรด
---ซ	ลทลซ	มรดซ	ซลลร	ดทซล	ดรมร	ดทลม	มลซด
---ซ	-ล-ท	-ล-ม	-ม-ม	-มรม	-มรม	ซลซม	ซมรด
ทลซด	ดรรม	ซลซม	ซมรด	-ลซฟ	มมร-	ดรม ลด	ซลซด
---ซ	-ซ-ล	-ล-ด	-ด--	---ล	-ม-ล	ซฟมซ	มรดร
มฟมด	รมรล	มรดซ	ซลลร	ดทซล	ดรมร	ดทลม	ซลซด
(---ล	ซฟมม	รดรม	รมซซ)	มรดซ	ซลล-	-ทลซ	ฟซมร
-มรด	รมรม	ซลซม	ซมรด	---ซ	ลทลซ	มรดซ	ซลลร
ดทซล	ดรมร	ดทลม	ซลซด	-ทดร	ฟรดท	-ล-ซ	-ฟ-ท
-ซฟท	-ด-ร	ดทดร	ดรฟ-	-ทดร	ฟรดท	-ล-ซ	-ฟ-ท
-ซฟท	-ด-ร	-ม-ฟ	-ซ-ร	ดทรด	ทรดซ	ทดทซ	ทซฟม
-มรม	ซลซม	ซลซม	ซมรด				

3.2 เพลงประกอบรำ จำนวน 10 เพลง

3.2.1 เพลง จไร่กยาจสอยเดิ่นมอญ

เพลง จไร่กยาจสอยเดิ่นมอญ หรือ เพลง เสน่ห์เมืองมอญ เป็นที่แสดงถึงเรื่องราวของเมืองมอญที่มีความรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่ยาวนาน และกล่าวถึงสภาพบ้านเมืองของเมืองมอญในอดีตอีกด้วย ซึ่งนิยมแสดงในงาน เฉลิมฉลองงานต่างๆ เช่น งานวันชาติมอญ

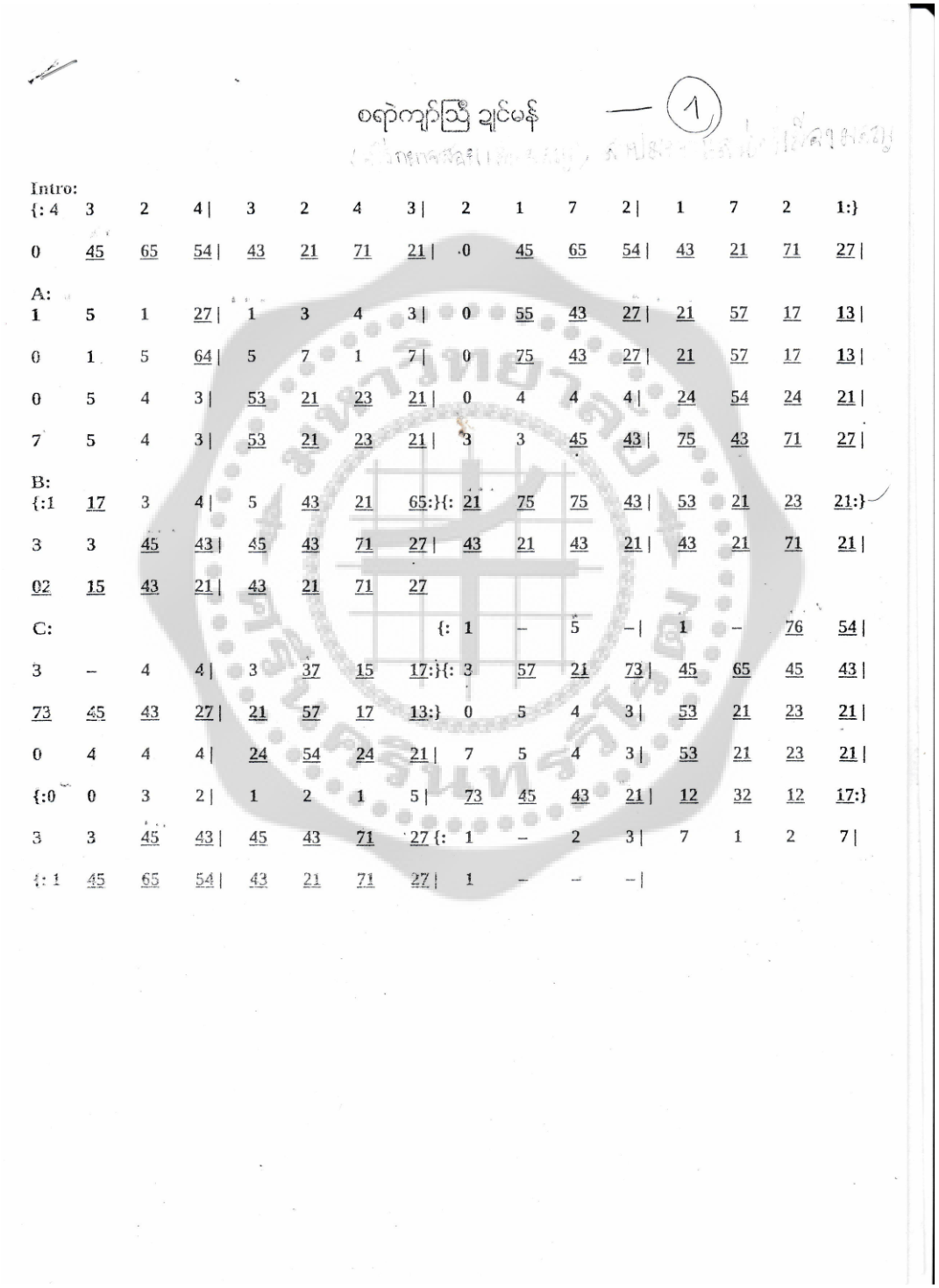

စရဲကျာ်သြီ ချင်မန် — 1

Intro:

{: 4 3 2 4 | 3 2 4 3 | 2 1 7 2 | 1 7 2 1:}

0 45 65 54 | 43 21 71 21 | 0 45 65 54 | 43 21 71 27 |

A:

1 5 1 27 | 1 3 4 3 | 0 55 43 27 | 21 57 17 13 |

0 1 5 64 | 5 7 1 7 | 0 75 43 27 | 21 57 17 13 |

0 5 4 3 | 53 21 23 21 | 0 4 4 4 | 24 54 24 21 |

7 5 4 3 | 53 21 23 21 | 3 3 45 43 | 75 43 71 27 |

B:

{:1 17 3 4 | 5 43 21 65:}{: 21 75 75 43 | 53 21 23 21:}

3 3 45 43 | 45 43 71 27 | 43 21 43 21 | 43 21 71 21 |

02 15 43 21 | 43 21 71 27

C: {: 1 – 5 –| 1 – 76 54 |

3 – 4 4 | 3 37 15 17:}{: 3 57 21 73 | 45 65 45 43 |

73 45 43 27 | 21 57 17 13:} 0 5 4 3 | 53 21 23 21 |

0 4 4 4 | 24 54 24 21 | 7 5 4 3 | 53 21 23 21 |

{:0 0 3 2 | 1 2 1 5 | 73 45 43 21 | 12 32 12 17:}

3 3 45 43 | 45 43 71 27 {: 1 – 2 3 | 7 1 2 7 |

{: 1 45 65 54 | 43 21 71 27 | 1 – – –|

เพลง จไร่กยาจสอยเดิ่นมอญ

Intro							
----	----	----	---ฟ	-ม-ร	-ฟ-ม	-ร-ฟ	-ม-ร
-ด-ท	-ร-ด	-ท-ร	-ด--	-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรด-
-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด				
A							
-ซ-ด	-รทด	-ม-ฟ	-ม--	-ซซฟ	มรทร	ดซทด	ทดม-
-ด-ซ	-ลฟซ	-ด-ด	-ท--	-ทซฟ	มรทร	ดซทด	ทดม-
-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรด-	-ฟ-ฟ	-ฟ-ร	ฟซฟร	ฟรดท
-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรดม	-ม-ฟ	ซฟมท	ซฟมท	ดรทด
B							
-ดทม	-ฟ-ซ	-ฟมร	ดลซร	-ดทม	-ฟ-ซ	-ฟมร	ดลซร
ดทซท	ซฟมซ	มรดร	มรดม	ดทซท	ซฟมซ	มรดร	มรดม
-ม-ฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทฟ	มรดฟ	มรดฟ	มรดท	ดรด-
รดซฟ	มรดฟ	มรดท	ดรทด				
C							
(---ซ	---ด	---ท	ลซฟม	---ฟ	-ฟ-ม	-มทด	ซดทม)
(-ซทร	ดทมฟ	ซลซฟ	ซฟมท	มฟซฟ	มรทร	ดซทด	ทดม-)
-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรด-	-ฟ-ฟ	-ฟ-ร	ฟซฟร	ฟรดท
-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรด-	(---ม	-ร-ด	-ร-ด	-ซ-ท
มฟซฟ	มรดด	รมรด	รดทม	-ม-ฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทด
(---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด	-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด)

3.2.2 เพลง สมาปไง่ะ

เพลงสมาปไง่ะ หรือ เพลงชาวนา เป็นเพลงที่บรรยายเรื่องราวของวิถีชีวิต และการทำนา ของชาวนา ทั้ง ก่อนทำ ขณะลงมือทำนา และเฉลิมฉลองหลังจากที่ทำนาเสร็จสิ้น ซึ่งท่วงท่า ลีลา ในการแสดงก็เป็นท่ารำที่สอดคล้องกับท่าทางของการทำนา ซึ่งนิยม แสดงในงานวันชาติมอญ เนื่องจาก บรรพบุรุษของชาวมอญ มีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม และ การทำนา จึงเป็นเหตุผลที่ คนมอญ รำลึกถึงบุญคุณของชาวนา

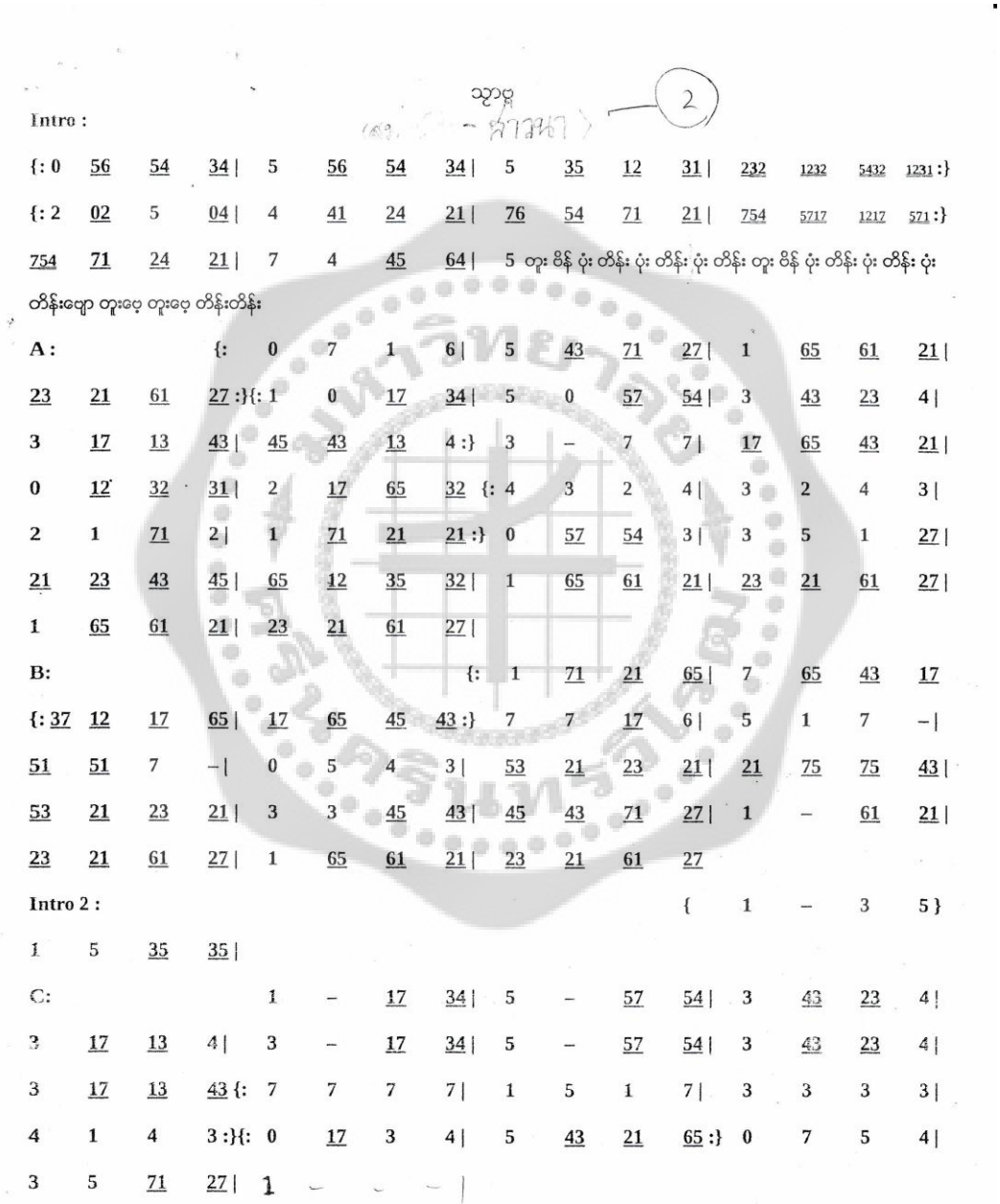

Intro :

{: 0 56 54 34 | 5 56 54 34 | 5 35 12 31 | 232 1232 5432 1231 :}

{: 2 02 5 04 | 4 41 24 21 | 76 54 71 21 | 754 5717 1217 571 :}

754 71 24 21 | 7 4 45 64 | 5 တူး ဗိန် ပုံး တိန်း ပုံး တိန်း ပုံး တိန်း တူး ဗိန် ပုံး တိန်း ပုံး တိန်း ပုံး

တိန်းဟော တူးဗေ့ တူးဗေ့ တိန်းတိန်း

A : {: 0 7 1 6 | 5 43 71 27 | 1 65 61 21 |

23 21 61 27 :}{: 1 0 17 34 | 5 0 57 54 | 3 43 23 4 |

3 17 13 43 | 45 43 13 4 :} 3 – 7 7 | 17 65 43 21 |

0 12 32 31 | 2 17 65 32 {: 4 3 2 4 | 3 2 4 3 |

2 1 71 2 | 1 71 21 21 :} 0 57 54 3 | 3 5 1 27 |

21 23 43 45 | 65 12 35 32 | 1 65 61 21 | 23 21 61 27 |

1 65 61 21 | 23 21 61 27 |

B: {: 1 71 21 65 | 7 65 43 17

{: 37 12 17 65 | 17 65 45 43 :} 7 7 17 6 | 5 1 7 – |

51 51 7 – | 0 5 4 3 | 53 21 23 21 | 21 75 75 43 |

53 21 23 21 | 3 3 45 43 | 45 43 71 27 | 1 – 61 21 |

23 21 61 27 | 1 65 61 21 | 23 21 61 27

Intro 2 : { 1 – 3 5 }

1 5 35 35 |

C: 1 – 17 34 | 5 – 57 54 | 3 43 23 4 |

3 17 13 4 | 3 – 17 34 | 5 – 57 54 | 3 43 23 4 |

3 17 13 43 {: 7 7 7 7 | 1 5 1 7 | 3 3 3 3 |

4 1 4 3 :}{: 0 17 3 4 | 5 43 21 65 :} 0 7 5 4 |

3 5 71 27 | 1 – – – |

เพลง สมาปไง่ะ

Intro							
(-ซลซ	ฟมฟซ	-ซลซ	ฟมฟซ	-มซด	รมดร	-มรด รมรซ	ฟมรด รมดร)
(--รซ	--ฟฟ	-ฟดร	ฟรดท	ลซฟท	ดรดท	-ซฟซ ทดทด	รดทซ ทด-ท)
ซฟท ดร	ฟรดท	-ฟ-ฟ	ซลฟซ				
A							
(-ท-ด	-ล-ซ	-ฟมท	ดรทด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด)
(---ด	ทมฟซ	---ซ	ทซฟม	-ฟมร	มฟ-ม	-ดทด	มฟมฟ
ซฟมด	มฟ-ม)	---ท	-ท-ด	ทลซฟ	มรด-	-ดรม	รมดร
-ดทล	ซมรฟ	(-ม-ร	-ฟ-ม	-ร-ฟ	-ม-ร	-ด-ท	ดร-ด
-ทดร	ดรด-)	-ซทซ	ฟม-ม	-ซ-ด	-รทร	ดรมฟ	มฟซล
ซดรม	ซมรด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร
มรดล	ดรทด						
B							
(-ทดร	ดลซม	-ลซฟ	มดทม	ทดรด	ทลซด	ทลซฟ	ซฟมท)
-ท-ด	ทล-ซ	-ด-ท	---ซ	ดซดท	----	-ซ-ฟ	-ม-ซ
มรดร	มรดร	ดทซท	ซฟมซ	มรดร	มรดม	-ม-ฟ	ซฟมฟ
ซฟมท	ดรทด	---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร
มรดล	ดรทด						
Intro 2							
---ม	-ซ-ด	-ซ-ม	ซมซด				
C							
---ด	ทมฟซ	---ซ	ทซฟม	-ฟมร	มฟ-ม	-ดทด	มฟ-ม
---ด	ทมฟซ	---ซ	ทซฟม	-ฟมร	มฟ-ม	ดท-ด	มฟมท
(-ท-ท	-ท-ด	-ซ-ด	-ท-ม	-ม-ม	-ม-ฟ	-ด-ฟ	-ม--)
(-ดทม	-ฟ-ซ	-ฟมร	ดลซ-)	-ท-ซ	-ฟ-ม	---ท	ดรทด

3.2.3 เพลง ลิ่ฮตง หรือ เพลงรำตง เนื่องจาก ชาวมอญ ทั้งอดีต และปัจจุบันยังมีความเชื่อเกี่ยวกับภูตผี ที่คอยดูแลรักษา ชาวมอญให้อยู่อย่างสงบสุขและมีความราบรื่นในการใช้ชีวิตอย่างดี ซึ่งเวลามีงานสำคัญต่างๆ คนมอญจึงนิยม แสดงเพลงลิ่ฮตง หรือเพลงรำตง เพื่อเป็นการเคารพแด่ผีให้ได้รับรู้และเข้ามาดูแลรักษาให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น ซึ่งท่ารำก็เป็นท่าทางคล้ายกับคนถูกผีเข้าสิง ชาวมอญจึงใช้เพลงนี้เป็นเพลงเซ่นไหว้ผีไปในตัวด้วย

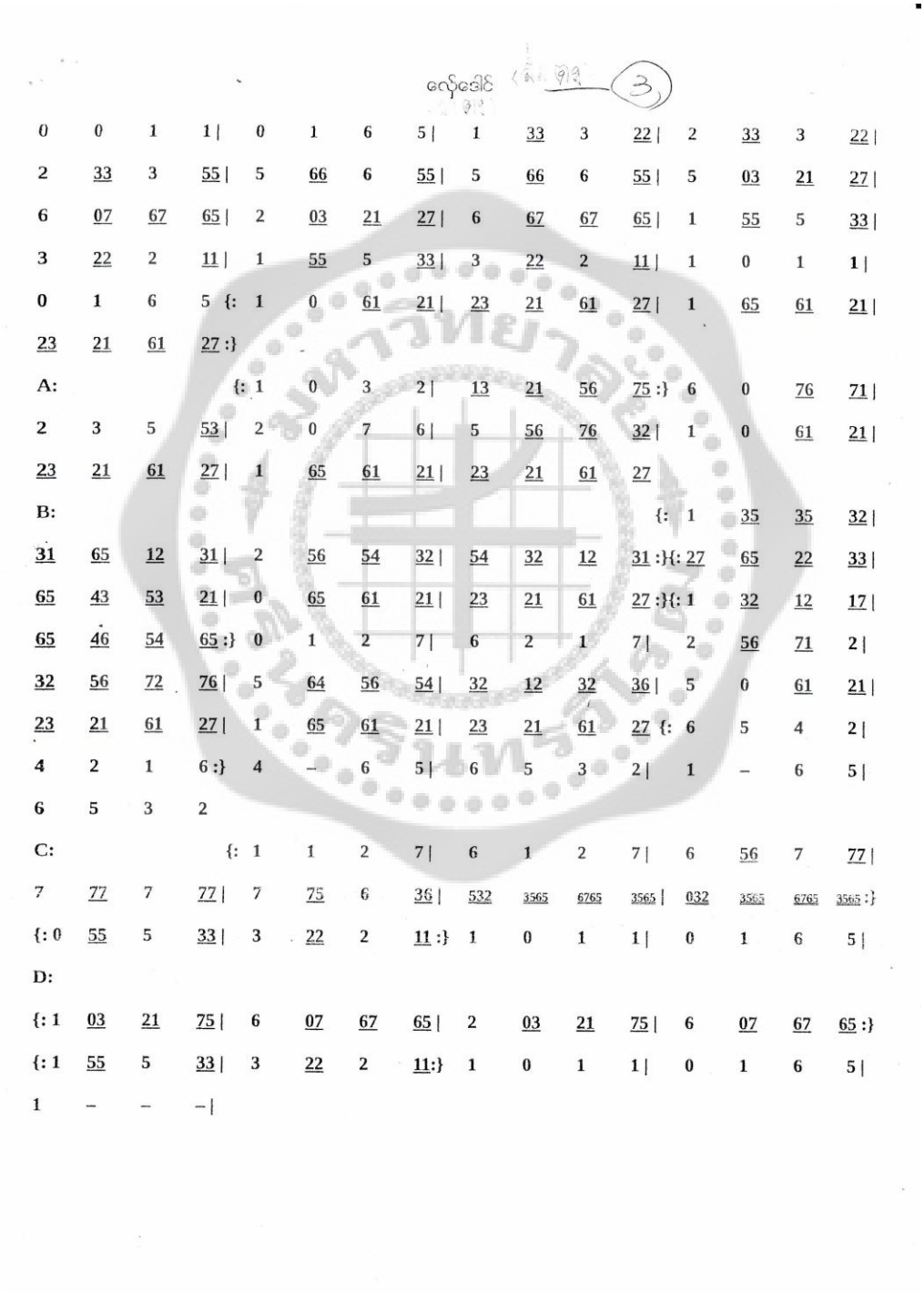

0 0 1 1 | 0 1 6 5 | 1 33 3 22 | 2 33 3 22 |
2 33 3 55 | 5 66 6 55 | 5 66 6 55 | 5 03 21 27 |
6 07 67 65 | 2 03 21 27 | 6 67 67 65 | 1 55 5 33 |
3 22 2 11 | 1 55 5 33 | 3 22 2 11 | 1 0 1 1 |
0 1 6 5 {: 1 0 61 21 | 23 21 61 27 | 1 65 61 21 |
23 21 61 27 :}
A: {: 1 0 3 2 | 13 21 56 75 :} 6 0 76 71 |
2 3 5 53 | 2 0 7 6 | 5 56 76 32 | 1 0 61 21 |
23 21 61 27 | 1 65 61 21 | 23 21 61 27
B: {: 1 35 35 32 |
31 65 12 31 | 2 56 54 32 | 54 32 12 31 :}{: 27 65 22 33 |
65 43 53 21 | 0 65 61 21 | 23 21 61 27 :}{: 1 32 12 17 |
65 46 54 65 :} 0 1 2 7 | 6 2 1 7 | 2 56 71 2 |
32 56 72 76 | 5 64 56 54 | 32 12 32 36 | 5 0 61 21 |
23 21 61 27 | 1 65 61 21 | 23 21 61 27 {: 6 5 4 2 |
4 2 1 6 :} 4 – 6 5 | 6 5 3 2 | 1 – 6 5 |
6 5 3 2
C: {: 1 1 2 7 | 6 1 2 7 | 6 56 7 77 |
7 77 7 77 | 7 75 6 36 | 532 3565 6765 3565 | 032 3565 6765 3565 :}
{: 0 55 5 33 | 3 22 2 11 :} 1 0 1 1 | 0 1 6 5 |
D:
{: 1 03 21 75 | 6 07 67 65 | 2 03 21 75 | 6 07 67 65 :}
{: 1 55 5 33 | 3 22 2 11:} 1 0 1 1 | 0 1 6 5 |
1 – – – |

เพลง ลี่ฮตง

Intro							
---ด	-ด--	-ด-ล	-ซ-ด	-มมม	-รรร	-มมม	-รรร
-มมม	-ซซซ	-ลลล	-ซซซ	-ลลล	-ซซซ	--มร	ดรทล
--ทล	ทลซร	--มร	ดรทล	-ลทล	ทลซด	-ซซซ	-มมม
-รรร	-ดดด	-ซซซ	-มมม	-รรร	-ดดด	---ด	-ด--
-ด-ล	-ซ-ด	(---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร
มรดล	ดรทด)						
A							
(---ม	-ร-ด	มรดซ	ลทซล)	---ท	ลทดร	-ม-ซ	-ซมร
---ท	-ล-ซ	-ซลท	ลมรด	---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด
-ลซล	ดรดร	มรดท	ดรทด				
B							
(-มซม	ซมรม	ดลซด	รมดร	-ซลซ	ฟมรซ	ฟมรด	รมดร)
(ทลซร	รมมล	ซฟมซ	มรด-	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด)
(-มรด	รดทล	ซฟลซ	ฟลซ-)	-ด-ร	-ท-ล	-ร-ด	-ท-ร
-ซลท	ดร-ม	รซลท	รทลซ	-ลฟซ	ลซฟม	รดรฟ	รมลซ
---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทล
(-ซ-ฟ	-ร-ฟ	-ร-ด	-ล-ฟ)	---ล	-ซ-ล	-ซ-ม	-ร-ด
---ล	-ซ-ล	-ซ-ม	-ร-ด				
C							
(-ด-ร	-ท-ด	-ด-ร	-ท-ล	-ซลท	-ททท	-ททท	-ททท
-ทซล	-มลซ	-มมม ซลซล	ทลซม ซลซ-	-มรม ซลซล	ทลซม ซลซ-)	(-ซซซ	-มมม
-รรร	-ดดด)	---ด	-ด--	-ด-ล	-ซ-ด		
D							
(--มร	ดทซล	--ทล	ทลซร	--มร	ดทซล	--ทล	ทลซด)
(-ซซซ	-มมม	-รรร	-ดดด)	---ด	-ด--	-ด-ล	-ซ-ด

3.2.4 เพลง ลิ่ฮเจาฮบานัว หรือ เพลงรำ 12 ท่า

ในท่าฟ้อนราของมอญนั้น ท่ารามีอยู่ 55 ท่า และท่าเหล่านั้น แบ่งออกเป็นสามระดับ แต่ในการฟ้อนรานี้เป็นเป็นท่าราพื้นฐานของมอญ ได้คัดออกมาเพียง 12 ท่า ท่าราก็จะเปลี่ยนตามไปเองขึ้นอยู่กับทานองเพลงนั้นๆ ท่ารา 12 ท่า มีดังนี้

1. กร้อย เชี้ยะเกรี้ยง (นกกะเลียนกินลูกหว้า)
2. ลิ่ฮ ละหยอด ปะโนด (รำสะบัดพัด)
3. ลิ่ฮ ปะก้าว ฮะเกาฮ (รำดอกบัว)
4. ลิ่ฮ โกน คะนู่ (รำเทพธิดา)
5. ลิ่ฮ จ้าญ ดี้ (รำไก่แจ้)
6. ลิ่ฮ ตุ่น เกลิ่ง (รำพายเรือ)
7. ลิ่ฮ หว่อย ปะก้าว (รำการเล่นดอก)
8. ลิ่ฮ อะปุฮ ตัว เตแหวะ ต้าว (รำฟ้อนนิ้วเทวดา)
9. ลิ่ฮ เดิ้ง ฮะหมก / หลิ่ฮ กื้น นะร่อย (รำภาคตะวันออก / รำกินรี)
10. ลิ่ฮ หว่อย แซง (รำเล่นดาบ)
11. ลิ่ฮ ปะก้าว ไวง (รำพวงมาลัย)
12. ลิ่ฮ โตง (รำโต้ง / รำจ้าว)

เพลง ลิ่ฮเจาฮบานัว

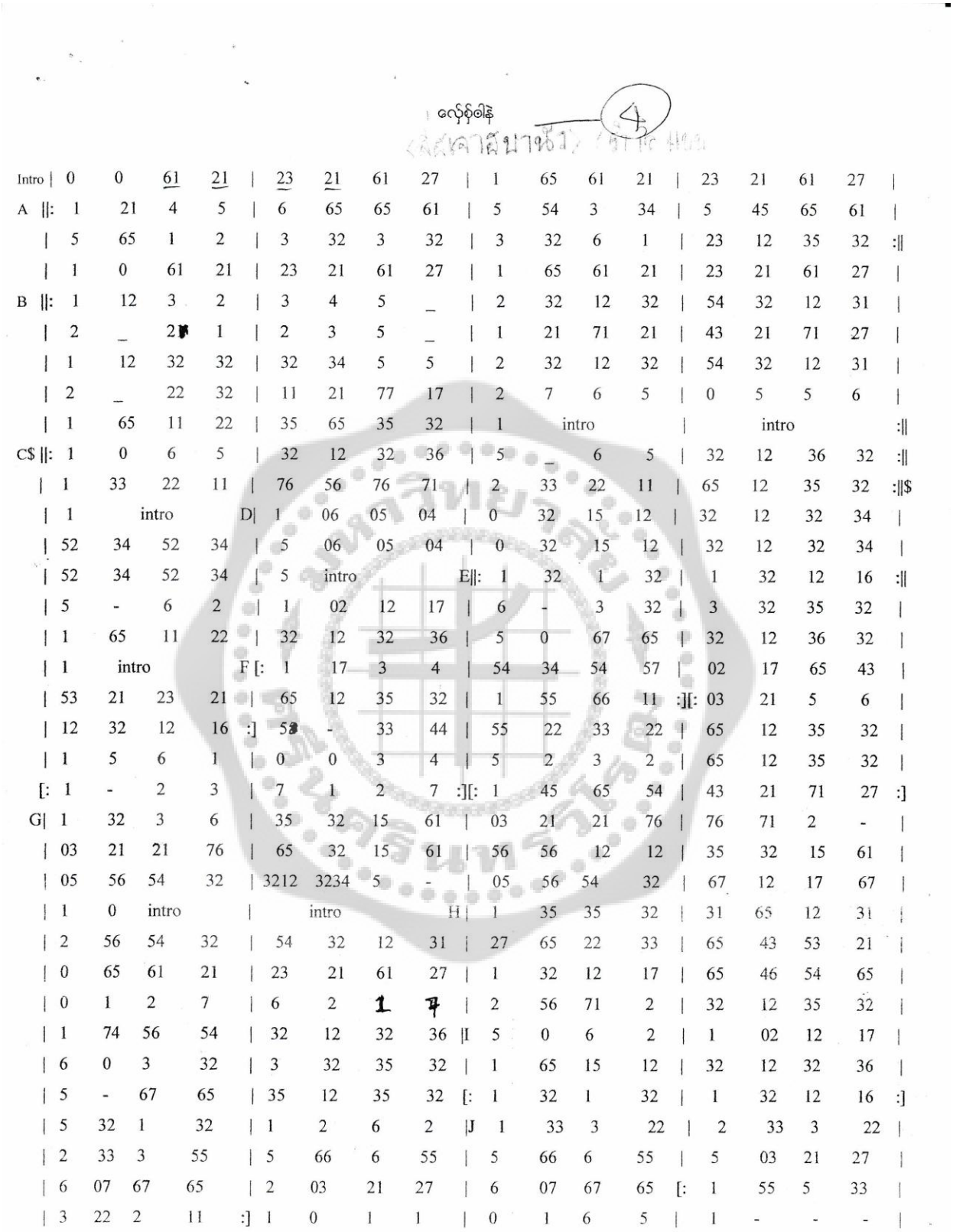

Intro	0	0	61	21	23	21	61	27	1	65	61	21	23	21	61	27			
A	1	21	4	5	6	65	65	61	5	54	3	34	5	45	65	61			
	5	65	1	2	3	32	3	32	3	32	6	1	23	12	35	32			
	1	0	61	21	23	21	61	27	1	65	61	21	23	21	61	27			
B	1	12	3	2	3	4	5	_	2	32	12	32	54	32	12	31			
	2	_	2	1	2	3	5	_	1	21	71	21	43	21	71	27			
	1	12	32	32	32	34	5	5	2	32	12	32	54	32	12	31			
	2	_	22	32	11	21	77	17	2	7	6	5	0	5	5	6			
	1	65	11	22	35	65	35	32	1	intro			intro						
C$	1	0	6	5	32	12	32	36	5	_	6	5	32	12	36	32			
	1	33	22	11	76	56	76	71	2	33	22	11	65	12	35	32			
	1	intro		D	1	06	05	04	0	32	15	12	32	12	32	34			
	52	34	52	34	5	06	05	04	0	32	15	12	32	12	32	34			
	52	34	52	34	5	intro		E	1	32	1	32	1	32	12	16			
	5	-	6	2	1	02	12	17	6	-	3	32	3	32	35	32			
	1	65	11	22	32	12	32	36	5	0	67	65	32	12	36	32			
	1	intro		F	1	17	3	4	54	34	54	57	02	17	65	43			
	53	21	23	21	65	12	35	32	1	55	66	11	03	21	5	6			
	12	32	12	16	5	-	33	44	55	22	33	22	65	12	35	32			
	1	5	6	1	0	0	3	4	5	2	3	2	65	12	35	32			
	1	-	2	3	7	1	2	7	1	45	65	54	43	21	71	27			
G	1	32	3	6	35	32	15	61	03	21	21	76	76	71	2	-			
	03	21	21	76	65	32	15	61	56	56	12	12	35	32	15	61			
	05	56	54	32	3212	3234	5	-	05	56	54	32	67	12	17	67			
	1	0	intro			intro		H	1	35	35	32	31	65	12	31			
	2	56	54	32	54	32	12	31	27	65	22	33	65	43	53	21			
	0	65	61	21	23	21	61	27	1	32	12	17	65	46	54	65			
	0	1	2	7	6	2	1	7	2	56	71	2	32	12	35	32			
	1	74	56	54	32	12	32	36	5	0	6	2	1	02	12	17			
	6	0	3	32	3	32	35	32	1	65	15	12	32	12	32	36			
	5	-	67	65	35	12	35	32	1	32	1	32	1	32	12	16			
	5	32	1	32	1	2	6	2	1	33	3	22	2	33	3	22			
	2	33	3	55	5	66	6	55	5	66	6	55	5	03	21	27			
	6	07	67	65	2	03	21	27	6	07	67	65	1	55	5	33			
	3	22	2	11	1	0	1	1	0	1	6	5	1	-	-	-			

เพลง ลี่ฮเจาฮบานัว

intro							
---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด
A							
-รดฟ	-ซ-ล	-ลซล	ซลดร	-ซฟม	-มฟซ	-ฟซล	ซลดซ
-ลซด	-ร-ม	-มรม	-มรม	-มรล	-ด-ร	มรดม	ซมรด
intro							
B							
-ดรม	-ร-ม	-ฟ-ซ	---ร	-มรด	รมรซ	ฟมรด	รมดร
---ร	-ด-ร	-ม-ซ	---ด	-รดท	ดรดฟ	มรดท	ดรทด
-ดรม	รมรม	รมฟซ	-ซ-ร	-มรด	รมรซ	ฟมรด	รมดร
---ร	รมรด	ดรดท	ทดทร	-ท-ล	-ซ--	-ซ-ซ	-ล-ด
-ลซด	ดรรม	ซลซม	ซมรด				
intro							
c							
---ล	-ซ-ม	รดรม	รมลซ	---ล	-ซ-ม	รดรม	ลมรด
-มมร	รดดท	ลซลท	ลทดร	-มมร	รดดล	ซดรม	ซมรด
intro							
D							
---ล	ซ-ฟ-	-มรด	ซดรม	รดรม	รมฟซ	รมฟซ	รมฟซ
--ล-	ซ-ฟ-	-มรด	ซดรม	รดรม	รมฟซ	รมฟซ	รมฟซ
intro							
E							
-มรด	-มรด	-มรด	รดลซ	---ล	-ร-ด	--รด	รดทล
---ม	-มรม	-มรม	ซมรด	-ลซด	ดรรม	รดรม	รมลซ
---ล	ทลซม	รดรม	ลมรด				
Intro							
F							
-ดทม	-ฟ-ซ	ฟมฟซ	ฟซท-	รดทล	ซฟมซ	มรดร	มรดล
ซดรม	ซมรด	-ซซล	ลดดด)	(ซดรม	ซมรด	-ซซล	ลดด-

มรดซ	-ล-ด	รมรด	รดลซ)	---ม	มฟฟซ	ซรรม	มรรล
ซดรฟ	ซมรด	-ซ-ล	-ด--	---ม	-ฟ-ซ	-ร-ม	-ร-ล
ซดรม	ซมรด	---ร	-ม-ด	(---ร	-ม-ท	-ด-ร	-ท-ด)
(-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด)				
G							
-มรม	-ล-ม	ซมรด	ซลด-	มรดร	ดทลท	ลทดร	----
มรดร	ดทลล	ซมรด	ซลดซ	ลซลด	รดรม	ซมรด	ซลด-
ซซลซ	ฟฟมร	รดรม รมฟซ	----	ซซลซ	ฟมรล	ทดรด	ทลทด
H							
-มซม	ซมรม	ดลซด	รมดร	-ซลซ	ฟมรซ	ฟมรด	รมดร
ทลซร	รมมล	ซฟมซ	มรด-	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด
-มรด	รดทล	ซฟลซ	ฟลซ-	-ด-ร	-ท-ล	-ร-ด	-ท-ร
-ซลท	ดร-ม	รดรม	ซมรด	-ทฟซ	ลซฟม	รดรม	รมลซ
I							
---ล	-ร-ด	--รด	รดทล	---ม	-มรม	มรม	ซมรด
-ลซด	ซดรม	รดรม	รมลซ	---ล	ทลซม	ซดรม	ซมรด
-มรด	-มรด	-มรด	รดลซ	-มรด	-มรด	-ร-ล	-ร-ด
J							
-มมม	-รรร	-มมม	-รรร	-มมม	-ซซซ	-ลลล	-ซซซ
-ลลล	-ซซซ	--มร	ดรทล	--ทล	ทลซร	--มร	ดรทล
--ทล	ทลซด	(-ซซซ	-มมม	-รรร	-ดดด)	---ด	-ด--
-ด-ล	-ซ-ด						

3.2.5 เพลง ทางละฮินบ็อบโท

ဌာန်လဟိုင် ဖုံဝတ်

Intro:

0	0	32	3 |	56	76	56	53 |	2	32	15	12 |	35	63	52	32 |
27	65	22	33 |	56	76	56	53 |	2	32	15	12 |	35	63	52	32 |
1	0	1	1 |	0	1	6	5 |								
A:								1	65	45	65 |	61	21	76	65 |
06	15	73	51 |	02	71	02	71 |	12	36	54	31 |	2	17	65	32 |
12	32	12	16 |	5	32	35	65 |	0	15	61	23 |	05	33	03	22 |
21	23	21	76 |	06	75	61	23 |	0	12	35	32 |	12	32	6	7 |
{: 1	45	65	54 |	43	21	71	27 :}								
B:								{: 1	0	4	4 |	5	5	7	7 |
37	12	17	65 |	17	65	45	43 :}	0	44	57	53 |	04	53	43	45 |
73	45	43	21 |	21	57	17	13 |	0	12	17	65 |	45	64	5	– |
07	71	76	54 |	34	53	4	– |	05	65	03	54 |	05	43	11	55 |
0	34	57	54 |	35	43	7	7	{: 1	45	65	54 |	43	21	71	27 :}

Intro 2:

337	15	774	53 |	54	51	7	– |	337	15	774	53 |	54	14	3	– |
717	33	121	55 |	343	77	07	77 |	176	54						
C:										11	33 |	44	55	01	76 |
5	–	0	13 |	72	1	57	34 |	57	4	41	23 |	4	–	41	23 |
4124	124	0	43 |	45	43	75	43 |	7	7	{: 1	45 |	65	54	43	21 |
71	27 :}														
D:		4	5 |	2	4	56	54 |	52	54	04	45 |	77	17	17	65 |
45	43	717	33 |	717	33	03	34 |	57	54	35	32 |	1	–	01	37 |
07	15	01	6567 |	01	6567	07	35 |	43	21	45	43 |	4	–	54	57 |
4	–	05	65 |	13	45	43	21 |	5	7	1	– |				

เพลง ทางละฮินบ็อบโท

Intro							
---ม	รม-ซ	ลทลซ	ลซมร	-มรด	ซดรม	ซลมซ	รมรร
ทลซร	รมมซ	ลทลซ	ลซมร	-มรด	ซดรม	ซลมซ	รมรด
---ด	-ด--	-ด-ล	-ซ-ด				
A							
-ลซฟ	ซลซล	ดรดท	ลดซ-	ลดซท	มซด-	รทด-	รทดด
รมลซ	ฟฟดร	-ดทล	ซมรด	รมรด	รดลซ	-มรม	ซลซ-
-ดซล	ดรม-	ซมม-	มรรร	ดรมร	ดทล-	ลทซล	ดรม-
-ดรม	ซมรด	รมรล	-ท-ด	(-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด)
B							
(---ฟ	-ฟ-ซ	-ซ-ท	-ท-ม	ทดรด	ทลซด	ทลซฟ	ซฟม-)
-ฟฟซ	ทซม-	ฟซมฟ	มฟซท	มฟซฟ	มรดร	ดซทด	ทดม-
-ดรด	ทลซฟ	ซลฟซ	----	ททดท	ลซฟฟ	ฟซมฟ	----
ซลซ-	มซฟ-	ซฟมด	ดซซ-	-มฟซ	ทซฟม	ซฟมท	-ท-ด
-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด	-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด
Intro2							
มทด ซท	ทฟซ มซ	ฟซทด	---ม	มทด ซท	ทฟซ มซ	ฟดฟม	---ท
ดทม มด	รดซ ซม	ฟมท ท-	ทททด	ทลซ ฟด	ดมมฟ	ฟซซ-	ดทลซ
C							
-ดมท	-ด-ซ	ทมฟซ	ทฟ-ฟ	ดรมฟ	---ฟ	ดรมฟ	ดรฟด รฟ-
-ฟมฟ	ซฟมท	ซฟมท	-ท-ด	(-ฟซล	ซซฟฟ	มรดท	ดรทด)
D							
-ซ-ร	-ฟ-ซ	ลซฟซ	รซฟ-	ฟฟซท	ทดทด	ทลซฟ	ซฟมท
ดทม มท	ดทม ม-	มมฟซ	ทซฟม	ซมรด	----	ดมท-	ทดซ-
-ดล ซลท-	-ดล ซลท-	ทมซฟ	มรดฟ	ซฟมฟ	---ซ	ฟซทฟ	----
ซลซด	มฟซฟ	มรดซ	-ท-ด				

1.2.6 เพลง ยินสนาญเสาวานะพม

เพลง ยินสนาญเสาวานะพม หรือ เพลงประเพณีวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ เป็นการแสดงถึงเรื่องราว เกี่ยวกับ ประวัติของเมืองมอญในอดีตที่ชื่อ สุวรรณภูมิ อาณาจักรตั้งแต่โบราณ อันเป็นเมืองเก่าแก่ของมอญที่มีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่สมัย ทวารวดี สืบต่อกันมาจนถึงแผ่นดินเมืองพะสิม เมืองอันเป็นเมืองหลวงเดิมของชาวมอญ ความเจริญด้านศาสนา วัฒนธรรม แผ่กว้างไปทั่วแผ่นดินสุวรณภูมิที่ มีความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก นิยมแสดงในงาน วันชาติมอญ วันเฉลิมฉลองเกียรติยศของเจ้านายที่มียศศักดิ์ และเพลงนี้ใช้บรรเลงและฟ้อนรำในงานมงคลทั่วๆ ไป

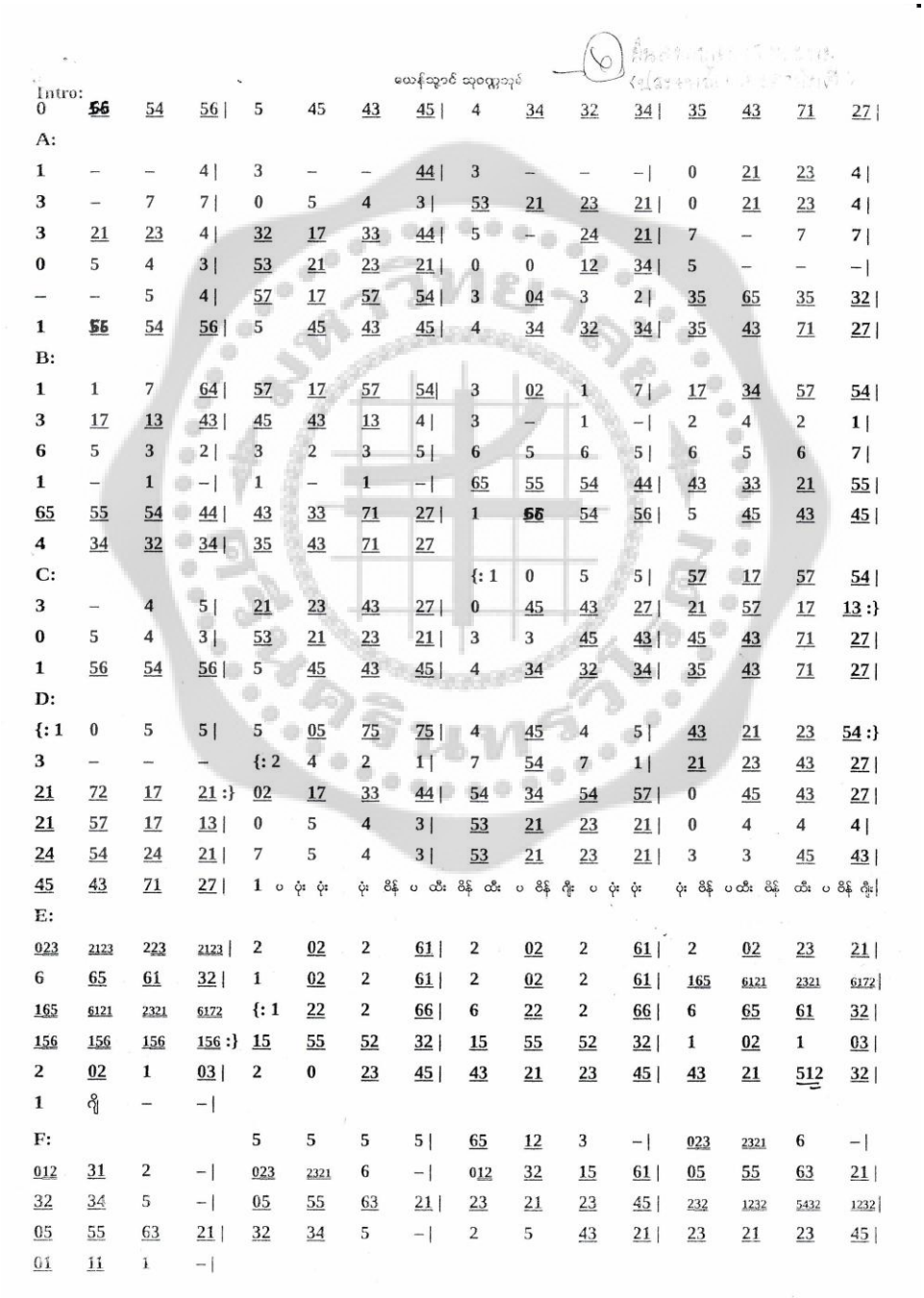

Intro:

0	56	54	56 |	5	45	43	45 |	4	34	32	34 |	35	43	71	27 |
A:															
1	–	–	4 |	3	–	–	44 |	3	–	–	– |	0	21	23	4 |
3	–	7	7 |	0	5	4	3 |	53	21	23	21 |	0	21	23	4 |
3	21	23	4 |	32	17	33	44 |	5	–	24	21 |	7	–	7	7 |
0	5	4	3 |	53	21	23	21 |	0	0	12	34 |	5	–	–	– |
–	–	5	4 |	57	17	57	54 |	3	04	3	2 |	35	65	35	32 |
1	55	54	56 |	5	45	43	45 |	4	34	32	34 |	35	43	71	27 |
B:															
1	1	7	64 |	57	17	57	54|	3	02	1	7 |	17	34	57	54 |
3	17	13	43 |	45	43	13	4 |	3	–	1	– |	2	4	2	1 |
6	5	3	2 |	3	2	3	5 |	6	5	6	5 |	6	5	6	7 |
1	–	1	– |	1	–	1	– |	65	55	54	44 |	43	33	21	55 |
65	55	54	44 |	43	33	71	27 |	1	66	54	56 |	5	45	43	45 |
4	34	32	34 |	35	43	71	27								
C:								{: 1	0	5	5 |	57	17	57	54 |
3	–	4	5 |	21	23	43	27 |	0	45	43	27 |	21	57	17	13 :}
0	5	4	3 |	53	21	23	21 |	3	3	45	43 |	45	43	71	27 |
1	56	54	56 |	5	45	43	45 |	4	34	32	34 |	35	43	71	27 |
D:															
{: 1	0	5	5 |	5	05	75	75 |	4	45	4	5 |	43	21	23	54 :}
3	–	–	–	{: 2	4	2	1 |	7	54	7	1 |	21	23	43	27 |
21	72	17	21 :}	02	17	33	44 |	54	34	54	57 |	0	45	43	27 |
21	57	17	13 |	0	5	4	3 |	53	21	23	21 |	0	4	4	4 |
24	54	24	21 |	7	5	4	3 |	53	21	23	21 |	3	3	45	43 |
45	43	71	27 |	1 ပ ပုံး ပုံး			ပုံး ဝိန် ပ ထီး		ဝိန် ထီး ပ ဝိန် ဇီး		ပ ပုံး ပုံး		ပုံး ဝိန် ပ	ထီး ဝိန်	ထီး ပ ဝိန် ဇီး|
E:															
023	2123	223	2123 |	2	02	2	61 |	2	02	2	61 |	2	02	23	21 |
6	65	61	32 |	1	02	2	61 |	2	02	2	61 |	165	6121	2321	6172|
165	6121	2321	6172	{: 1	22	2	66 |	6	22	2	66 |	6	65	61	32 |
156	156	156	156 :}	15	55	52	32 |	15	55	52	32 |	1	02	1	03 |
2	02	1	03 |	2	0	23	45 |	43	21	23	45 |	43	21	512	32 |
1	ထိ	–	– |												
F:				5	5	5	5 |	65	12	3	– |	023	2321	6	– |
012	31	2	– |	023	2321	6	– |	012	32	15	61 |	05	55	63	21 |
32	34	5	– |	05	55	63	21 |	23	21	23	45 |	232	1232	5432	1232|
05	55	63	21 |	32	34	5	– |	2	5	43	21 |	23	21	23	45 |
01	11	1	– |												

เพลง ยินสนาญเสาวานะพม

Intro							
-ซลซ	ฟซลซ	-ฟซฟ	มฟซฟ	-มฟม	รมฟม	ซฟมท	ดรทด
A							
----	-ฟ-ม	----	-ฟฟม	----	----	-รดร	มฟ-ม
---ท	-ท--	-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	-มรด	-รดร	มฟ-ม
-รดร	มฟ-ม	รดทม	มฟฟซ	---ร	ฟรดท	---ท	-ท--
-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรด-	---ด	รมฟซ	----	----
---ซ	-ฟ-ซ	ทดทซ	ทซฟม	--ฟม	-ร-ม	ซลซม	ซมรด
-ซซซ	ฟซลซ	-ฟซฟ	มฟรม	-มมม	รมฟม	ซฟมท	ดรทด
B							
-ด-ท	-ลฟซ	ทดทซ	ทซฟม	--รด	-ท-ด	ทมฟซ	ทซฟม
-ทดท	มฟมฟ	ซฟมด	มฟ-ม	---ด	---ร	-ฟ-ร	-ด-ล
-ซ-ม	-ร-ม	-ร-ม	-ซ-ล	-ซ-ล	-ซ-ล	-ซ-ล	-ท-ด
---ด	---ด	---ด	---ล	ซซซซ	ฟฟฟฟ	มมมร	ดซซล
ซซซซ	ฟฟฟฟ	มมมท	ดรทด	-ซซซ	ฟซลซ	-ฟซฟ	มฟซฟ
-มฟม	รมฟม	ซฟมท	ดรทด				
C							
(---ซ	-ซ-ซ	ทดทซ	ทซฟม	---ฟ	-ซ-ร	ดรมฟ	มรท-
-ฟซฟ	มรทร	ดซทด	ทดม-)	-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรดม
-ม-ฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทด	-ซลซ	ฟซลซ	-ฟซฟ	มฟซฟ
-มฟม	รมฟม	ชฟมท	ดรทด				
D							
(---ซ	-ซ-ซ	--ซท	ซทซฟ	-ฟซฟ	-ซ-ฟ	มรดร	มซฟม)
----	---ร	-ฟ-ร	-ด-ท	-ซฟท	-ด-ร	ดรมฟ	มรทร
ดทรด	ทรดร	-ฟ-ร-	-ด-ท	-ซฟท	-ด-ร	ดรมฟ	มรทร
ดทรด	ทรด-	รดทม	มฟฟซ	ฟมมซ	ฟซท-	-ฟซฟ	มรทร
ดซทด	ทดม-	-ซ-ม	-ม-ซ	มรดร	มรด-	-ฟ-ฟ	-ฟ-ร
ฟซฟร	ฟรดท	-ซ-ฟ	-ม-ซ	มรดร	มรดม	-ม-ฟ	ซฟมฟ
ซฟมท	ดรทด						

E							
รมร ดรมร	รมร ดรมร	--รร	-ลดร	--รร	-ลดร	--รร	มรดล
-ลซล	ดมรด	--รร	-ลดร	--รร	-ลดด	ลซล ดรดร	มรดล ดทรด
ลซล ดรดร	มรดล ดรทด	(-รรร	-ลลล	-รรร	-ลลล	-ลซล	ดมรด
ซลด ซลด	ซลด ซลด)	ซซซซ	รมรด	ซซซซ	รมรด	--รด	--มร
--รด	--มร	---ร	มฟซฟ	มรดร	มฟซฟ	มรดซ	ดรม รด
F							
-ซ-ซ	-ซ-ล	ซดรม	----	รมร มรดล	----	ดรม ดร	----
รมร มรดล	----	ดรม รด	ซลด-	ซซซล	มรดม	รมฟซ	----
ซซซล	มรดร	มรดร	มฟซร	มรด รมรซ	ฟมรด รมร	ซซซล	มรดม
รมฟซ	---ร	-ซ-ฟ	มรดร	มรดร	มฟซ-	ดดดด	----

1.2.7 เพลง ฮะกรอมเร่แจ่มทีดาด

เพลง ฮะกรอมเร่แจ่มทีดาด หรือ เพลง ราชอาณาจักรราชาธิราช เป็นเพลงที่แสดงถึง เรื่องราวกษัตริย์มอญ ที่มีพระนามว่า ราชาธิราช โดยกล่าวถึงคุณประโยชน์ที่ได้เคยทำในครั้งอดีต ให้ผู้ชมได้รำลึกถึงคุณของราชาธิราช และสำนึกรักษ์ชาติพันธ์ของตนเองด้วย นิยมแสดงในงาน เชิดชูกษัตริย์ราชาธิราช

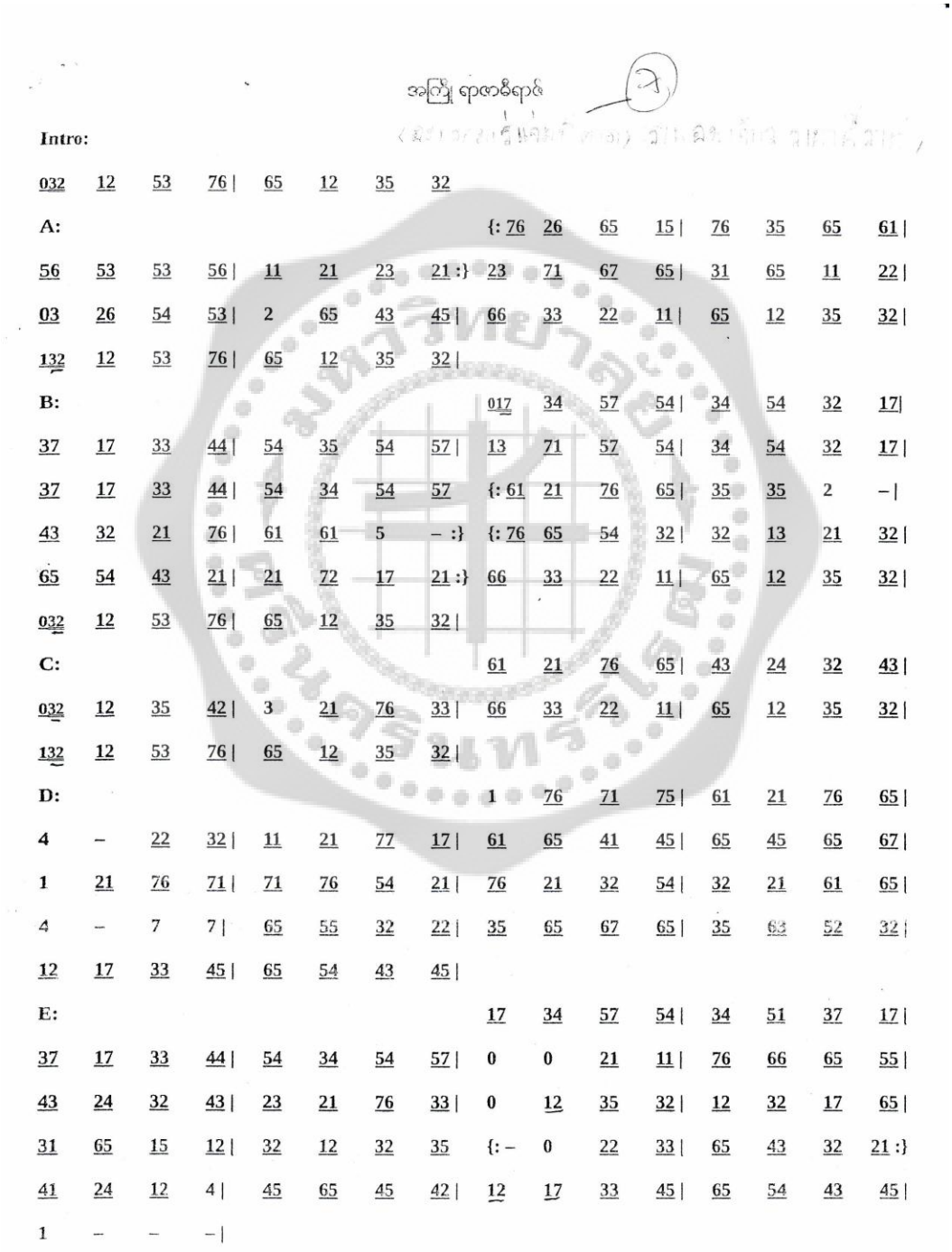

Intro:

032 12 53 76 | 65 12 35 32

A:

{: 76 26 65 15 | 76 35 65 61 |
56 53 53 56 | 11 21 23 21 :} 23 71 67 65 | 31 65 11 22 |
03 26 54 53 | 2 65 43 45 | 66 33 22 11 | 65 12 35 32 |
132 12 53 76 | 65 12 35 32 |

B:

017 34 57 54 | 34 54 32 17|
37 17 33 44 | 54 35 54 57 | 13 71 57 54 | 34 54 32 17 |
37 17 33 44 | 54 34 54 57 {: 61 21 76 65 | 35 35 2 – |
43 32 21 76 | 61 61 5 – :} {: 76 65 54 32 | 32 13 21 32 |
65 54 43 21 | 21 72 17 21 :} 66 33 22 11 | 65 12 35 32 |
032 12 53 76 | 65 12 35 32 |

C:

61 21 76 65 | 43 24 32 43 |
032 12 35 42 | 3 21 76 33 | 66 33 22 11 | 65 12 35 32 |
132 12 53 76 | 65 12 35 32 |

D:

1 76 71 75 | 61 21 76 65 |
4 – 22 32 | 11 21 77 17 | 61 65 41 45 | 65 45 65 67 |
1 21 76 71 | 71 76 54 21 | 76 21 32 54 | 32 21 61 65 |
4 – 7 7 | 65 55 32 22 | 35 65 67 65 | 35 63 52 32 |
12 17 33 45 | 65 54 43 45 |

E:

17 34 57 54 | 34 51 37 17 |
37 17 33 44 | 54 34 54 57 | 0 0 21 11 | 76 66 65 55 |
43 24 32 43 | 23 21 76 33 | 0 12 35 32 | 12 32 17 65 |
31 65 15 12 | 32 12 32 35 {: – 0 22 33 | 65 43 32 21 :}
41 24 12 4 | 45 65 45 42 | 12 17 33 45 | 65 54 43 45 |
1 – – – |

เพลง ฮะกรอมเร่แจ่มทีดาด

Intro							
มรด รซ	มทลล	ซดรม	ซมรท				
A							
ลรลล	ซดซท	ลมซล	ซลดซ	ลซมซ	มซลด	ดรดร	มรดท
ลรลล	ซดซท	ลมซล	ซลดซ	ลซมซ	มซลด	ดรดร	มรดร
มทดล	ทลซม	ดลซด	ดรร-	มรลซ	ฟซมร	-ลซฟ	มฟซล
ลมมร	รดดล	ซดรม	ซมรด	มรด รซ	มทลล	ซดรม	ซมร-
B							
ดทม ฟซ	ทซฟม	ฟซฟม	รดทม	ทดทม	มฟฟซ	ฟมซซ	ฟซทด
มทดซ	ทซฟม	ฟซฟม	รดทม	ทดทม	มฟฟซ	ฟมฟซ	ฟซทล
ดรดท	ลลซม	ซมซร	---ฟ	มมรร	ดทลล	ดลดซ	----
ดรดท	ลลซม	ซมซร	---ฟ	มมรร	ดทลล	ดลดซ	---ท
(ลลซซ	ฟมรม	รดมร	ดมรล	ซซฟฟ	มรดร	ดทรด	ทรดล)
ลมมร	รดดล	ซดรม	ซมรด	มรด รซ	มทลล	ซดรม	ซมรล
C							
ดรดท	ลลซฟ	มรฟม	รฟม-	มรด รม	ซฟรม	-รดท	ลมมล
ลมมร	รดดล	ซดรม	ซมรด	มรด รซ	มทลล	ซดรม	ซมรด
D							
-ทลท	ดทซล	ดรดท	ลลซฟ	---ร	รมรด	ดรดท	ทดทล
ดลซฟ	ดฟซล	ซฟซล	ซลทด	-รดท	ลทดท	ดทลซ	ฟรดท
ลรดม	รซฟม	ररดล	ดลซฟ	---ท	-ท-ล	ซซซม	ररรม
ซลซล	ทลซม	ซลมซ	รมรด	รดทม	มฟซล	ซซฟฟ	มฟซด
E							
ทมฟซ	ทซฟม	ฟซดม	ทดทม	ทดทม	มฟฟซ	ฟมฟซ	ฟซท-
---ร	ดดดท	ลลลล	ซซซฟ	มรฟม	รฟมร	มรดท	ลมม-
-ดรม	ซมรด	รมรด	ทลซม	ดลซด	ซดรม	รดรม	รมซ-
(---ร	รมมล	ซฟมม	ररดฟ)	ดรฟด	รฟ-ฟ	ซลซฟ	ซฟรด
รดทม	มฟซล	ซซฟฟ	มฟซด				

1.2.8 เพลง เปาแจ่วปะมุดเดินกวาจ

เพลง เปาแจ่วปะมุดเดินกวาจ หรือเพลง บูชาเจ้าเมือง เป็นเพลงที่แสดงถึงการเคารพ เจ้าเมือง ที่คอยปกปักษ์รักษา ประชาชนให้อยู่อย่าสงบสุข ไม่ให้เกิด ภัยอันตรายเข้ามา ซึ่งการแสดงดังกล่าวจะใช้ผู้แสดงเพียงคนเดียว

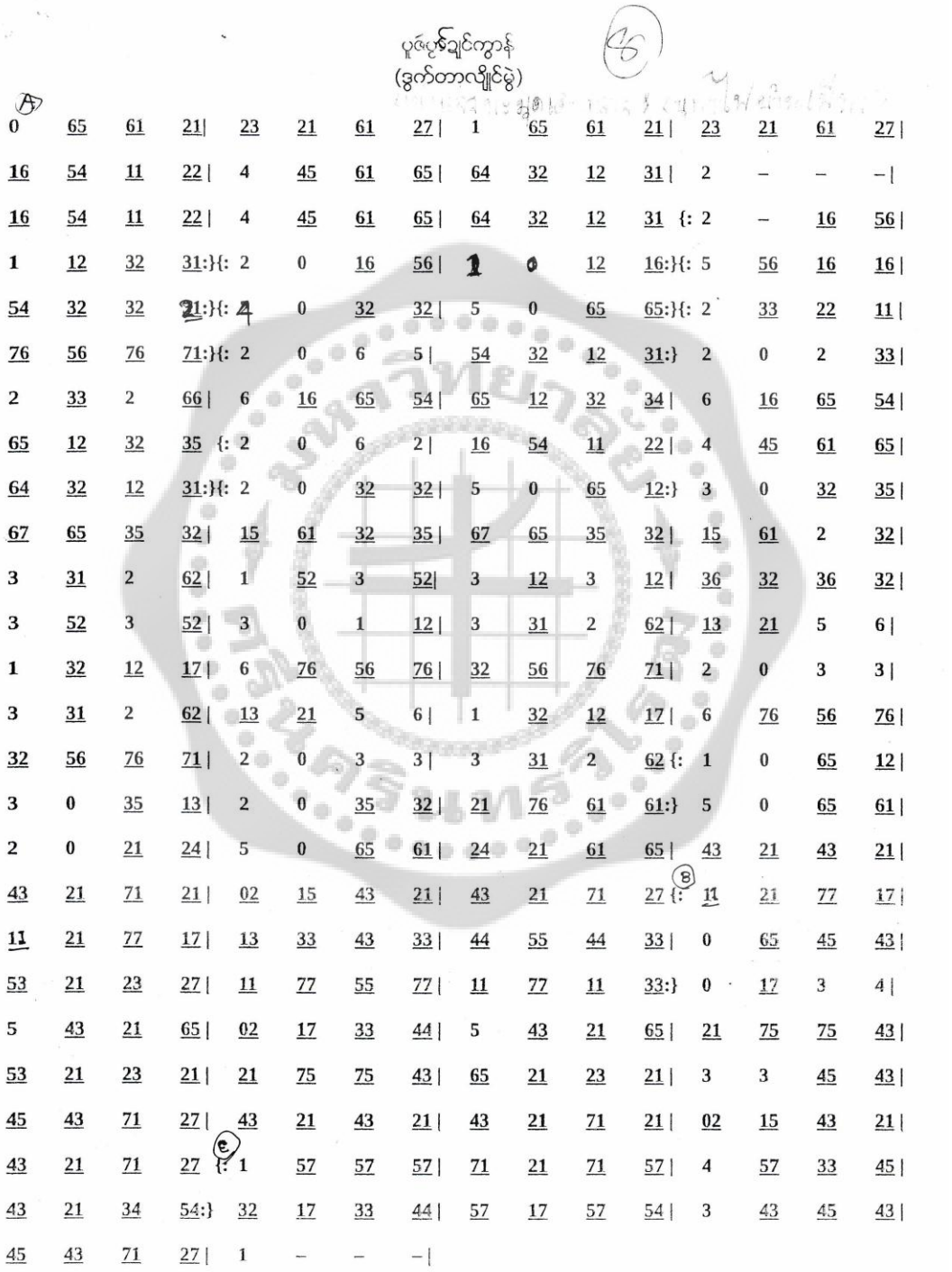

เพลง เปาแจ่วปะมุดเดินกวาจ

A -ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด
ลซฟด	ดรรฟ	-ฟซล	ดลซล	ฟมรด	รมดร	----	---ด
ลซฟด	ดรรฟ	-ฟซล	ดลซล	ฟมรด	รมดร	---ด	ลซลด
-ดรม	รมดร	---ด	ลซลด	-ดรม	รมดร	---ด	ลซลด
---ด	รดลซ	---ด	ลซลด	---ด	รดลซ	-ซลด	ลดลซ
ฟมรม	ररดฟ	-ซลด	ลดลซ	ฟมรม	ररดฟ	---ม	รมรซ
---ล	ซลซร	---ม	รมรซ	---ล	ซลซร	-มมร	รดดท
ลซลท	ลทดร	-มมร	รดดท	ลซลท	ลทดร	---ล	-ซ-ซ
ฟมรด	รมดร	---ล	-ซ-ซ	ฟมรด	รมดร	---ร	-มมร
-มมร	-ลลล	-ดลล	ซซฟล	ซดรม	รมฟล	-ดลล	ซซฟล
ซดรม	รมซร	(---ล	-ร-ด	ลซฟด	ดรรฟ	-ฟซล	ดลซล
ฟมรด	รมดร)	---ม	รมรซ	---ล	ซดรม	---ม	รมรซ
---ล	ซดรม	---ม	รมซล	ทลซม	ซมรด	ซลดม	รมซล
ทลซม	ซมรด	ซลดร	-มรม	-มดร	-ลรด	-ซรม	-ซรม
-ดรม	-ดรม	ลมรม	ลมรม	-ซรม	-ซรม	---ด	-ดรม
-มดร	-ลรด	มรดซ	-ล-ด	-มรด	รดทล	-ทลซ	ลทลม
รซลท	ลทดร	---ม	-ม-ม	-มดร	-ลรด	มรดซ	-ล-ด
-มรด	รดทล	-ทลซ	ลทลม	รซลท	ลทดร	---ม	-ม-ม
-มดร	-ลรด	---ล	ซลดร	---ร	ดรฟซ	---ล	ซลดร
มรดล	ดลซฟ	มรดฟ	มรดฟ	มรดท	ดรด-	รดซฟ	มรดฟ
มรดท	ดรทด						
B							
ดรดท	ทดทด	ดรดท	ทดทด	มมมฟ	มมมฟ	ฟซซฟ	ฟมม-
-ลซฟ	ซฟมซ	มรดร	มรทด	ดททซ	ซททด	ดททด	ดมม-
-ดทม	-ฟ-ซ	-ฟมร	ดลซ-	รดทม	มฟฟซ	-ฟมร	ดลซร
(ดทซท	ซฟมซ	มรดร	มรดม)	-ม-ฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทฟ
มรดฟ	มรดฟ	มรดท	ดรด-	รดซฟ	มรดฟ	มรดท	ดรทด
C							
(-ซทซ	ทซทท	ดรดท	ดซทฟ	-ซทม	มฟซฟ	มรดม	ฟซฟม)
รดทม	มฟฟซ	ทดทซ	ทซฟม	-ฟมฟ	ซฟมฟ	ซฟมท	ดรทด

1.2.9 เพลง สะมอดบ็อบโท

เพลงสะมอดบ็อบโท หรือ เพลงรำหงส์เป็นการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ ซึ่งชาวมอญ นับถือ หงส์เนื่องจากชาวมอญมีความเชื่อว่า หงส์เป็นสัตว์ตนกำเนิดของชาวมอญ และเป็นมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชนชาติมอญ ครั้งตั้งรกรากของเมืองหงสาวดี จึงถือว่า หงส์เป็นสัตว์ที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งในบทเพลงก็เป็นเรื่องราวความเป็นมา ของการตั้งรกรากของชนชาติมอญที่เมืองหงสาวดี เมื่อครั้งเมื่อเมืองหงสาวดียังคงความยิ่งใหญ่ ซึ่งนิยมแสดง ในงานรำลึกถึงคุณของชนชาติมอญในอดีต ในงานวันชาติมอญ และการเฉลิมฉลองในโอกาสต่างๆด้วย

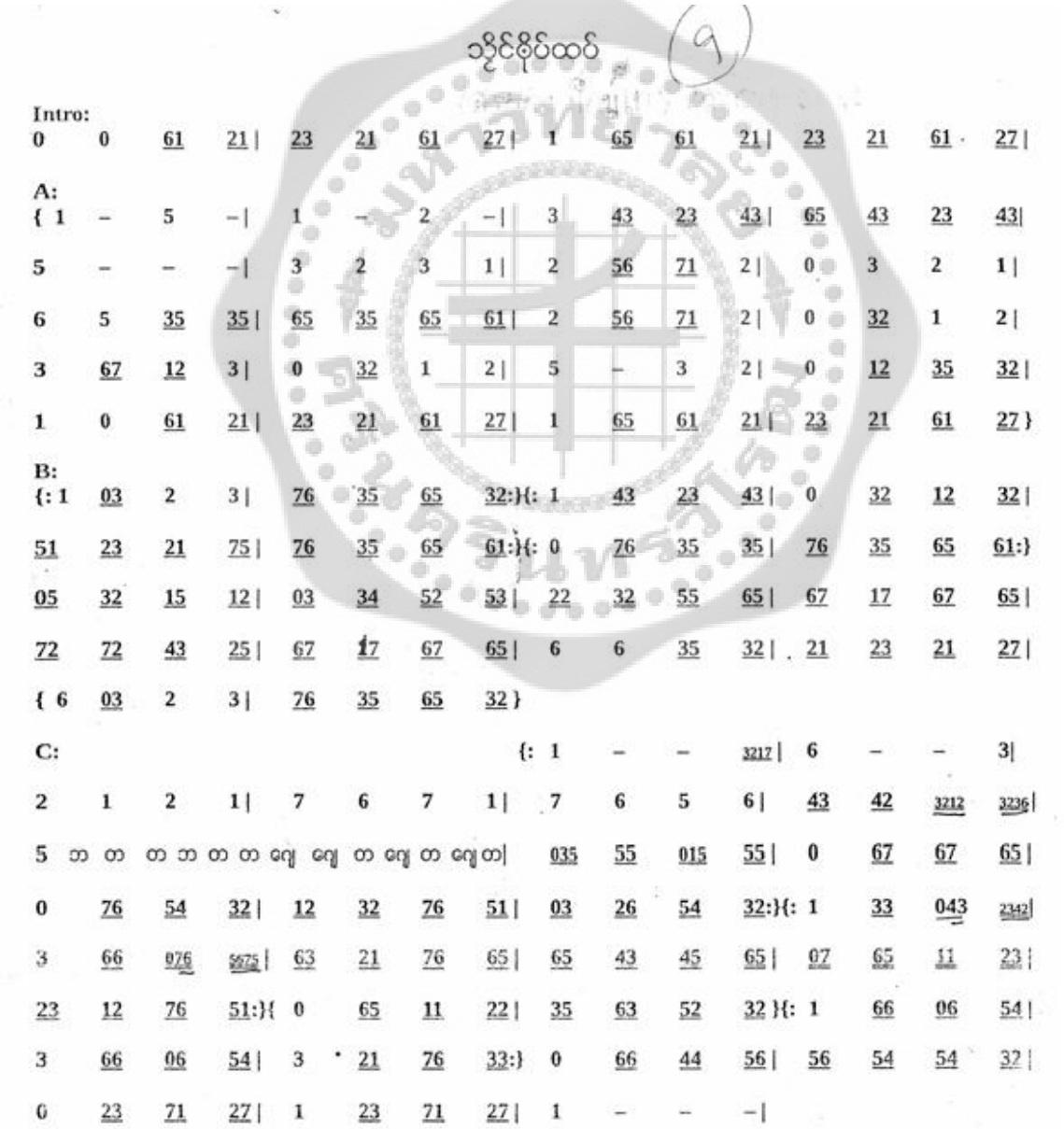

เพลง สะมอดบ็อบโท

Intro							
---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด
A							
(---ซ	---ด	---ร	---ม	-ฟมร	มฟมล	ซฟมร	มฟมซ
----	---ม	-ร-ม	-ด-ร	-ซลท	ดร--	-ม-ร	-ด-ล
-ซ-ม	ซมซล	ซมซล	ซลดร	-ซลท	ดร--	-มรด	-ร-ม
-ลทด	รม--	-มรด	-ร-ซ	---ม	-ร--	-ดรม	ซมรด
---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด	-ลซล	ดรดร	มรดล	ดรทด)
B							
(--มร	-ม-ท	ลมซล	ซมรด)	(-ฟมร	มฟม-	-มรด	รมรซ
ดรมร	ดทซท	ลมซล	ซลด-)	(-ทลม	ซมซท	ลมซล	ซลด-)
ซมรด	ซดร-	มมฟซ	รซมร	รมรซ	ซลซล	ทดทล	ทลซท
รทรฟ	มรซล	ทดทล	ทลซล	-ล-ม	ซมรร	ดรมร	ดรทล
(--มร	-ม-ท	ลมซล	ซมรด)				
C							
(----	-มรดทล	----	-ม-ร	-ด-ร	-ด-ท	-ล-ท	-ด-ท
-ล-ซ	-ล-ฟ	มฟรม	รดรม รมลซ	กลอง			
มซซ ซ	ดซซ ซ	-ลทล	ทลซ-	-ทลซ	ฟมรด	รมรท	ลซด-
มรลซ	ฟมรด)	(-มม-	ฟมร มฟรม	-ลล-	ทลซ ลทซล	มรดท	ลลซล
ซฟมฟ	ซลซ-	ทลซด	ดรมร	มดรท	ลซด-)	(-ลซด	ดรรม
ซลมซ	รมรด	-ลล-	ลซฟม	-ลล-	ลซฟม	-รดท	ลมม-
-ลลฟ	ฟซลซ	ลซฟซ	ฟมรม	-รมท	ดรทด	-รมท	ดรทด

3.2.10 เพลง เปาแจ่วปะนาญซะดาว

Intro:		–		+		–								–	
0	–	1	1	0	1	6	5	1	33	3	22	2	33	3	22
2	33	3	55	5	66	6	55	5	66	6	55	5	03	21	75
6	07	67	65	2	03	21	75	6	07	67	65	{:1	55	5	33
3	22	2	11:}	{:12	12	12	17	67	67	67	65:}	{:0	65	11	22
35	65	35	32:}	{:1	35	35	35	67	65	35	32:}	{:1	55	5	33
3	22	2	11:}	1	0	1	1	0	1	6	5	A {:1	–	7	7
7	1	2	7	1	21	76	54	76	34	11	21	0	33	77	11
3	7	1	6	5	–	–	5	1	–	7	7	7	–	7	4
57	17	57	54	3	–	65	55	54	44	43	33	5	3	2	1
17	34	57	54	3	17	13	43	45	43	13	43:}	0	2	1	7
32	17	33	44	5	65	45	65	75	43	21	65	34	54	32	17
37	17	33	44	5	65	45	65	75	43	21	65	0	–	7	4
57	17	57	54	{:3	–	3	2	1	65	11	22:}	3	0	3	2
35	65	35	32	{:1	–	61	21	23	21	61	27:}	B {:17	65	11	23
43	32	21	76	0	32	12	17	67	27	67	65:}	{:0	76	33	43
11	22	33	55	21	76	65	43	23	23	53	21:}	{:0	54	54	56
56	54	54	32	0	56	35	32	11	22	33	55:}	{:07	65	11	23
23	21	31	76:}	{:0	23	23	27	6	12	12	16:}	5	35	6	1
2	3	5	6	35	35	6	3	56	76	54	32	C {:1	0	22	22
3	–	22	22	3	23	53	21	76	35	61	32:}	1	0	35	65
1	0	35	65	1	0	35	65	1	33	3	22	2	33	3	22
2	33	3	55	5	66	6	55	5	66	6	55	5	03	21	75
6	07	67	65	2	03	21	75	6	07	67	65	{:1	55	5	33
3	22	2	11:}	1	–	1	1	0	1	6	5	1	–	–	–

เพลง เปาแจ่วปะนาญซะดาว

Intro							
---ด	-ด--	-ด-ล	-ซ-ด	-มมม	-รรร	-มมม	-รรร
-มมม	-ซซซ	-ลลล	-ซซซ	-ลลล	-ซซซ	--มร	ดทซล
--ทล	ทลซร	--มร	ดทซล	--ทล	ทลซด	-ซซซ	-มมม
-รรร	-ดดด	(รดรด	รดทล	ทลทล	ทลซ-)	(-ลซด	ดรรม
ซลซม	ซมรด)	(-มซม	ซมซล	ทลซม	ซมรด)	-ซซซ	-มมม
-รรร	-ดดด	---ด	-ด--	-ด-ล	-ซ-ด		
A							
(---ท	-ท-ท	-ด-ร	-ท-ด	-รดท	ลซฟท	ลมฟด	ดรด-
-มมท	ทดดม	-ท-ด	-ล-ซ	----	-ซ-ด	---ท	-ท-ท
---ท	-ฟ-ซ	ทดทซ	ทซฟม	---ล	ซซซซ	ฟฟฟฟ	มมมซ
-ม-ร	-ด-ด	ทมฟซ	ทซฟม	-ดทด	มฟมฟ	ซฟมด	มฟม-)
-ร-ด	-ท-ม	รดทม	มฟฟซ	-ลซฟ	ซลซท	ซฟมร	ดลซม
ทดทม	มฟฟซ	-ลซฟ	ซลซท	ซฟมร	ดลซ-	---ท	-ฟ-ซ
ทดทซ	ทซฟม	(---ม	-ร-ด	-ลซด	ดรรม)	---ม	-ร-ม
ซลซม	ซมรด	(---ล	ดรดร	มรดล	ดรทด)		
B							
(ทลซด	ดรมฟ	มมรร	ดทล-	-มรด	รดทล	ทรทล	ทลซ-)
(-ทลม	มฟมด	ดรรม	มซซร	ดทลล	ซฟมร	มรมซ	มรด-)
(-ซฟซ	ฟซลซ	ลซฟซ	ฟมร-	-ซลม	ซมรด	ดรรม	มซซ-)
(ทลซด	ดรมร	มรดม	ดทล-)	(-รมร	มรทล	-ดรด	รดลซ)
-มซล	-ด-ร	-ม-ซ	-ล-ม	ซมซล	-ม-ซ	ลทลซ	ฟมรด
C							
(---ร	รรรม	---ร	รรรม	-รมซ	มรดท	ลมซล	ดมรด)ๆ
---ม	ซลซด	---ม	ซลซด	---ม	ซลซด)	-มมม	-รรร
-มมม	-รรร	-มมม	-ซซซ	-ลลล	-ซซซ	-ลลล	-ซซซ
--มร	ดทซล	--ทล	ทลซร	--มร	ดทซล	--ทล	ทลซด
(-ซซซ	-มมม	-รรร	-ดดด)	---ด	-ด--	-ด-ล	-ซ-ด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาดนตรีของชาวมอญบ้านวังกะหมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ งานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการรวบรวมข้อมูลจากการออกปฏิบัติการภาคสนามเป็นแนวทางในการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย ซึ่งได้สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาเพลงประกอบการรำมอญ จากวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็นวงดนตรีที่มีรูปแบบเฉพาะของชุมชนที่ได้รับการถ่ายทอดจากชาวมอญที่มาจากสหภาพพม่าซึ่งมีบทบาททางสังคม ในเรื่องราวต่างๆ เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการเผยแพร่วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ให้เป็นองค์ความรู้ด้านดนตรีให้กับผู้สนใจศึกษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีในกลุ่มชาวมอญให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมรวม ทั้งการสัมภาษณ์จากบุคลากรท้องถิ่น ศิลปินประจำหมู่บ้านผู้มีความรู้ด้านดนตรีมอญ อีกทั้งเข้าร่วมสังเกตในประเพณีพิธีต่างๆและในโอกาสพิเศษ ที่มีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายเป็นตอนดังนี้

<u>ตอนที่ 1</u> ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมชุมชนมอญบ้านวังกะ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี ของชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

1.1 ความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ

ชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นหมู่บ้านเก่าแก่มากว่า 100 ปี ซึ่งมีหลักฐานปรากฏ ตั้งแต่ สมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ตั้งแต่ครั้งเป็น อำเภอวังกะ กิ่งอำเภอวังกะ แล้วกลับมาเป็นอำเภอวังกะ จนปัจจุบันเป็นอำเภอสังขละบุรี และบ้านวังกะเป็นหมู่หนึ่ง ของอำเภอสังขละบุรี ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ ที่มีการอพยพเข้ามาของกลุ่มชาติพันธ์ต่างๆ ซึ่งมีกลุ่มชาติมอญได้อพยพเข้ามาด้วย กลุ่มแรกได้เข้าเมื่อ ปี พ.ศ.2492 กลุ่มที่ 2 ในปีพ.ศ. 2493 และกลุ่มที่ 3 เดิมทางเข้ามา ถึง 40 ครอบครัว ในปี พ.ศ.2494 รวมเป็น 60 ครอบครัวโดยใช้เส้นทางด่านเจดีย์สามองค์ และเส้นทางแม่น้ำบีคลี่ ซึ่งอพยพมาจาก เมาะกะเนียง เจ้าคะเล และ เมาะละแหม่ง ซึ่งมีนายเจริญ ปลัดอำเภอ เป็นผู้ดูแล และ ผลบุญของหลวงพ่ออุตตะมะ(พระราชอุดมมงคล) ที่ทำให้ชาวมอญมีแหล่งพักพิง ทำมาหากินจนถึงปัจจุบัน

1.1.2 ลักษณะทางภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรี มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่าน ขึ้นอยู่กับเมืองกาญจนบุรี เนื่องจากเป็นเมืองที่ตั้งติดต่อกับเขตแดนพม่า ในสมัยโบราณพม่าใช้เป็นเส้นทางเดินทัพ ผ่านเมืองสังขละบุรี โดยผ่านเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ เพื่อเข้ามรุกรานไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระจักรดิพรรดิจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะเส้นทางเดินทัพ ในสมัยประวัติศาสตร์ คำว่าสังขละบุรียังไม่ปรากฏชื่อ มีแต่การเดินทัพผ่านเจดีย์สามองค์เท่านั้น พม่าใช้เส้นทางนี้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ปัจจุบัน อำเภอสังขละบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเดิม สถานที่ราชการต่างๆ และราษฎรอพยพมาอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ซึ่งห่างจากที่เดิมประมาณ 30 กิโลเมตร เนื่องจากถูกผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเขาแหลม เมื่อพ.ศ. 2527 สภาพพื้นที่เป็นป่าเขา ประมาณร้อยละ 75 เป็นที่ราบ ร้ยละ 15 เป็นบริเวณอ่างเก็บน้ำ ร้อยละ 10 มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 3,350 ตารางกิโลเมตร เป็นที่อยู่อาศัย 515 ตารางกิโลเมตร มีลำน้ำสำคัญ 3 สาย คือ ลำน้ำซองกาเลีย ลำน้ำบีคลี่ ลำน้ำรันตี ไหลมาบรรจบที่สามประสบเป็นแม่น้ำแควน้อยไหลผ่านอำเภอสังขละบุรี ทองผาภูมิ ไทรโยค เมืองกาญจนบุรีที่ตำบลปากแพรก บรรจบแม่น้ำแควใหญ่ เป็นแม่น้ำแม่กลอง

<u>อาณาเขต</u>

ทิศเหนือ	จรดอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และรัฐมอญ รัฐกะเหรี่ยง สหภาพพม่า
ทิศใต้	จรดอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันออก	จรดอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
ทิศตะวันตก	จรดเขตตะนาวศรี สหภาพพม่า

1.1.3การปกครองของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรีแบ่งการปกครอง 3 ตำบล 20 หมู่บ้าน กล่าวคือ ตำบลหนองลู มี 10 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,168 ตารางกิโลเมตร ตำบลปรังเผล มี 4 หมู่บ้านมีพื้นที่ประมาณ 712 ตารางกิโลเมตร และตำบลไล่โว่ มี 6 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1,470 ตารางกิโลเมตร การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลตำบลวังกะ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองลู
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองลู (นอกเขตเทศบาลตำบลวังก
- องค์การบริหารส่วนตำบลปรังเผล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปรังเผลทั้งตำบล
- องค์การบริหารส่วนตำบลไล่โว่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไล่โว่ทั้งตำบล

ส่วนของพื้นที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ประกอบด้วย 10 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านนิเถะ
หมู่ที่ 2 บ้านวังกะ
หมู่ที่ 3 บ้านไหล่น้ำ
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยกบ
หมู่ที่ 5 บ้านเวียคะดี้
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยมาลัย
หมู่ที่ 7 บ้านใหม่พัฒนา
หมู่ที่ 8 บ้านซองกาเรีย
หมู่ที่ 9 บ้านพระเจดีย์สามองค์
หมู่ที่ 10 บ้านปะไรโหนก

1.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี

1.2.1 ศาสนา

ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาของชาวมอญ บ้านวังกะ ได้ยึดถือ ปลูกฝังสืบทอดต่อมาสู่ลูกหลาน รวมไปถึงการร่วมจัดกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ ในบริเวณวัด กล่าวคือ เมื่อเดินเข้าสู่ปากทางเข้าวัดหรือเขตบริเวณวัดหรือเขตบริเวณวัดก็จะถอดรองเท้า เพราะมีความเชื่อว่า การใส่รองเท้าเข้าวัดจะทำให้ตนและศาสนา เสื่อมลง และเป็นบาปติดตัวไป และจะไม่พูดเสียงดังหยาบคายซึ่งจะไม่เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เมื่อเข้าไปในวัดจะไม่มีการนำสิ่งใดๆจากวัดติดตัวกลับไปทั้งสิ้น และเมื่อพระสงฆ์เดินผ่านก็จะนั่งลงยกมือไหว้ เพื่อแสดงความเคารพนับถือ นอกจากนี้ยังมีการส่งดอกไม้ในช่วงเวลาเย็น จะนำดอกไม้ โดยเฉพาะดอกพุดที่จัดเตรียมไว้ไปถวายพระที่วัด เพราะมีความเชื่อว่าพระสงฆ์จะนำดอกไม้นั้นไปบูชาพระพุทธเมื่อทำวัตรสวดมนต์เย็น จะส่งผลบุญให้แกตนเองได้ และยังมีการถือศีลภาวนาอย่างเคร่งครัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พากันไปทำบุญอย่างเนืองแน่น และทุกหลังคาเรือนในตอนเย็นจะเปลี่ยนดอกไม้บูชาที่หิ้งพระทุกวัน เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาทุกๆวัน นอกจากนี้ชาวมอญยังนิยมถือปฏิบัติ ตักบาตรกันทุกเช้า โดย

จะใส่เพียงแค่ข้าวสวย เนื่องจากชาวมอญจะนำกับข้าวไปถวายที่วัดและเอกลักษณ์ของชาวมอญบ้านวังกะยังมีส่งข้าววัดที่เรียกกันว่า " เวรส่งข้าววัด " ซึ่งมีสัญลักษณ์ที่แขวนบริเวณหน้าบ้านที่บ่งบอกว่าบ้านดังกล่าวต้องจัดทำอาหารไปถวายพระที่วัดซึ่งแต่วันนั้นจะมี 10-15 ครัวเรือนโดยจะหมุนเวียนไปทั่วหมู่บ้านกล่าวคือ "ป้ายไม้ส่งข้าววัด"และศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญบ้านวังกะคือ วัดวังก์วิเวการาม หรือ วัดหลวงพ่ออุตตะมะ เป็นวัดที่หลวงพ่ออุตตะมะ ร่วมกับชาวบ้านอพยพชาวกะเหรี่ยงและชาวมอญ ได้ร่วมกันสร้างขึ้น ในปี พ.ศ. 2496

1.2.2 ภาษามอญ

หากกล่าวถึงภาษามอญที่ใช้กันในกลุ่มชาวมอญ หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี เป็นภาษามอญที่มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ชาวมอญส่วนใหญ่ใช้ภาษามอญในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ใช้ในการสื่อสาร และในประโยคของการสื่อสารก็จะมีคำศัพท์ของภาษาไทยแทรกเข้าไปเพื่อเพิ่มความเข้าใจมากขึ้นในประโยค ซึ่งต่างกับภาษามอญที่ใช้กันในเมืองมอญ สหภาพพม่าที่ใช้ภาษามอญล้วนๆ ส่วนการอ่าน การเขียนอักษรมอญก็ยังคงมี คนเฒ่าคนแก่ที่ยังสามารถอ่านและเขียนได้

คนมอญในหมู่บ้านจะใช้ภาษามอญในการสนทนาโต้ตอบกันเป็นหลักในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่รุ่นเด็กไปจนถึงผู้เฒ่าผู้แก่ ส่วนภาษาไทยนั้น ชาวมอญช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป แทบทั้งหมดจะฟังภาษาไทยได้ เพราะเข้ามาอยู่เมืองไทยมากกว่า 50 ปีแล้ว ได้รับฟังภาษาไทยผ่านสื่อโทรทัศน์เกือบทุกวัน แต่พูดภาษาไทยไม่ค่อยได้หรือพูดได้แต่ไม่คล่อง ส่วนรุ่นหลานที่เกิดในประเทศไทยช่วงอายุประมาณ 30-50ปี จะสามารถฟังและพูดภาษาไทยได้เป็นอย่างดีแต่เขียนไม่ได้ ทั้งนี้ชาวมอญช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ ซึ่งเด็กที่โตมาในหมู่บ้านที่พูดภาษามอญเป็นภาษาหลักจะพูดภาษามอญเป็นโดยปริยาย เมื่อถึงเวลาเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนที่ทำการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย เด็กในหมู่บ้านจึงต้องผ่านชั้นเตรียมการสอนพูดฟังภาษาไทยจากศูนย์เด็กเล็กวัดวังก์วิเวการามเสียก่อน จึงทำให้เด็กมอญรุ่นใหม่ พูด ฟัง และเขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

1.2.3 การแต่งกายของชาวมอญ

ชาวมอญในหมู่บ้านวังกะทั้งชายหญิงมักมีหน้าตาคมคาย รูปร่างสันทัด ผิวขาวอมเหลือง ผมดำเหยียดตรง ผู้หญิงมอญนิยมไว้ผมยาว ส่วนผู้ชายตัดผมสั้น ในชีวิตประจำวันผู้หญิงมอญส่วนมากจะนุ่งผ้านุ่งส่วนผู้ชายนุ่งโสร่งหรือกางเกง หากมีงานเทศกาลพิเศษหรือวันสำคัญ คนมอญทั้งชายหญิงพิถีพิถันในการแต่งกายมาก ผู้หญิงจะนุ่งผ้านุ่งและสวมเสื้อเข้ารูปเอวลอย แขนกระบอกสามส่วนที่ตัดเย็บเป็นพิเศษและนิยมใช้ผ้าสไบพาดเฉียงบ่าทับเสื้อ บางคนจะสวมใส่ชุดสีเดียวกันสีสันสดใสสวยงาม นิยมผ้าลูกไม้และติดกระดุมทองเพื่อบอกฐานะ ผมเกล้าขึ้นไปสับหวีทองหรือตกแต่งผมด้วยดอกไม้ประดับด้วยสร้อยทอง ทั้งที่คอ นิ้ว ข้อมือ ข้อเท้า เหลืองอร่ามทั้งตัว ซึ่งมีวัตถุประสงค์แท้จริงแล้วเพื่อความสวยงามมากกว่าที่จะอวดร่ำอวดรวย จนระยะหลังหลวงพ่ออุตตะมะมีคำสั่งห้ามสวมใส่ เพราะล่อตาล่อใจมิจฉาชีพ ส่วนผู้ชายก็นุ่งโสร่งเนื้อผ้าอย่างดี คนมีฐานะก็เป็นผ้าโสร่งไหม เสื้อส่วนใหญ่มักเป็นเสื้อเชิ้ตสีขาวแขนยาว ปัจจุบันเด็กๆหรือวัยรุ่นชาวมอญไม่นิยมแต่งกายตามประเพณีมากนัก เนื่องจากค่านิยมการแต่งกายทางสื่อต่างๆที่เข้ามาใน

ชุมชน ทั้ง โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และค่านิยมการแต่งกายแบบสมัยของวัยรุ่นในเมืองแพร่ขยายอิทธิพลเข้ามา ชมรมศิษย์เก่าวัดวังก์วิเวการาม จึงรณรงค์ให้มีการแต่งกายตามประเพณีเมื่อมีเทศกาลต่างๆ โดยผู้หญิงจะนุ่งผ้าสีแดง สวมเสื้อสีขาว ขณะที่ผู้ชายจะนุ่งโสร่งแดงและเสื้อเชิ้ตสีขาว เช่นกัน ซึ่งเป็นชุดประจำชาติของมอญ เหตุผลที่ใช้สีแดงเนื่องจากเป็นสีประจำชาติมอญ

1.2.4 อาหาร

อาหารประจำวันส่วนใหญ่ของชาวบ้านมักเป็นผักที่หาได้ง่าย นำมาทำเป็นผักต้มน้ำพริก กับแกงกระเจี๊ยบที่มีรสเปรี้ยวนำ ถ้าเป็นวันพิเศษในโอกาสต่างๆ เช่น ทำบุญบ้าน งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น อาหารที่นิยมทำได้แก่ แกงฮังแล(มีลักษณะคล้ายแกงฮังเลทางเหนือ) และแกงป่าเนื้อสัตว์ต่างๆ นอกจากนี้ครอบครัวที่ไม่มีเวลาทำอาหารกินกันเองในมื้อเช้า ก็จะมีอาหารปรุงสำเร็จที่หาซื้อได้ง่าย และเป็นที่นิยมบริโภคในหมู่คนมอญ เนื่องจากอร่อยและราคาย่อมเยา ซึ่งก็คือ ขนมจีนน้ำพริกหยวกกล้วย โดยน้ำพริกหยวกกล้วย โดยน้ำพริกหยวกกล้วยทำจากปลากระมังที่โขลกรวมกันกับเครื่องน้ำพริกแกงใส่ขมิ้น เพื่อให้มีความหอม สีสวยน่ารับประทาน อีทั้งช่วยในการดับคาวปลา ใส่หยวกกล้วยหั่นเป็นแว่นๆ กินกับฟักทอดหรือหอมทอด(ผสมกับแป้งและเครื่องแกงทอด คล้ายทอดมัน) กินกับเครื่องเคียง คือ ผักสะระแหน่ พริกป่น น้ำมะนาวหรือน้ำมะขามเปียก และส่วนใหญ่ชาวมอญนิยมทานอาหารที่มีรสมัน อาหารหลักที่คนมอญนิยมกันมากแทบทุกครัวเรือน คือ ข้าวสวยกับแกงกระเจี๊ยบ น้ำพริกกะปิมอญ และอาหารที่มีรสเปรี้ยว เหตุที่คนมอญชอบทานใบกระเจี๊ยบเพราะว่าหาได้ง่าย ส่วนขนมที่ชาวมอญนิยมกินกัน คือ ขนมถังแตก(กวัน บี เม็ก) และขนมเบื้อง(กวัน อะเวียก) ชาวมอญในชุมชนวัดวังก์วิเวการาม มีวัฒนธรรมในการกินอาหารที่ปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตประจำวันคือ ชาวมอญมักจะรับประทานอาหารด้วยมือ และส่วนใหญ่กินอาหารวันละ 2 มื้อ คือ มื้อเช้าและมื้อเย็น มารยาทของการกินอาหารในครอบครัวที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าซึ่งเป็นบุตรหลานขณะร่วมวงกินอาหาร จะต้องตักกับข้าวใส่ในจานข้าวของผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีอายุมากกว่าก่อน หรือในกรณีที่พ่อแม่หรือผู้สูงอายุในบ้านยังไม่ได้กินพร้อมกัน ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าจะต้องตักแบ่งข้าวและกับข้าวไว้ต่างหาก เพื่อไม่ให้ผู้สูงวัยกว่ากินของเหลือจากบุตรหลาน และวัฒนธรรมการกินอีกลักษณะหนึ่งของชาวมอญคือการกินหมาก ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ยังนิยมเคี้ยวหมากเล่น การกินหมากของชาวมอญมีมานานแล้ว ประโยชน์ของการกินหมากคือทำให้ฟันทน ไม่ผุง่าย เนื่องจากน้ำยางหมากและส่วนผสมเคลือบฟันทำให้ฟันทนแข็งแรง ฆ่าเชื้อโรค และทำให้ปากหอม หมากที่นิยมกินกินกันในคนมอญมี 2 ชนิด คือหมากเมาและหมาหวาน โดยสังเกตได้ง่ายหมากหวานนั้นจะมีมะพร้าวขูดเส้นย้อมสีแดงรสหวาน ทำให้ชวนกิน และเพื่อให้คนที่ไม่เคยกินหรือผู้ที่ชอบรสหวานสามารถกินได้ หวากชนิดนี้กินแล้วไม่เมาเท่ากับหมากเมา หมากเมามีส่วนประกอบของพลู หมากแก่แห้งจัดและเครื่องปรุงที่มาจากพม่า ถ้าไม่เคยกินหรือกินขณะท้องว่างก็อาจทำให้เกิดอาการเมาหมากได้

1.2.5 ที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาพบว่าลักษณะบ้านเรือนมีความแตกต่างๆกันไปตามบริเวณต่างๆของหมู่บ้าน สามารถ แบ่งได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 คือ กลุ่มของชาวมอญรุ่นบุกเบิกหรือเก่าแก่ที่สุดในหมู่บ้านเป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดี ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายตัวอยู่ระหว่างซอย 2,4 และซอย 6 เป็นลักษณะเรือนไม้หลังใหญ่

ลักษณะที่ 2 คือ กลุ่มบ้านเรือนบริเวณตลิ่งริมเขื่อนวชิราลงกรณ์จะเรียงรายไปด้วยบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม้ไผ่และหลังคามุงด้วยแฝกของคนมอญ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมอญอพยพที่มาจากสหภาพพม่าภายหลัง คนเหล่านี้มักมีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนมอญ และเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยแบบชั่วคราวในช่วงน้ำลด เพื่อปลูกผักและทำการเกษตรบริเวณริมน้ำ

ลักษณะที่ 3 คือ กลุ่มบ้านเรือนบริเวณเชิงเขาริมแม่น้ำและดงสักทางทิศตะวันออกของวัดวังก์วิเวการาม เป็นกลุ่มบ้านที่เกิดขึ้นใหม่จากการอพยพของชาวมอญที่เข้ามาทางต้นน้ำบีคลี่ ใน พ.ศ.2540 ซึ่งตั้งกระจายไปตามแนวฝั่งที่โค้งอ้อมเขา

1.2.6 ประเพณีรอบปีบ้านวังกะและประเพณีที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต

ประเพณีของกลุ่มชาวมอญในชุมชนบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและศาสนาที่มีรูปแบบเป็นของชุมชน ประเพณีบางอย่างมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาวะทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบพิธีกรรมประเพณีของชาวมอญบ้านวังกะ บางประเพณีเป็นเพียงการบอกเล่า บางประเพณียังมีอยู่แต่ก็ลดความสำคัญลง ประเพณีในรอบปีที่ยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบันของชุมชนมอญบ้านวังกะได้แก่

เดือนเมษายน(ฮะตาว จอ)

หมู่บ้านวังกะมีประเพณีที่สำคัญมากซึ่งเป็นงานประเพณีประจำปีคือประเพณีสงกรานต์ ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ ประชาชนในชุมชนจะร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆทางด้านศาสนา เช่นทำบุญตักบาตร ถือศีลภาวนาที่วัด และมีการสรงน้ำพระ นอกจากนี้ยังมีการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษและบุพการีด้วยการอาบน้ำ ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ การละเล่นรื่นเริงต่างๆ เช่น การสาดน้ำ การละเล่นพื้นเมือง ได้แก่ การเล่นสะบ้า เป็นต้น

เดือนพฤษภาคม (ฮะตาว อะสาจ)

ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 เป็นวันวิสาขบูชา ซึ่งชาวมอญบ้านวังกะทุกครอบครัวนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด มีการปฏิบัติกิกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในวันวิสาขบูชานี้ โดยมีการทำบุญใส่บาตรในตอนเช้า อุบาสก อุบาสิกาถือศีลภาวนาที่วัด มีการเวียนเทียนในตนเย็นเพื่อระลึกถึงพระพุทธเจ้า ซึ่งหลังจากการเวียนเทียนแล้ว ชาวมอญบ้านวังกะยังมานำข้าวของ อาหาร มาแจกทานให้กับชาวบ้านที่มาเวียนเทียน โดยแต่ละบ้านจะนำมาตั้งเป็นร้านค้าของตนคล้ายกับตลาดนัด เรียกกันว่า "ตลาดนิพพาน" และมีประเพณีที่สำคัญอีกอย่างที่ทำร่วมกันในชุมชนวังกะ คือ การรดน้ำต้นโพธิ์(โตดาดซอปูทิ)

เดือนมิถุนายน (ฮะตาว จิ)

ช่วงก่อนเข้าพรรษา ชาวมอญนิยมบวชลูกหลานเพื่อเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อทำใจให้ผ่องใส การบวชพระของชาวมอญโดยทั่วไปคล้ายกับชาวไทย ในสมัยก่อนการแต่งกายของนาคแตกต่างจากยุคปัจจุบัน คือนาคจะต้องแต่งกายอย่างสวยงามด้วยผ้าถุงไหมสีสด โดยมีผ้าสไบห่มที่บ่า แต่งหน้า ทาปาก ทัดดอกไม้ที่หูพร้อมเครื่องประดับสร้อยคอ กำไลข้อมือ แหวน เข็มขัด ช่วงบ่ายเป็นการโกนผมนาค มีการนิมนต์พระมาเทศน์ จากนั้นมีการทำขวัญนาคโดยการตกเบ็ด ซึ่งใช้ไม้ยาวผูกสายสิญจน์ปลายไม้ผูกด้วยแหวนทอง สำหรับตกเบ็ดบนฝ่ามือของนาคขณะทำขวัญ รุ่งเช้าจึงนำนาคไปวัดโดยจัดขบวนแห่รอบพระอุโบสถ 3 รอบ แล้วเข้าพระอุโบสถทำพิธีอุปสมบท

เดือนกรกฎาคม (ฮะตาว ฮะเกิน)

ฮะเกิน แปลว่าเข้าพรรษา คือช่วงเวลา 3 เดือนนี้เป็นช่วงเข้าพรรษา ในวันอาสาฬหบูชา คือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 จะมีการทำบุญตักบาตร คนเฒ่าคนแก่จะไปถือศีลภาวนาที่วัดและในวันเข้าพรรษาช่วงเวลาแรม 1 ค่ำเดือน 8 ชาวมอญนิยมหล่อเทียนพรรษา และมีการแห่เทียนพรรษาและนำผ้าอาบน้ำฝนไปถวายพระในช่วงกลางคืน

เดือนสิงหาคม (ฮะตาว ฮะดออะซอย)

ชาวมอญนิยมทำบุญเพื่อเก็บดอกผลบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า มีเทศกาลทำบุญหม้อเงิน หม้อทองคำ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการถวายสังฆทาน มีความเชื่อว่าหากทำบุญลักษณะเช่นนี้แล้วเกิดชาติหน้าจะมีกินมีใช้ไม่ยากจน ดังนั้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 9 ชาวมอญจะนำหม้อเงินหม้อทองที่บรรจุกล้วย มะพร้าว ใบยา ข้าวสาร ของใช้อุปโภค บริโภค มากมายไว้ข้างใน และใช้กระดาษเงิน กระดาษทองห่อปิดแล้วจึงนำไปถวายพระสงฆ์ที่วัด

เดือนกันยายน (ฮะตาว พอท)

ในเดือนนี้ ที่บ้านวังกะมีประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์

เดือนตุลาคม (ฮะตาว โวะ)

ในเทศกาลออกพรรษาชาวมอญที่วังกะได้จัดงานทำบุญในเทศกาลนี้อย่างยิ่งใหญ่ ในช่วงเช้าจะมีงานตักบาตรเทโว ซึ่งจะมีการผลัดกันเป็นเจ้าภาพจัดพิธีหมุนเวียนกันไประหว่าง 3 วัด คือ วัดวังก์วิเวการาม ตั้งอยู่ฝั่งมอญ วัดศรีสุวรรณ และวัดสมเด็จ

เดือนพฤศจิกายน (ฮะตาว กัดทอน)

เดือนพฤศจิกายนเป็นช่วงทำบุญทอดกฐินของชาวมอญ เรียกว่า “กัดทอน” มาจาก ภาษาบาลีว่า “กะ-ฐิ-นะ” ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญและแห่องค์ผ้ากฐินไปวัด มีการแต่งกายตามแบบวัฒนธรรมของมอญ จัดสำรับอาหารถวายแด่พระสงฆ์โดยการทูนสำรับอาหารตามขบวนกฐิน นอกจากนี้แล้วยังมีการลอยกระทงซึ่งเป็นประเพณีที่คล้ายของไทยด้วย

เดือนธันวาคม (ฮะตาว มะแรกะซอ)

ชาวมอญมีการทำบุญด้วยผลิตผลทางการเกษตรกรรม เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ นำมาถวายพระ ซึ่งถือว่าได้บุญกุศลมาก ในเมืองมอญนั้นมีน้ำค้างตกมาก ทำให้เมื่อพระสงฆ์ออกไปบิณฑบาตกว่าจะกลับถึงวัดจีวรจึงเปียกหมด กลายมาเป็นที่มาของการทำบุญในเดือนนี้คือการทำบุญถวายฟืน เรียกว่า "จอง โอะ ตาน"

เดือนมกราคม (ฮะตาว โปะ)

เดือนนี้จะมีการสอบธรรมมะของพระภิกษุ ชาวบ้านจะทำอาหารไปถวายที่วัดโดยทำอาหารเช้า (ปอนฮะเยีย) และทำอาหารเพล(ปอนอางัว) อีกทั้งพระภิกษุต้องปฏิบัติภารกิจสงฆ์ และทำงานหนักภายในวัดในช่วงระหว่างเช้าถึงเที่ยงเรียกว่า "อะกราปอนปา

เดือนกุมภาพันธ์ (ฮะตาว มาด)

มีการทำบุญถวายข้าวยาคู(เปิง ยาคุ) กับพระภิกษุสงฆ์ การทำข้าวยาคูนี้มีประวัติดั้งเดิมตั้งแต่สมัยหงสาวดี เนื่องจากชาวมอญมีการสู้รบตลอดเวลากับพม่า เรียกได้ว่าแทบไม่มีการพักสงครามเลย ดังนั้นจึงมีการทำข้าวยาคู

เดือนมีนาคม (ฮะตาว ฮะละเกิน)

งานเดือนสี่จะจัดในวัน ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4 เป็นการจัดงานวันคล้ายวันเกิดของหลวงพ่ออุตตะมะ การจัดงานสมโภชมีมหรสพอย่างน้อย 5 วัน 5 คืน มีกิจกรรมต่างๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนา

<u>ตอนที่ 2</u> ศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2.1 ประวัติความเป็นมาของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี เป็นวงดนตรี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ อำเภอสังขละบุรี หรือ Mon National Culture Center (MNCC) ได้จัดก่อตั้งขึ้น ตั้งแต่ที่หลวงพ่ออุตตะมะได้อนุญาตให้เพื่อจะได้สืบสานวัฒนธรรมมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยและชาวมอญที่อยู่ในรัฐมอญ สหภาพพม่า จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง คือ จัดการประชุม อนุรักษ์หนังสือ ภาษา วัฒนธรรมมอญ และเพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมอญ ด้วยความเมตตาของหลวงพ่ออุตตะมะ จึงให้สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอญในหมู่บ้านวังกะ และมี นายมนชัย(นายกระเช้า) ไม่มีชื่อสกุล เป็นหัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมมอญ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และจัดกิจกรรมต่างๆ

2.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ชาวมอญเป็นชนชาติหนึ่งที่มีพิธีกรรมสัมพันธ์กับศาสนาพุทธย่างเคร่งครัด ฉะนั้นประเพณีต่างๆที่ชาวมอญปฏิบัติ จึงปฏิบัติเพื่อระลึกและแสดงความเคารพต่อศาสนาพุทธ

<u>พิธีกรรมไหว้ครู</u>

การบรรเลงดนตรีปี่พาทย์มอญหงสาวดี ของชาววังกะ อำเภอสังขละบุรีนั้น ในส่วนของพิธีกรรมไหว้ครูจะประกอบการไหว้ครู ปีละ 1 ครั้ง โดยมีของที่ใช้ในพิธีกรรมการไหว้ครู และไหว้ครูก่อนการบรรเลงทุกครั้ง ได้แก่

1. ธูป 9 ดอก

2. เทียน 1 เล่ม

3. กล้วยน้ำหว้า 3 หวี

4. มะพร้าว(ต้องมีจุก) 1 ลูก

5. หมากพลู

6. น้ำหอม 1 ขวด

7. บุหรี่ 1 ซอง

8. เงิน 5 บาท หรือ 50 บาทก็ได้ ตัวเลขต้องเป็นเลข 5

9. น้ำ 1 ถ้วย

10. ดอกไม้ 1 กำ

2.3 เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

เครื่องดนตรีมอญวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ มี 12 ชนิด โดยแบ่งตามตัวกำเนิดเสียงมี 4 ประเภท ซึ่งรายละเอียดของแต่ละเครื่องดนตรี

2.3.1 เครื่องสาย (CHORDOPHONE)

จุยาม (จะเข้มอญ)

โกรโม่น (ซอมอญ)

ถะนะ (พิณมอญ 14 สาย)

2.3.2 เครื่องลม (AEROPHONE)

ขะนัว (ปี่มอญ)

ตะหลด (ขลุ่ยมอญ)

2.3.3 เครื่องขึงหนัง (MEMBRANOPHONE)

ปัดวาย (เปิงมางมอญ)

หะเปิน (กลอง)

2.3.4 เครื่องตี (IDIOPHONE)

ปั๊ดกาหล่า ตุน (ระนาดไม้)

ปั๊ดกาน (ฆ้องวง)

ขะดี ขะดาบ (ฉิ่ง-เกราะ)

ฉ่าน (ฉาบใหญ่)

มอง (โหม่ง)

2.4 การประสมวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

ลักษณะการประสมวงดนตรีของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่บ้านวังกะ ชาวมอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการประสมไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน หลักการตั้งเครื่องดนตรี ตำแหน่งการตั้งเครื่องดนตรีตามแบบแผนที่คนมอญโบราณได้วางรูปแบบและปฏิบัติสืบทอดกันมา ผู้วิจัยมีข้อสังเกตการวางตำแหน่งของการวางเครื่องดนตรีในการประสมวงนั้น เน้นในงาความสวยงามและความสำคัญเป็นหลัก คือ เครื่องดนตรีใดที่เป็นหลักหรือผู้นำของวงก็มักจะจัดวางอยู่ด้านหน้าของการประสมวง ส่วนเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญรองลงมาและเครื่องประกอบจังหวะก็จะจัดวางไว้ด้านหลังของวง ก็คงจัดวางตามที่เห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้คงคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสวยงาม ตลอดจนเอื้อประโยชน์ต่อระบบการบรรเลงในวงดนตรีด้วย

2.5 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การแสดงและการบรรเลงของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ในปัจจุบันนั้นเป็นการแสดงที่เน้นความสวยงาม เพื่อความสนุกสนาน ต้อนรับแขก และเฉลิมฉลองในโอกาสต่างๆ ซึ่งการแสดงและการบรรเลงแต่ละชุดจะถูกซักซ้อม และแสดงเรื่องราวที่เกี่ยว ประวัติศาสตร์มอญ ตำนานมอญ หลวงพ่ออุตตะมะ และธรรมชาติเป็นต้น อีกทั้งยังแสดงในวันเฉลิมฉลองของกลุ่มชนชาติมอญตามสถานที่ต่างๆ อาทิเช่น มอญจังหวัดปทุมธานี มอญที่จังหวัดภูเก็ต งานวันชาติมอญที่อำเภอทองผาภูมิ รวมทั้งได้รับเชิญไปแสดงที่ รัฐมอญ สหภาพพม่า

2.6 การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง

การแต่งกายของนักดนตรีและนักแสดงมีรูปแบบเดียวกัน คือ เน้นการแต่งกายตามวัฒนธรรมการแต่งกายของมอญ

ผู้แสดงฝ่ายชาย

เครื่องแต่งของผู้แสดงฝ่ายชายประกอบด้วย เสื้อ โสร่ง ผ้าโพกศีรษะ เครื่องประดับ

ผู้แสดงฝ่ายหญิง

เครื่องแต่งกายของผู้แสดงฝ่ายหญิงประกอบด้วย เสื้อเกาะอก เสื้อ ผ้านุ่ง ผ้าคล้องคอ เครื่องประดับ

2.7 นักแสดงและนักดนตรีวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

<u>นักดนตรี</u>

ครูโทโปญ (Nai Thaw Poing)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 64 ปี
ครูโม่นเซิง (Mon Sein)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 54 ปี
นายมนชัย ไม่มีชื่อสกุล	หรือชื่อภาษามอญ นายกระเซ้าโม่น(Nai Kasauh Mon)	อายุ 43 ปี
นางโกนถ่อ (Mi Kon Htaw)	อุดมกิตติขจร	อายุ 39 ปี
นายโกนซาจ(Nai Khon Seik)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 24 ปี
นายอัวโม่น (Nai Aue Mon)	ไม่มีชื่อสกุล	อายุ 32 ปี

นางหงสา ไม่มีชื่อสกุล หรือชื่อภาษามอญคือ นางพยู่(Mi Phyu) อายุ 34 ปี

นางสาวอนิสา หล่อเหลี่ยม หรือชื่อภาษามอญคือ นางสาวโพย (Mi Phto) อายุ 21 ปี

นายไป่ะเญ่ (Nai Ba Yae) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 32 ปี

นายอองร่อด (Nai Ong Rot) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 28 ปี

นายโทไปง (Nai Htaw Py) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 36 ปี

นายตะละไล่ะวี(Nai Tala lawi) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 35 ปี

นางกะไล่ะยามอญ(Mi Kalayar Mon) ไม่มีชื่อสกุล อายุ 42 ปี

2.8 การถ่ายทอดและการเรียนการสอนของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

การเรียนการสอนแบบปัจจุบันของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดีนั้น ได้จัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ซึ่งทางผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมมอญ ได้เชิญครูโทโปญและครูโม่นเซิง จากรัฐมอญ สหภาพพม่า เข้ามาสอนที่ศูนย์วัฒนธรรมมอญ เป็นเวลา 2-3 เดือน โดยแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม คือ การเรียนขั้นพื้นฐาน และการเรียนขั้นสูง

<u>การเรียนขั้นพื้นฐาน</u>

การเรียนขั้นพื้นฐาน จะให้ผู้เรียนเข้าใจในพื้นฐานขององค์ประกอบดนตรี คือ จังหวะ เสียงของดนตรี ตัวโน้ต และการอ่านโน้ต ซึ่งเป็นโน้ตตัวเลข โดยครูเป็นผู้อ่านโน้ตให้ฟัง และผู้เรียนท่องโน้ตตามตามระดับขั้นที่ได้กำหนดไว้ มี 2 ระดับ

ระดับที่ 1 เป็นการอ่านโน้ตในลักษณะต่างๆ 8 บทเรียน และแบบฝึกตามระดับเสียง

ระดับที่ 2 เป็นการฝึกอ่านตัวโน้ตและฝึกบรรเลงกับ ปี๊ดกาหล่า ตุน(ระนาดไม้) โดยแบ่งเป็นบทเพลงสั้นๆ มีทั้งหมด 18 บทเพลง

<u>การเรียนขั้นสูง</u>

การเรียนขั้นสูง ของวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ หมู่บ้านวังกะนั้น ผู้เรียนจะได้รับเลือกให้เรียนเครื่องดนตรีที่สนใจ บางคนสามารถบรรเลงได้มากกว่า สองเครื่องดนตรี เนื่องจากนักดนตรีทุกคนมีพื้นฐานในการบรรเลง จาก ปี๊ดกาหล่า ตุน(ระนาดไม้)แล้ว ทำให้เกิดทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีอื่นซึ่งใช้โน้ตในรูปแบบเดียวกันทั้งวง ต่างกันที่ ลีลาและเอกลักษณ์ในการบรรเลงของแต่ละเครื่องดนตรีขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของนักดนตรี

ตอนที่ 3 รวบรวมและบันทึกเพลงมอญ ที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มี 2 ประเภทคือเพลงมอญเก่า และเพลงประกอบรำ

3.1 เพลงมอญเก่า จำนวน 9 เพลง

3.1.1 เพลง แกว่จ ปะแญ่ตะละ หรือ เพลงพญาทาละ

3.1.2 เพลง ซะโมญ จักกะโว หรือ เพลงจักรพรรดิ

3.1.3 เพลง ไล่ะยิ่ฮซาซะนา หรือ เพลงแสงแห่งพุทธศาสนา

3.1.4 เพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ หรือ เพลงสระหงส์เจดีย์ใหญ่

3.1.5 เพลง ไว่ยเกิ่น

3.1.6 เพลง ไจ่ะเกิ่น หรือ เพลงกล่อมลูก

3.1.7 เพลง ร่อมปะไซงโม่น หรือ เพลงเสียงรามัญ

3.1.8 เพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยิ่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสงพระพุทธเจ้า 6 ประการ

3.1.9 เพลง ไล่ะยิ่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสง 6 ประการ

3.2 เพลงประกอบรำ จำนวน 10 เพลง

3.2.1 เพลง จไร่กยาจสอยเดิ่นมอญ หรือ เพลงเสน่ห์เมืองมอญ

3.2.2 เพลง สมาปไง่ะ หรือ เพลงชาวนา

3.2.3 เพลง ลิ่ฮตง หรือ เพลงรำตง

3.2.4 เพลง ลิ่ฮเจาฮบานัว หรือ เพลงรำ 12 ท่า

3.2.5 เพลง ทางละฮินบ๊อบโท

3.2.6 เพลง ยินสนาญเสาวานะพม หรือ เพลงประเพณีวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ

3.2.7 เพลง ฮะกรอมเร่แจ่มทีดาด หรือ เพลงราชอาณาจักรราชาธิราช

3.2.8 เพลง เปาแจ่วปะมุดเดินกวาจ หรือ เพลง บูชาเจ้าเมือง

3.2.9 เพลง สะมอดบ๊อบโท หรือ เพลง รำหงส์

3.2.10 เพลง เปาแจ่วปะนาญซะดาว

อภิปรายผล

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี หมู่ 2 บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบันมีบทบาทในสังคม ทั้งชุมชนมอญในอำเภอสังขละบุรี และ ชุมชนชาวมอญทั่วประเทศไทย เนื่องด้วยความเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรมไทย-รามัญ ที่ผสมผสานลมกลืน จนเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอสังขละบุรี ซึ่งทางชุมชนได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของการสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย-รามัญให้คงรูปแบบอยู่และเป็นที่รู้จักในวงกว้าง และปัจจุบันนี้ ถึงแม้หลวงพ่ออุตตะมะ(พระราชอุดมมงคล) พระเกจิเชื้อสายมอญชื่อดัง ได้

ล่วงลับมรณภาพไปแล้ว ก็ยังได้วางรากฐานในการดำเนินวิถีชีวิตของคนมอญสังขละบุรีได้ดี ทั้งการปฏิบัติตน การร่วมประเพณีสำคัญต่างๆ ซึ่งจะพบเห็นจากงานต่างๆในชุมชน จะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านไม่เคยขาดซึ่งเป็นจุดแข็งของชุมชนที่ควรรักษาไว้ โดยมีพระมหาสุชาติ สิริปัญโญ เจ้าอาวาสวัดวังก์วิเวการามองค์ปัจจุบันที่เป็นผู้สนับสนุน และ ผลักดันให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธ์มอญ ของ “สังขละบุรี” โดย สุมิตร ปุณณะการี(2537 : 72) กล่าวถึงการอพยพเข้ามาของชาวมอญว่า ชาวมอญถูกรุกรานและก่อกวนจากกองกำลังทหารของพม่า ในอดีตนั้นชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ ในประเทศไทย ตั้งแต่ที่กรุงหงสาวดีแตกสลายใน พ.ศ. 2300 และได้มาตั้งรกรากในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯจนรุ่นลูกรุ่นหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพมา อยู่ที่สังขละบุรี ใน พ.ศ. 2490 จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาภายหลัง

ศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี หรือ Mon National Culture Center (MNCC) ได้จัดก่อตั้งขึ้น ตั้งแต่ที่หลวงพ่ออุตตะมะได้อนุญาตให้เพื่อจะได้สืบสานวัฒนธรรมมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันระหว่างชาวมอญที่อยู่ในประเทศไทยและชาวมอญที่อยู่ในรัฐมอญ สหภาพพม่า จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2545 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง คือ จัดการประชุม อนุรักษ์หนังสือ ภาษา วัฒนธรรมมอญและเพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมอญ ด้วยความเมตตาของหลวงพ่ออุตตะมะ จึงให้สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอญในหมู่บ้านวังกะ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และจัดกิจกรรมต่างๆ

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ได้จัดซื้อเครื่องดนตรีทั้งหมดมาจากรัฐมอญ สหภาพพม่า รวมทั้งบทเพลงในการบรรเลงก็เป็นเพลงที่มาจากรัฐมอญเช่นกัน เนื่องจากทางศูนย์วัฒนธรรมมอญได้เชิญ ครูสอนดนตรีมอญมาจากสหภาพพม่าให้มาทำการสอน ทุกปี ปีละ 2-3 เดือน เพื่อทบทวนบทเพลงและสอนบทเพลงใหม่ๆ ให้กับนักดนตรีและนักเรียนที่สนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ แววมยุรา วิเศษสิงห์(2549:3) ที่พบว่าดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดโดยตรงจากชาวมอญในสหภาพพม่า ส่วนเครื่องดนตรี ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี โดยแบ่งตามตัวกำเนิดเสียงมี 4 ประเภท คือ เครื่องสาย (CHORDOPHONE) ,เครื่องลม (AEROPHONE) ,เครื่องขึงหนัง (MEMBRANOPHONE),เครื่องตี (IDIOPHONE) ซึ่งเป็นวิธีการในการแบ่งประเภทเครื่องดนตรีโดยทั่วไป และเป็นวิธีการที่ วนิดา พรหมบุตร (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยดนตรีของชาวกะเหรี่ยงในตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า วงชะพูชะอู เป็นวงดนตรีสำหรับประกอบการแสดงของชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ รำตง รำอะเย้ย และละครก่วยเจ๊าะ การประสมวงประกอบด้วยกลุ่มเครื่องตี (Idiophone) หรือ ชะพู ประกอบด้วย ตะโพ้ว(ตะโพน) ตะคู้ว(ตะโพนใบเล็ก) โป้ว (เปิงสี่ใบในรางไม้) โหม่งวาย(ฆ้องแผง) จีวาย(ฆ้องแผง) ปาตาล่า(ระนาดเหล็ก) วาเละเคาะจี(เกราะไม้ตอกติดด้วยฉิ่งฝาเดียว) และเจ่งจี(ฉาบใหญ่) เครื่องเป่า(Aerophone) หรือ ชะอู ประกอบด้วย ขะน่วยผะดู(ปี่ขนาดใหญ่) ขะน่วยปี๊(ปี่ขนาดเล็ก) และตะเหลาะ(ขลุ่ย)

ปัจจุบันนี้ ด้วยอิทธิพลต่างๆที่เข้ามาไม่ว่าจะเป็นทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ จนถึงอินเตอร์เน็ต ก็ทำให้การสืบสานทางวัฒนธรรมนั้นขัดข้องไป แต่อย่างไรก็ตามทางชุมชนก็มีวิธีการที่ช่วยกันแก้ไข ไม่ให้อิทธิพลต่างๆเข้ามาทำลายวัฒนธรรมอันดีงาม ทั้ง บ้าน วัด และโรงเรียน ต่างช่วยกันสืบสานประเพณีอันดีงามให้คงอยู่ ซึ่งศูนย์วัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ ก็ยังได้สนับสนุนทั้ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ชาติพันธ์มอญ พิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมข้าวของเครื่องใช้ที่ชาวมอญได้เคยใช้ในอดีต รวมทั้งได้การจัดการเรียนการสอนด้านดนตรีและนาฏศิลป์มอญไว้อย่างเป็นระบบ โดย ผู้เรียนจะได้เรียนดนตรีตามขั้นตอน และยังสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ อีกทั้ง ยังมีการฝึกซ้อมกันอยู่เป็นประจำ แม้ว่าครูผู้สอนจะมาช่วยสอนเป็นระยะเวลาสั้นก็ตาม ก็ยัง มีการจัดการในการถ่ายทอดบทเพลง ทั้ง เทปเสียง วีดีโอเพลง วิดีโอการเรียนโน้ตเบื้องต้น และโน้ตเพลง ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรรักษาและพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมดนตรีสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1.1. การศึกษาเอกลักษณ์ เทคนิค การบรรเลงของเครื่องดนตรีมอญ ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

1.2. การศึกษาวิจัย สามารถศึกษาในลักษณะเชิงเปรียบเทียบ ระหว่าง การบรรเลงของเครื่องดนตรี ในวงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

1.3. การศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีมอญ ของชุมชนบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1. การศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมดนตรี ของดนตรีมอญในอดีตและปัจจุบันซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2532). *พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

โกวิท แก้วสุวรรณ. (2542). *ดุทุหล่า ในพิธีเรียกวีหล่าของชาวกะเหรี่ยงโป : กรณีศึกษากะเหรี่ยงโปบ้านเกาะสะเดิ่ง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.* วิทยานิพนธ์. ศศ.ม.(วัฒนธรรมศึกษา) นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2518). *ชนกลุ่มน้อยประเทศพม่า* . กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทยสำหรับเยาวชน.(2525). *เมืองไทยของเรา.* กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือเกี่ยวกับประเทศไทยสำหรับเยาวชน.

งามพิศ สัตย์สงวน. (2545). *วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย : การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จรัญ กาญจนประดิษฐ์. (2547). *การศึกษาดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.* ปริญญานิพนธ์ ศปม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ. (2528*). สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย.* ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. (2544). *พิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ.* ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540*). มานุษยวิทยาสังคม และวัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์. (2531). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน.* พระนครศรีอยุธยา : ภาควิชาภาษาไทย คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

พรทิพย์ พร้อมมูล. (2552). *การศึกษาวงดนตรีเครื่องสายมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร.* ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรพิมล ตรีโชติ. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า.* กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พระมหาจรูญ ญาณจารี; และคณะ. (2548). *พจนานุกรมมอญ-ไทย ฉบับมอญสยาม.* กรุงเทพฯ

พูนพิศ อมาตยกุล. (2527). *ดนตรีวิจักษ์ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม.* กรุงเทพฯ : เกียรติธุรกิจ

พีระชัย ลี้สมบูรณ์ผล. (2539**).** *ดนตรีของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี*. ปริญญานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. ราชบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.

วนิดา พรหมบุตร. (2552**).** *วงชะพูชะอู : ดนตรีประกอบการแสดงชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วัฒนา บุรกสิกร. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะคำไทยที่มาจากภาษามอญ*. กรุงเทพฯ.

ยศ สันตสมบัติ. (2537). *มนุษย์ กับวัฒนธรรม***.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แววมยุรา วิเศษสิงห์. (2549**).** *ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี*. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

ละเอียด เหราปัตย์. **(2522).** *วิวัฒนาการของดนตรีสากล* **.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม

ศรัญญา บุญลาโภ. (2548). *การศึกษาเพลงมอญรำ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*.ปริญญานิพนธ์ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สารานุกรมพม่า.(2509). *ประวัติศาสตร์พม่า,* ฉบับที่ 10

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. (2545). *รายงานการวิจัย ชุมชนมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. *สำนักงานวิจัยแห่งชาติ*. ถ่ายเอกสาร.

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวปฏิบัติในภาคใต้*. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา.

สุภัทรดิศ ดิศสกุล,มจ. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ พ.ศ.2000*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

สุภรณ์ โอเจริญ. *มอญในประเทศไทย*. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สุมิตร ปณณะกรี. (2537). *"รอยด่างประวัติศาสตร์:บันทึกชาติมอญ" สยามอารยะ*.ถ่ายเอกสาร.

สุเอ็ด คชเสนี. (2524). *วัฒนธรรมประเพณีมอญ*. เมืองโบราณ. ปีที่ 10(3): 11

อนุมานราชธน,พระยา. (2515). *ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บรรณาคาร.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูปทุมธรรมโชติ. (2540).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประมวลภาพ

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

วงปี่พาทย์มอญหงสาวดี

สภาพทั่วไป หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

สภาพทั่วไป หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

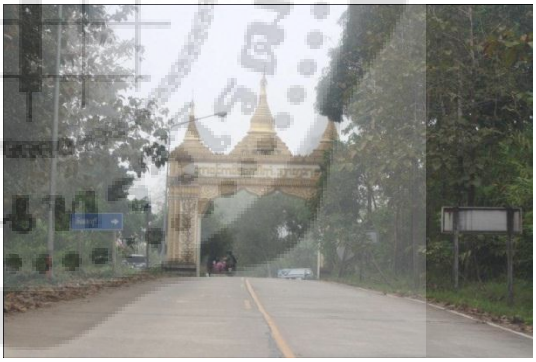

สภาพทั่วไป หมู่บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

บ้านวังกะ

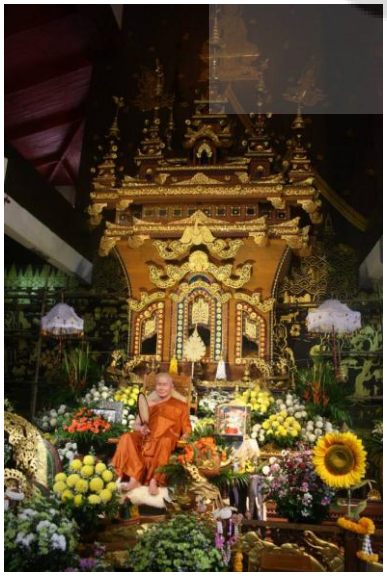

ภาคผนวก ข

เนื้อร้องเพลง(ภาษามอญ)

เนื้อร้องเพลง จไร่กยาจสอยเดิ่นมอญ หรือ เพลงเสน่ห์เมืองมอญ

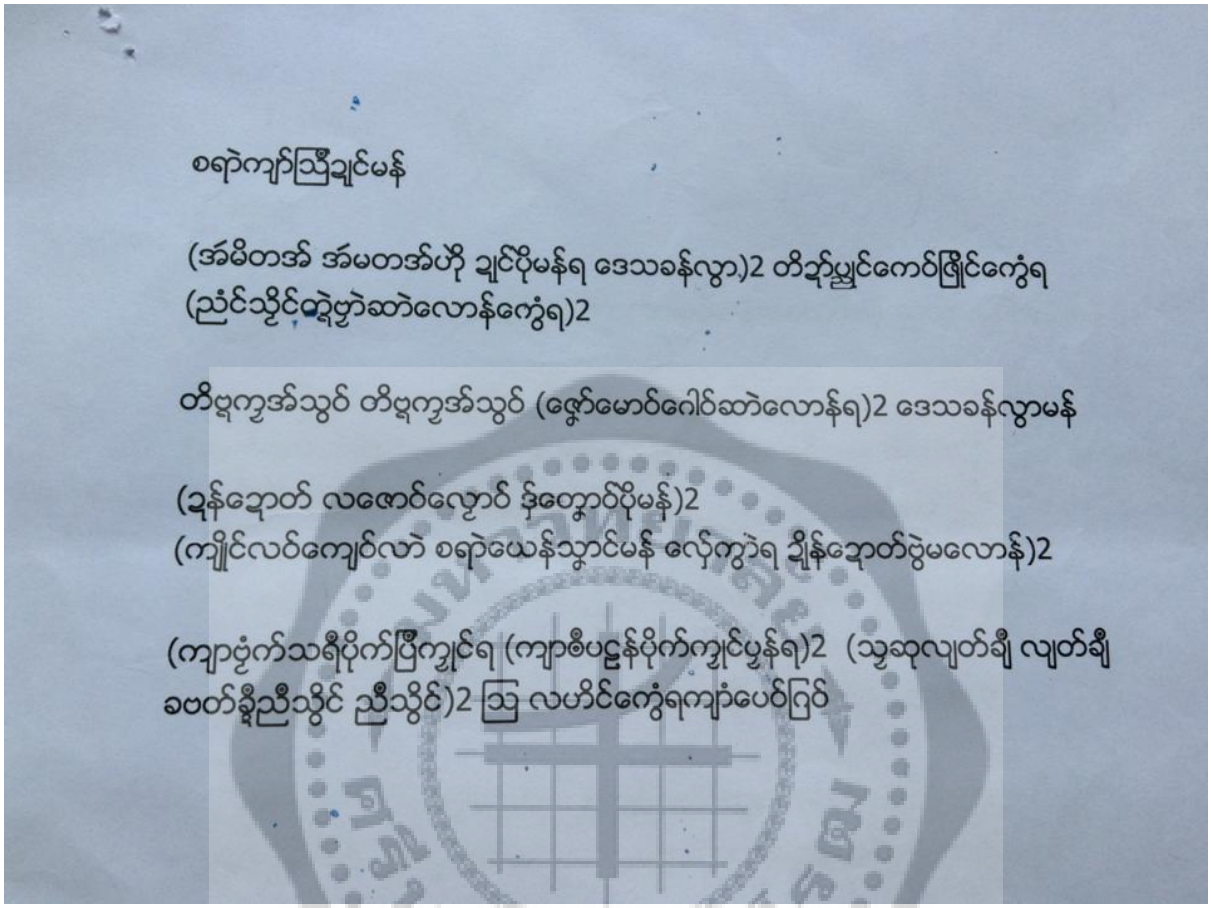

စရဲကျာ်ဩီချင်မန်

(အ်မိတအ် အ်မတအ်ဟို ချင်ပိုမန်ရ ဒေသခန်လွာ)2 တိဘ်ပျင်ကေဝ်ဖြိုင်ကွဲရ
(ညံဝ်သွိင်ဝ်ရဲဗွဲဆဲလောန်ကွဲရ)2

တိဗူကွအ်သွဝ် တိဗူကွအ်သွဝ် (ဇော်မောဝ်ဂေါဝ်ဆဲလောန်ရ)2 ဒေသခန်လွာမန်

(ချန်ဆောတ် လဇောဝ်လွောဝ် ဒ်တွောဝ်ပိုမန်)2
(ကျိုင်လဝ်ကျေဝ်လဲ စရဲယေန်သွာင်မန် လှဲကွဲရ ဩိန်ဆောတ်ပွဲမလောန်)2

(ကျာဗွံက်သရီပိုက်ပြီကျုင်ရ (ကျာဓီပဥန်ပိုက်ကျုင်ပွန်ရ)2 (သွဆုလျတ်ချီ လျတ်ချီ
ခဗတ်ခွီညီသွိင် ညီသွိင်)2 ဩြ လဟိင်ကွဲရကျံပေဝ်ဂြဝ်

เนื้อร้องเพลง สมาปไง่ะ หรือ เพลงชาวนา

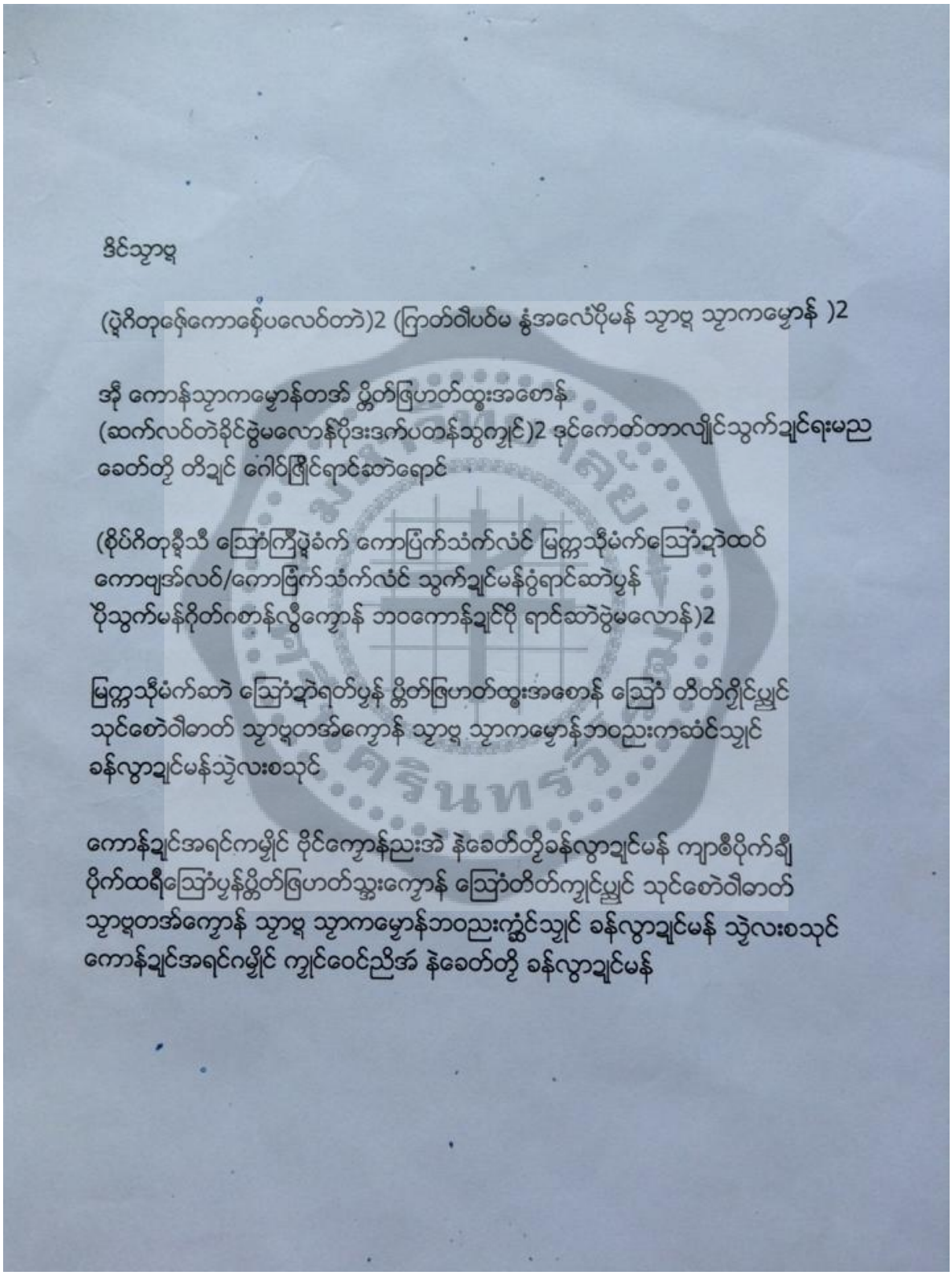

ဒိင်သွာဗူ

(ပွဲဂိတုဇ့ဲကောဇ့ဲ်ပလေဝ်တဲ)2 (ကြာတ်ဝါပဝ်မ နံ့အလေဲ့ပိုမန် သွာဗူ သွာကမ္ဘောန်)2

အို ကောန်သွာကမ္ဘောန်တအ် ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်ထွးအစောန်
(ဆက်လဝ်တဲခိုင်ဒွဲမလောန်ပိုဒးဒက်ပတန်သွက္ဂျင်)2 ဒုင်ကေတ်တာလျိုင်သွက်ချင်ရးမည
ခေတ်တို့ တိချင် ဂေါဝ်ဖြိုင်ရာင်ဆဲဂျောင်

(စိုပ်ဂိတုခ္ဒီသီ ဩ့ကြဲပွဲခံက် ကောပြ်က်သံက်လံင် မြက္ကသိုမ်က်ဩ့ဂဲဒေဝ်
ကောဗျာ်လဝ်/ကောဖြိုက်သံက်လံင် သွက်ချင်မန်ဂွဲရာင်ဆဲပွန်
ပိုသွက်မန်ဂိတ်ဂစာန်လွီကွောန် ဘဝကောန်ချင်ပို ရာင်ဆဲဒွဲမလောန်)2

မြက္ကသိုမ်က်ဆဲ ဩ့ဂဲဒွဲရတ်ပွန် ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်ထွးအစောန် ဩ့ဂဲ တိတ်ဂွိုင်ပျင်
သုင်စေဝါဓာတ် သွာဗူတအ်ကွောန် သွာဗူ သွာကမ္ဘောန်ဘဝညးကဆံင်သျင်
ခန်လွာချင်မန်သွဲလးစသုင်

ကောန်ချင်အရင်ကမျိုင် ဗိုင်ကွောန်ညးအဲ နဲခေတ်တို့ခန်လွာချင်မန် ကျာဗီပိုက်ချီ
ပိုက်ထရီဩ့ပွန်ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်သွးကွောန် ဩ့ဂဲတိတ်ကျင်ပျင် သုင်စေဝါဓာတ်
သွာဗူတအ်ကွောန် သွာဗူ သွာကမ္ဘောန်ဘဝညးကွံင်သျင် ခန်လွာချင်မန် သွဲလးစသုင်
ကောန်ချင်အရင်ကမျိုင် ကျင်ဝေင်ညိအ နဲခေတ်တို့ ခန်လွာချင်မန်

เนื้อร้องเพลง ลิ่ฮตง หรือ เพลงรำตง

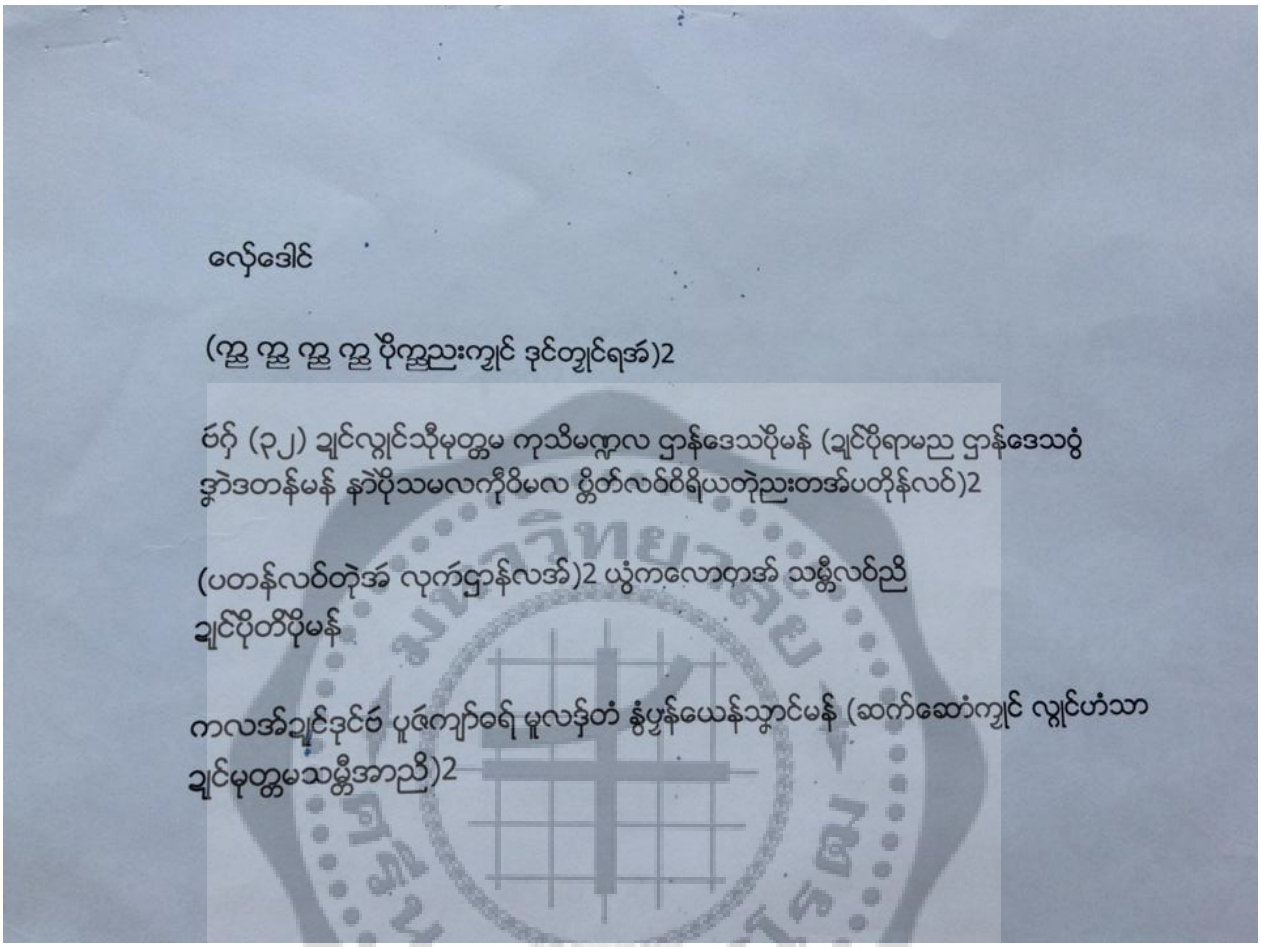

လေ့ဒေါင်

(ကူ ကူ ကူ ကူ ပိုကူညးကျင် ဒုင်တျင်ရအ်)2

ဗဂ့် (၃၂) ချင်လွင်သိုမုတ္တမ ကုသိမဏ္ဍလ ဌာန်ဒေသပိုမန် (ချင်ပိုရာမည ဌာန်ဒေသဝွံ
ဒွာဲဒတန်မန် နာဲပိုသမလကိုပိမလ ပွိတ်လဝ်ဝိရိယတဲ့ညးတအ်ပတိုန်လဝ်)2

(ပတန်လဝ်တဲ့အ် လုက်ဌာန်လအ်)2 ယွံကလောတုအ် သမ္ဘီလဝ်ညိ
ချင်ပိုတိပိုမန်

ကလအ်ချင်ဒုင်ဗ ပူဖကျာ်ခရ် မူလဒ်တံ နွံဟွန်ယေန်သွာင်မန် (ဆက်ဆော်ကျင် လွင်ဟံသာ
ချင်မုတ္တမသမ္ဘီအာညိ)2

เนื้อร้องเพลง ลิ่ฮเจาฮบานัว หรือ เพลงรำ 12 ท่า

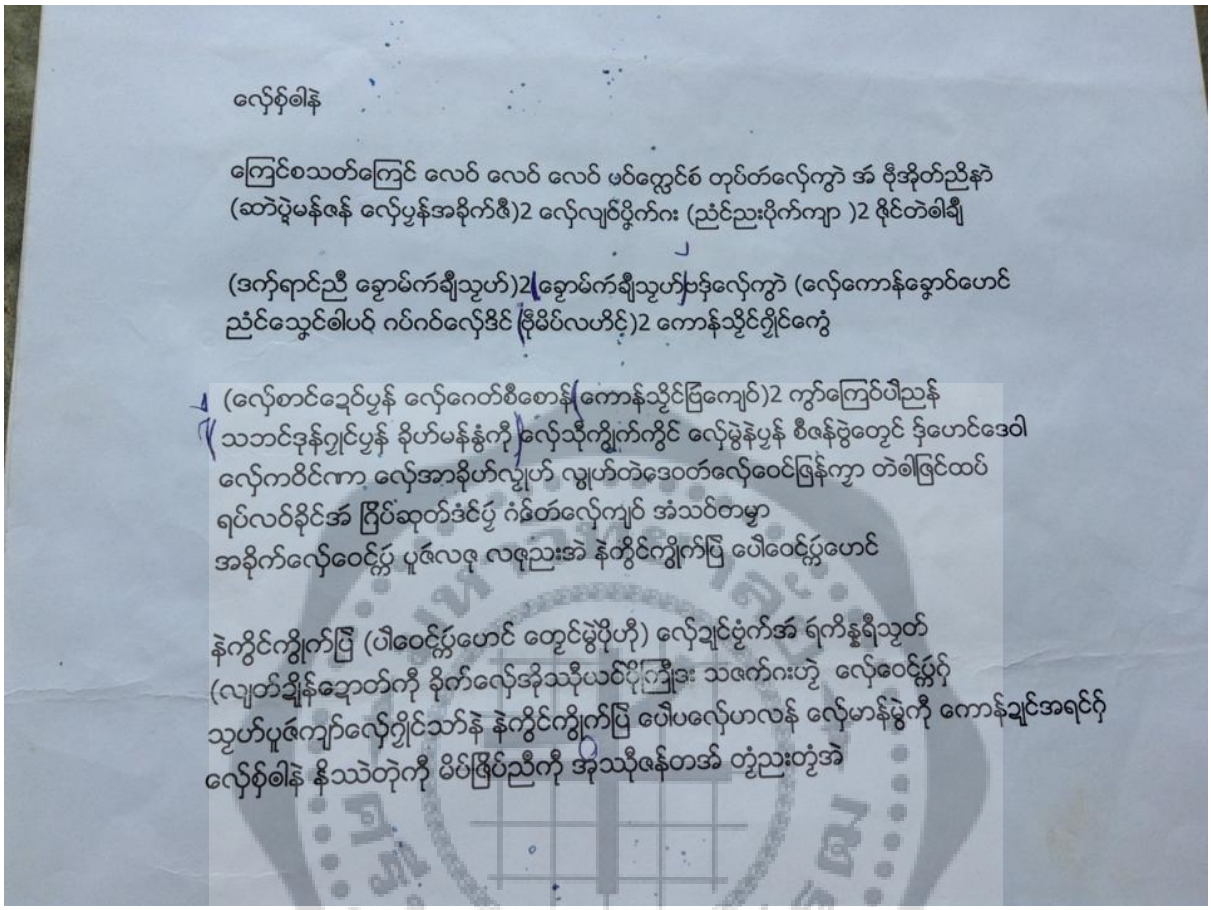

လှေ့စ်ဓါန်

ကြေင်စသတ်ကြေင် လေဝ် လေဝ် လေဝ် ဖဝ်ကွေင်စ် တုပ်တ်လှေ့ကွဲ အ် ဗိုအိုတ်ညီနဲ
(ဆဲပဲ့မန်ဇန် လှေ့ပ္ဒန်အခိုက်ဇီ)2 လှေ့လျဝ်ပ္ဒိုက်ဂး (ညံင်ညးပိုက်ကျာ)2 ဇိုင်တဲဓါချီ

(ဒက့်ရာင်ညီ ခွောမ်က်ချီသွဟ်)2 (ခွောမ်က်ချီသွဟ်)ဟဒ့်လှေ့ကွဲ (လှေ့ကောန်ခွောဝ်ဟောင်
ညံင်သွေင်ဓါပဝ် ဂပ်ဂဝ်လှေ့ဒိင် (ဗြိမိပ်လဟိုင့်)2 ကောန်သွိင်ဂျိင်ကွဲ

(လှေ့စာင်ခွေဝ်ပ္ဒန် လှေ့ဂေတ်စီစောန်(ကောန်သွိင်ပြကျေဝ်)2 ကွာ်ကြေဝ်ပါညန်
(သဘင်ဒုန်ဂျင်ပ္ဒန် ခိုဟ်မန်နွံကို)လှေ့သိုကျိုက်ကွိင် လှေ့မွဲနဲပ္ဒန် စီဇန်ပွဲတွေင် ဒ်ုဟောင်ဒေဝါ
လှေ့ကဝိင်ဏာ လှေ့အာခိုဟ်လျုဟ် လျုဟ်တဲဒေဝတ်လှေ့ဂေင်ဖြန်ကွာ တဲဓါဖြင်ထပ်
ရပ်လဝ်ခိုင်အ် ကြိုပ်ဆုတ်ဒ်ဒ်ပ္ဒ ဂံဒ်တ်လှေ့ကျဝ် အံသဝ်စာမွာ
အခိုက်လှေ့ဂေင်ပ္ဒ ပူဇလဇု လဇုညးအဲ နဲကွိင်ကျိုက်ပြြ ပေါဂေင်ပ္ဒဟောင်

နဲကွိင်ကျိုက်ပြြ (ပေါဂေင်ပ္ဒဟောင် တွေင်မွဲပိုဟို) လှေ့ချင်ပွဲက်အ် ရုကိန္ဒရီသွတ်
(လျုတ်ချိန်ချောတ်ကို ခိုက်လှေ့အိုသိုယင်ပိုကြီဒး သဇက်ဂးဟွဲ လှေ့ဂေင်ပ္ဒုဂ့်
သွဟ်ပူဇကျာ်လှေ့ဂျိင်သာ်နဲ နဲကွိင်ကျိုက်ပြြ ပေါပလှေ့ဟာလန် လှေ့မာန်မွဲကို ကောန်ချင်အရင်ဂ့်
လှေ့စ့်ဓါန် နိသဲတုဲကို မိပ်ဖြိပ်ညီကို အိုသိုဇန်တအ် တွံညးတွံအဲ

เนื้อร้องเพลง ทางละฮินบ็อบโท

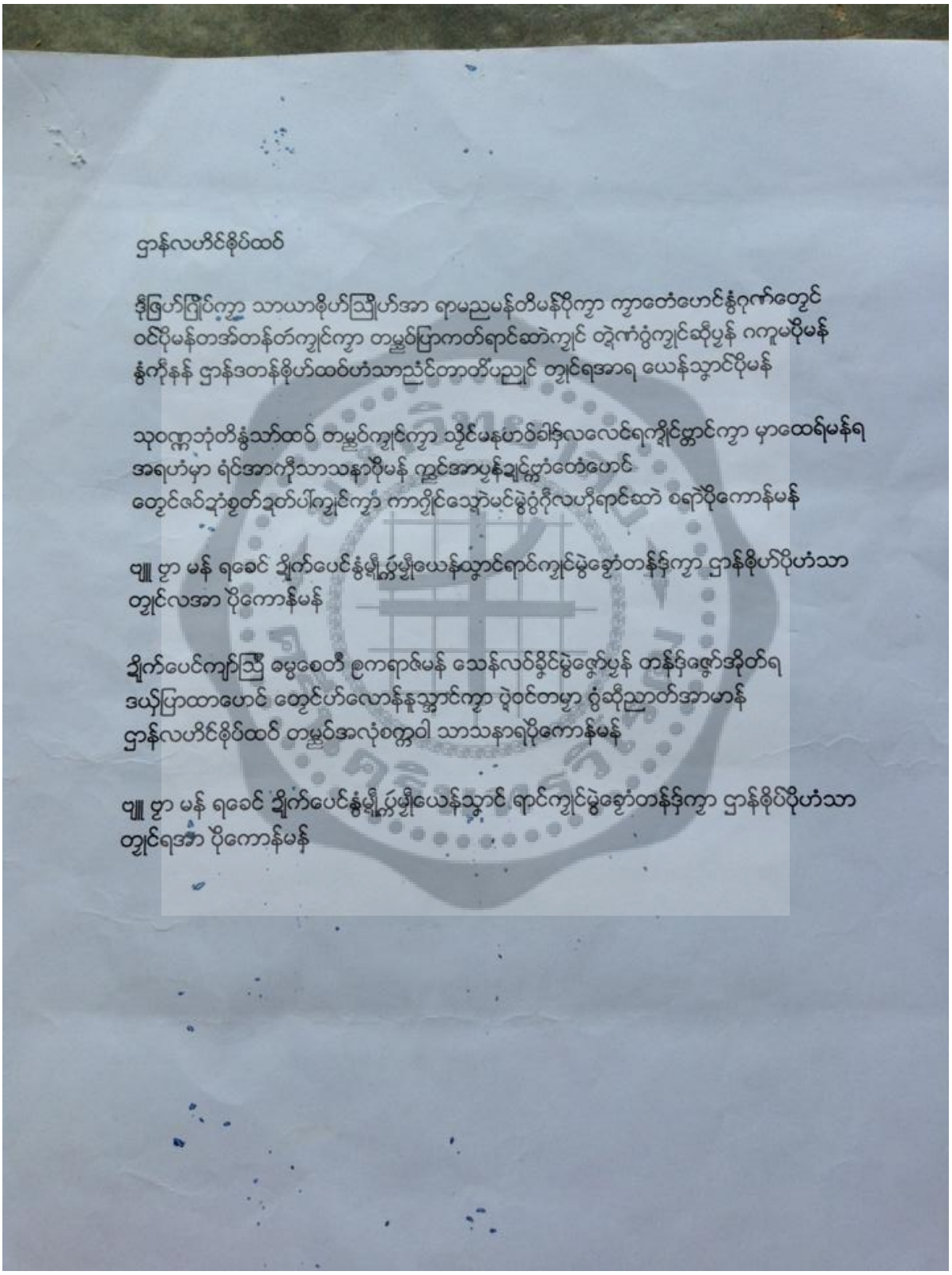

ဌာန်လဟိင်စိုပ်ထပ်

ဒိုဖြဟ်ကြိုပ်ကွာ သာယာစိုဟ်သြိုဟ်အာ ရာမညမန်တိမန်ပိုကွာ ကွာတေံဟောင်နွံဂုဏ်တွေင်
ဝင်ပိုမန်တအ်တန်တ်ကျင်ကွာ တမ္ဘပ်ပြာကတ်ရာင်ဆာကျင် တွဲဂၢံဂွံကျင်ဆိုပ္ဍန် ဂကူမပိုမန်
နွံကိုနန် ဌာန်ဒတန်စိုဟ်ထပ်ဟံသာညံင်တာတိပညျင် တျင်ရအာရ ယေန်သွင်ပိုမန်

သုဝဏ္ဏဘုံတိန္ဒံသာ်ထပ် တမ္ဘပ်ကျင်ကွာ သွိင်မနုဟပ်ခါဒ်လလေင်ရကျိုင်ဏ္ဍာင်ကွာ မှာထေရ်မန်ရ
အရေဟံမှာ ရံင်အာကိုသာသနာပိုမန် ကျင်အာပ္ဍန်ချင်ဏ္ဍာတေံဟောင်
တွေင်ဇဝ်ဘုံစွတ်ဒုတ်ပါကျင်ကွံ ကာဂျိင်သျော်မင်မွဲဂွံဂိုလဟိုရာင်ဆာ စရော်ပိုကောန်မန်

ဗျူ ဗွာ မန် ရခေင် ဘျိက်ပေင်နွံမျိုပ္ဍမျိုယေန်သွင်ရာင်ကျင်မွဲချော်တန်ဒ်ကွာ ဌာန်စိုဟ်ပိုဟံသာ
တျင်လအာ ပိုကောန်မန်

ဘျိက်ပေင်ကျာ်ြသြို ဓမ္မစေတီ စ္ကရာဇ်မန် သေန်လဝ်ခွိင်မွဲဇော်ပ္ဍန် တန်ဒ်ဖော်အိုတ်ရ
ဒယ်ပြာထာဟောင် တွေင်ဟ်လောန်နသ္ဘာင်ကွာ ပွဲဝင်တမ္ဘာ ဂွံဆိညာတ်အာမာန်
ဌာန်လဟိင်စိုပ်ထပ် တမ္ဘပ်အလုံစက္ကဝါ သာသနာရပိုကောန်မန်

ဗျူ ဗွာ မန် ရခေင် ဘျိက်ပေင်နွံမျိုပ္ဍမျိုယေန်သွင် ရာင်ကျင်မွဲချော်တန်ဒ်ကွာ ဌာန်စိုပ်ပိုဟံသာ
တျင်ရအာ ပိုကောန်မန်

เนื้อร้องเพลง ยินสนาญเสาวานะพม หรือ เพลงประเพณีวัฒนธรรมสุวรรณภูมิ

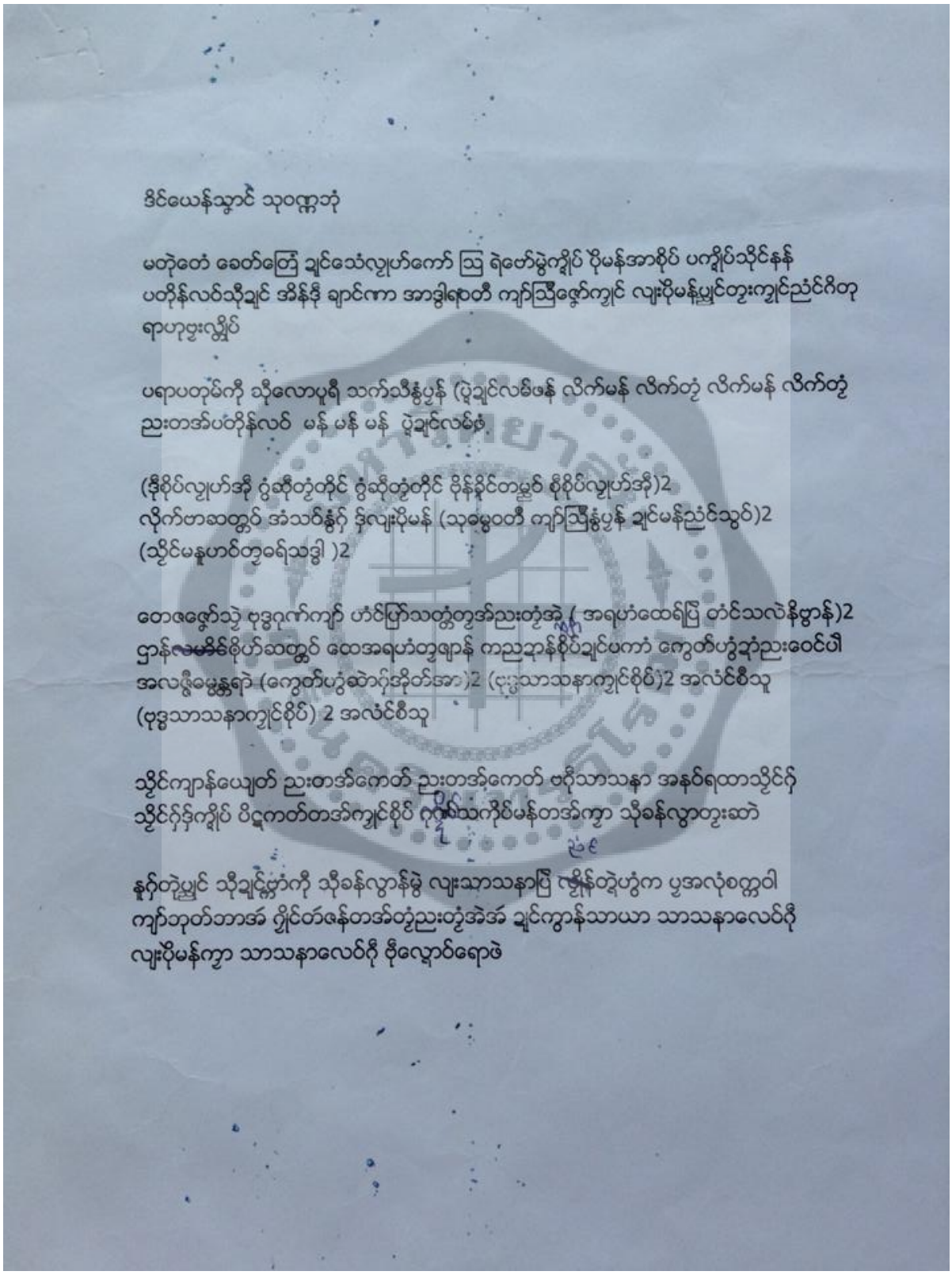

ဒိင်ယေန်သွင် သုဝဏ္ဏဘုံ

မတ္ဝါတော် ခေတ်တြေ ချင်သေံလျှပ်ကော် ဩ ရဲတော်မွဲကျိုပ် ပိုမန်အာစိုပ် ပကျိုပ်သိုင်နန်
ပတိုန်လပ်သိုချင် အိန်ဒိ ချာင်ကာ အာဒျိရောတီ ကျာ်ဩြီဇော်ကျင် လျးပိုမန်ပျင်တွးကျင်ညံင်ဂိတု
ရာဟုဗွးလျိုပ်

ပရာပတုမ်ကို ဆိုလောပူရီ သက်သိန်ပွန် (ပိုချင်လမ်ဖန် လိက်မန် လိက်တံ့ လိက်မန် လိက်တံ့
ညးတာအ်ပတိုန်လပ် မန် မန် မန် ပိုချင်လမ်ဖံ့

(ဒိုစိုပ်လျှပ်အို ဂွံဆိုတံ့တိုင် ဂွံဆိုတံ့တိုင် ဝိုန်ခွိုင်တမ္ဘပ် စိုစိုပ်လျှပ်အို)2
လိုက်ဟာဆတ္ထပ် အံသင်္ခန်ဂ် ဒ်ိလျးပိုမန် (သုခမွဝတီ ကျာ်ဩြီန်ပွန် ချင်မန်ညံင်သွပ်)2
(သွိင်မနုဟာပ်တ္ဝဝရ်သဒ္ဒါ)2

တေဇဖော်သွဲ့ ဗုဒ္ဓဂုဏ်ကျာ် ဟံပ်ပြာ်သတ်တံ့တွအ်ညးတံ့အွဲ့ (အရဟံထေရ်ပြဲ တံပ်သလဲနိဗ္ဗာန်)2
ဌာန်ခမိန်စိုဟ်ဆတ္ထပ် ထေအရဟံတွဇာန် ကညဉာန်စိုပ်ချင်ပကာံ ကွေတ်ဟွံ့ဆုံ့ညးဝေင်ပါ
အလဖြိမွေန္တရဲ့ (ကွေတ်ဟွံ့ဆဲာဂ်ိုအိုတ်အး)2 (ဒုးွသာသနာကျင်စိုပ်)2 အလံင်စီသူ
(ဗုဒ္ဓသာသနာကျင်စိုပ်) 2 အလံင်စီသူ

သွိင်ကျာန်ယျောတ် ညးတာအ်ကောတ် ညးတာအ့်ကောတ် ဗဒိုသာသနာ အနပ်ရထာသွိင်ဂ့်
သွိင်ဂ့်ဒ့်ကျိုပ် ပိဋကတ်တအ်ကျင်စိုပ် ဂုဏ်သကိုပ်မန်တအ်ကွာ သိုခန်လွာတွးဆဲ

နှဂ့်တဲ့ျင် သိုချင်ဟ်ကို သိုခန်လွာန်မွဲ့ လျးသာသနာပြဲ ဇျိန်တ့ဲပဟွံက ပွအလုံစက္ကဝါ
ကျာ်ဘုတ်ဘာအ် ဂျိုင်တာဇန်တအ်တံ့ညးတံ့အဲအ် ချင်ကွာန်သာယာ သာသနာလေပ်ဂိ
လျးပိုမန်ကွာ သာသနာလေပ်ဂိ ဗိုလျောပ်ရောဖဲ

เนื้อร้องเพลง ฮะกรอมเร่แจ่มทีดาด หรือ เพลงราชอาณาจักรราชาธิราช

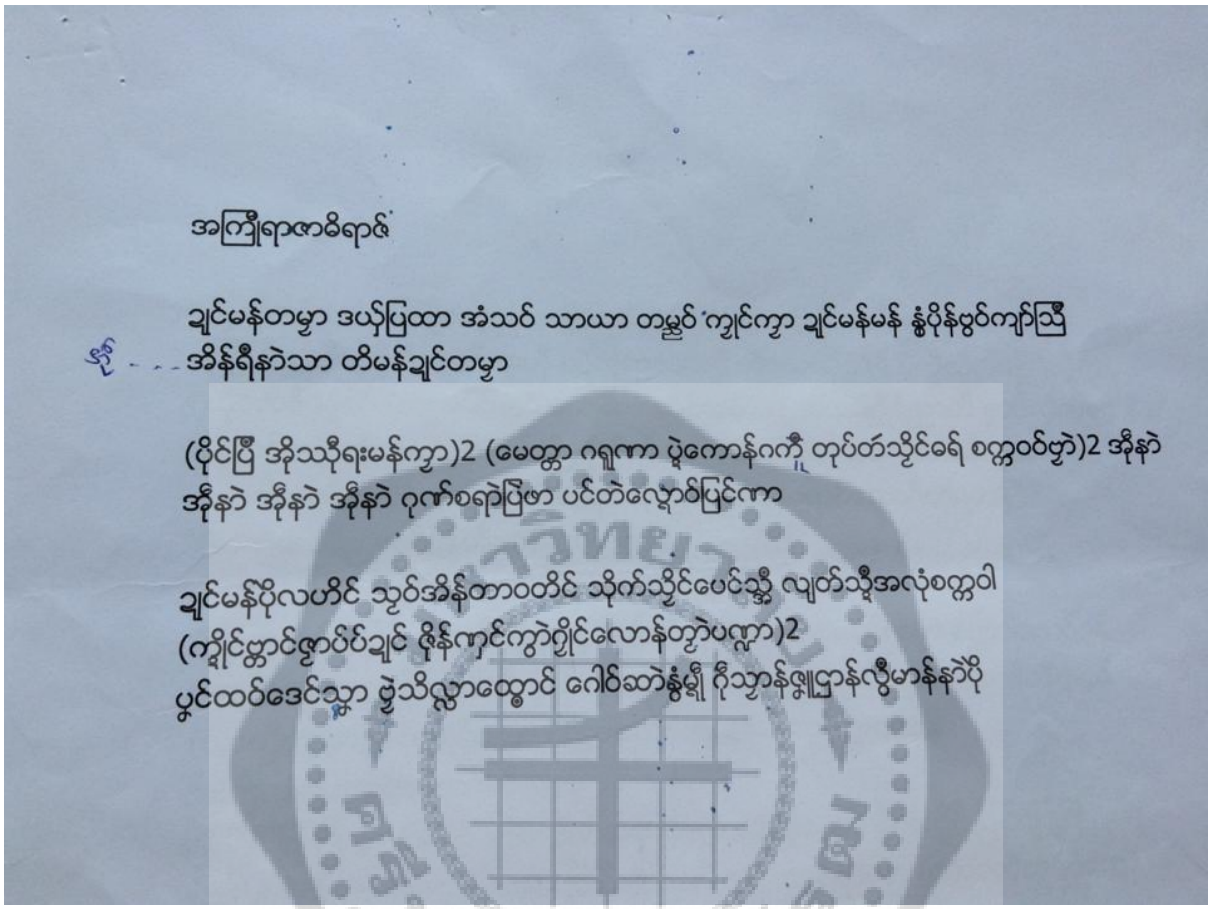

အကြီရောဇာမိရောဇိ

ချင်မန်တမှာ ဒယ်ပြထာ အံသင် သာယာ တမ္ဗင်ကျောကွာ ချင်မန်မန် နွံပိန်ဗွင်ကျာ်ဩီ
အိန်ရီနဲသာ တိမန်ချင်တမှာ

(ပိုင်ပြီ အိုသိုရုးမန်ကွာ)2 (မေတ္တာ ဂရုဏာ ပွဲကောန်ဂကို့ တုပ်တ်သွိင်ဓရ် စက္ကဝင်ဗွဲ)2 အိုနဲ
အိုနဲ အိုနဲ အိုနဲ ဂုဏ်စရဲပြီဖာ ပင်တဲလျောဝ်ပြင်ကာ

ချင်မန်ပိုလဟိင် သွင်အိန်တာဝတိင် သိုက်သွိင်ပေင်သွီ လျတ်သွီအလုံစက္ကဝါ
(ကျိုင်ဗွာင်ဇာပ်ဝ်ချင် ဇိုန်ကျင်ကွဲဂျိုင်လောန်တွဲပကွာ)2
ပွင်ထဝ်ဒေင်သွာ ဗွဲသိလ္လာထွောင် ဂေါဝ်ဆာန်ဒွံမျှ ဂိုသွာန်ဒွျဗွာန်လွီမာန်နာ်ပို

เนื้อร้องเพลง เปาแจ่วปะมุดเดินกวาจ หรือ เพลง บูชาเจ้าเมือง

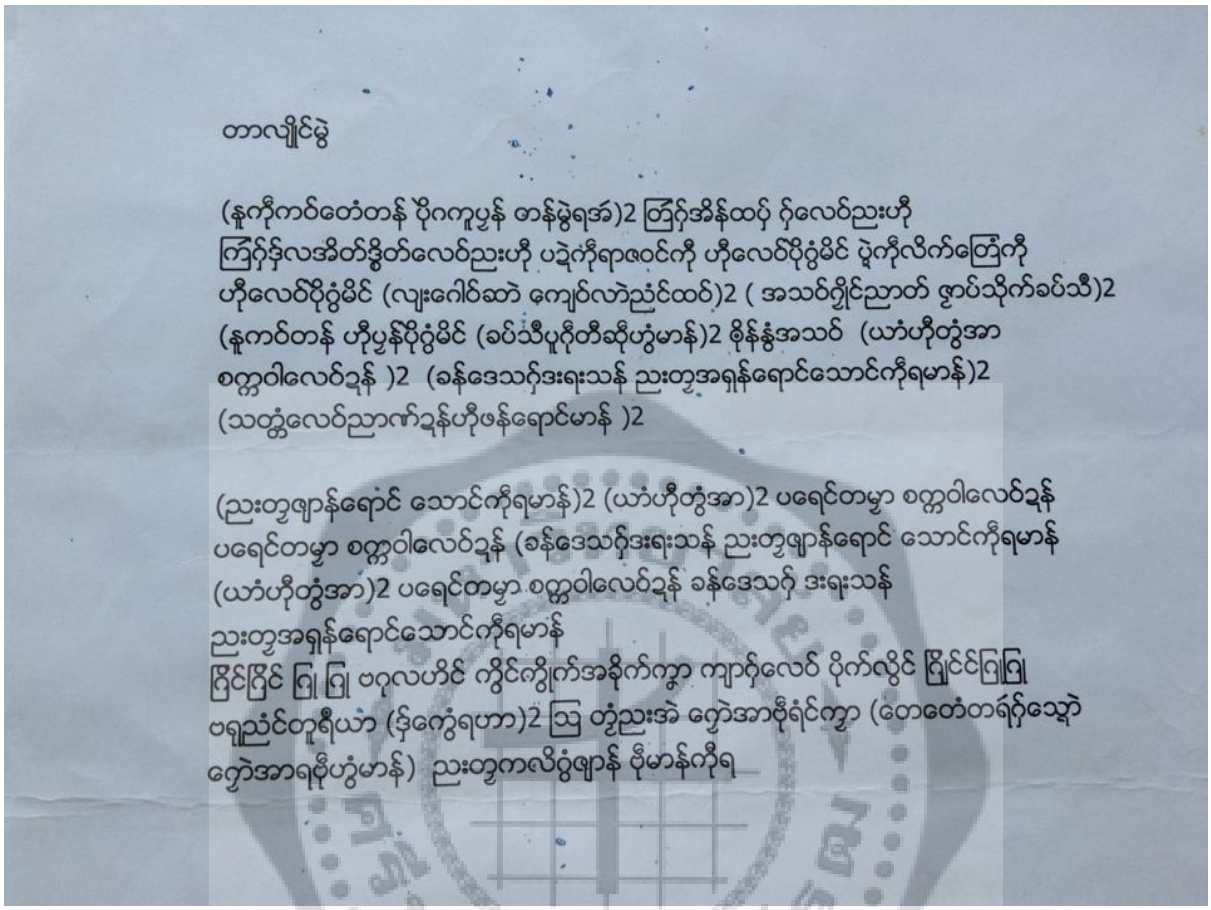

တာလျိုင်မွဲ

(နူကိုကဝ်တေံတန် ပိုဂကူပွန် တန်မွဲရအ်)2 တြဲဂ့်အိန်ထပ် ဂ့်လေဝ်ညးဟို
ကြဲဂ့်ဒ့်လအိတ်ဒွိတ်လေဝ်ညးဟို ပဒုကိုရာဇဝင်ကို ဟိုလေဝ်ပိုဂွံမိင် ပွဲကိုလိက်တြေံကို
ဟိုလေဝ်ပိုဂွံမိင် (လျးဂေါဝ်ဆဲ ကျေဝ်လဲညံဝ်ထဝ်)2 (အသဝ်ဂျိုင်ညာတ် ဇာပ်သိုက်ခပ်သီ)2
(နူကဝ်တန် ဟိုပွန်ပိုဂွံမိင် (ခပ်သီပူဂိုတီဆိုဟွံမာန်)2 စိုန်နွံအသဝ် (ယာံဟိုတွံအာ
စက္ကဝါလေဝ်ဒုန်)2 (ခန်ဒေသဂ့်ဒးရးသန် ညးတ့အရှန်ရောင်သောင်ကိုရမာန်)2
(သတ္တံလေဝ်ညာက်ဒုန်ဟိုဖန်ရောင်မာန်)2

(ညးတ့ဖျာန်ရောင် သောင်ကိုရမာန်)2 (ယာံဟိုတွံအာ)2 ပရေင်တမ့ာ စက္ကဝါလေဝ်ဒုန်
ပရေင်တမ့ာ စက္ကဝါလေဝ်ဒုန် (ခန်ဒေသဂ့်ဒးရးသန် ညးတ့ဖျာန်ရောင် သောင်ကိုရမာန်
(ယာံဟိုတွံအာ)2 ပရေင်တမ့ာ စက္ကဝါလေဝ်ဒုန် ခန်ဒေသဂ့် ဒးရးသန်
ညးတ့အရှန်ရောင်သောင်ကိုရမာန်
ဂြိုင်ဂြိုင် ဂြု ဂြု ဗဂုလဟိုင် ကွိုင်ကွိုက်အနိုက်ကွာ ကျာဂ့်လေဝ် ပိုက်လွိုင် ဂြိုင်ဂ်ဂြုဂြု
ဗရူညံဝ်တူရီယာ (ဒ့်ကွဲရဟာ)2 ဩ တွံညးအဲ ကွေအာဗိုရံဝ်ကွာ (တေတေံတရံဂ့်သွေဲ
ကွေအာရဗိုဟွံမာန်) ညးတ့ကလိဝွံဖျာန် ဗိုမာန်ကိုရ

เนื้อร้องเพลง สะมอดบ็อบโท หรือ เพลง รำหงส์

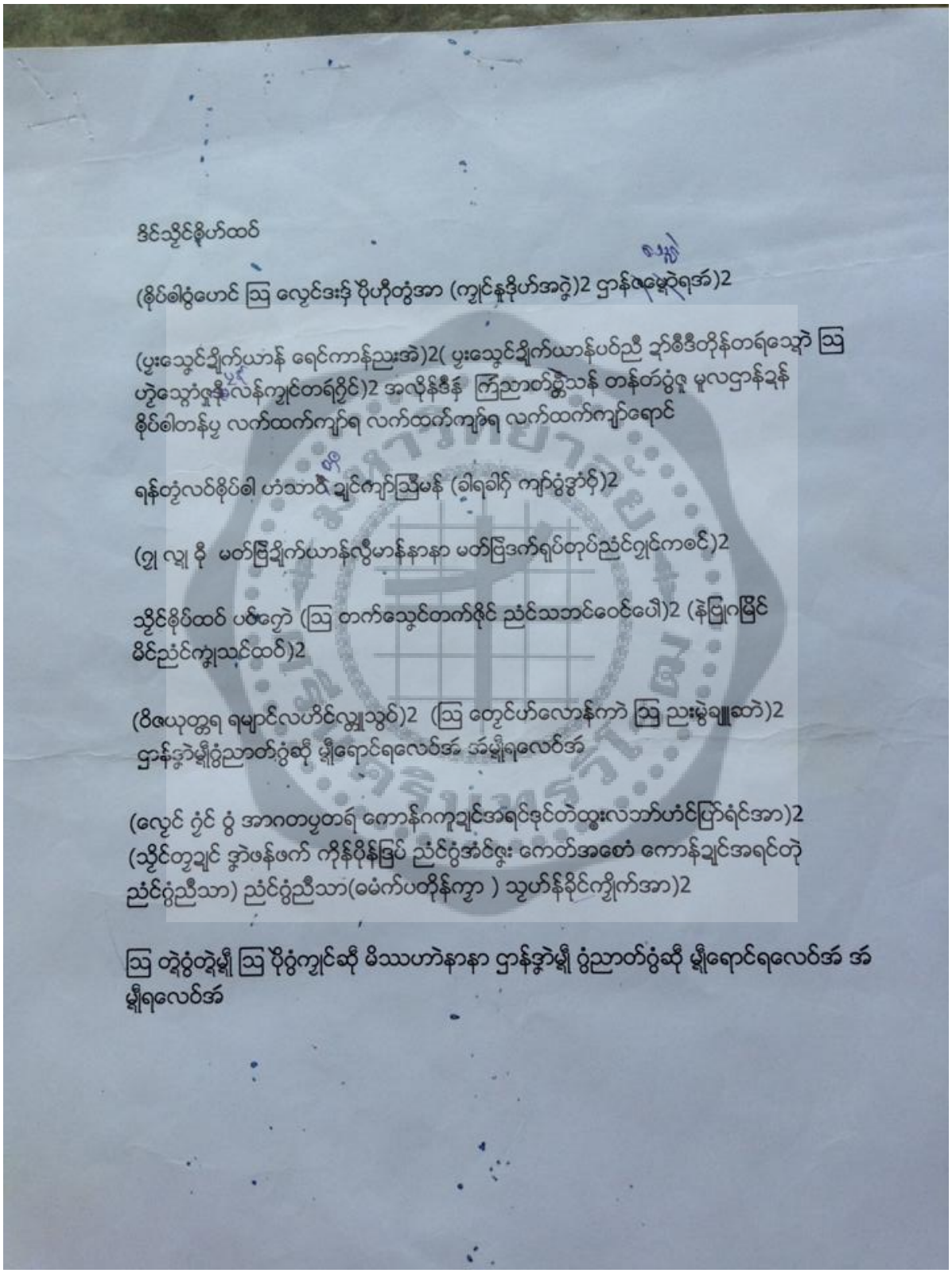

ဒိင်သွိင်ဓိဟ်ထင်

(စိုပ်စါဝွံဟောင် ဩ လွေင်ဒးဒှ် ပိုဟိုတွံအာ (ကျင်နှဒိုဟ်အင်္ဂ)2 ဌာန်ဇမ္ဗူဝဲရအ်)2

(ပွးသွေင်ချိုက်ယာန် ရေင်ကာန်ညးအဲ)2(ပွးသွေင်ချိုက်ယာန်ပင်ညီ ဘ်ာစီဒီတိုန်တရ်သွေဝဲ ဩ ဟွဲသွေံဇုန်လန်ကျင်တရ်ဂိုင်)2 အလိုန်ဒီန် ကြဲညာတ်ဂွဲသန် တန်တ်ဝွံဇူ မူလဌာန်ဥန် စိုပ်စါတန်ပွ လက်ထက်ကျ်ရ လက်ထက်ကျ်စ်ရ လက်ထက်ကျ်ရောင်

ရန်တွံလင်စိုပ်စါ ဟံသာဒီ ချင်ကျ်ဩိမန် (ခါရခါင့် ကျ်ဝွံအွံဝ့်)2

(ဂျ လျ ဝို မတ်ဗြိချိုက်ယာန်လွိမာန်နာနာ မတ်ဗြဒက်ရုပ်တုပ်ညံင်ဂျင်ကစင်)2

သွိင်စိုပ်ထင် ပဓ်ဂွေဲ (ဩ တက်သွေင်တက်ဇိုင် ညံင်သဘင်ဝေင်ပေါ)2 (နဲပြုဂမြိုင် မိင်ညံင်ကွဲသုင်ထင်)2

(ဝိဇယုတ္တရ ရမျာင်လဟိင်လျှသွပ်)2 (ဩ တွေင်ဟ်လောန်ကာဲ ဩ ညးမွဲချူဆာဲ)2 ဌာန်ဒွဲအဲမ္ဂျိဝွံညာတ်ဝွံဆို မ္ဂျိရောင်ရလေဝ်အ အမ္ဂျိရလေဝ်အ

(လွေင် ဂွံင် ဝွံ အာဂတပ္ပတရ ကောန်ဂကူချင်အရင်ဒုင်တဲထွးလဘာ်ဟံင်ပြာ်ရံင်အာ)2 (သွိင်တ္ဂျင် ဒွဲဖန်ဖက် ကိုန်ပိုန်ဗြပ် ညံင်ဂွံအံင်ဒုး ကေတ်အစော် ကောန်ချင်အရင်တဲ့ ညံင်ဂွံညီသာ) ညံင်ဂွံညီသာ(ဓမံက်ပတိုန်ကွာ) သွဟ်နိုင်ကျိုက်အာ)2

ဩ တ္ဂဲဝွံတ္ဂဲမ္ဂျိ ဩ ပိုဝွံကျင်ဆို မိဿဟာဲနာနာ ဌာန်ဒွဲအဲမ္ဂျိ ဂွံညာတ်ဂွံဆို မ္ဂျိရောင်ရလေဝ်အ အမ္ဂျိရလေဝ်အ

เนื้อร้องเพลง เปาแจ่วปะนาญซะดาว

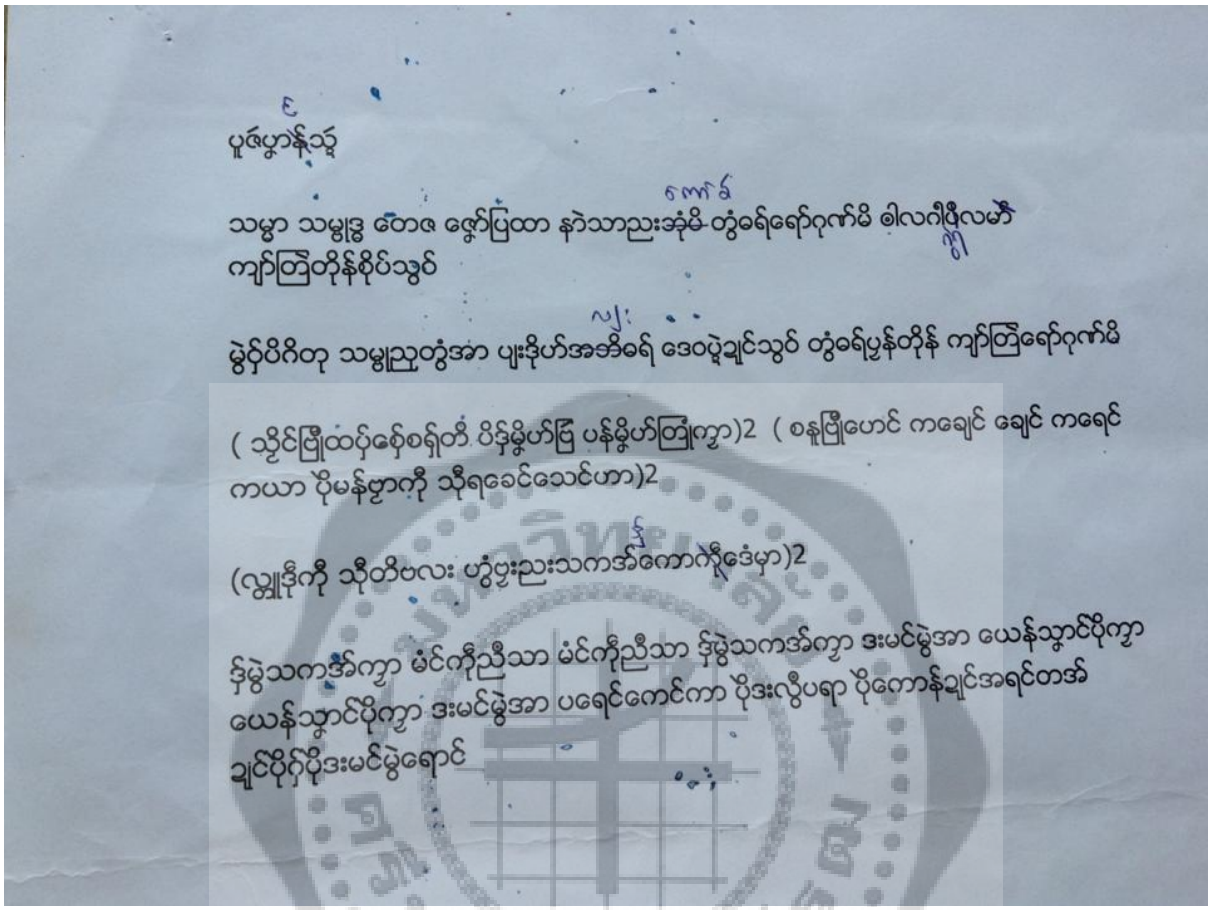

ပူဇဖွာန်သ့ဲ

သမွာ သမွၤဒွ ဝဲတဇ ဒ့ဲကပြဲထာ နာဲသာညးအုံမိ တွံဝရ့ဲဂုက်မိ စါလဂီပျိုလမ်ာ်
ကျာ်တြဲတိုန်စိုပ်သွဝ်

မွဲဝ့်ပိဂိတု သမွၤညတွံအာ ပျးဒိဟ်အဘိဝရ့ဲ ဒေဝပူၤချင်သွဝ် တွံဝရ့ဲပွန်တိုန် ကျာ်တြဲရ့ဲဂုက်မိ

(သွိင်ဖြိုထပ်ခ့ဲစရ့ဲကိ ပိဒ့်မွိဟ်ဖြဲ ပန်မွိဟ်တြဲကွာ)2 (စနုဖြိုဟေင် ကချေင် ချေင် ကရေင်
ကယာ ပိုမန်ဗွာကို သိုရခေင်သေင်ဟာ)2

(လွှၤဒိုကို သိုတိဗလး ဟွံဗွးညးသကအ်ဂကောကိုဒဲမှာ)2

ဒ့်မွဲသကအ်ကွာ မံင်ကိုညီသာ မံင်ကိုညီသာ ဒ့်မွဲသကအ်ကွာ ဒးမင်မွဲအာ ယေန်သွာင်ပိုကွာ
ယေန်သွာင်ပိုကွာ ဒးမင်မွဲအာ ပရေင်ကေင်ကာ ပိုဒးလွိပရာ ပိုကောန်ချင်အရင်တအ်
ချင်ပိုဂ့်ပိုဒးမင်မွဲရောင်

เนื้อร้องเพลง ซะโมญ จักกะโว หรือ เพลงจักรพรรดิ

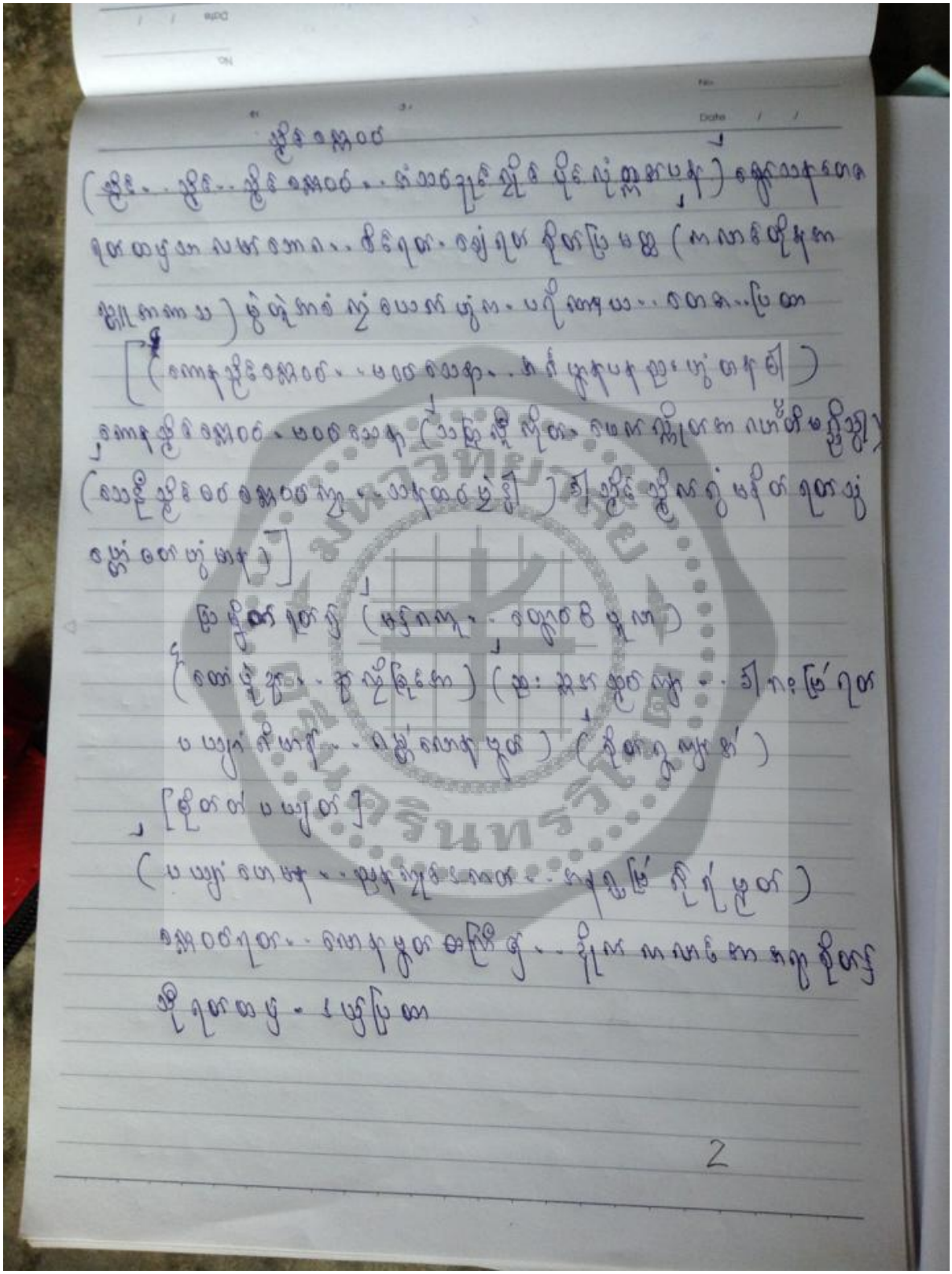

เนื้อร้องเพลง ไล่ะยี่ฮซาซะนา หรือ เพลงแสงแห่งพุทธศาสนา

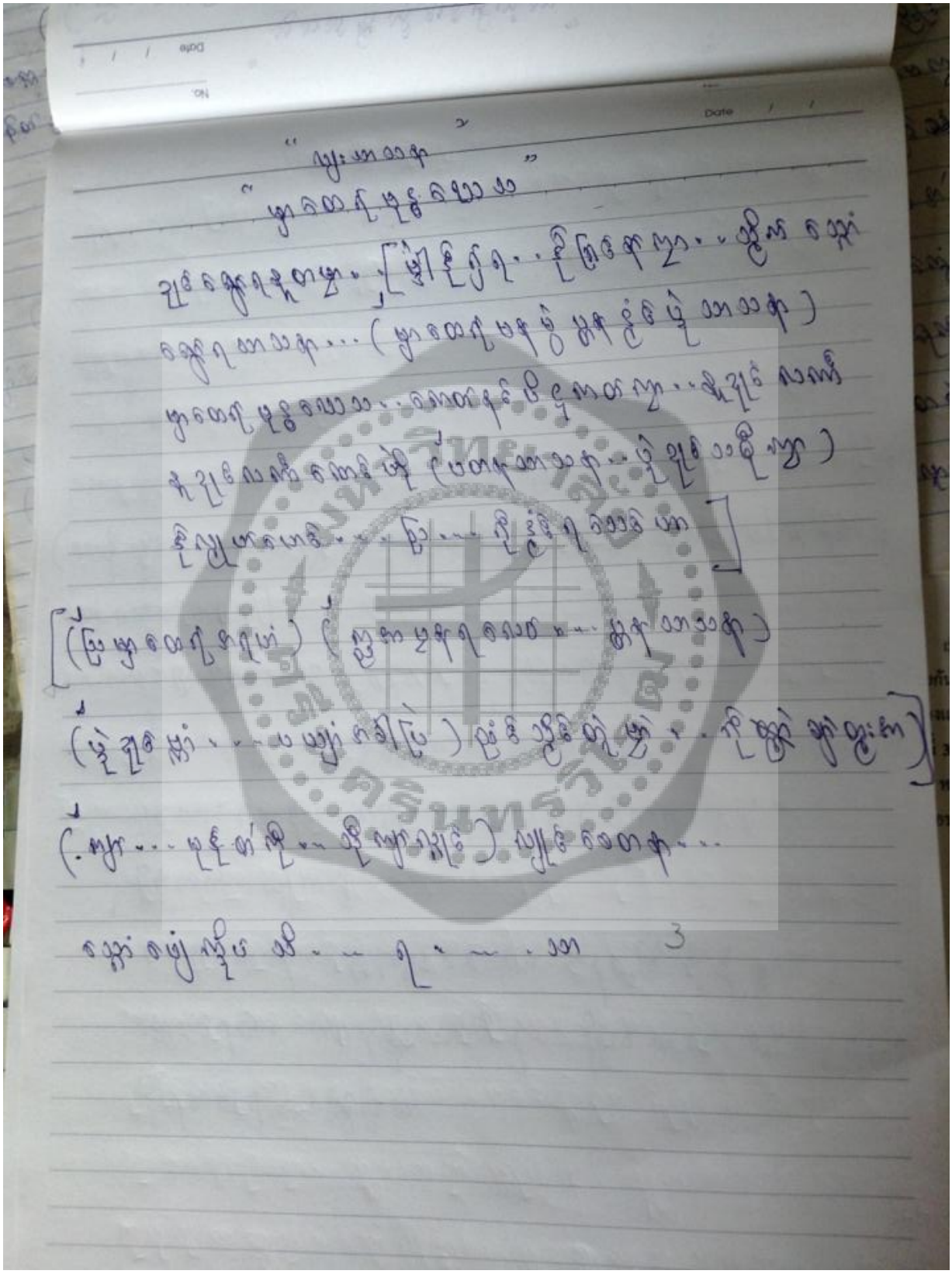

เนื้อร้องเพลง อังบ๊อบ พะลาดไจ่งกยาจ หรือ เพลงสระหงส์เจดีย์ใหญ่

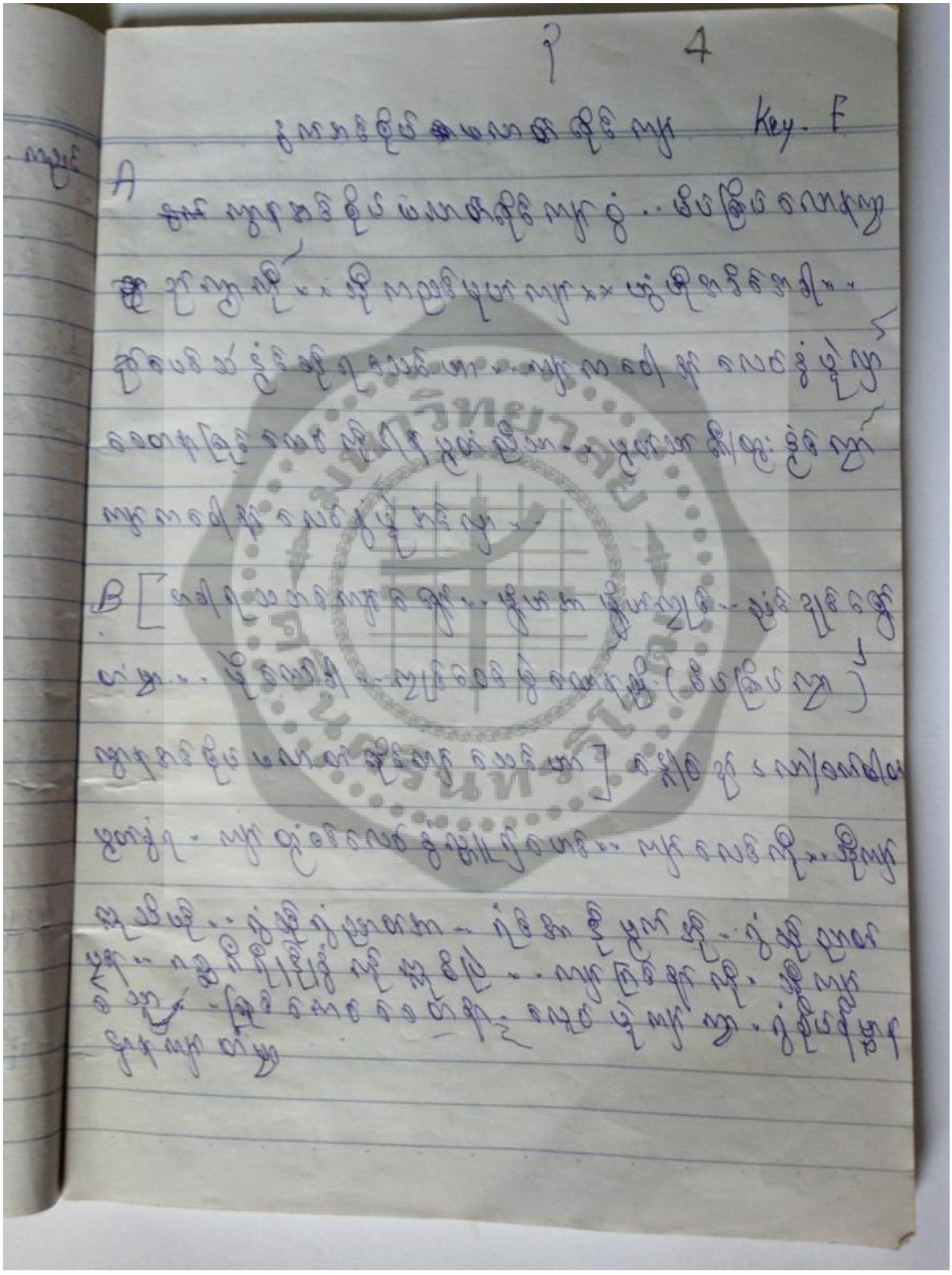

เนื้อร้องเพลง ไว่ยเกิ่น

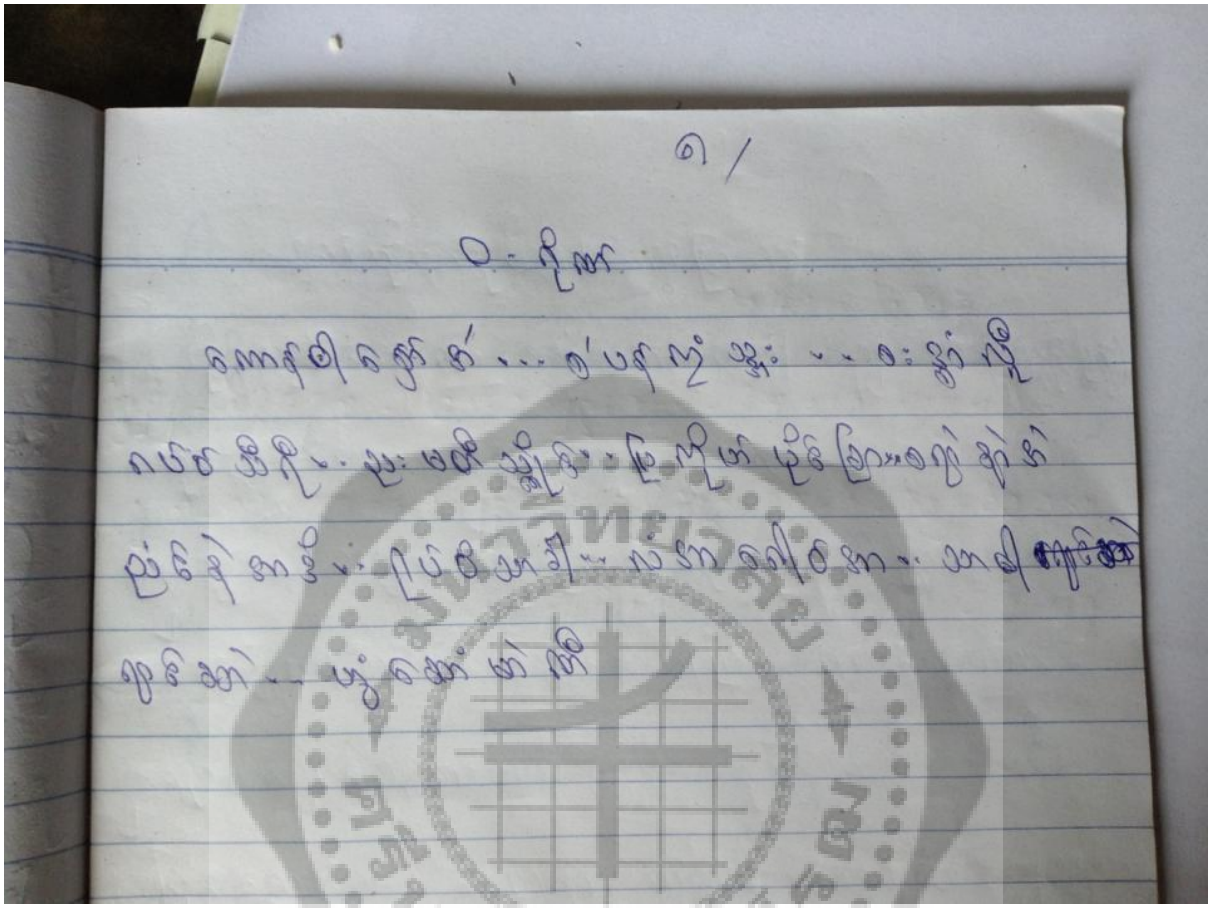

เนื้อร้องเพลง ไจ่ะเก่ิน หรือ เพลงกล่อมลูก

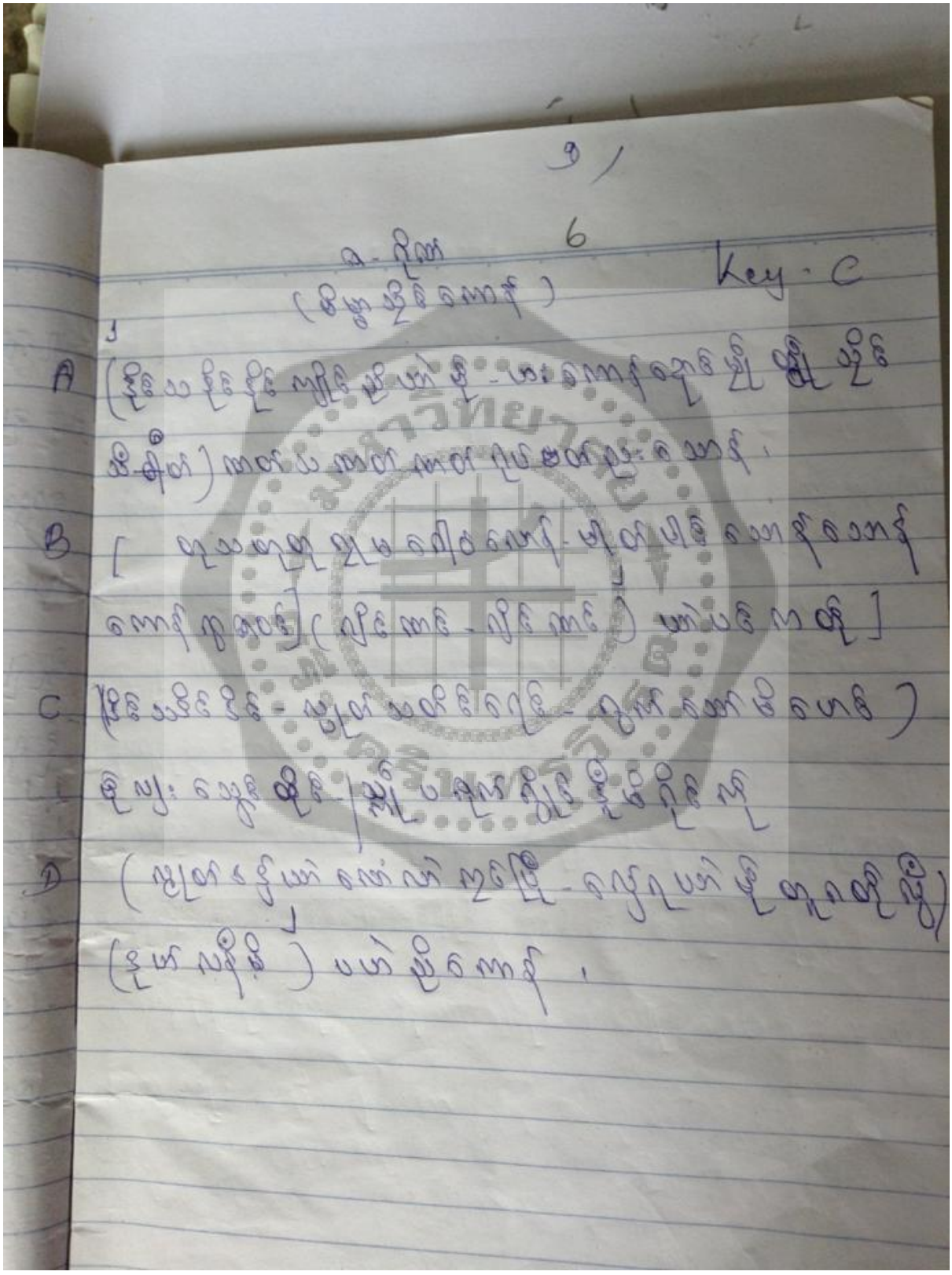

เนื้อร้องเพลง ร่อมปะไซงโม่น หรือ เพลงเสียงรามัญ

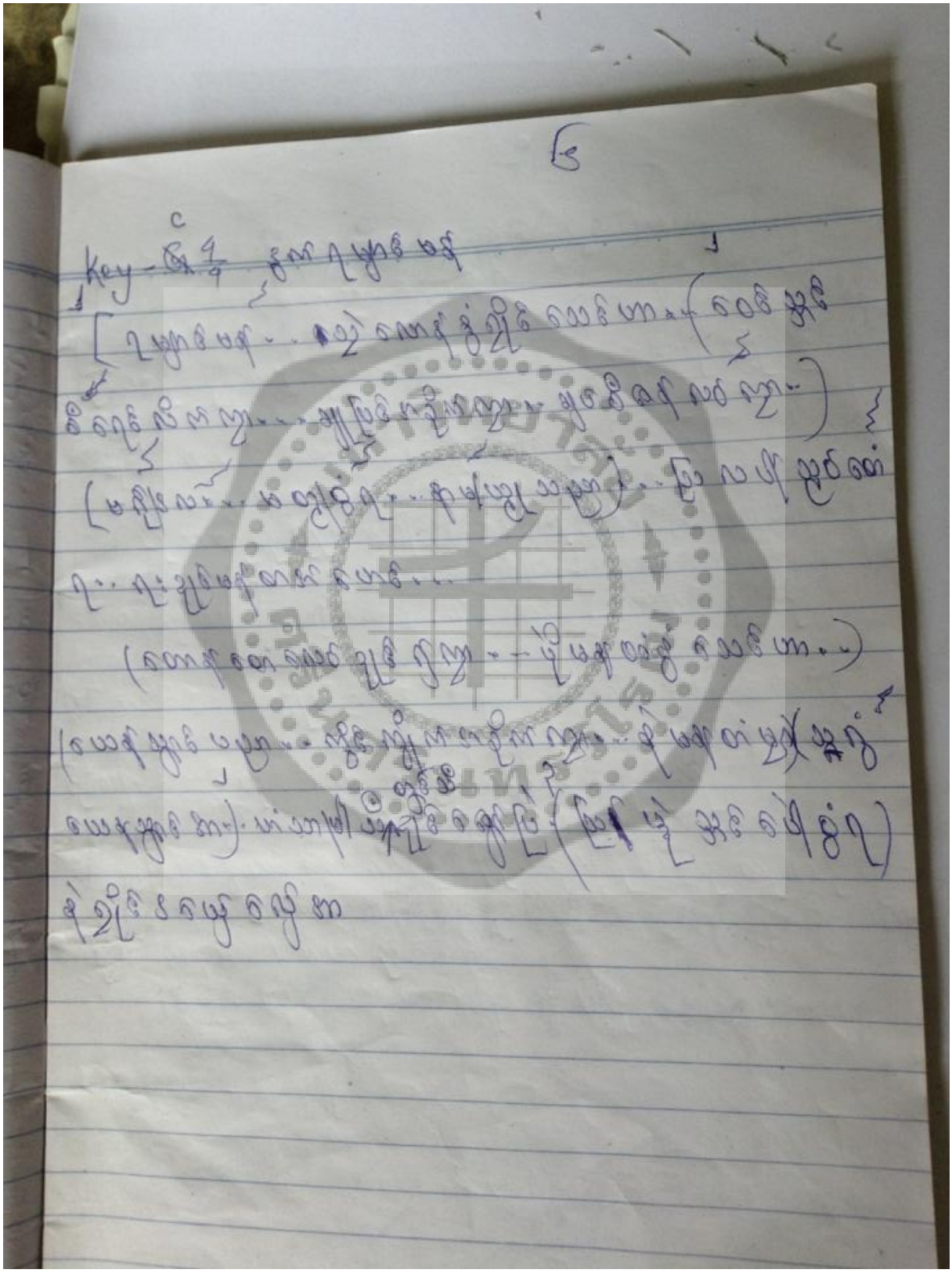

เนื้อร้องเพลง ปอนนิทิ ไจ่ะยิ่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสงพระพุทธเจ้า 6 ประการ

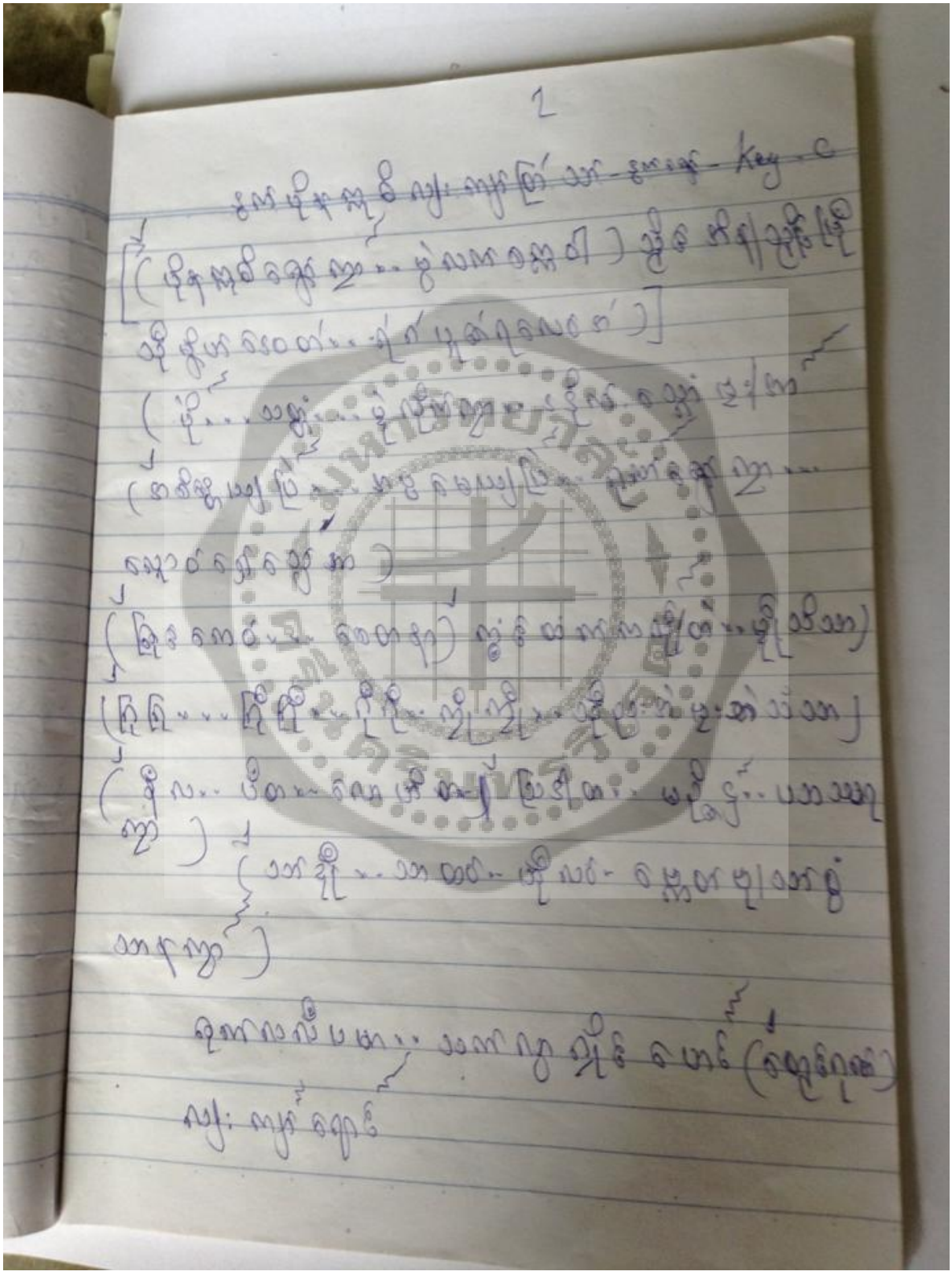

เนื้อร้องเพลง ไล่ยี่ฮตะราวซาจ หรือ เพลงแสง 6 ประการ

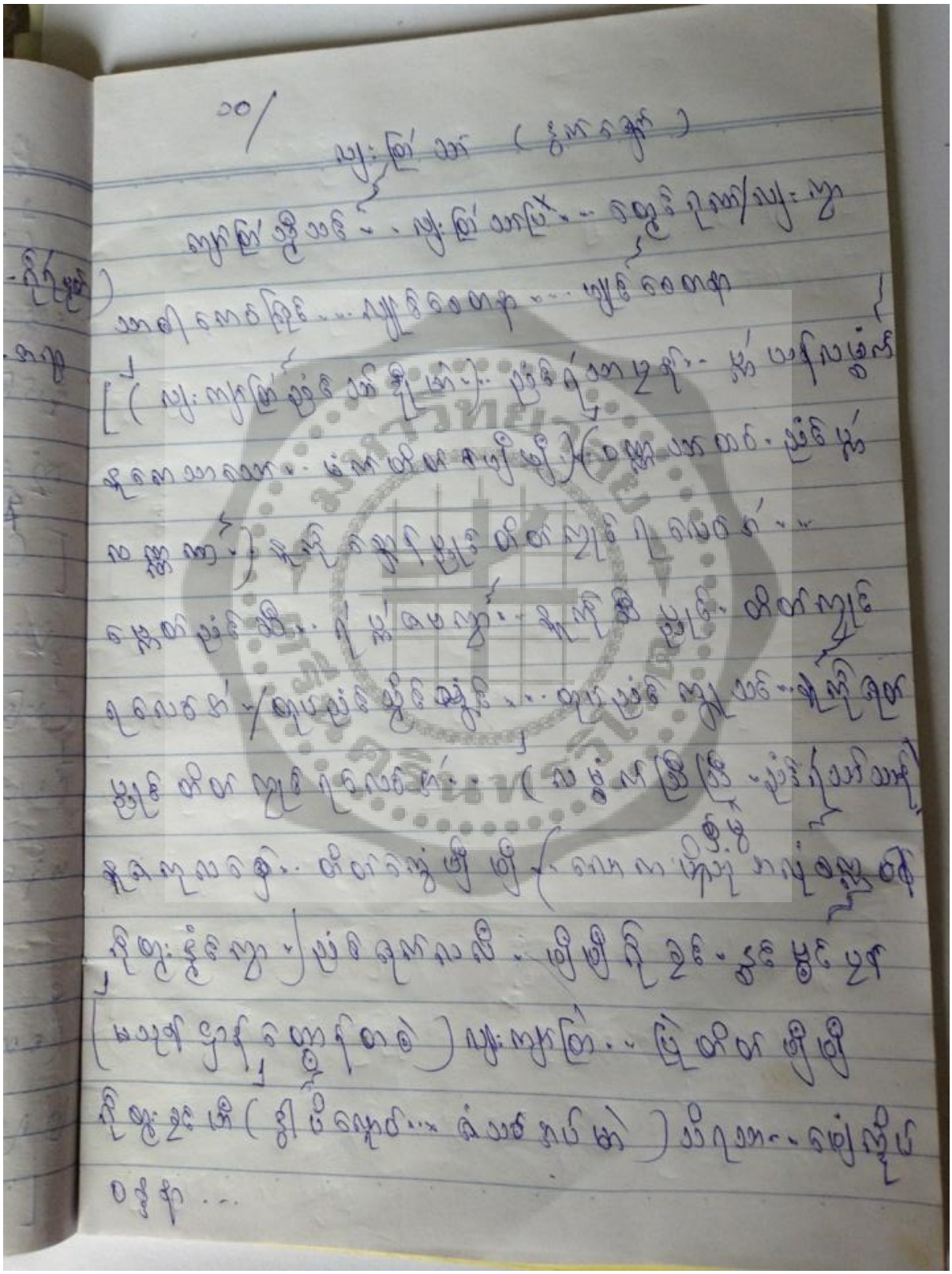

ภาคผนวก ค

แบบเรียนโน้ตเบื้องต้น

ของศูนย์วัฒนธรรมมอญ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ဝကော်အာဂိကာဘေနှီ့ဘာဝင်္ဂ်ာ်
Group for Mon Cultural Heritage

ခန်လုတ် သဇိုင်ဇ္ဂောန်ကွိင်ကွိုက်မန်

▶▶▶▶▶ ♬ ♬ ♬ ◀◀◀◀◀

ကော်ဖွောတ် Diatonic Scale

	အက္ခရ်	ဖွောတ်	သင်္ကေတ
1 st degree	C	Do (ဒို) (ဒို)	1
2 nd	D	Ra (ရေ) (သေ)	2
3 rd	E	Mi (မီ) (မီ)	3
4 th	F	Fa (ဖါ) (ခြာ)	4
5 th	G	So (သိုဝ်) (ဆို)	5
6 th	A	La (လာ) (အာ)	6
7 th	B	Ti (တီ) (တော့)	7
8 th	(c)	Do (ဒို) (ဒို)	1

Duration of a Note

Beat (- - - -) ဒွဲဝဲတက်၊

Bar | | | ဒွာ၊

	International		**Tonic So Fa**
Semi Breve	𝅝	Count (ရိုဟ်) ⇨	| 1 _ _ _
			1 2 3 4
Minim	𝅗𝅥		| 1 _ 2 _
			1 2 3 4
Crotchet	♩		| 1 1 1 1 |
			1 2 3 4
Quaver	♪		| 11 11 11 11 |
			1 2 3 4
Semi Quaver	𝅘𝅥𝅯		| 1111 1111 1111 1111 |
			1 2 3 4

1 Semi Breve	𝅝 =	2	Minims	𝅗𝅥 + 𝅗𝅥
1 Minim	𝅗𝅥 =	2	Crotchets	♩ + ♩
1 Crotchet	♩ =	2	Quavers	♪ + ♪
1 Quaver	♪ =	2	Semi Quavers	𝅘𝅥𝅯 + 𝅘𝅥𝅯

ဂရုတစိုက်ဖတ်ရှုပေးကြပါရန် Group for Mon Cultural Heritage

ခန်လုတ် သဒိုင်ဘျောန်ကွိင်ကွိုက်မန်

TRIPLET (၁၆)

(က) | 111 111 111 111 |
(1) (2) (3) (4)

3
1 1 1
I I I တုပ်
3 3 3

(ခ) | 111 111 111 111 |
(1) (2) (3) (4)

1 1 1
I I I ဒိုင် ဒေ့ ဒေ့
2 4 4

(ဂ) | 111 111 111 111 |
(1) (2) (3) (4)

1 1 1
I I I ဒေ့ ဒေ့ ဒိုင်
4 4 2

(ဃ) | 111 111 111 111 |
(1) (2) (3) (4)

(SYNCOPATED) 1 1 1
I I I ဒေ့ ဒိုင် ဒေ့
4 2 4

ခန်လုတ် သဒိုင်ဘွောန်ကွိုင်ကွိုက်မန်

COMPARATIVE FORM

DURATION

Count (ရိုဟ်) ⇨ (1) (2) (3) (4)

(က) | 1 _ _ _ | SEMI BREVES မွဲဒကေဝ်

(ခ) | 1 _ 1 _ | MINIMS မသုန်မူ

(ဂ) | 1 1 1 1 | CROTCHETS မွဲမး

(ဃ) | 11 11 11 11 | QUAVERS မွဲမူ

(ၚ) | 1111 1111 1111 1111 | SEMI QUAVERS မွဲစ္ဂဲ

(စ) | 3 3 3 3 / 111 111 111 111 | တုဝ်

(ဆ) | 111 111 111 111 | ဂိုင် ဂေ့ ဂေ့

(ဇ) | 111 111 111 111 | ဂေ့ ဂေ့ ဂိုင်

(ၛ) | 111 111 111 111 | ဂေ့ ဂိုင် ဂေ့

ခန်လုတ် သဓိုင်ဘျောန်ကွိုင်ကွိုက်မန်

ရကော်အဲကွာဲယောန်ဘာင်မန်
Group for Mon Cultural Heritage

BASIC STUDIES (သဓိုင်ခန်လုတ်)

1. SEME BREVE STUDY

‖: 1 _ _ _|2 _ _ _|3 _ _ _|4 _ _ _|
| 5 _ _ _|6 _ _ _|7 _ _ _|i _ _ _|
| i _ _ _|7 _ _ _|6 _ _ _|5 _ _ _|
| 4 _ _ _|3 _ _ _|2 _ _ _|1 _ _ _:‖

REPEAT

တင်စွတ်- (REPEAT)ဟိုဂ့် တက်တဲ့ ကာလအာဝိုပ်ကျောတ်တေံမွး ကလေင်တက်ဝန္ဒုတမ်ပွန်။

Fisrt Beat - (ခွာဝ်)

2. MINIM STUDY

‖: 1 _ 2 _|3 _ 4 _|5 _ 6 _|7 _ i _|
| i _ 7 _|6 _ 5 _|4 _ 3 _|2 _ 1 _:‖

3. CROTCHET STUDY

|1 2 3 4|5 6 7 i|i 7 6 5|4 3 2 1|
|1 2 3 4|5 6 7 i|i 7 6 5|4 3 2 1|

4. QUAVER STUDY

|12 34 56 7i|i7 65 43 21|12 34 56 7i|i7 65 43 21|

5. SEMI QUAVER STUDY

|1234 567i i765 4321|1234 567i i765 4321|

ရကော်အာ်ကာ်ဒေယော်နှာဝင်မန်
Group for Mon Cultural Heritage

6. TRIPLET STUDY

| 111 222 333 444 | 555 666 777 iii | iii 777 666 555 | 444 333 222 111 |

| 111 222 333 444 | 555 666 777 iii | iii 777 666 555 | 444 333 222 111 |

| 111 222 333 444 | 555 666 777 iii | iii 777 666 555 | 444 333 222 111 |

| 111 222 333 444 | 555 666 777 iii | iii 777 666 555 | 444 333 222 111 |

COMPOUND STUDY (ပံ့ကော်)

LESSON (1)

| 1 _ _ _ | 2 _ 3 _ | 4 5 6 7 | i _ _ _ |

| i _ _ _ | 7 _ 6 _ | 5 4 3 2 | 1 _ _ _ |

LESSON (2)

‖: 1 23 45 6 | 7 _ i _ | i 76 54 3 | 2 _ 1 _ :‖

LESSON (3)

‖: 1 _ _ 1234 | 5· _ 67 i | i _ _ i765 | 4 _ 32 1 :‖

LESSSON (4)

‖: 1 $\overset{3}{\frown}$123 4 $\overset{3}{\frown}$456 | 7 _ i _ | i $\overset{3}{\frown}$176 5· $\overset{3}{\frown}$543 | 2 _ 1 _ :‖

ဂေကဲအာကွဲဘေန်သွာင်မန် Group for Mon Cultural Heritage

LESSON (5)

‖: 112 334 5 67 | i _ _ _ | ii7 665 4 32 | 1 _ _ _ :‖

LESSON (6)

‖: 123 234 345 456 | 7 _ i _ | i76 765 654 543 | 2 _ 1 _ :‖

LESSON (7)

‖: 111 222 333 444 | 5 67 i _ | iii 777 666 555 | 4 32 1 _ :‖

3 3 3 3 3 3 3 3
123 234 345 456 | 7 _ i _ | i76 765 654 543 | 2 _ 1 _ :‖

LESSON (8)

|1 _ _ 1234| 5 _ 543 432 | 3 _ _ 432 | 1 _ _ _ |

|2 _ _ 2345| 6 _ 654 543 | 4 _ _ 543 | 2 _ _ _ |

|3 _ _ 3456| 7 _ 176 765 | 654 543 432 217 | 1 _ _ _ |

REST STUDY (ရုံ)

|1 _ 2 _ |3 0 0 0| 1 2 1 2 | 3 0 0 0 |

|2 _ 3 _ |4 0 0 0| 3 4 3 4 | 5 0 0 0 |

|6 0 7 0 | i _ 0 0 | 2i 76 5 0 | 65 43 2 0 |

|2 3 4 5 | 6 0 7 0 | i 0 i i | i _ _ _ |

ခန်လှုတ် သဖိုင်ဖြောန်ကွိုင်ကွိုက်မန်

INTERRUPTED STUDY (ဟညောအိ)

(က)

1	2	3	1	2	3	4	2	3	4	5	3	4	5	6	4
5	6	7	5	6	7	i	6	7	i	i	7	i	·	_	_
7	i	i	7	6	i	7	6	5	7	6	5	4	6	5	4
3	5	4	3	2	4	3	2	1	3	2	1	7	2	1	7
1	_	_	_												

(ခ)

1	2	3	4	5	5	5	5	56	54	3	2	1	_	_	_
2	3	4	5	6	6	6	6	67	65	4	3	2	_	_	_
3	4	5	6	7	7	7	7	7i	76	5	4	3	_	_	_
4	5	6	7	i	i	i	i	i7	65	43	27	1	_	_	_
12	34	56	54	34	34	17	1	23	45	67	65	45	43	21	2
34	56	7i	76	56	54	32	3	45	67	i2	i7	67	65	43	4
23	45	67	65	45	43	21	2	71	23	45	43	23	21	7	7
56	71	67	12	71	23	12	34	23	45	34	56	45	67	i2	i7
i	_	_	_												

ကော်ကဲ့ဝဲလွဲယေန်သွာင်မှ
Group for Mon Cultural Heritage

ARPEGGIO STUDY (ဒံင်ကျော်)

(၈)

‖: 1 _ _ _ | 3 _ _ _ | 5 _ _ _ | i _ _ _ |

| i _ _ _ | 5 _ _ _ | 3 _ _ _ | 1 _ _ _ :‖

(၉)

‖: 1 _ 3 _ | 5 _ i _ | i _ 5 _ | 3 _ 1 _ |

| 1 _ 3 _ | 5 _ i _ | i _ 5 _ | 3 _ 1 _ |

| 1 3 5 i | i 5 3 i | 1 3 5 i | i 5 3 1 |

| 13 5i i5 31 | 13 5i i5 31 | 1 3 5 i | i _ _ _ :‖

(၀)

‖: 1 3 5 i | i 5 3 1 | 2 4 6 ȧ | ȧ 6 4 2 |

| 3 5 7 ȧ | ȧ 7 5 3 | 4 6 i ȧ | ȧ i 6 4 |

| 5 7 ȧ ṡ | ṡ ȧ 7 5 | 4 2 7 ṡ | 1 _ _ _ :‖

(ယ)

‖: 1 3 5 3 | 1 3 5 3 | 1 3 5 i | i 5 3 1 |

| 2 4 6 4 | 2 4 6 4 | 2 4 6 ȧ | ȧ 6 4 2 |

ဇာတ်ကားကွဲဒေသန့်ဆွဲငှါးမှုန့် Group for Mon Cultural Heritage

ခန့်လုတ် သဒိုင်ဖွောန်ကွိင်ကွိုက်မန်

| 3 5 7 5|3 5 7 5|3 5 7 3̇|3̇ 7 5

| 4 6 i 6|4 6 i 6|4 6 i 4̇|4̇ i 6 4|

| 5 7 2̇ 7|5 7 2̇ 7|5 7 2̇ 4̇|4̇ 2̇ 7 5|

| 6̣ 1 3 1|6̣ i 3 1|6̣ 1 3 1|6 _ _ _:‖

ALTERNATIVE STUDY (ဂဝတ်)

(BASIC STUDY)

|1 _ _ _|2 _ _ _|1 _ _ _|3 _ _ _|

|1 _ _ _|4 _ _ _|1 _ _ _|5 _ _ _|

|1 _ _ _|6 _ _ _|1 _ _ _|7 _ _ _|

|i̇ _ _ _|1 _ _ _|i̇ _ _ _|1 _ _ _|

|7 _ _ _|1 _ _ _|6 _ _ _|1 _ _ _|

|5 _ _ _|1 _ _ _|4 _ _ _|1 _ _ _|

|3 _ _ _|1 _ _ _|2 _ _ _|1 _ _ _|

|1 2 1 4|1 5 1 6|1 7 1 i̇|i̇ 1 7 1|

|6 1 5 1|4 1 3 1|2 1 i̇ _|1 _ _ _|

Group for Mon Cultural Heritage

ALTERNATIVE COMPOUND STUDY

(Do STUDY) မွဲဒုမ့်

|1 _ _ _|1 _ 2 _|1 _ _ _|1 _ 2 3|

|1 _ _ _|1 2 3 4|1 _ _ _|2 3 4 5|

|1 _ _ _|23 4 5 6|1 _ _ _|23 45 6 7|

|1 _ _ _|23 45 67 i|1 _ _ _|1 i 1 i|

|1 _ i _|1 _ _ _|

(Ra STUDY) ထဗ့်ဒုမ့်

|2 _ _ _|1 _ 2 3|2 _ _ _|1 2 3 4|

|2 _ _ _|12 3 4 5|2 _ _ _|12 34 5 6|

|2 _ _ _|12 34 56 7|2 _ _ _|12 34 56 7i|

|2 _ _ _|2 ẋ 2 ẋ|2 _ ẋ _|2 _ _ _|

ဝကော်ဇာတ်ကားယေန်သွာင်ပွဲ
Group for Mon Cultural Heritage

(Mi STUDY) တြိပွေ့

|3 _ _ _|1 _ 2 _|3 _ _ _|1 2 3 4|

|3 _ _ _|12 3 4 5|3 _ _ _|12 34 5 6|

|3 _ _ _|12 34 56 7|3 _ _ _|12 34 56 7i|

|3 _ _ _|3 3̇ 3 3̇|3 _ 3̇ _|3 _ _ _|

(Fa STUDY) မသုန်ပွေ့

|4 _ _ _|1 _ 2 _|4 _ _ _|1 _ 2 3|

|4 _ _ _|1 23 4 5|4 _ _ _|12 34 5 6|

|4 _ _ _|12 34 56 7|4 _ _ _|12 34 56 7i|

|4 _ _ _|4 4̇ 4 4̇|4 _ 4̇ _|4 _ _ _|

(So STUDY) ပန်ပွေ့

|5 _ _ _|1 _ 2 _|5 _ _ _|1 _ 2 3|

|5 _ _ _|1 2 3 4|5 _ _ _|12 34 5 6|

|5 _ _ _|12 34 56 7|5 _ _ _|12 34 56 7i|

|5 _ _ _|5 5̣ 5 5̣|5̣ _ 5 _|5̣ _ _ _|

ဝကော်ကးဘာသာနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့
Group for Mon Cultural Heritage

(La STUDY) ဓိဇပ္ပ်ိ

|6 _ _ _|1 _ 2 _|6 _ _ _|1 _ 2 3|

|6 _ _ _|1 2 3 4|6 _ _ _|12 3 4 5|

|6 _ _ _|12 34 56 7|6 _ _ _|12 34 56 7i|

|6 _ _ _|6 6 6 6|6 _ 6 _|6 _ _ _|

(Ti STUDY) ဓါဇပ္ပ်ိ

|7 _ _ _|1 _ 2 _|7 _ _ _|1 _ 2 3|

|7 _ _ _|1 2 3 4|7 _ _ _|12 3 4 5|

|7 _ _ _|12 34 5 6|7 _ _ _|12 34 56 7i|

|7 _ _ _|7 7 7 7|7 _ 7 _|7 _ _ _|

OFF BEAT (တက်တိုန်)

$\frac{4}{4}$ | 1 1 1 1 | ON BEAT
(1) (2) (3) (4)
Do Do Do Do

$\frac{4}{4}$ | 01 01 01 01 | OFF BEAT
(1) (2) (3) (4)
Do Do Do Do

ဝင်ကော်ဇော်ကျော်ဝေယန်ဘွဲ့ရှာဖွေရေး
Group for Khin Cultural Heritage

ခန်လှုတ် သဖိုင်ဖွောန်ကွိုင်ကွိုက်မန်

OFF STUDY

(က)

1 _ _ 02	3 _ _ _	2 _ _ 03	4 _ _ _
3 _ _ 04	5 _ _ _	4 _ _ 05	6 _ _ _
5 _ _ 06	7 _ _ _	6 _ _ 07	i _ _ _
i _ _ 07	6 _ _ _	7 _ _ 06	5 _ _ _
5 _ _ 05	4 _ _ _	5 _ _ 04	3 _ _ _
4 _ _ 03	2 _ _ _	3 _ _ 02	1 _ _ _

(ခ)

1 02 3 04	5 06 7 0i	i 07 6 05	4 03 2 01
1 02 3 04	5 06 7 0i	i 07 6 05	4 03 2 01

(ဂ)

$\overset{\frown}{012}$ 3 $\overset{\frown}{023}$ 4	$\overset{\frown}{034}$ 5 $\overset{\frown}{045}$ 6	$\overset{\frown}{056}$ 7 $\overset{\frown}{067}$ i	$\overset{\frown}{017}$ i _ _
017 6 076 5	065 4 054 3	043 2 032 1	072 1 _ _

ဂကော်အာ်ကျာ်ယေန်သွာင်မန် Group for Mon Cultural Heri

(ဃ)

|0 0 0 0012 |3 _ _ 0023| 4 _ _ 0034 | 5 _ _ 0045|

|6̃ _ _ 0056 |7 _ _ 0067| i _ _ _|0 0 0 00i7|

|6 _ _ 0076 |5 _ _ 0065| 4 _ _ 0054| 3 _ _ 0043|

|2 _ _ 0032 |1 _ _ 0017| 1 _ _ _|

(QUAVER OFF)

(၄)

|01 02 03 04|05 06 07 0i|0i 07 06 05|04 03 02 01|

(TRIPLET OFF)

(၀)

3 3 3 3 3 3 3 3

|011 022 033 044|055 066 077 0ii|

|0ii 077 066 055|044 033 022 011|

(SEMI QUAVER OFF)

(ဆ)

|0111 0222 0333 0444|0555 0666 0777 0iii|

|0iii 0777 0666 0555|0444 0333 0222 0111|

ခန်လုတ် သဒိုင်ဘျောန်ကွိင်ကွိုက်မန်

ကောဘာ ဂဒဲယေန်ဆွာင်မှု
Group for Mon Cultural Her...

TIME SIGNATURE (နာဒီ)

$\frac{4}{4}$ TIME |_ _ _ _|_ _ _ _|

$\frac{2}{4}$ TIME |_ _ |_ _|_ _ |_ _|

$\frac{3}{4}$ TIME |_ _ _|_ _ _|

DOTTED NOTE (တော်) (ဗိန္ဒု)

o. = o + d = |1 _ _ _|1 _ 0 0|

d. = d + ♩ = |1 _ 10 0|

♩. = ♩ + ♪ = |1 10 0 0|

(Dotted Study)

(က)

|1 .2 3. 4|5. 6 7. i|i. 7 6. 5|4. 3 2. 1|

|5 .5 5 _|2. 3 4. 5|6. 7 i. 2|2. i 7. 6|

|5. 4 3. 2|6. 6 6 _|2. i 7. 6|5. 4 3. 2|

|1. 3 5. 7|i _ _ _|

ခန်လှုတ် သဒိုင်ဒျောန်ကွိုင်ကွိုက်မန်

Group for Mon Cultural Heritage

(၁)

| 12 34 56 54 | 3. 3 3 _ | 23 45 67 65 | 4. 4 4 _ |

| 34 56 7i 76 | 56 54 34 32 | 1. 3 5. 7 | i. i i _ |

(၈)

| 1. 35 i. 7 | 6. 5 4. 3 | 2. 46 2. i | 7. 6 5. 4 |

| 3. 45 6. 56 | 7. 67 i53 642 | 531 427 123 4567 | i. ii i _ |

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ง

โน้ตฝึกตีปี๊ดกาหล่า ตุน(ระนาดไม้)

บันทึกโดย นางสาวบัว ไม่มีชื่อนามสกุล

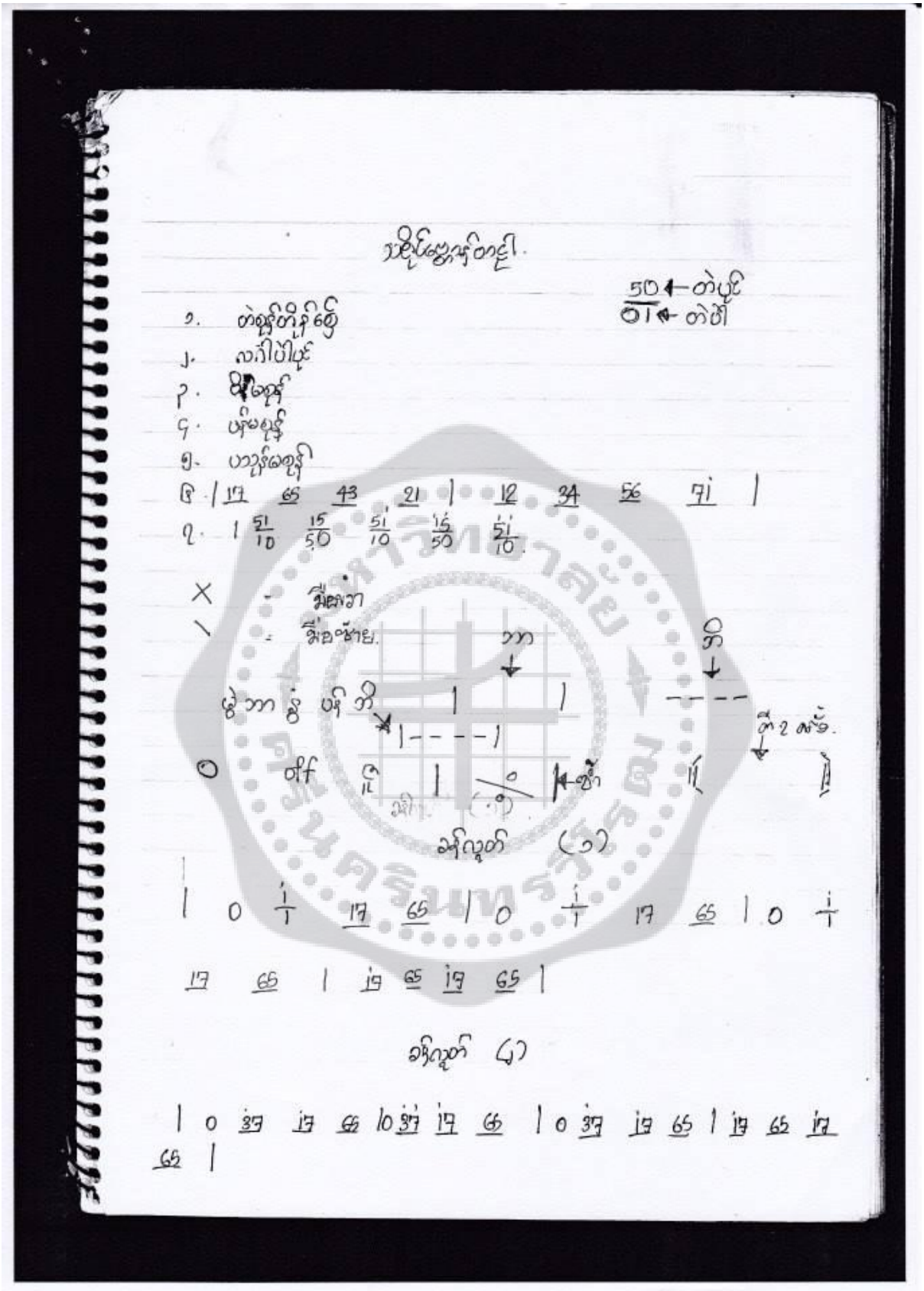

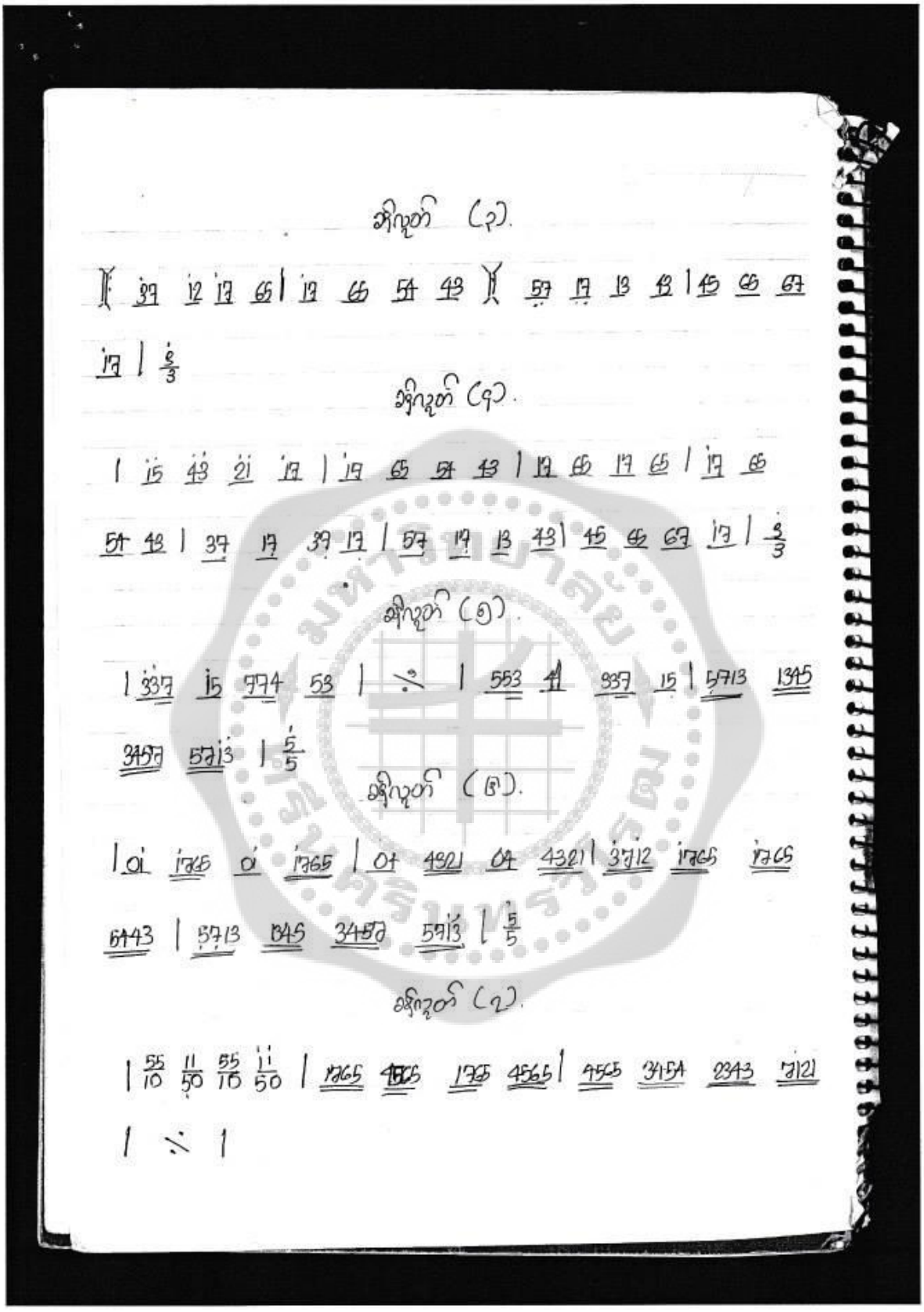

สีกวูดี (๒).

‖: 37 12 13 65 | 13 65 54 43 :‖ 57 13 13 43 | 45 65 67 i7 | 8/3

สีกวูดี (๑).

| i5 43 2i i3 | i3 65 54 43 | 13 65 17 65 | i7 65 54 43 | 37 17 37 17 | 57 17 13 43 | 45 65 67 i7 | 8/3

สีกวูดี (๑).

| 337 i5 774 53 | 𝄇 | 553 44 337 15 | 5713 1345 3457 57i3 | 5/5

สีกวูดี (๕).

| oi i765 oi i765 | o1 4321 04 4321 | 3712 i765 i765 6443 | 5713 1345 3457 57i3 | 5/5

สีกวูดี (๒).

| 55/10 11/50 55/10 11/50 | i765 4565 1765 4565 | 4565 3454 2343 7121 | 𝄇 |

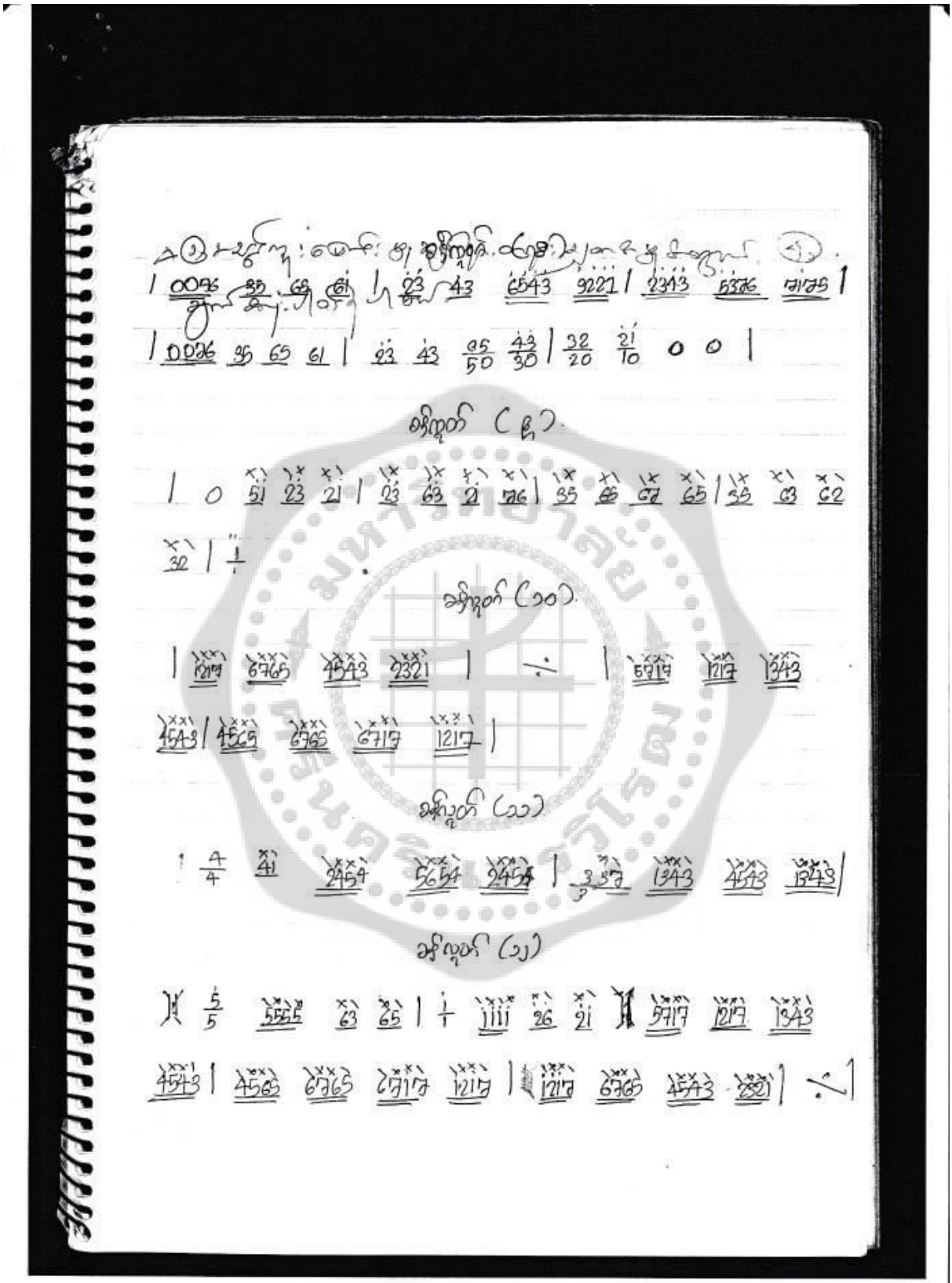

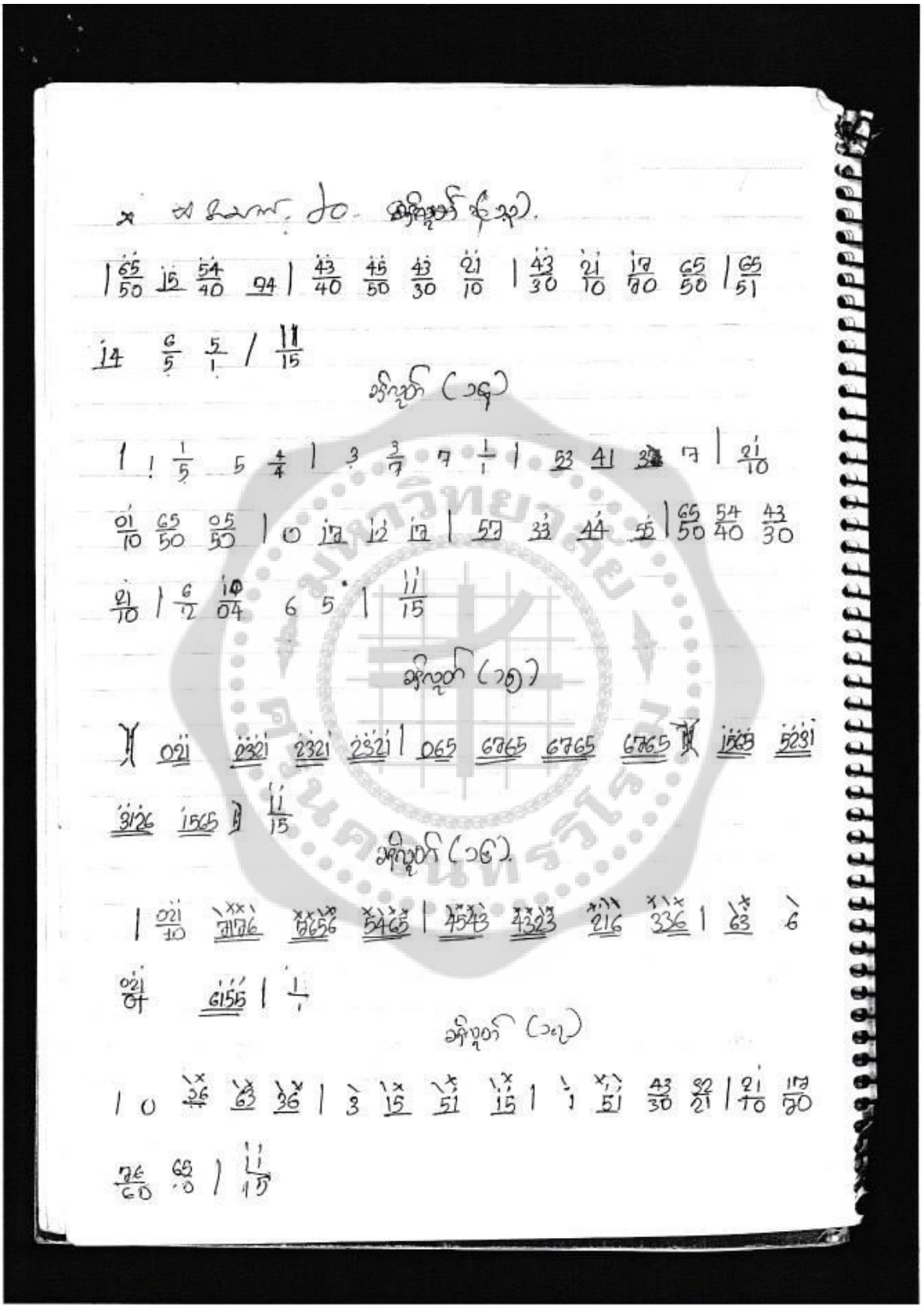

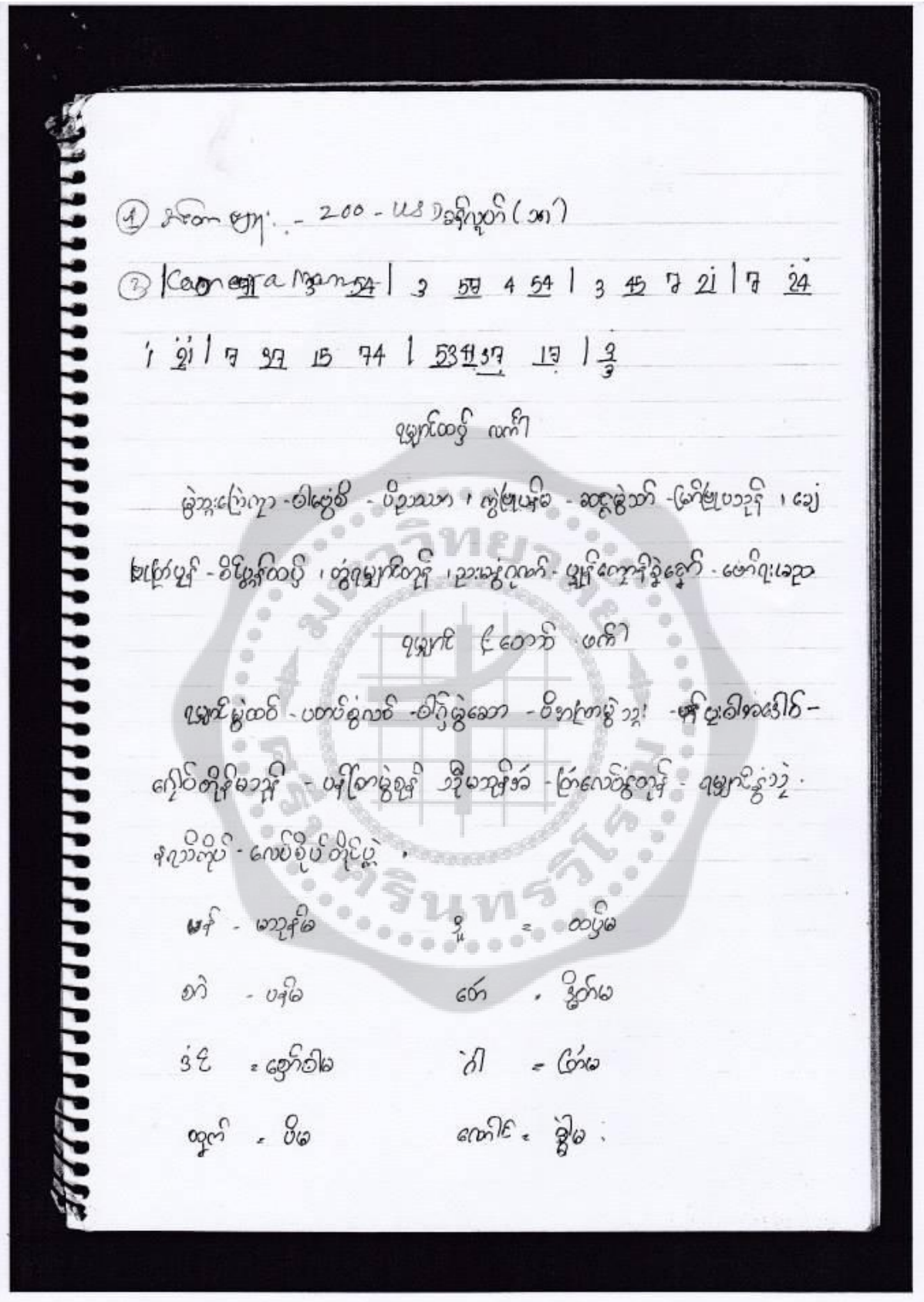

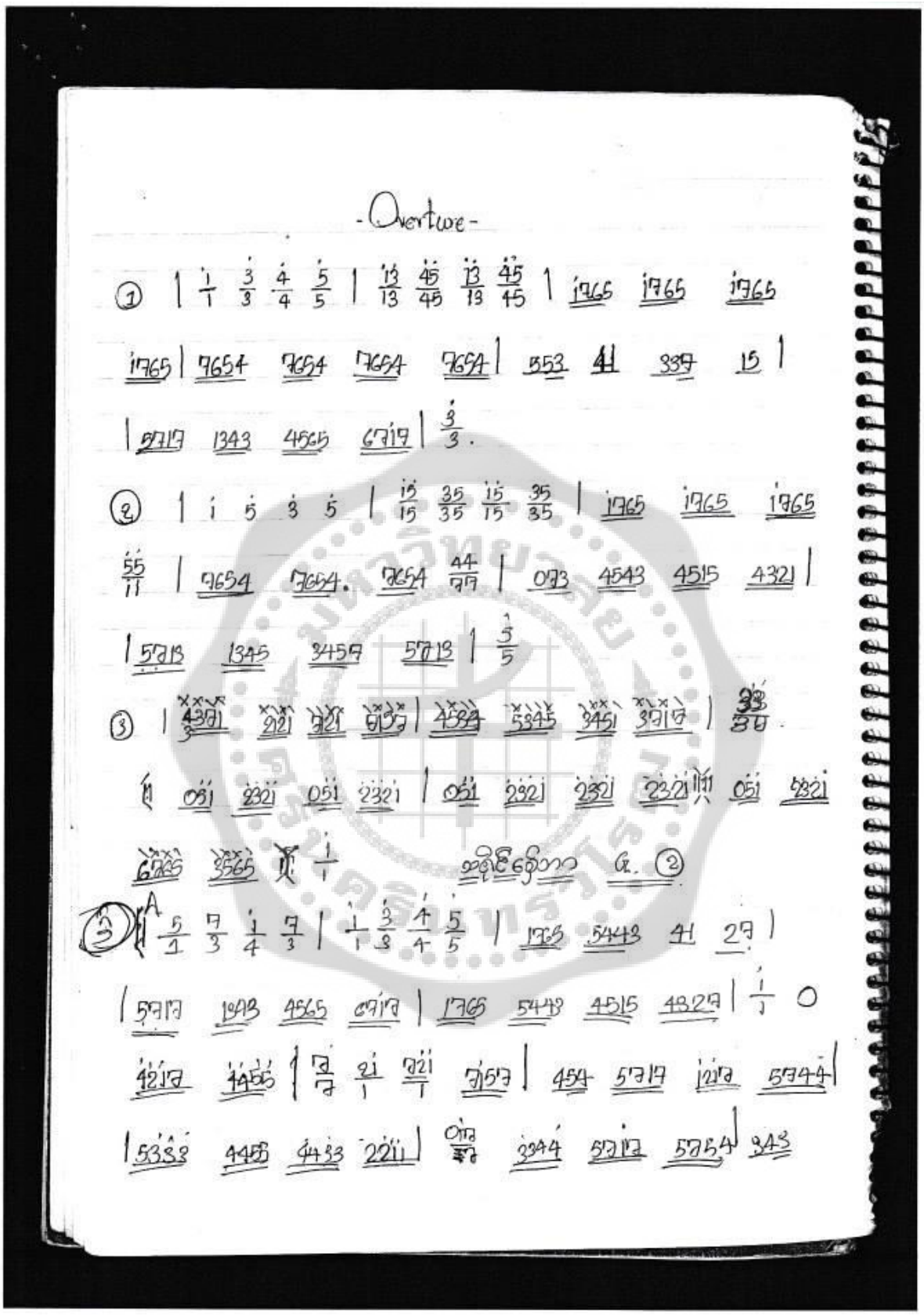

-Overture-

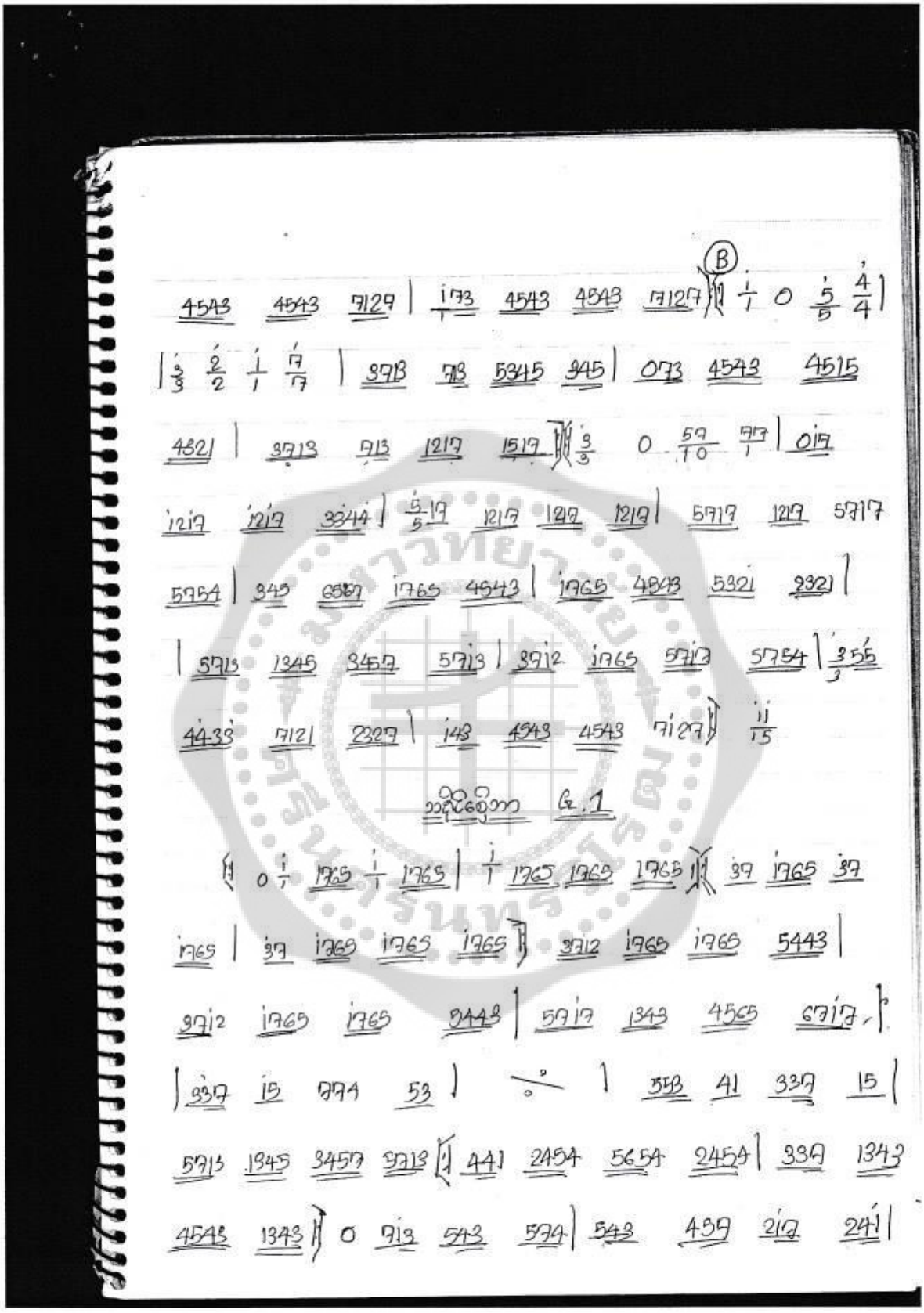

| 217 3715 7453 413 | 4m7 $\frac{3}{9}$ 0 0 1.

piano

Da Ma Fe Se Tha.

1 = $\flat$2 $\sharp$2 = 3 $\sharp$4 = $\flat$5 $\sharp$5 = $\flat$6 $\sharp$6 = $\flat$7.

key C. key $\flat$E $\sharp$1 $\sharp$2 4 $\sharp$4 $\sharp$5 $\sharp$6 1 $\sharp$1

1 2 3 4 5 6 7 1

1 2 3 4 5 6 7 1.

key D. 2 3 $\sharp$4 5 6 7 $\sharp$1 2

1 2 3 4 5 6 7 1

key E. 3 $\sharp$4 $\sharp$5 6 7. $\sharp$1 $\sharp$2 3

1 2 3 4 5 6 7 1

key F 4 5 6 $\flat$7 1 2 3 4

1 2 3 4 5 6 7 1.

key G. 5 6 7 1 2 3 $\sharp$4 6.

1 2 3 4 5 6 7 1

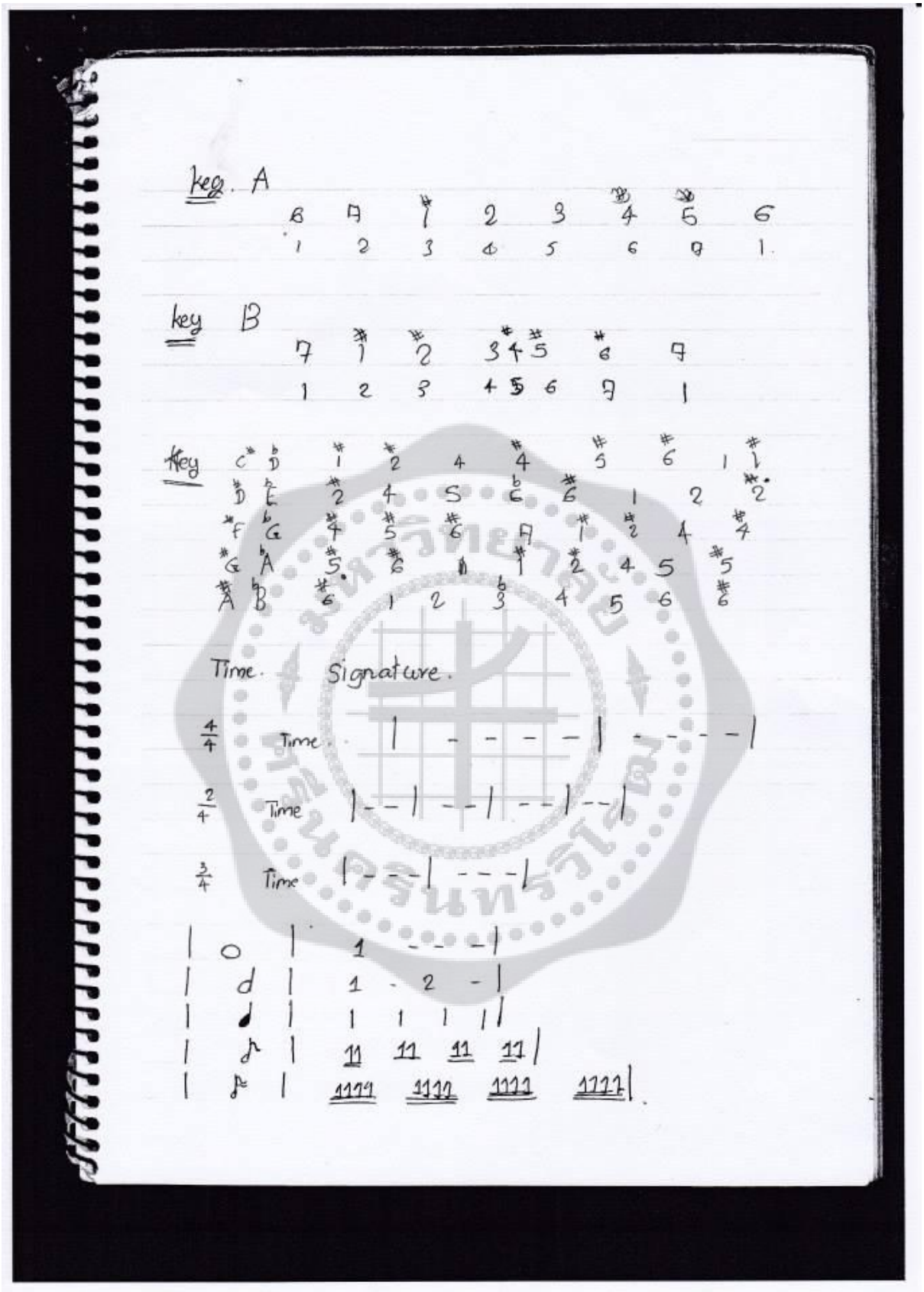
key. A
key B
Key
Time. Signature.
Time.
Time
Time

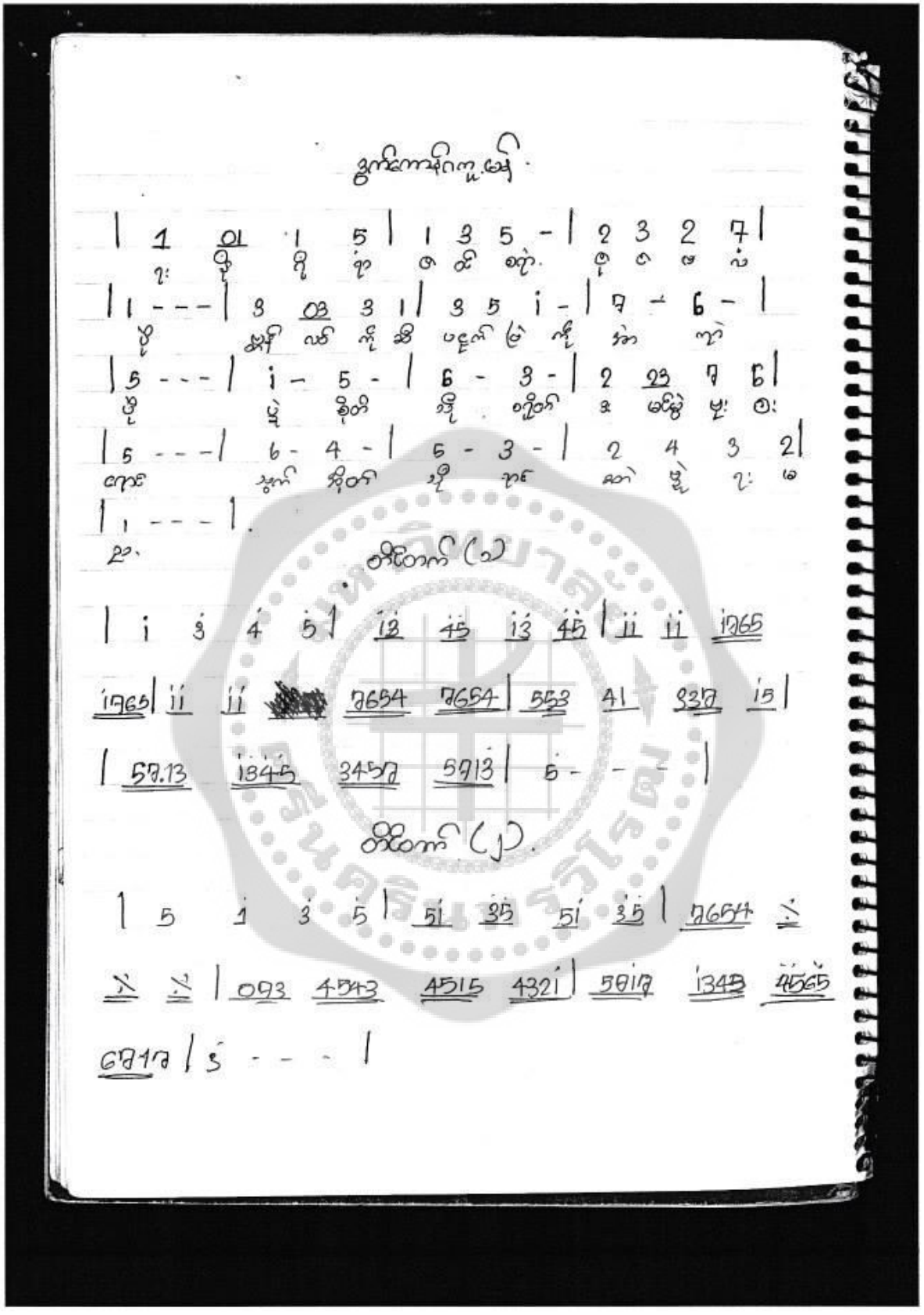

ဖွင့်ကောင်ပဒေသာ သွေး

| 1 01 | 1 5 | 1 3 5 - | 2 3 2 7 |
ဦး ပို့ ရှိ ခဲ့ ဖူး ဆို့ ဝှေ့ ဖူး ဖူး

| 1 - - - | 3 03 3 1 | 3 5 i - | 7 - 6 - |
ဖို့ မှာ လည် ကို ဆွ ပဒုမ် ပြော် ကို အာ ဘာ

| 5 - - - | i - 5 - | 6 - 3 - | 2 23 7 6 |
ဖို့ ပြီ ခို့တိ ဆို့ ဝတ်ကြ ဒ ပေါ့ပြီ ပြီ ပေါ်

| 5 - - - | 6 - 4 - | 5 - 3 - | 2 4 3 2 |
ကောင် ဖွင့် ဖို့ဝတ် ဆို့ ဘုန် ဆော် ပြီ ဦး ဖ

| 1 - - - |

ဒု.

တီးဝိုက် (၁)

| i 3 4 5 | i3 45 i3 45 | ii ii i765

i765 | ii ii [redacted] 7654 7654 | 553 41 3327 i5 |

| 57.13 i345 3457 5713 | 5 - - - |

တီးဝိုက် (၂).

| 5 i 3 5 | 51 35 51 35 | 7654 :|

:| :| 093 4543 4515 4321 | 5017 i345 4565

6717 | 5 - - - |

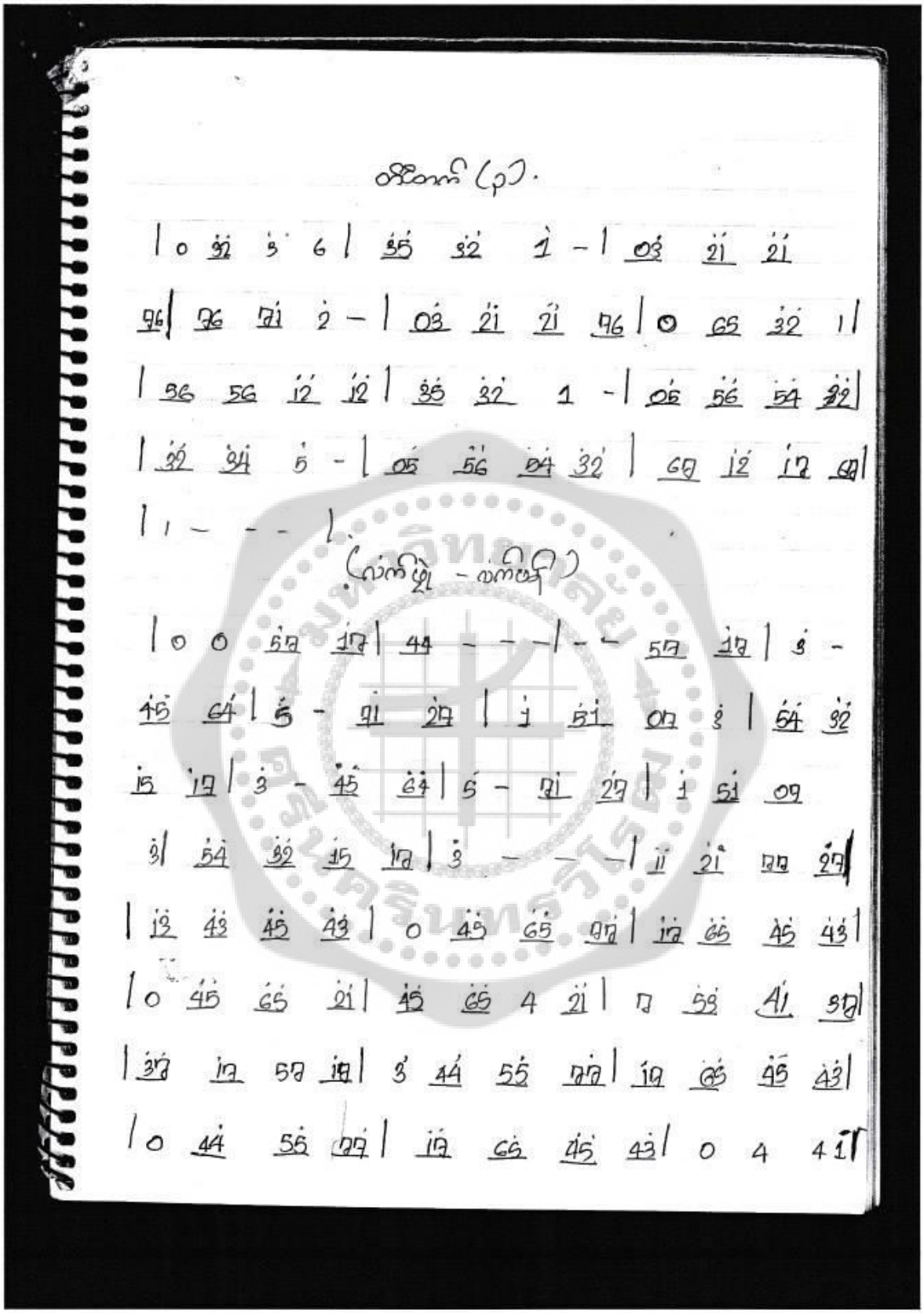

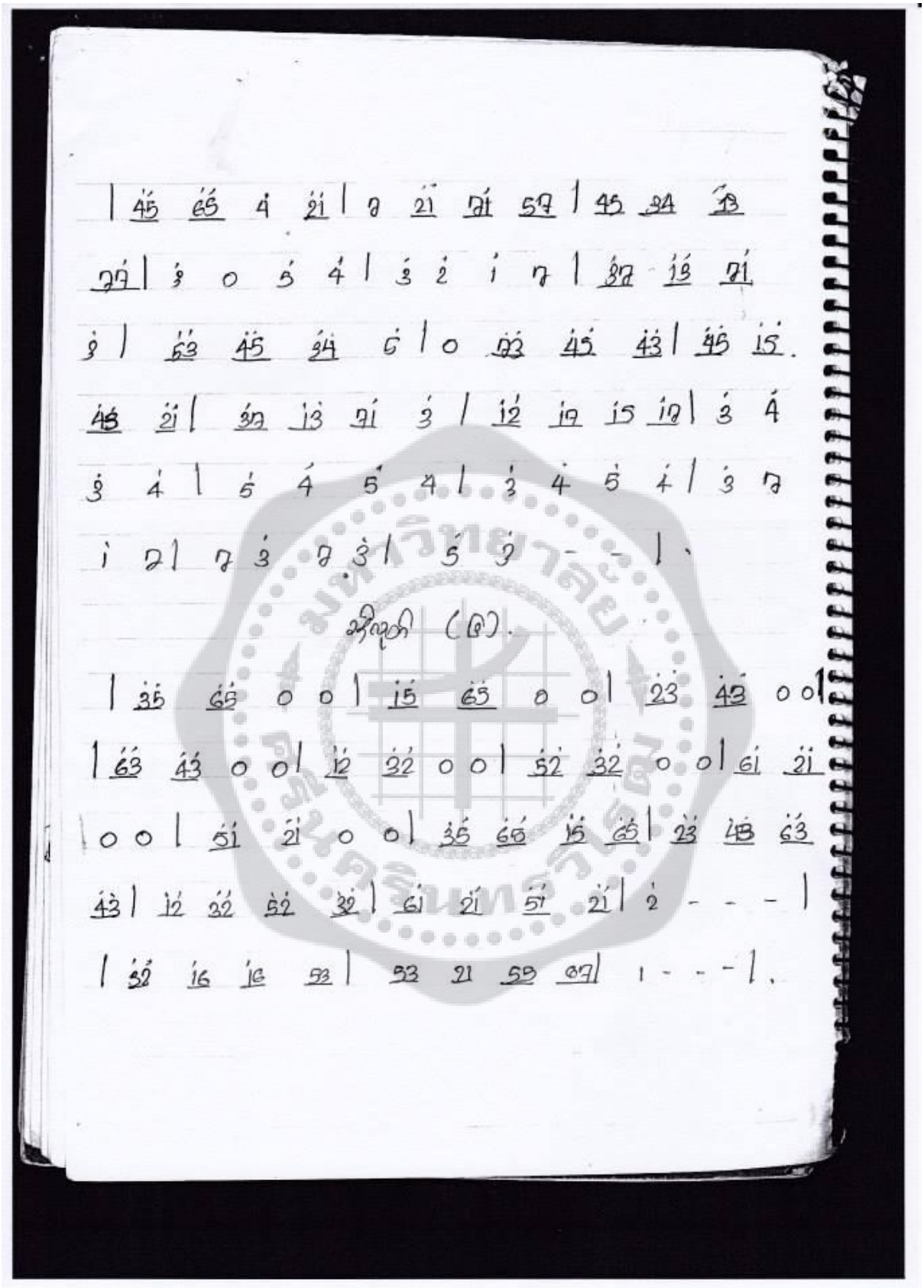

| 45 65 4 21 | 0 21 71 57 | 45 24 13
27 | 3 0 5 4 | 3 2 1 7 | 37 13 71
3 | 53 45 34 5 | 0 23 45 43 | 45 15.
48 21 | 37 13 71 3 | 12 17 15 17 | 3 4
3 4 | 5 4 5 4 | 3 4 5 4 | 3 7
1 2 | 7 3 7 3 | 5 3 - - |.

สิ้นสุดที่ (2).

| 35 65 0 0 | 15 65 0 0 | 23 43 0 0 |
| 63 43 0 0 | 12 32 0 0 | 52 32 0 0 | 61 21
| 0 0 | 51 21 0 0 | 35 66 15 65 | 23 43 63
43 | 12 32 52 32 | 61 21 51 21 | 2 - - - |
| 52 16 16 53 | 53 21 55 07 | 1 - - - |.

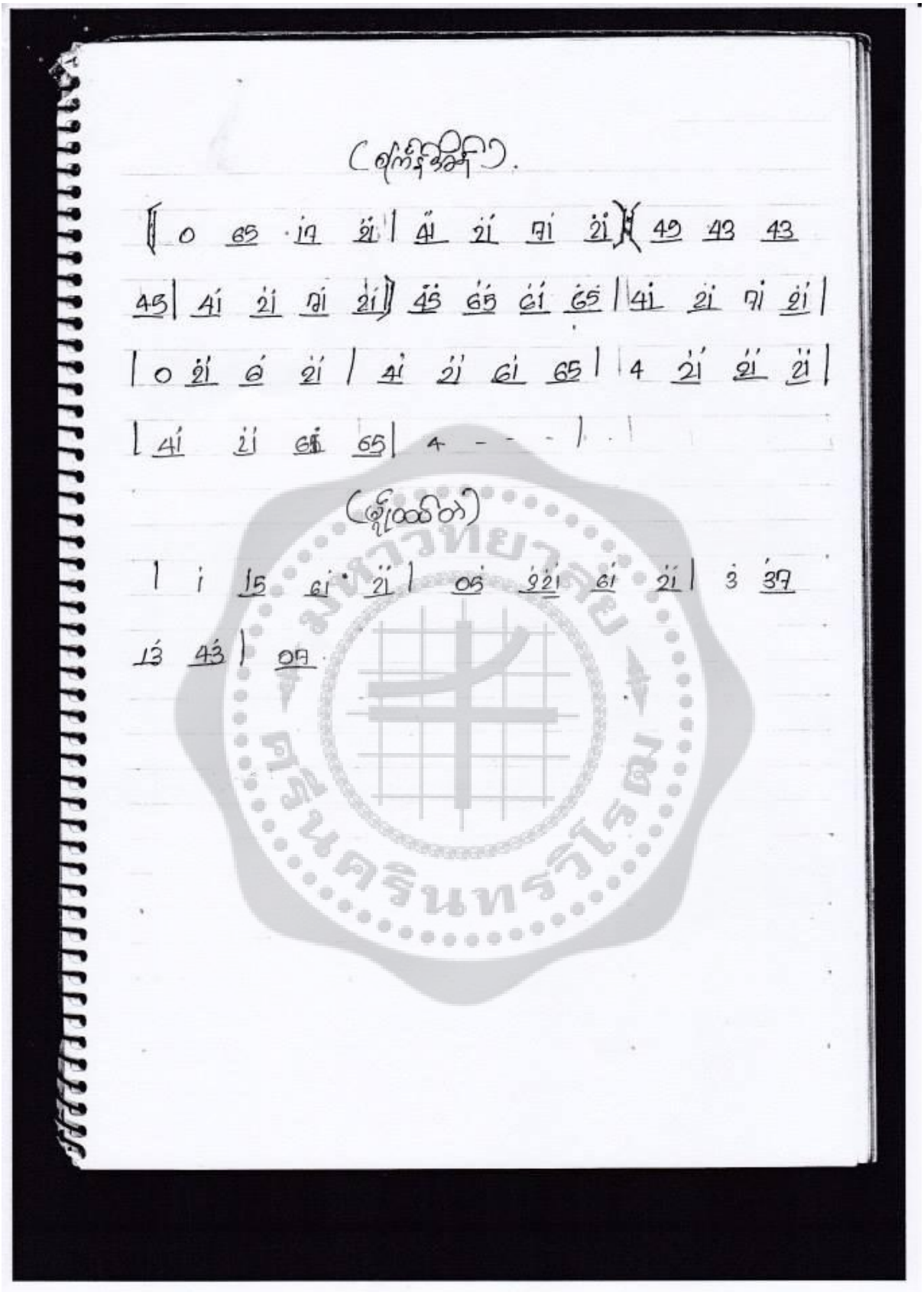

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ว่าที่ร้อยตรีณฤดล เผือกอำไพ
วันเดือนปีเกิด	24 กรกฎาคม 2531
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	104 ถนนจรัญสนิทวงศ์ บางพลัด กรุงเทพฯ 10700
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ1
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนวัดวังก์วิเวการาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2542	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดฉัตรแก้วจงกลณี
พ.ศ.2545	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร
พ.ศ.2548	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร
พ.ศ.2553	การศึกษาศาสตรบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตรศึกษา ดนตรีศึกษา-ดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2556	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ